

Uradni list

Evropske unije

C 132

Slovenska izdaja

Informacije in objave

Zvezek 54

3. maj 2011

<u>Obvestilo št.</u>	<u>Vsebina</u>	<u>Stran</u>
	I <i>Resolucije, priporočila in mnenja</i>	
	RESOLUCIJE	
	Evropski ekonomsko-socialni odbor	
	470. plenarno zasedanje 15. in 16. marca 2011	
2011/C 132/01	Resolucija Evropskega ekonomsko-socialnega odbora o stanju v državah južnega Sredozemlja	1
	MNENJA	
	Evropski ekonomsko-socialni odbor	
	470. plenarno zasedanje 15. in 16. marca 2011	
2011/C 132/02	Mnenje Evropskega ekonomsko-socialnega odbora o potrošnikih in čezmejnih možnostih na notranjem trgu (<i>raziskovalno mnenje na zaprosilo madžarskega predsedstva</i>)	3
2011/C 132/03	Mnenje Evropskega ekonomsko-socialnega odbora o prihodnosti Evropskega socialnega sklada po letu 2013 (<i>raziskovalno mnenje</i>)	8
2011/C 132/04	Mnenje Evropskega ekonomsko-socialnega odbora o oskrbi z energijo: kakšno sosedsko politiko potrebujemo, da bi EU zagotovili zanesljivost oskrbe? (<i>raziskovalno mnenje na zaprosilo madžarskega predsedstva</i>)	15

SL

Cena:
7 EUR

(Nadaljevanje na naslednji strani)

2011/C 132/05	Mnenje Evropskega ekonomsko-socialnega odbora o inovativnih delovnih mestih kot viru produktivnosti in kakovostne zaposlitve (mnenje na lastno pobudo)	22
---------------	--	----

III Pripravljalni akti

EVROPSKI EKONOMSKO-SOCIALNI ODBOR

470. plenarno zasedanje 15. in 16. marca 2011

2011/C 132/06	Mnenje Evropskega ekonomsko-socialnega odbora o letnem pregledu rasti: spodbujanje ukrepov EU za celovit odziv na krizo (COM(2011) 11 konč.)	26
2011/C 132/07	Mnenje Evropskega ekonomsko-socialnega odbora o sporočilu Komisije Evropskemu parlamentu, Svetu, Evropskemu ekonomsko-socialnemu odboru in Odboru regij: Vodilna pobuda iz strategije Evropa 2020 – Unija inovacij (COM(2010) 546 konč.)	39
2011/C 132/08	Mnenje Evropskega ekonomsko-socialnega odbora o sporočilu Komisije Evropskemu parlamentu, Svetu, Evropskemu ekonomsko-socialnemu odboru in Odboru regij: K aktu za notni trg – Za visokokonkurenčno socialno tržno gospodarstvo – 50 predlogov za izboljšanje skupnega dela, poslovanja in izmenjav (COM(2010) 608 konč.)	47
2011/C 132/09	Mnenje Evropskega ekonomsko-socialnega odbora o predlogu direktive Evropskega parlamenta in Sveta o spremembi Direktive 2000/25/ES glede uporabe stopenj emisij za ozkokolotečne traktorje (COM(2011) 1 konč. – 2011/0002 (COD))	53
2011/C 132/10	Mnenje Evropskega ekonomsko-socialnega odbora o sporočilu Komisije Evropskemu parlamentu, Svetu, Evropskemu ekonomsko-socialnemu odboru in Odboru regij: Pobuda Mladi in mobilnost za izkoriščanje potenciala mladih pri doseganju pametne, trajnostne in vključujoče rasti v Evropski uniji (COM(2010) 477 konč.)	55
2011/C 132/11	Mnenje Evropskega ekonomsko-socialnega odbora o sporočilu Komisije Evropskemu parlamentu, Svetu, Evropskemu ekonomsko-socialnemu odboru in Odboru regij – Skupna kmetijska politika proti letu 2020: odziv na prihodnje izzive, povezane s hrano, naravnimi viri in ozemljem (COM(2010) 672 konč.)	63
2011/C 132/12	Mnenje Evropskega ekonomsko-socialnega odbora o predlogu Uredbe (EU) št. .../... Evropskega parlamenta in Sveta o spremembi Uredbe (EU) št. 648/2004 v zvezi z uporabo fosfatov in drugih fosfornih spojin v detergentih za pranje perila v gospodinjstvu (COM(2010) 597 konč. – 2010/0298 (COD))	71

I

(Resolucije, priporočila in mnenja)

RESOLUCIJE

EVROPSKI EKONOMSKO-SOCIALNI ODBOR

470. PLENARNO ZASEDANJE 15. IN 16. MARCA 2011

Resolucija Evropskega ekonomsko-socialnega odbora o stanju v državah južnega Sredozemlja

(2011/C 132/01)

Evropski ekonomsko-socialni odbor je na plenarnem zasedanju 15. in 16. marca 2011 (seja z dne 15. marca) s 149 glasovi za, 11 glasovi proti in 10 vzdržanimi glasovi sprejel naslednjo resolucijo.

1. Evropski ekonomsko-socialni odbor (EESC) izraža solidarnost z državljani držav južnega Sredozemlja, ki se miroljubno borijo za svoje temeljne pravice in svoboščine, ter podpira njihovo legitimno stremljenje po oblikovanju trdnih demokracij v svojih državah.

2. EESO zahteva, da se preneha izvajati nasilje nad civilisti ter da se v celoti spoštuje želja ljudi po demokratizaciji in njihova pravica do svobode govora in miroljubnih demonstracij.

3. EESO poziva k miroljubnemu in demokratičnemu prehodu brez zavlačevanja, ki bo vodil v pravno državo in trdno demokracijo, temelječo na svobodnih in poštenih volitvah, v neomejene pravice do združevanja ter spoštovanje človekovih pravic.

4. Tako uveljavljene kot nedavno ustanovljene organizacije delodajalcev in delavcev ter drugi predstavniki civilne družbe v sredozemskih državah, predvsem s socialno-ekonomskega, civilnega, poklicnega in kulturnega področja, z jasnimi demokratičnimi težnjami so na tem pomembnem razpotju zgodovine osrednjega pomena za spreminjanje političnih režimov in bodo nedvomno imeli ključno vlogo v prihodnosti svojih držav. Za dokončno oblikovanje demokratičnih sistemov bo ključnega

pomena vzpostaviti konstruktiven in ploden dialog med temi organizacijami in političnimi oblastmi, ki vodijo procese prehoda. Enako pomemben bo prispevek civilne družbe h krepitvi sosedskih odnosov, vključno z neposrednimi stiki med prebivalstvi.

5. EESO pozdravlja nedavne izjave visoke predstavnice EU za zunanje zadeve in varnostno politiko v zvezi s temi demokratičnimi procesi ter razglasitev načrta humanitarne pomoči za to regijo. Poleg tega zahteva nedvoumno zavezo za podporo civilni družbi v južnem Sredozemlju, ki jo je Evropa nakazala s temi ugotovitvami. Služba za zunanje delovanje EU je pojasnila, da je že sprejela ukrepe, ki bi to politično zavezo prenesli v prakso. EESO je pripravljen podpreti to politično prizadevanje s krepitvijo zmogljivosti, spodbujanjem iskanja soglasja ter razvijanjem strukturiranega in reprezentativnega dialoga civilne družbe različnih držav južnega Sredozemlja. EESO pozdravlja odločitev o razvoju tega novega pristopa, saj civilni upori v državah južnega Sredozemlja nedvoumno izpostavljajo slabosti politike zunanjih odnosov, ki jo je EU doslej izvajala v zvezi s temi državami.

6. EESO želi v ta namen pomagati svojim obstoječim in novim stikom, tudi organizacijam delodajalcev in delavcev ter drugim organizacijam civilne družbe, ki so povezani s sorodnimi organizacijami civilne družbe v Evropi, ter evro-sredozemski nevladni platformi. EESO predlaga skupne ukrepe v tej regiji za podpiranje miroljubnega prehoda k demokraciji.

7. EESO se zavzema za to, da se v proces prehoda vključijo vse demokratične sile. V prehodnem obdobju bo ključnega pomena zlasti vključitev demokratičnih in neodvisnih organizacij delodajalcev in delavcev ter drugih organizacij civilne družbe.

8. EESO poziva EU, naj sprejme ambiciozne ukrepe in preuči naloge Unije za Sredozemlje, da bi zagotovili politično in institucionalno, gospodarsko, socialno, tehnično ter humanitarno pomoč sredozemskim državam, ki so že na poti demokratičnega prehoda. EESO obžaluje pomanjkanje usklajenosti med institucijami EU in državami članicami pri obravnavi teh vprašanj. Zato jih poziva, naj uskladijo svoje ukrepe v tej regiji in temeljito spremenijo svojo sredozemsko strategijo. Strateška sestavina tega novega pristopa bi morala biti podpora civilni družbi, s čimer bi zagotovili čim večje koristi podpore EU državam v regiji. Evropski ekonomsko-socialni odbor in tudi Odbor regij (OR) sta pripravljena sodelovati pri teh ukrepih.

9. EESO in OR sta se dogovorila, da bosta povezala svoje prihodnje ukrepe v zvezi s procesi demokratičnega prehoda v državah južnega Sredozemlja. Zavzemata se za skupni akcijski načrt institucij in organov EU, ki bo določal, kako naj vsak od njih prispeva k splošni politiki EU v regiji.

10. EESO pozdravlja sklepe izrednega zasedanja Evropskega sveta z dne 11. marca, ki podpirajo demokratični, gospodarski in socialni razvoj sredozemskih držav.

11. EESO poziva Evropsko unijo in države članice, naj s hitrim in učinkovitim delom zagotovijo usklajeno posredovanje mednarodne skupnosti v Libiji, da bo mogoče zavarovati prebivalstvo ter zagotoviti humanitarno pomoč in vse ukrepe, ki so potrebni za podporo prehodu v demokracijo.

V Bruslju, 15. marca 2011

Predsednik
Evropskega ekonomsko-socialnega odbora
Staffan NILSSON

MNENJA

EVROPSKI EKONOMSKO-SOCIALNI ODBOR

470. PLENARNO ZASEDANJE 15. IN 16. MARCA 2011

Mnenje Evropskega ekonomsko-socialnega odbora o potrošnikih in čezmejnih možnostih na notranjem trgu*(raziskovalno mnenje na zaprosilo madžarskega predsedstva)*

(2011/C 132/02)

Poročevalec: **Jorge PEGADO LIZ**

Péter GYÖRKÖS je v imenu madžarskega predsedstva Sveta z dopisom z dne 15. novembra 2010 Evropski ekonomsko-socialni odbor zaprosil, da pripravi raziskovalno mnenje o naslednji temi:

Potrošniki in čezmejne možnosti na notranjem trgu.

Strokovna skupina za enotni trg, proizvodnjo in potrošnjo, zadolžena za pripravo dela Odbora na tem področju, je mnenje sprejela 4. marca 2011.

Evropski ekonomsko-socialni odbor je mnenje sprejel na 470. plenarnem zasedanju 15. in 16. marca 2011 (seja z dne 15. marca) s 175 glasovi za, 2 glasovoma proti in 8 vzdržanimi glasovi.

1. Sklepi in priporočila za madžarsko predsedstvo

1.1 EESO se zahvaljuje madžarskemu predsedstvu za dano možnost, da pripravi mnenje o najpomembnejših vprašanjih glede razvoja možnosti za evropske potrošnike v okviru notranjega trga in da tako prispeva k delu predsedstva EU v prvi polovici leta 2011.

1.2 EESO meni, da je treba oživiti razpravo o uvedbi novega pristopa na področju politike varstva potrošnikov za obdobje do leta 2030, in bi želel, da madžarsko predsedstvo, druge institucije in socialni partnerji sprejmejo ta izziv.

1.3 Odbor izraža zadovoljstvo, da je Svet 24. januarja 2011 potrdil skupni pristop glede pravic potrošnikov, vendar pa je zaskrbljen nad nadaljnjim razvojem dogodkov v Evropskem parlamentu, zato madžarsko predsedstvo poziva, naj ohrani pristop Sveta in zagotovi, da bo končni rezultat povrnitev zaupanja potrošnikov.

1.4 EESO glede pregleda direktive o nepoštenih poslovnih praksah madžarskemu predsedstvu predlaga, da že na začetku razprav bolje preučijo problematiko popolne uskladitve, in sicer po izvedbi ocene učinka in upoštevanju posledično manjše ravni varstva potrošnikov v državah članicah, ki so direktivo prenesle v svojo zakonodajo.

1.5 EESO madžarsko predsedstvo tudi poziva, naj zbere politični pogum za čim prejšnjo sprejetje pravnega instrumenta za skupno ukrepanje na ravni EU, saj so številne študije že pokazale, da je to ustrezen in izvedljiv projekt.

1.6 V zvezi s pregledom direktive o paketnem potovanju in zakonodaje o pravicah letalskih potnikov EESO madžarskemu predsedstvu predlaga, naj ta dva dosjeja obravnava skupaj ter opredeli pravice, obveznosti in pristojnosti v primeru sporov oziroma pomanjkljivega ali nepoštenega poslovanja.

1.7 EESO madžarskemu predsedstvu predlaga, da v okviru notranjega trga maloprodajnih finančnih storitev nadaljuje delo na področjih, kot so zagotavljanje osnovnih bančnih storitev za vse evropske državljane ter zanesljivega in enotnega sistema elektronskega plačevanja v vseh državah članicah, natančna opredelitev odgovornosti bank pri odobravanju kreditov, enotni zavarovalni sistem na celotnem evropskem območju, tipologija nepoštenih pogojev in poslovnih praks, značilnih za področje finančnih storitev, primerljivost bančnih stroškov, zajamčene vloge ter okrepljena obveznost svetovanja o zapletenih finančnih produktih. Najmanj, kar lahko glede na finančno krizo, s katero se še vedno soočamo, storimo, je, da okrepmo finančni nadzor.

1.8 Kar zadeva digitalno agendo, bo moralo madžarsko predsedstvo sprejeti nujne sklepe glede natančne opredelitve temeljnih pravic potrošnikov v digitalnem svetu, glede pregleda okvirne direktive o varstvu podatkov in glede varstva avtorskih pravic v digitalnem prostoru.

1.9 Kar pa zadeva izvajanje novih določb Pogodbe in Listine o temeljnih pravicah na področju storitev splošnega pomena, EESO madžarsko predsedstvo poziva, naj si dejavno prizadeva za uresničitev sklepov Sveta z dne 6. in 7. decembra 2010, da pri izvajanju strategije Evropa 2020 ne bi zanemarili storitev splošnega pomena.

1.10 Madžarsko predsedstvo je zlasti izpostavilo primer lokalnega čezmejnega trgovanja oziroma trgovanja med sosednjimi državami – do zdaj namreč še ni bila izvedena ocena posledic tovrstnega trgovanja za države članice. EESO madžarskemu predsedstvu najprej predlaga, naj Komisijo zaprosi za pripravo natančne statistične analize teh transakcij, nato naroči pripravo potrebnih študij, da se ugotovi, ali je tovrstno trgovanje tako posebno, da je zanj potreben pravni pristop na evropski ravni, ter na koncu oceni potrebe potrošnikov v okviru tega trgovanja (informacije, jezik pogodb, primerljivost cen, če uporabljena valuta ni euro, menjalni tečaj, bančne provizije in stroški itd.) in opredeli najučinkovitejši način za zadovoljitev teh potreb na lokalni ravni.

2. Uvod

2.1 EESO izraža zadovoljstvo, da ga je madžarsko predsedstvo zaprosilo za pripravo raziskovalnega mnenja o temi, ki je bila v zadnjih 20 letih ena izmed največkrat obravnavanih tem Odbora. Tako je EESO v mnenju na lastno pobudo o *enotnem trgu in varstvu potrošnikov: priložnosti in izzivi* z dne 7. novembra 1995⁽¹⁾ povzel vsa svoja predhodna mnenja, ki jih je že pripravil na to temo, ter predstavil problematiko in glavne pomisleke glede ovir in težav, s katerimi se srečujejo potrošniki, če želijo polno izkoristiti enotni trg. Žal večina postavljenih vprašanj v tem mnenju še vedno ni rešena.

2.2 Za vzpostavitev enotnega trga, enega največjih strateških projektov EU, ki ga je začel Jacques Delors, je bil predviden točno določen datum, vendar pa projekt po 30 letih še vedno ni dokončan. To dokazuje tudi nedavno objavljeni *Akt za enotni trg*. Odbor si je vedno prizadeval za enotni trg, ki prinaša bistvene koristi državljanom kot potrošnikom. Še vedno ni bila oblikovana jasna, skladna in celovita evropska politika varstva potrošnikov.

2.3 EESO je počaščen, da ga je madžarsko predsedstvo – popolnoma utemeljeno – zaprosilo za pripravo mnenja in mu tako omogočilo, da prispeva h predvidenemu delu v okviru programa Komisije za prvo polovico leta 2011 v skladu z delom predhodnih predsedstev, zlasti pa belgijskega predsedstva.

2.4 To raziskovalno mnenje bo za EESO priložnost, da počasti spomin na leta 2008 preminulega madžarskega člana Odbora Istvana Garajja, direktorja prestižne madžarske organizacije potrošnikov, velikega zagovornika interesov potrošnikov in njihovih pravic ter poročevalca za pomembna mnenja Odbora na to temo, ki nas je zapustil sredi opravljanja svojih nalog.

3. Glavni cilj

3.1 En sam mandat predsedstva je prekratek, da bi lahko pregledno in na podlagi participativnega pristopa pripravili smernice za posamezne politike in predhodno oceno njihovega učinka, omogočili demokratično sprejetje v institucijah EU, izvajanje politike v državah članicah in naknadno oceno učinka teh politik.

3.2 Petletni strateški programi, na katere večinoma vplivajo popolnoma ciklični gospodarski dejavniki, prav tako niso ustrezni, če niso oblikovani na podlagi dolgoročne politične vizije. Tak primer je strategija za obdobje 2007–2013, sprejeta 13. julija 2007, ki je zdaj sredi izvajanja in jo je EESO v svojem mnenju že kritiziral.

3.3 Glavni cilj strategije Evropa 2020 ni spodbujanje in varstvo potrošnikov, čeprav bi to moral biti.

3.4 Edini ukrep na podlagi tovrstnega političnega pristopa je bil predlagan leta 1985 s t. i. „novim zagonom“, ki ga je uvedel Jacques Delors, nato pa nadaljevala in razvila komisarka Emma Bonino (1995–1999). Žal ni bilo prave politične volje, razen nekaj prepoznavnih dosežkov, zato predvideni cilji niso bili doseženi.

⁽¹⁾ UL C 39, 12.2.1996, str. 55.

3.5 Glavni izziv, ki bi ga lahko uresničilo predsedstvo EU, je prav oblikovanje osnove in smernic politike za spodbujanje in varstvo potrošnikov do leta 2030 po zgledu Poročila Gonzales; hkrati pa se je treba zavedati, da že zamujamo s pripravo drugih strateških pobud (strategija Evropa 2020, Akt za enotni trg, pametna pravna ureditev itd.).

3.6 Srednjeročno in dolgoročno bi bile glavne smernice te politike zlasti:

- a) sprejeti izziv in ponovno opredeliti pravno podlago iz Pogodbe (člen 169 v povezavi s členom 12 PDEU) ⁽²⁾;
- b) politiko varstva potrošnikov postaviti v ospredje politik EU kot politiko državljanstva, da bi tako postala jedro in končna usmeritev vseh drugih politik;
- c) v okviru tega novega pristopa ponovno opredeliti pravice potrošnikov s sistematičnim sklicevanjem na pogodbe in Listino o temeljnih pravicah;
- d) poudariti horizontalni vidik politike varstva potrošnikov ob upoštevanju vseh posledic takega pristopa in zagotavljanju njegove učinkovitosti tako v notranjih službah Komisije kot v okviru njenih odnosov z drugimi institucijami in na vseh ravneh v državah članicah;
- e) izvesti dejansko kodifikacijo zakonodaje Skupnosti na področju politike varstva potrošnikov z upoštevanjem odličnega akademskega dela, opravljenega na podlagi skupnega referenčnega okvira, in vseh učinkov tega dela – zlasti razumno in ustrezno uporabo izbirnih ureditev – na podlagi proaktivnega pristopa k pravu;
- f) jasno potrditi ključen pomen in subsidiarno vlogo politike na področju enotnega trga ter jo nedvoumno postaviti v službo državljanov kot potrošnikov, ki so končni uporabniki;
- g) opredeliti skupna načela za organizacijo in participativno zastopanje potrošnikov v EU, ki sta ključna in odločilna dejavnika za izvajanje politik, ki zadevajo potrošnike.

3.7 Zadnji predlog je treba še posebej preučiti, saj se na evropski ravni ne izvaja sistematično. Dejansko opredelitev splošnih načel in smernic za participativno organizacijo in zastopanje potrošnikov že dolgo zahtevajo tako javni organi

držav članic, pristojni za varstvo potrošnikov, kot tudi organizacije in združenja za varstvo potrošnikov. S sistematičnim pristopom na podlagi enotnih načel za zastopanje potrošnikov v vseh državah članicah, zlasti pri zakonodajalcih iz različnih sektorjev, bi prispevali tako k verodostojnosti zadevnih organizacij kot tudi k bolj učinkovitemu varstvu potrošnikov.

4. Aktualna vprašanja na področju politike varstva potrošnikov

4.1 Na dokončno oblikovanem enotnem trgu bi morali potrošnikom zagotoviti polno uveljavljanje njihovih pravic, ki jim jih priznava pravni red EU, ne glede na to, kje v EU se nahajajo, in pod enakimi pogoji, ki so jim zagotovljeni v njihovi matični državi. Vendar pa niti različne politike varstva potrošnikov niti obstoječe pobude ne izpolnjujejo ustrezno upravičenih pričakovanj potrošnikov.

4.2 Politični program madžarskega predsedstva vsebuje pomembne cilje; nekateri od teh ciljev bodo zagotovo izpolnjeni med prihodnjimi predsedovanji.

4.3 Po mnenju EESO ⁽³⁾ bi bilo treba **predlog direktive o pravicah potrošnikov** preoblikovati in se omejiti na nekatera osnovna načela o pravici do obveščenosti in pravici do odstopa od pogodbe v primeru prodaje zunaj poslovnih prostorov in na daljavo ter opustiti dele besedila v zvezi z nepoštenimi pogoji in prodajo blaga ter z njim povezanimi garancijami.

4.4 EESO ob upoštevanju razvoja pristopa Komisije, razvidnega iz najnovjših javnih izjav komisarke Reding, ugotavlja, da je Svet 24. januarja 2011 sprejel stališče, ki je popolnoma enako kot v njegovem mnenju, in to dejstvo pozdravlja. Vendar pa EESO – glede na trenutni razvoj dogodkov v EP, različni stališči, ki sta jih zavzela odbora EP IMCO in JURI ter sklep, ki naj bi bil sprejet v naslednjih mesecih – madžarsko predsedstvo poziva, naj odločno nadaljuje pot, ki jo je januarja začrtal Svet za kmetijstvo, in to realistično uskladi s prihodnjim skupnim referenčnim okvirom na področju evropskih pogodb, kot je predlagano v mnenju EESO ⁽⁴⁾.

4.5 EESO v zvezi s **pregledom direktive o nepoštenih poslovnih praksah** meni, da je njen prepočasen prenos v državah članicah obžalovanja vreden, kar je že omenil v svojem mnenju ⁽⁵⁾. Enakega mnenja je tudi Sodišče EU.

⁽²⁾ UL C 185, 8.8.2006, str. 71.

⁽³⁾ UL C 317, 23.12.2009, str. 9.

⁽⁴⁾ UL C 84, 17.3.2011, str. 1.

⁽⁵⁾ UL C 108, 30.4.2004, str. 81.

4.6 EESO zato madžarskemu predsedstvu predlaga, naj se opre na študije, ki dokazujejo posledično nižjo raven varstva potrošnikov in posledice za konkurenčnost v državah, ki so v svojo zakonodajo presnele direktivo o nepoštenih poslovnih praksah, in že na samem začetku razprav o pregledu omenjene direktive bolje preuči utemeljenost neusmerjene uporabe načela popolne uskladitve.

4.7 Kar zadeva **pravni instrument za skupno ukrepanje na ravni EU**, se je EESO seznanil z namero Komisije, da začne razpravo o ponovnem posvetovanju z zainteresiranimi stranmi, hkrati pa se sprašuje, če dejansko obstaja politična volja, da se po 30 letih razprav, posvetovanj, poročil, mnenj, zelenih in belih knjig, sporočil in resolucij, študij, konferenc in simpozijev vseh vrst doseže konkreten rezultat.

4.8 EESO se je tako v starejših kot najnovejših mnenjih zelo jasno opredelil za evropski pravni instrument, ki bi potrošnikom, ki menijo, da so žrtev kolektivne škode, omogočil, da skupaj začnejo pravne postopke za povrnitev škode. Instrument bi bil v skladu z evropsko zakonodajo in bi moral omogočiti učinkovito povračilo materialne in/ali moralne kolektivne škode (sistem *opt-out* – sistem zavrnitve), ki jo posameznim potrošnikom povzroči katera koli država članica, in to ob enakih pogojih. Če bi madžarsko predsedstvo zavzelo tako stališče, bi to zelo koristilo potrošnikom, pa tudi drugim imetnikom kolektivnih pravic, to pa bi prispevalo tudi k uresničitvi enotnega trga in zagotavljanju poštene konkurence.

4.9 EESO še ni prejel zaprosila za pripravo mnenja o pregledu **direktive o paketnem potovanju**. Komisija naj bi predlog predstavila v začetku leta 2011 in je že začela zbirati predloge za morebiten pregled zakonodaje o pravicah letalskih potnikov.

4.10 Ne da bi želel vplivati na prihodnja mnenja Odbora o teh dveh temah pa EESO madžarskemu predsedstvu predlaga, naj ti dve temi obravnava skupaj, da bi zagotovili skladen pristop in razširili področje uporabe direktive o pogodbah za storitve na področju osebnega in javnega prevoza, vključno s tem povezanimi storitvami ali brez njih, ter opredelili pravice, obveznosti in pristojnosti v primeru sporov oziroma pomanjkljivega ali nepoštenega poslovanja. Poleg tega je treba posebno pozornost nameniti nepoštenim pogojem in poslovnim praksam, značilnim za ta sektor. Posledice stečajev agencij, organizatorjev potovanj in letalskih družb bi bilo prav tako treba urediti na podlagi zelo strogega zakonodajnega okvira.

4.11 Pri uresničevanju **notranjega trga maloprodajnih finančnih storitev** je bil dosežen določen napredek – naj omenimo

direktivo SEPA po sprejetju eura, direktivo MiFID, direktivo CAD in najnovejše predloge Komisije z dne 12. julija 2010 o sistemih zajamčenih vlog in sistemih nadomestil za naložbenike⁽⁶⁾, vendar bo treba še veliko narediti: nimamo namreč skupnih političnih smernic, ki bi potrošnikom ter malim in srednjim podjetjem (MSP) omogočile, da dejansko izkoristijo prednosti enotnega trga. Tudi sama Komisija je maloprodajne finančne storitve opredelila kot „sektor, v katerem se potrošniki soočajo s številnimi težavami“⁽⁷⁾.

4.12 EESO je o tej temi že večkrat pripravil mnenja, in sicer tako mnenja na podlagi zaprosil kot tudi mnenja na lastno pobudo, vendar pa se trajne, praktične in učinkovite rešitve še iščejo. Spomnimo naj na vprašanje odgovornega dajanja kreditov in prezadolženosti⁽⁸⁾, ki v direktivi o potrošniških kreditih ni bilo rešeno, na neuspešne predloge o hipotekarnih kreditih – čeprav se že leta podpira zamisel o njihovi uskladitvi, na občutljive določbe o čezmejnih plačilih in uporabi debetnih/kreditnih kartic, pomanjkanje pravih možnosti za prenos bančnih računov in zagotavljanje splošnih osnovnih bančnih storitev, neučinkovite ureditve za premagovanje finančnih kriz in zagotavljanje takojšnjih nadomestil za izgube in škodo, ki jih utrpijo stranke bank.

4.13 Zaradi gospodarske in finančne krize so potrošniki in mali vlagatelji še vedno močno prizadeti. Lahko bi predvideli praktične ukrepe, kot so uvedba splošnega bančnega računa in zagotavljanje osnovnih bančnih storitev za vse evropske državljane, zanesljiv in enoten sistem elektronskega plačevanja v vseh državah članicah, natančna opredelitev odgovornosti bank pri odobravanju kreditov, pa tudi enotni zavarovalni sistem na celotnem evropskem območju, tipologija nepoštenih pogojev in poslovnih praks, značilnih za področje finančnih storitev, primerljivost bančnih stroškov ter okrepljena obveznost svetovanja o zapletenih finančnih produktih. Finančni nadzor bi bilo treba osredotočiti na potrebe potrošnikov in vzpostaviti učinkovite mehanizme reševanja sporov in nadomestil v primeru izgube ali škode zaradi pomanjkljivega delovanja finančnih sistemov (bank in zavarovalnic).

4.14 EESO pozdravlja pristop Komisije glede **pravic potrošnikov v digitalnem okolju**, ki je razviden iz digitalne agende v okviru strategije Evropa 2020⁽⁹⁾, vendar je treba narediti še veliko, da bi lahko vsi uporabljali univerzalne storitve na področju telekomunikacij in obveščanja. Dobrodošlo bi bilo čim prejšnje sprejetje sporočila Komisije, ki bi bilo za madžarsko predsedstvo priložnost, da sprejme odločno stališče glede nevtralnosti interneta in vključitve širokopasovnih omrežij v univerzalne storitve, kar je EESO že zahteval.

⁽⁶⁾ COM(2010) 368 konč.

⁽⁷⁾ SEC(2009) 1251 konč., 22.9.2009.

⁽⁸⁾ UL C 149, 21.6.2002, str. 1–4.

⁽⁹⁾ UL C 54, 19.2.2011, str. 58.

4.15 EESO se zlasti zavzema za priznanje in varstvo pravic potrošnikov v digitalnem okolju na splošno in ne zgolj v okviru elektronskega poslovanja. Čim prej bi bilo treba ne samo predvideti pregled direktive o pravnih vidikih elektronskega poslovanja, ampak tudi najti ustrezne rešitve v zvezi s počasnim razvojem elektronskega poslovanja.

4.16 Madžarsko predsedstvo bi moralo prav tako sprejeti nujne sklepe glede natančne opredelitve temeljnih pravic potrošnikov v digitalnem svetu, pa tudi glede pregleda okvirne direktive o varstvu podatkov in glede varstva avtorskih pravic v digitalnem prostoru.

4.17 Na koncu pa EESO madžarsko predsedstvo odločno poziva, naj sprejme nadaljnje ukrepe na podlagi sklepov Sveta za zaposlovanje, socialno politiko, zdravje in varstvo potrošnikov z dne 6. in 7. decembra 2010 o socialnih storitvah splošnega pomena, in v celoti upošteva priporočila 3. foruma o socialnih storitvah splošnega pomena, ki ga je 26. in 27. oktobra organiziralo belgijsko predsedstvo, ter tako prispeva k izvajanju novih določb Lizbonske pogodbe in Listine o temeljnih pravicah na področju storitev splošnega pomena.

5. Poseben primer lokalnega čezmejnega trgovanja

5.1 Madžarsko predsedstvo je EESO zaprosilo za pripravo mnenja o pomembni temi, ki pa na ravni Skupnosti še ni bila temeljito obravnavana. To je lokalno čezmejno trgovanje oz. trgovanje med sosednjimi državami, in sicer nakup blaga in storitev, ki ga potrošniki opravijo na obeh straneh geografske meje svoje države, tako v državah članicah EU kot v tretjih državah.

5.2 Nekatere države so to vprašanje preučile že pred uvedbo eura, da bi opredelile vrsto menjav, priliv tujih valut, cene, njihov učinek na čezmejne regije in konkurenco itd.

5.3 Vendar pa nobena študija na evropski ravni ne omogoča ocene obsega in posledic čezmejnega medregionalnega poslovanja držav članic. Tovrstno trgovanje ni omenjeno ne v

sporočilu Komisije iz leta 1991 ⁽¹⁰⁾, ne v zeleni knjigi o trgovini iz leta 1996 ⁽¹¹⁾ in ne v beli knjigi iz leta 1999 ⁽¹²⁾. Komisijo je treba najprej pozvati, naj pripravi natančen pregled in statistično analizo tega trgovanja.

5.4 Vendar pa so Komisija in posamezne regionalne potrošniške organizacije na začetku 90. let prejšnjega stoletja oblikovale mrežo informacijskih in svetovalnih centrov, katerih namen je bil pomagati potrošnikom, ki se srečujejo s težavami pri čezmejnem trgovanju, t. i. Euroguichets. Ti centri so zagotavljali predvsem informacije za potrošnike in so se nahajali v obmejnih mestih.

5.5 Leta 2001 je Komisija vzpostavila Evropsko izvensodno mrežo (EEJ-Net) za izvensodno reševanje sporov. 11 centrov Euroguichets v 9 državah članicah je bilo poleg svojih običajnih pristojnosti takrat odgovorno tudi za pravno svetovanje potrošnikom.

5.6 Nato je bila januarja 2005 z združitvijo mrež EEJ-Net in centrov Euroguichets vzpostavljena zdajšnja mreža evropskih centrov za potrošnike (EEC Net).

5.7 Združitev obeh mrež je bila logična posledica uvedbe eura in pričakovanega razvoja elektronskega poslovanja ter prodaje na daljavo. Vendar pa se je zaradi te združitve prekinila regionalna umeščenost centrov Euroguichets in njihovih nalog, povezanih z lokalnim čezmejnim trgovanjem.

5.8 Zato se je treba vprašati, ali je tovrstno trgovanje še vedno tako posebno, da so zanj potrebni posebni ukrepi Unije.

5.9 Prav tako je treba preučiti, kakšne so potrebe potrošnikov v okviru tovrstnega trgovanja (informacije, jezik pogodb, primerljivost cen, če uporabljena valuta ni euro, menjalni tečaj, bančne provizije in stroški itd.), ter kako najučinkoviteje zadovoljiti te potrebe na lokalni ravni.

V Bruslju, 15. marca 2011

Predsednik
Evropskega ekonomsko-socialnega odbora
Staffan NILSSON

⁽¹⁰⁾ COM(1991) 41 konč., 11. marec 1991.

⁽¹¹⁾ COM(1996) 530 konč., 20. november 1996.

⁽¹²⁾ COM(1999) 6 konč., 27. januar 1999.

Mnenje Evropskega ekonomsko-socialnega odbora o prihodnosti Evropskega socialnega sklada po letu 2013

(raziskovalno mnenje)

(2011/C 132/03)

Poročevalec: **g. VERBOVEN**

Soporočevalec: **g. CABRA DE LUNA**

Evropska komisija je 7. oktobra 2010 sklenila, da v skladu s členom 304 Pogodbe o delovanju Evropske unije Evropski ekonomsko-socialni odbor zaprosi za mnenje o naslednji temi:

Prihodnost Evropskega socialnega sklada po letu 2013

(raziskovalno mnenje).

Strokovna skupina za zaposlovanje, socialne zadeve in državljanstvo, zadolžena za pripravo dela Odbora na tem področju, je mnenje sprejela 24. februarja 2011.

Evropski ekonomsko-socialni odbor je mnenje sprejel na 470. plenarnem zasedanju 15. in 16. marca 2011 (seja z dne 15. marca) s 172 glasovi za, 1 glasom proti in 7 vzdržanimi glasovi.

1. Sklepi in priporočila

Stališča Evropskega ekonomsko-socialnega odbora so naslednja:

1.1 Načela ekonomske, socialne in teritorialne kohezije ter solidarnosti so zapisana v Pogodbi in predstavljajo dva izmed najpomembnejših stebrov za vključevanje državljanov in ozemelj. Zato morajo biti ta načela v ospredju razprav o prihodnjem proračunu Evropske unije.

1.2 Kohezijska politika ne sme zgolj zmanjševati razlik med regijami, temveč mora tudi prispevati k zmanjševanju družbenih neenakosti, ki vplivajo na določene skupine prebivalstva, tako da spodbuja družbo polne zaposlenosti, enake možnosti, socialno vključevanje in socialno kohezijo ter s tem širše evropski socialni model. Evropski socialni sklad (ESS) mora še naprej ostati strukturni sklad, ki je del kohezijske politike Evropske unije.

1.3 ESS je inštrument, ki je še posebno primeren za podporo izvajanja evropske strategije zaposlovanja in mora tudi v prihodnosti ostati učinkovit inštrument za vlaganje v človeške vire ter spodbujanje večjega števila kakovostnih delovnih mest ter socialne vključenosti v okviru strategije Evropa 2020. Glede na sedanje gospodarske razmere mora tako ESS ostati pome-

mben strateški in finančni inštrument, ki mu je treba zagotoviti več virov v skladu z vedno večjimi izzivi, s katerimi se bo moral spoprijeti (višja stopnja brezposelnosti), kar naj bo odsev povečanja splošnega proračuna EU za vsaj 5,9 %, kakršen je predlog Evropske komisije za splošno povečanje proračuna EU za leto 2011.

1.4 V tem času gospodarske krize je odločitev Evropskega sveta, da okrepi vlogo ESS, še posebej pomembna. Politike trga dela in socialne politike morajo še naprej ostati v ospredju ESS. Naložbe morajo biti namenjene za razvoj človeških virov, nadgradnjo znanj in spretnosti ter ponovno vključitev odpuščenih delavcev na trg dela. Vendar pa bi morali prednost imeti ustvarjanje kakovostnih delovnih mest, trajnostna rast in vključevanje ranljivih družbenih skupin, kot na primer mladih, žensk, migrantov, dolgotrajno brezposelnih, oseb, ki so najbolj oddaljene od trga dela, starejših, invalidov in etničnih manjšin, na trg dela in v družbo, da se izboljšata konkurenčnost EU in uresničevanje ciljev strategije Evropa 2020.

1.5 Treba je upoštevati izkušnje uporabe sredstev ESS, da se podpreta tako oživitve gospodarstva kot tudi gospodarska rast Evropske unije, in sicer z izboljšanjem podpore malim in srednjim podjetjem (MSP), mikro podjetjem in akterjem socialnega gospodarstva ob upoštevanju ciljev ESS ter s socialnimi izboljšavami tako v smislu ohranjanja in ustvarjanja kakovostnih delovnih mest kot tudi socialne vključenosti in zlasti prek dela.

1.6 ESS bi kot inštrument EU za vlaganje v človeške vire moral podpirati vse tri prednostne naloge strategije Evropa 2020: pametno, trajnostno in vključujočo rast. Dejansko so zaposlovanje, usposabljanje in izobraževanje, aktivno vključevanje ter politike enakih možnosti ključni elementi za razvoj posameznikov z razvijanjem njihovega znanja in kvalifikacij, spodbujanjem kulture inovacij, zviševanjem stopnje zaposlenosti in pospeševanjem vključujočega trga dela.

1.7 Načelo partnerstva, ki vključuje socialne partnerje in druge organizacije organizirane civilne družbe, je bistveno jamstvo za dobro delovanje ukrepov, povezanih s strukturnimi skladi in zlasti z Evropskim socialnim skladom.

1.8 Ključno je upoštevanje izkušenj glede vloge socialnih partnerjev v okviru socialnega dialoga in nevladnih organizacij v okviru partnerstva, da se odpravijo posledice gospodarske krize in dosežejo rezultati.

1.9 Načela partnerstva, nediskriminacije in dostopnosti ter trajnostnega razvoja⁽¹⁾ je treba ohraniti in okrepiti, da se uveljavijo dobri rezultati, ki so bili doseženi med zadnjim programskim obdobjem.

1.10 Predpisi strukturnih skladov morajo jasno opredeliti načelo partnerstva ter tudi zgoraj navedena načela, namesto da se nanašajo na „sedanja nacionalna pravila in prakse“, pri tem pa morajo jasno opredeliti nalogo vsakega izmed partnerjev. Treba je močno utrditi položaj odborov za spremljanje v odnosu do pristojnih nacionalnih in regionalnih oblasti v okviru njihovih nalog načrtovanja programov, izvajanja in spremljanja.

1.11 EESO se strinja, da je treba izboljšati ocenjevanje, delovanje in rezultate uporabe sklada. Zato pa je ključno, da se opredelijo kazalniki in se zagotovijo kvantitativna in kvalitativna referenčna merila in sicer v širšem okviru, ki zajema celoten postopek izvajanja kohezijske politike.

1.12 Treba je zagotoviti usklajenost prednostnih nalog, opredeljenih na različnih ravneh: evropski, nacionalni, regionalni in lokalni.

1.13 Povečati je treba sinergije z Evropskim skladom za regionalni razvoj in drugimi skladi, v okviru katerih je potrebna okrepitev načel partnerstva, nediskriminacije in trajnosti. Treba

se je izogniti podvajanju med ESS in Evropskim skladom za prilagoditev globalizaciji, zagotoviti je treba usklajenost, tako da bodo v primeru prestrukturiranja ukrepi, ki jih bo predvidel ESS, preventivni, ukrepi Evropskega sklada za prilagoditev globalizaciji pa kurativni.

1.14 Treba je zagotoviti več izboljšav pri izvajanju postopkov in pri praktičnih vidikih dostopa do financiranja iz ESS, predvsem z znatnim zmanjšanjem birokracije, s pospešitvijo zlasti sistema plačil za čim večje zmanjšanje finančnih stroškov izvajalcev programov in s poenostavitvijo postopkov obračunavanja in urejanja bilanc, na primer z uporabo pavšalnih zneskov (t. i. *lump sums*).

1.15 Prihodnji ESS bo moral s pomočjo inovativnih oblik financiranja⁽²⁾, kot na primer z neposredno dodelitvijo sredstev za usmerjene ukrepe na področju zaposlovanja in socialnega vključevanja za najranljivejše skupine ali osebe, ki jim grozi izključenost, zagotoviti zadostne vire za izvajanje strategije Evropa 2020.

1.16 Socialni partnerji in civilna družba imajo ključno vlogo v procesu revizije, izvajanja in ocenjevanja ESS. Zato bo EESO v prihodnosti zagotovil stalno spremljanje uporabe sredstev ESS in bo s tem prispeval k izboljšanju tega temeljnega elementa v procesu odločanja, tj. komuniciranje med evropskimi institucijami, socialnimi partnerji in vsemi akterji civilne družbe.

2. Ozadje: razprava, ki jo je o prihodnosti Evropskega socialnega sklada začela Komisija

2.1 Končana je prva polovica obdobja (2007–2013) izvajanja programov, financiranih iz ESS.

2.2 Komisija je svoje glavne smernice glede prihodnjega finančnega okvira EU predstavila v *Pregledu proračuna EU* (COM(2010) 700), glede strukturnih skladov pa v sklepih petega poročila o koheziji (COM(2010) 642).

2.3 Prihodnost ESS bi bilo treba načrtovati ob upoštevanju Lizbonske pogodbe. V skladu z novim členom 9 bo morala Unija upoštevati zahteve, ki so povezane s spodbujanjem visoke stopnje zaposlenosti, zagotavljanjem ustrezne socialne zaščite, bojem proti socialni izključenosti in visoko stopnjo izobraževanja in usposabljanja ter varovanja človekovega zdravja.

⁽¹⁾ Kakor je določeno v členih 11, 16 in 17 Uredbe Sveta (ES) št. 1083/2006 z dne 11. julija 2006 o splošnih določbah o Evropskem skladu za regionalni razvoj, Evropskem socialnem skladu in Kohezijskem skladu.

⁽²⁾ Sporočilo Komisije Evropskemu parlamentu, Svetu, Evropskemu ekonomsko-socialnemu odboru, Odboru regij in nacionalnim parlamentom z dne 19. oktobra 2010 – Pregled proračuna EU, COM(2010) 700.

2.4 Spremenjeni člen 175 zdaj zajema teritorialno kohezijo. ESS bo kot glavni evropski finančni inštrument za podporo človeškim virom še naprej prispeval k uresničevanju ekonomske, socialne in teritorialne kohezije, kakor je določeno v členu 162 Pogodbe o delovanju Evropske unije.

2.5 Nov politični okvir za prihodnje desetletje, in sicer strategijo Evropa 2020, je Evropski svet potrdil 17. junija 2010. Zato se je EU zavezala, da bo dosegla 75-odstotno stopnjo zaposlenosti za starostno skupino od 20 do 64 let, znižala delež opuščanja šolanja pod 10 %, zagotovila, da bo vsaj 40 % mladih pridobilo visokošolsko diplomu, za 20 milijonov zmanjšala število oseb, ki jim grozi revščina, in povečala zasebne in javne naložbe v raziskave in razvoj na 3 % BDP. ⁽³⁾

2.6 Komisija bo leta 2011 predlagala nov proračunski okvir za obdobje po letu 2013, ki mu bodo priloženi zakonodajni predlogi glede strukturnih skladov, vključno z Evropskim socialnim skladom. V zvezi s tem je Komisija 19. oktobra 2010 objavila sporočilo *Pregled proračuna EU*. Ta bi moral biti priložnost za zagotovitev novega zagona ESS in za uvedbo sprememb. Prepoznavnost in edinstvenost ESS je treba v novem proračunskem okviru EU okrepiti.

2.7 V petem poročilu Komisije o ekonomski, socialni in teritorialni koheziji, objavljenem 10. novembra 2010, so predstavljene možnosti za prihodnjo kohezijsko politiko.

2.8 Natančneje se je razmislek glede prihodnjega ESS začel na osnovi posebnih študij.

2.9 Po drugi strani je Odbor Evropskega socialnega sklada 3. junija 2010 sprejel mnenje o ESS, Komisija pa je 23. in 24. junija 2010 organizirala konferenco o tej temi.

2.10 V zvezi s tem je Komisija 7. oktobra 2010 Evropskemu ekonomsko-socialnemu odboru poslala zaprosilo za raziskovalno mnenje, da bi se preučila vprašanja, zastavljena v mnenju Odbora o ESS.

2.11 Ta različna razmišljanja se navezujejo na pet tematik, in sicer:

— Kakšna je dodana vrednost ESS glede na izključno nacionalne finančne instrumente?

— Kakšne naj bi bile naloge in prednostne naloge ESS v okviru strategije Evropa 2020?

— Kako zagotoviti geografsko in tematsko osredotočenost ESS?

— Kako razviti čim večjo sinergijo z drugimi skladi, zlasti z Evropskim skladom za regionalni razvoj?

— Kateri sistem izvajanja naj se vzpostavi za zagotovitev učinkovitejšega in enostavnejšega upravljanja?

2.12 Poleg tega bi glede na trend izgubljanja zaposlitev, ki trenutno pesti Evropsko unijo, ESS moral imeti še vidnejšo vlogo v okviru evropske kohezijske politike. Zato bo treba njegov proračun znatno povečati, vsaj za 5,9 %, kakršen je predlog Evropske komisije za splošno povečanje proračuna EU za leto 2011.

3. Splošne ugotovitve na temo prihodnjega Evropskega socialnega sklada

3.1 Načela kohezije in solidarnosti so zapisana v Pogodbi in predstavljajo dva izmed najpomembnejših stebrov za vključevanje državljanov in ozemelj. Zato morajo biti ta načela v ospredju razprav o prihodnjem proračunu Evropske unije.

3.2 Lizbonska pogodba potrjuje ta načela in v členu 174 navaja naslednje: „Da bi Unija pospešila svoj vsesplošni skladni razvoj, razvija in izvaja tiste svoje dejavnosti, ki vodijo h krepitvi njene ekonomske, socialne in teritorialne kohezije.“

3.3 V Pogodbi je še posebej poudarjeno, da si „Unija še posebno prizadeva zmanjšati neskladje med stopnjami razvitosti različnih regij in zaostalost regij z najbolj omejenimi možnostmi.“ Ta cilj je še toliko bolj pomemben od zadnjih dveh širitve Evropske unije dalje.

3.4 Po drugi strani pa Listina o temeljnih pravicah EU, ki ima po vključitvi v Pogodbo zavezujočo pravno naravo, določa, da bo EU s teritorialno kohezijo morala spodbujati socialno kohezijo z zagotavljanjem socialnih pravic vseh državljanov ne glede na to, iz katere regije prihajajo in kakšna je njihova nacionalnost, s prepovedjo diskriminacije in med drugim z usmeritvijo prizadevanj v zagotovitev enakih možnosti.

3.5 Kohezijska politika ne sme zgolj zmanjševati razlik med regijami, temveč mora na podlagi pristopa, ki se osredotoča na ljudi, spodbujati družbo polne zaposlenosti, enake možnosti, socialno vključevanje in socialno kohezijo EU ter s tem širše evropski socialni model.

⁽³⁾ Sporočilo Komisije z dne 3. marca 2010: *Evropa 2020: Strategija za pametno, trajnostno in vključujočo rast* (COM(2010) 2020 konč.).

3.6 Evropski svet je sklenil, da so strukturni skladi nujni finančni instrumenti za izvajanje lizbonske strategije, ki je svoja prizadevanja usmerila v posameznike, ki imajo najmanj kvalifikacij in največ težav pri dostopu do aktivnih nacionalnih politik zaposlovanja. (4) Zato je Evropski socialni sklad instrument, ki je še posebno primeren za podporo izvajanja evropske strategije zaposlovanja in mora tudi v prihodnosti ostati učinkovit instrument za zagotavljanje večjega števila kakovostnih delovnih mest ter socialne vključenosti v okviru strategije Evropa 2020.

3.7 Ekonomska, socialna in teritorialna kohezija morajo še naprej ostati v ospredju strategije Evropa 2020, da se lahko vsa energija in celotne zmogljivosti mobilizirajo in usmerijo v njeno izvajanje. Strukturni skladi so ključni instrumenti za uresničevanje prednostnih nalog tega, kar imenujemo „pametna, trajnostna in vključujoča rast“ v državah članicah, regijah in na posameznih ozemljih. Glede na to mora ESS ostati pomemben strateški in finančni instrument za povišanje stopnje zaposlenosti in socialne vključenosti.

3.8 Načelo partnerstva, ki vključuje socialne partnerje in druge organizacije organizirane civilne družbe (5), je bistveno jamstvo za dobro delovanje ukrepov, povezanih s strukturnimi skladi in zlasti z Evropskim socialnim skladom.

3.9 Ključno je upoštevanje izkušenj glede vloge socialnih partnerjev v okviru socialnega dialoga in nevladnih organizacij v okviru partnerstva, da se odpravijo posledice gospodarske krize in dosežejo rezultati.

3.10 Treba je izboljšati ocenjevanje, delovanje in rezultate uporabe sklada. Zato pa je ključno, da se opredelijo kazalniki in se zagotovijo kvantitativna in kvalitativna referenčna merila in sicer v širšem okviru, ki zajema celoten postopek izvajanja kohezijske politike. Zaenkrat je namen postopka zagotavljanja pravilnosti izdatkov in ne njihova učinkovitost. Ta dva pristopa je treba povezati, hkrati pa je treba upravno obremenitev v skladu z načelom sorazmernosti razumno zmanjšati.

3.11 V zdajšnjem kontekstu gospodarske krize mora evropska strategija zaposlovanja ponovno postati ena od osrednjih prednostnih nalog Evropske unije, treba pa je sprostiti še

več sredstev za ustvarjanje in ohranitev še več in tudi boljših delovnih mest za vse. Politike trga dela morajo še naprej ostati v ospredju ESS.

3.12 Sklep Evropskega sveta glede prispevka kohezijske politike k načrtu oživitve gospodarstva je resnično pozitiven signal. Strukturni skladi, ki predstavljajo več kot tretjino evropskega proračuna, so lahko dejansko vir financiranja, ki omogoča spoprijemanje s kratkoročnimi, srednjeročnimi in dolgoročnimi izzivi.

3.13 Nadnacionalno razsežnost, ki velja za prejšnje pobude Skupnosti (zlasti za EQUAL), je treba ponovno uvesti kot temeljno načelo kohezijske politike za zagotovitev evropskega, a tudi in predvsem solidarnostnega pristopa, saj v okviru novega medsektorskega pristopa (*mainstreaming*) v programskem obdobju 2007–2013 ni bila zadostno upoštevana. V tem smislu je treba ponovno uvesti možnost dodelitve financiranja za evropske projekte, zlasti za inovativne projekte, ki se nanašajo na nadnacionalna omrežja.

4. Posebne ugotovitve in predlogi v zvezi z obravnavanimi tematikami

4.1 Dodana vrednost ESS

4.1.1 ESS je vse od svoje ustanovitve dokazoval dodano vrednost, še zlasti v času gospodarske krize s spodbujanjem gospodarske rasti EU.

4.1.2 ESS je strukturni sklad, ki neposredno vpliva na posameznike: delavce; brezposelne; osebe, ki jih je družba izključila; osebe, ki imajo velike težave pri dostopu do trga dela; mlade; starejše in druge skupine ranljivih oseb.

4.1.3 ESS je najpomembnejši instrument za podporo izvajanju evropske strategije zaposlovanja. Zato bi ga bilo treba konkretno vključiti v nacionalne, regionalne in lokalne politike trga dela ter med cilje, za katere si prizadeva ESS.

4.1.4 Evropa potrebuje ogromne naložbe v človeške vire, kar je nedvomno pomemben konkurenčni adut za vso družbo. S tovrstnimi naložbami bi morali predvideti socialne spremembe in hkrati zagotoviti rešitve za problematiko ohranjanja in ustvarjanja delovnih mest z razvijanjem kvalifikacij in spretnosti delavcev, s povečevanjem ravni produktivnosti evropskih podjetij, z iskanjem inovativnih in učinkovitejših načinov organizacije dela na osnovi dejanskih naložb v razvoj spretnosti delavcev in socialne vključenosti ter s spodbujanjem enakih možnosti in pobud v okviru socialnega gospodarstva.

(4) Mnenje EESO o zaposlovanju prednostnih kategorij (lizbonska strategija), UL C 256, z dne 27.10.2007.

(5) Kakor je določeno v členu 11 Uredbe Sveta (ES) št. 1083/2006 z dne 11. julija 2006 o splošnih določbah o Evropskem skladu za regionalni razvoj, Evropskem socialnem skladu in Kohezijskem skladu.

4.1.5 V tem času gospodarske krize je odločitev Evropskega sveta, da okrepi vlogo ESS, še posebej pomembna.

4.1.6 Naložbe morajo hkrati biti namenjene za razvoj človeških virov, ponovno vključitev odpuščenih delavcev na trg dela ter ustvarjanje delovnih mest in trajnostno rast za zagotovitev sinergij in povezav med tema dvema procesoma. Zato je treba upoštevati prispevke, ki jih bo učinkovita socialna kohezija prinesla evropski konkurenčnosti. Prek ESS bo financiranje, usmerjeno v vključevanje skupin, ki so najbolj oddaljene od trga dela (npr. invalidi, mladi, ki imajo posebne težave pri zaposlovanju, starejši, ki jim grozi podaljšanje obdobja brezposelnosti, in druge osebe, ki jih je družba izključila), pomembno prispevalo k izboljšanju konkurenčnosti EU in na srednji rok tudi k uresničitvi ciljev strategije Evropa 2020.

4.1.7 Načelo partnerstva je temeljno jamstvo za dobro delovanje ukrepov, povezanih s strukturnimi skladi.

4.1.8 Predpisi strukturnih skladov morajo jasno opredeliti načelo partnerstva, namesto da se nanašajo na „*sedanja nacionalna pravila in prakse*“, pri tem pa morajo jasno opredeliti vlogo vsakega izmed partnerjev.

4.1.9 Partnerji in organizacije socialnega gospodarstva morajo imeti dostop do tehnične pomoči, sektorske organizacije pa morajo prek ESS tudi okrepiti razvoj njihovih zmogljivosti (*capacity building*).

4.1.10 Treba je uvesti zelo kakovostna partnerstva, z vključitvijo socialnih partnerjev in organizirano civilno družbo v okviru vseh faz pomoči iz skladov, zlasti zaradi njihove ključne vloge pri odpravljanju posledic gospodarske krize.

4.1.11 Druga temeljna načela za čim večje povečanje dodane vrednosti ESS so trajnostna rast za varovanje in izboljšanje okolja, enakost moških in žensk ter prepoved diskriminacije na podlagi spola, starosti, etnične ali rasne pripadnosti, religije ali prepričanj, invalidnosti ali spolne usmerjenosti pri zagotavljanju sredstev sklada ter dostopu do njih, zlasti za invalide ali osebe, ki jih je družba odrinila na rob. ⁽⁶⁾

4.2 Naloge in prednostne naloge ESS v okviru strategije Evropa 2020

4.2.1 Ekonomska, socialna in teritorialna kohezija morajo ostati v ospredju strategije Evropa 2020, kakor je določeno v sklepu Evropskega sveta.

4.2.2 Stopnja usklajenosti med ESS in strategijo Evropa 2020 se mora odražati v tem, da obstajajo oziroma ne obstajajo strateške smernice za prenos strateških prednostnih nalog EU v operativne programe.

4.2.3 V tem okviru mora ESS še naprej ostati inštrument za izvajanje evropske strategije zaposlovanja. Zato ESS mora prispevati k ustvarjanju kakovostnih delovnih mest, kar je ključni element za zagotavljanje gospodarske rasti EU. Če je treba dati prednost ustvarjanju kakovostnih delovnih mest, je treba pozornost posvetiti tudi ustvarjanju drugih vrst delovnih mest, kot so zelena delovna mesta zaradi spremembe modela proizvodnje, ter trajnostni in vključujoči rasti.

4.2.4 ESS predstavlja glavni finančni inštrument EU za vlaganje v človeške vire, pri čemer se podpira izvajanje ukrepov aktivnega vključevanja, aktivacijskih ukrepov, ukrepov za preusposabljanje in izpopolnjevanje.

4.2.5 Izkušnje, pridobljene v okviru uporabe sredstev ESS, je treba upoštevati, da se spodbudi oživitve gospodarstva Evropske unije.

4.2.6 Gre za ukrepe in prednostne naloge, kot so:

- podpirati aktivno vključevanje in vključevanje zlasti mladih, starejših delavcev, invalidov in drugih ranljivih skupin, kot so migranti, na trg dela ter boj proti diskriminaciji;
- povečati stopnjo zaposlenosti žensk in boj proti plačnim neenakostim;
- oblikovati centre za spremljanje trga dela in za uporabo sredstev strukturnih skladov;
- spodbujati preusposabljanje in prekvalificiranje delavcev, ki temelji na inovacijah in prehodu na nizkoogljično gospodarstvo;
- izboljšati podporo MSP, mikro podjetjem in akterjem socialnega gospodarstva, ki predstavljajo od 80 do 90 % industrijskega tkiva Evropske unije, ob ustvarjanju kakovostnih delovnih mest;

⁽⁶⁾ Kakor je določeno v členih 11, 16 in 17 Uredbe Sveta (ES) št. 1083/2006 z dne 11. julija 2006 o splošnih določbah o Evropskem skladu za regionalni razvoj, Evropskem socialnem skladu in Kohezijskem skladu.

- opredeliti „usposabljanje v času krize“ na podlagi razprav o razvoju sektorjev in regij;
- bolje širiti primere dobre prakse, kot je vlaganje v delo s skrajšanim delovnikom v povezavi z usposabljanjem delavcev;
- okrepiti socialni dialog s skupnimi usposabljanji socialnih partnerjev;
- podpirati izobraževanje in vseživljenjsko učenje;
- podpirati neposredno vključevanje v načrtovanje programov, upravljanje in ocenjevanje skladov v skladu s členom 11 Uredbe (ES) št. 1083/2006, zlasti s krepitvijo razvoja zmogljivosti (*capacity building*);
- zagotoviti kakovost delovnih mest in delovnih pogojev;
- spodbujati zdravje in varnost na delovnem mestu;
- zagotoviti, da so storitve varstva dejansko in finančno dostopne, ter sprejeti ukrepe za „deinstitucionalizacijo“ ljudi, za katere skrbijo ti varstveni centri, med drugim tudi invalidov;
- posodobiti javne storitve zaposlovanja.

4.3 Geografska in tematska osredotočenost ESS

4.3.1 Strukturni skladi so glavni inštrument Evropske unije, ki v sodelovanju z državami članicami podpira območja Evropske unije z najbolj omejenimi možnostmi ter najbolj ranljive družbene skupine, da bi se zmanjšala socio-ekonomska vrzel med različnimi državami članicami in različnimi teritorialnimi območji. In to morajo tudi ostati.

4.3.2 Poleg tega je treba v okviru prihodnjega ESS ekonomsko, socialno in teritorialno kohezijo zaradi zmanjšanja socio-ekonomskih razlik med regijami in znotraj njih (kot tudi neenakosti med različnimi družbenimi skupinami) še naprej prednostno obravnavati, da se dejansko uresniči strategija Evropa 2020. Pri vseh državah članicah so razvidne pomanjkljivosti na različnih področjih. Zato bi morale vse regije s stopnjo brezposelnosti, ki je višja od povprečja Skupnosti, in

z neenakostmi na trgu dela, kar zlasti prizadene najbolj ranljive skupine, imeti koristi od ESS, tudi regije, ki imajo višji BDP, kot so na primer velemestne ali obmejne regije.

4.3.3 ESS, ki se osredotoča na zaposlovanje, razvoj človeških virov in spodbujanje socialnega vključevanja, mora ostati inštrument, ki neposredno vpliva na posameznike, zlasti na delavce, brezposelne, osebe, ki jih je družba izključila, mlade, starejše in druge ranljive osebe.

4.3.4 Treba je zagotoviti usklajenost prednostnih nalog, opredeljenih na različnih ravneh: evropski, nacionalni, regionalni in lokalni.

4.3.5 Ta usklajenost mora biti razvidna v okviru priprave in izvajanja operativnih programov.

4.3.6 Vsaka država članica mora prednostne naloge in načine delovanja opredeliti v skladu s pogoji in možnostmi, značilnimi za njene regije. Države članice morajo prednostne naloge določiti tudi v skladu z ustreznimi načrti nacionalnih reform, njihovimi pogoji in možnostmi, torej tudi v povezavi s strategijo Evropa 2020 in posebej na področjih zaposlovanja, usposabljanja ter socialne vključenosti.

4.3.7 Treba je tudi preučiti primerne mehanizme finančne pomoči, kot je neposredna dodelitev finančnih sredstev za pomoči, namenjene ranljivim skupinam, na primer invalidom⁽⁷⁾, da se kohezijska politika osredotoči na omejeno število prednostnih nalog⁽⁸⁾. EESO je v preteklosti že priporočil, naj se skladi usmerijo na posebne cilje v okviru socialne vključenosti.⁽⁹⁾

4.4 Sinergija z drugimi strukturnimi skladi

4.4.1 Evropski socialni sklad je glavni inštrument za izvajanje evropske strategije zaposlovanja in mora to tudi ostati.

⁽⁷⁾ Sporočilo Komisije Evropskemu parlamentu, Svetu, Evropskemu ekonomsko-socialnemu odboru in Odboru regij z dne 15. novembra 2010 – Evropska strategija o invalidnosti za obdobje 2010–2020: obnovljena zaveza za Evropo brez ovir, COM(2010) 636.

⁽⁸⁾ Mnenje EESO o predlogu uredbe Evropskega parlamenta in Sveta o Evropskem socialnem skladu, UL C 234, z dne 22.9.2005.

Mnenje EESO o predlogu odločbe Sveta o smernicah za politike zaposlovanja držav članic (na podlagi člena 128 Pogodbe ES), UL C 162, z dne 25.6.2008, str. 92.

Mnenje EESO o invalidih: zaposlovanje in dostopnost za invalide v EU po fazah – Lizbonska strategija po letu 2010, UL C 354, z dne 28.12.2010, str. 8.

Sporočilo Komisije Evropskemu parlamentu, Svetu, Evropskemu ekonomsko-socialnemu odboru in Odboru regij z dne 15. novembra 2010 – Evropska strategija o invalidnosti za obdobje 2010–2020: obnovljena zaveza za Evropo brez ovir, COM(2010) 636.

⁽⁹⁾ Mnenje EESO o četrtem poročilu o gospodarski in socialni koheziji, UL C 120, z dne 16.5.2008, str. 73, točka 4.5.2.

4.4.2 Vendar pa je treba izboljšati sinergije z Evropskim skladom za regionalni razvoj, v okviru katerega je treba okrepiti načela partnerstva, enakosti, nediskriminacije in trajnosti ter tudi cilje na področju zaposlovanja in socialne vključenosti. Zato bi bilo treba okrepiti načelo prožnosti in tako optimizirati dopolnjevanje in usklajevanje med ESS, Evropskim skladom za regionalni razvoj ter drugimi skladi (na primer Evropskim kmetijskim usmerjevalnim in jamstvenim skladom – EKRJS), s čimer bi bilo zagotovljeno financiranje za dopolnilne pobude, kot so pobude za spodbujanje dostopa do strokovnega usposabljanja za invalide in dostopa do infrastruktur za to družbeno skupino.

4.4.3 Treba se je izogniti podvajanju med ESS in Evropskim skladom za prilagoditev globalizaciji, zagotoviti je treba usklajenost, tako da bodo v primeru prestrukturiranja ukrepi, ki jih bo predvidel ESS, preventivni, ukrepi Evropskega sklada za prilagoditev globalizaciji pa kurativni.

4.5 Sistem upravljanja

4.5.1 Pri izvajanju postopkov in pri praktičnih vidikih dostopa do financiranja iz ESS so potrebne številne izboljšave.

4.5.2 Za zagotovitev omenjenih izboljšav je treba načelo partnerstva ohraniti in v prihodnjem ESS še okrepiti. Pomebno je opozoriti, da je načelo partnerstva temeljno orodje za učinkovito izvajanje ESS, saj omogoča mobilizacijo dodatnih virov; spodbujanje tega bo ključnega pomena v kontekstu zmanjšanja splošnih javnih izdatkov po vsej Evropski uniji.

4.5.3 Te izboljšave zajemajo predvsem:

- zmanjšanje birokracije pred in med izvajanjem operativnega programa z manj strogimi postopki dostopa do financiranja, s pospešitvijo zlasti sistema plačil za čim večje zmanjšanje

finančnih stroškov izvajalcev programov in s poenostavitvijo postopkov obračunavanja in urejanja bilanc, na primer z uporabo pavšalnih zneskov (t. i. *lump sums*), ter s poenostavitvijo računovodenja v zvezi s projekti – raje na podlagi konkretnih rezultatov kot na podlagi finančnih dokazil;

- omejevanje možnosti za organe držav članic, da določijo mehanizme ali dodatne administrativne pogoje, ki bi otežili dostop do financiranja iz ESS;
- boljše širjenje informacij o možnostih financiranja, tako da se med drugim predvidijo minimalni evropski standardi v zvezi s preglednostjo in dostopnostjo informacij o možnih financiranja iz ESS, zlasti s poenostavitvijo jezika, ki se uporablja;
- boljšo preglednost in učinkovitost postopkov izbire projektov, ki se financirajo, tako na ravni držav članic kot na regionalni ravni, pri čemer je treba predvsem zagotoviti, da se posebna pozornost nameni inovativnim projektom;
- posebno pozornost je treba nameniti tudi grajenemu okolju, novim tehnologijam in prometnemu sektorju (vključno z blagom, storitvami in infrastrukturo), da se odpravi ovire za popoln dostop do vseh ukrepov, ki jih sofinancira ESS.

4.5.4 Zagotoviti je treba učinkovito uporabo sklada in jo oceniti z vidika kvantitativnih in kvalitativnih rezultatov.

4.5.5 Treba je opredeliti kazalnike v povezavi s financiranjem.

4.5.6 Socialni partnerji in civilna družba imajo v tem procesu ključno vlogo.

V Bruslju, 15. marca 2011

Predsednik
Evropskega ekonomsko-socialnega odbora
Staffan NILSSON

Mnenje Evropskega ekonomsko-socialnega odbora o oskrbi z energijo: kakšno sosedsko politiko potrebujemo, da bi EU zagotovili zanesljivost oskrbe?

(raziskovalno mnenje na zaprosilo madžarskega predsedstva)

(2011/C 132/04)

Poročevalec: **g. IOZIA**

Prihodnje madžarsko predsedstvo EU je 15. novembra 2010 sklenilo, da v skladu s členom 304 Pogodbe o delovanju Evropske unije Evropski ekonomsko-socialni odbor zaprosi za mnenje o naslednji temi:

Oskrba z energijo: kakšno sosedsko politiko potrebujemo, da bi EU zagotovili zanesljivost oskrbe?

(raziskovalno mnenje).

Strokovna skupina za promet, energijo, infrastrukturo in informacijsko družbo, zadolžena za pripravo dela Odbora na tem področju, je mnenje sprejela 1. marca 2011.

Evropski ekonomsko-socialni odbor je mnenje sprejel na 470. plenarnem zasedanju 15. in 16. marca 2011 (seja z dne 15. marca) s 86 glasovi za, 4 glasovi proti in 8 vzdržanimi glasovi.

1. Sklepi

1.1 Evropski ekonomsko-socialni odbor (EESO) se zavzema za:

1.1.1 hitro in progresivno krepitev skupne zunanje politike EU – povezane z varnostno in obrambno politiko EU ter vključene vanjo – na področju energije, zanesljivosti oskrbe, sodelovanja z državami proizvajalkami, tranzitnimi državami in državami potrošnicami, v duhu solidarnosti med državami članicami, ob upoštevanju strateškega pomena oskrbe z energijo;

1.1.2 imenovanje visokega predstavnika za energetske politiko, ki bi bil v pomoč visokemu predstavniku za zunanjo in varnostno politiko, pri čemer je treba upoštevati, da bi morale te politike vključevati vprašanje zanesljivosti oskrbe z energijo. Za opravljanje te vloge bi bil lahko uradno zadolžen komisar za energijo;

1.1.3 sprejetje povezave notranje in zunanje politike ter z njimi povezanih političnih področij, kot sta sosedska politika in politika varstva okolja;

1.1.4 preseganje enostranskosti na energetske področju, ki spodbuja načelo solidarnosti med državami članicami in tiste, ki nimajo dovolj ustrezne pogajalske moči, izpostavlja resnim težavam pri oskrbi po pravičnih in dostopnih cenah;

1.1.5 razvoj energetske skupnosti z razširitvijo modela tega partnerstva na države na južni obali Sredozemlja, zlasti z mandatom za podporo razvoju energetske učinkovitosti, obnovljivih virov energije ter medsebojnemu povezovanju in

interoperabilnosti omrežij. Cilj nove skupnosti bo moral biti spodbujanje nove energetske listine in novega protokola o energetske učinkovitosti;

1.1.6 dostop Evropskega ekonomsko-socialnega odbora do platforme 3 – o zanesljivosti oskrbe z energijo – Vzhodnega partnerstva in sistematično vključevanje predstavnikov delovne skupine 3 za okolje, podnebne spremembe in zanesljivost oskrbe z energijo iz foruma civilne družbe Vzhodnega partnerstva v to platformo, ker je glas civilne družbe, vključno s socialnimi partnerji, še vedno prepogosto odrinjen na rob ali celo zatrt;

1.1.7 novo institucionalno usmeritev k energetske področju, ki ga veljavne pogodbe – ki so nedvomno povečale pristojnosti Unije – še vedno ohranjajo v okviru, ki dopolnjuje nacionalne politike, ki bodo vseeno še naprej ohranile pristojnost izbire v zvezi z notranjo kombinacijo energetske virov. V ta namen poziva Komisijo, naj preuči izvedljivost pogodbe EU na področju energije, po zgledu pogodbe Euratom;

1.1.8 prizadevanje za večstranski in celovit sporazum z Rusijo za zaščito splošnih interesov Unije. Ta politika bi morala biti usmerjena tudi k državam na Kavkazu, ki bodo v prihodnosti vedno pomembnejše za energetske oskrbo Evrope;

1.1.9 razvoj strateških partnerstev z ZDA, Japonsko, Brazilijo, Indijo in Kitajsko na področju učinkovitosti in zanesljivosti oskrbe z energijo in boja proti izpustom toplogrednih plinov, da bi sklenili svetovni sporazum po Kjotu; obnove obstoječih sporazumov z razvijajočimi se demokracijami v Severni Afriki in na Bližnjem vzhodu ob upoštevanju njihovih razvojnih potreb;

1.1.10 proučitev možnosti priprave mednarodne konference, katere cilj bi bilo oblikovanje energetske listine in protokola o večji, bolj participativni in bolj razširjeni energetske učinkovitosti, ki bi bila bolj povezana z gospodarskimi in političnimi dogajanjem na energetskem področju;

1.1.11 postopno zmanjševanje energetske odvisnosti Evrope z bolj odločnimi in obvezujočimi ukrepi na področju energetske učinkovitosti ter podporo razvoju alternativnih in trajnostnih energetskih virov z nizkimi izpusti CO₂;

1.1.12 prednostno obravnavo projektov energetske diverzifikacije, ki se izvajajo v sosednjih državah, kot so energetski koridor EU – Kaspjsko morje – Črno morje, in še zlasti plinovoda *Nabucco*, infrastrukture za utekočinjeni zemeljski plin (LNG), medsebojne povezave električnih omrežij in dokončanja evrosredozemskih povezav električne (*Medring*) in plinske infrastrukture ter uresničevanja novih projektov naftne infrastrukture evropskega pomena, kot so projekti *Odesa-Gdansk*, *Constanța-Trst* in *Nord Stream (Severni tok)*, ki je zelo pomemben za Finsko in za katerega bi se bilo treba vnovič pogajati o možnostih povezave z baltskimi državami in Poljsko;

1.1.13 zavezo evropskih institucij, da vprašanje oskrbe z energijo obravnavajo resno in v duhu solidarnosti; EESO poziva Svet, Parlament in Komisijo, naj sprejmejo vse možne ukrepe za uporabo energetske diplomacije kot sredstva za zaščito in varstvo delavcev, podjetij in kakovosti življenja evropskih državljanov.

2. Uvod

2.1 Zaposilo predsedstva EU Evropskemu ekonomsko-socialnemu odboru obravnava eno najbolj občutljivih in temeljnih vidikov strategije EU-27 na energetskem področju: zanesljivosti oskrbe z energijo, z uporabo enega od orodij za sodelovanje EU – sosedske politike.

2.2 Vprašanje energije je v zadnjih letih postalo eno ključnih in prednostnih vprašanj gospodarske, socialne in okoljske politike. Od razpoložljivosti energije, njene predvidne in odgovorne rabe, ter od raziskav na področju novih energetskih virov, povezanih s ciljem družbe z nizkimi izpusti, sta odvisna sedanji in prihodnji trajnostni razvoj.

2.3 Pravni okvir

2.3.1 Z Lizbonsko pogodbo o delovanju Evropske unije (PDEU) je bil uveden nov člen, člen 194, ki določa pristojnosti Unije v duhu solidarnosti med državami članicami, za politiko, katere cilj je

— zagotoviti delovanje energetskega trga,

— zagotoviti zanesljivost oskrbe z energijo v Uniji,

— spodbujati energetske učinkovitost in varčevanje z energijo ter razvijanje novih in obnovljivih oblik energije in

— spodbujati medsebojno povezovanje energetskih omrežij.

2.3.2 Člen 4(2) i) PDEU določa deljeno pristojnost Unije na področju energije.

2.3.3 V zvezi z mednarodnimi sporazumi člen 216 PDEU daje Uniji potrebna pooblastila za sklepanje sporazumov, katerih cilj je uresničevanje ciljev Unije.

2.4 Odvisnost Unije od dobaviteljev iz tretjih držav

2.4.1 Evropska unija je pri oskrbi z energijo zelo odvisna od tretjih držav. V obdobju 1997–2007 (Eurostat, *Kazalniki za energijo, promet in okolje*, izdaja 2009) se je ta odvisnost – kljub izboljšanju energetske intenzivnosti, ki se je znižala za 17 odstotnih točk – povečala s 45 na 53,1 %. Samo Danska še naprej ostaja neto izvoznica energije in izvaža 25,4 % svojih potreb. Odvisnost Poljske se je povečala s 6,4 % v letu 1997 na 25,5 % v letu 2007.

2.4.2 Malta, Luksemburg, Ciper, Irska, Italija in Portugalska so države, ki so najbolj odvisne, s stopnjami v razponu od 82 do 100 %.

2.4.3 Kar zadeva vire, se je odvisnost EU-27 pri nafti povečala s 75,8 na 82,6 %. Danska je edina država, ki je močno povečala svoj izvoz, medtem ko so vse druge države neto uvoznice.

2.4.4 Pri zemeljskem plinu se je odvisnost precej povečala, za 33 %, in sicer s 45,2 na 60,3 %. Danska in Nizozemska sta edini državi izvoznici, medtem ko je najvišjo stopnjo povečanja zabeležila Irska, z 31,2 na 91,4 % med letoma 1997 in 2007.

2.4.5 Proizvodnja primarne energije v Evropi se je zmanjšala z 962 384 ktoe v letu 1997 na 849 592 ktoe v letu 2007, pri čemer je bila porazdelitev med različnimi viri naslednja: premog je imel 10-odstoten delež, lignit 12-odstotnega, nafta 14-odstotnega, zemeljski plin 20-odstotnega in jedrska energija 28-odstotnega. Delež obnovljivih virov energije je bil 16 %.

2.4.6 Bruto domača poraba se je povečala za 6 %, s 1 704 473 na 1 806 378 ktoe, pri čemer je imel premog 13-odstoten delež, lignit 6-odstotnega, nafta 36-odstotnega, zemeljski plin 24-odstotnega, jedrska energija 13-odstotnega in obnovljivi viri 8-odstotnega. Medtem ko je delež nafte, jedrske energije in lignita v tem desetletju ostal v glavnem nespremenjen in se je delež premoga zmanjšal za 7 %, se je delež zemeljskega plina povečal za 20 % in delež obnovljivih virov energije za 50 %, vendar je njihov delež v celotni porabi energije še vedno zelo majhen, 8-odstoten.

2.5 Uvoz po državah porekla:

2.5.1 Glavni dobavitelji goriv za proizvodnjo energije (2007):

Zemljski plin	Nafta	Premog	Uran (2009)
Rusija 39 %	Rusija 33 %	Rusija 25 %	Avstralija 22 %
Norveška 26 %	Norveška 15 %	Južna Afrika 21 %	Rusija 21 %
Alžirija 16 %	Libija 10 %	Avstralija 13 %	Kanada 19 %
Libija 5 %	Saudska Arabija 7 %	Kolumbija 13 %	Niger 11 %
	Iran 6 %	ZDA 9 %	Kazahstan 9 %
		Indonezija 8 %	Južna Afrika - Namibija 5 %

2.5.2 Iz tabele je razvidno, da je še posebno pomembna koncentracija uvoza iz maloštevilnih držav. 86 % zemeljskega plina se uvaža iz štirih, 71 % nafte iz petih, 89 % premoga iz šestih in 87 % urana iz prav tako šestih držav.

2.5.3 Glavni partner za skoraj vse gorivo je Rusija, iz katere EU uvaža okoli 30 % svojih energetskih potreb, pri čemer se uvoz nenehno povečuje. Drugi partnerji, ki zagotavljajo najpomembnejši del energetske oskrbe, so Norveška, Alžirija in Libija za tekoče ogljikovodike ter Avstralija, Kanada, Kolumbija in Niger za premog in uran.

2.5.4 Električna energija je zelo spremenljiva. V desetletju, ki ga obravnava poročilo Eurostata 2009, je bil tri leta zabeležen neto izvoz, tri leta je bila ponudba na trgu v glavnem izravnana s povpraševanjem, pet let pa se je povečevalo povpraševanje pri dobaviteljih iz tretjih držav. Italija je s 46 283 GWh največja uvoznica, Francija s 56 813 GWh pa največja izvoznica. V letu 2007 je EU-27 uvozila 10,5 TWh električne energije.

3. Politika Unije

3.1 Cena nafte in z njo povezanih ogljikovodikov se je v letu 2008 nenehno povečevala: z 90 dolarjev v februarju na 147,27 dolarja 11. julija, kar je bil zgodovinski rekord. Še prej so krize oskrbe s plinom, ki so dosegle vrhunec v januarju 2006 z blokado Gazpromovih dobav plina ukrajinskemu partnerju Naftogaz, vprašanje energije in zanesljivosti oskrbe ponovno potisnile v ospredje političnih razprav. Kriza leta 2009 je vzhodnoevropske države še bolj prizadela. Evropski komisar za energijo Andris Piebalgs se je znal z njo odločno in

preudarno spopasti in uspelo mu je ohraniti rednost oskrbe, čeprav so se dobave v države EU v tistih dneh z zmanjšanjem pritiska v plinovodih zmanjšale za približno 30 %.

3.2 Energija je bila v središču tako pogodbe ESPJ (Evropske skupnosti za premog in jeklo) že vse od leta 1952 kot pogodbe Euratom leta 1957, v razpravah pred Rimsko pogodbo pa so nekateri menili, da bi jo morali polno veljavno vključiti v dejavnosti skupnega trga in jo trdno povezati z evropsko pristojnostjo.

3.3 Šele leta kasneje se je Evropa, soočena z zelo resno krizo, zavedla, da njena energetska odvisnost ni zelo pomembna zgolj z gospodarskega vidika, temveč predvsem zato, ker je oskrbo z energijo mogoče enostavno uporabljati kot orožje političnega pritiska.

3.4 Očitno je, da je vedno večja odvisnost EU od oskrbovalcev iz nedemokratskih in nestabilnih držav in območij, kjer pogosto ne spoštujejo človekovih in socialnih pravic, ter njena odvisnost od ruskih oskrbovalcev, zlasti s plinom, zelo zaskrb-ljujoča in bi lahko dolgoročno državam članicam povzročala veliko težav, predvsem pa ogrožala splošno varnost Unije.

3.5 Mednarodni položaj se je korenito spremenil. Politična in gospodarska vloga Kitajske, Indije in Brazilije, dolgoročne strategije ZDA, da bi čim dlje ohranile svoje notranje rezerve, zaradi česar povečujejo svoje povpraševanje po energiji na mednarodnih trgih, naraščajoča nestabilnost in radikalizacija konfliktov na izvoznih območjih nujno zahtevajo odločno spremembo v politiki EU. Zanesljivost oskrbe z energijo je postala nepogrešljiv dejavnik nacionalne varnosti in gospodarskega razvoja.

4. Novi scenariji

4.1 Glede na strateški pomen zanesljivosti oskrbe z energijo mora nov scenarij upoštevati vse možne alternative v sosednjih državah na Vzhodu, Jugu, Sredozemlju in na Bližnjem vzhodu. Treba je pospešiti celovito izvajanje energetskega partnerstva EU in Afrike ter začeti s pripravami na veliko mednarodno konferenco o dostopu do energije in zanesljivosti oskrbe z energijo, s ciljem, da se določijo nova skupna pravila. Če bi bil dosežen nov svetovni sporazum o zanesljivosti oskrbe z energijo, bi bilo treba specializirane mednarodne agencije zadolžiti za nadzor njihovega izvajanja. Zaradi življenjske pomembnosti teme bi morale biti velike mednarodne institucije ključni akterji.

4.2 EU bi morala upoštevati zanesljivost oskrbe kot eno prednostnih nalog svoje zunanje in varnostne politike in ustvariti nov urad visokega predstavnika za energetske politike, ki bi bil ob strani visokega predstavnika za zunanjo in varnostno politiko. Čeprav je bil v skupni politiki dosežen določen napredek, države članice še vedno težijo k temu, da prek dvostranskih odnosov z državami proizvajalkami vaje držijo v svojih rokah.

4.3 Kljub spremembam pogodbe in novemu členu 194 PDEU še ni jasno, kako naj Unija izvaja svoje pristojnosti in predvsem, kako operativno udejanjiti „duh solidarnosti.“ Določen napredek je bil dosežen, na primer na področju strateških zalog plina, kjer se prvič doslej pojavlja solidarna zaveza. Komisija se trudi, da bi vodila resno zunanjo politiko. Letos bo objavila sporočilo o mednarodni politiki in zanesljivosti oskrbe z energijo. Nekatere države članice pa nasprotno razvijajo neodvisno zunanjo politiko oskrbe z energijo, zlasti z Rusijo in nekaterimi sredozemskimi državami, kar povzroča resne težave drugim državam in slabi kolektivno sposobnost uveljavljanja moči Unije.

4.4 Povsem očitno je, da je trenutno besedilo Pogodbe koristen kompromis, ki pa ne zadošča za spopadanje s prihodnjimi izzivi. Energetske politike kot celoto bi morali ponovno pretehtati v posebni pogodbi po zgledu Euratom in nameniti močan institucionalni poudarek varnostni politiki, ki vključuje tudi strategijo za zanesljivost oskrbe z energijo. Enostranskost na energetskega področju je treba premagati z močno skupno politiko energetske solidarnosti, ki temelji na diverzifikaciji, ustrezni kombinaciji energetskih virov, prilagojeni razmeram in značilnostim posameznih držav članic, predvsem pa na okoljski trajnosti, ker so glavna področja z energetskimi potrebami – kot so proizvodnja, prenos in distribucija električne energije, prevoz in ogrevanje – tudi področja, ki imajo daleč največji delež pri izpustih toplogrednih plinov.

4.5 Vzhodna razsežnost zunanje politike EU

4.5.1 V okviru sosedске politike, na primer, je treba tako v odnosih z vzhodnoevropskimi državami, kot so Moldavija, Ukrajina in Belorusija, kljub znanim političnim težavam okrepiti sodelovanje in povezovanje teh držav s skupnimi politikami, seveda v okviru zagotavljanja in spoštovanja demokratičnih pravil in človekovih pravic, ki jih je pred kratkim Belorusija postavila na hudo preizkušnjo z nasilnim zatiranjem pripadnikov opozicije. Izkušnje Energetske skupnosti z državami Balkana in Vzhodne Evrope so bile pozitivne. Ta skupnost je bila ustanovljena kot podpora morebitnemu vključevanju držav nekdanje Jugoslavije in se je postopoma širila; nedavni vstop Ukrajine bo projekt še bolj povezal z našimi sosedami ter z državami Srednje Azije, kot sta Uzbekistan in Kirgizija.

4.5.2 Leta 2008 sta Poljska in Švedska predlagali ustanovitev Vzhodnega partnerstva kot pobude EU, namenjene šestim državam v soseščini (Armeniji, Azerbajdžanu, Belorusiji, Gruziji, Moldaviji in Ukrajini). Cilj je bil poglobiti politično sodelovanje in gospodarsko povezovanje ter v regiji vzpostaviti strukture za večstransko sodelovanje. Prvo uradno vrhunsko srečanje držav Vzhodnega partnerstva, s katerim so se začele dejavnosti partnerstva, je bilo 7. maja 2009 v Pragi.

4.5.3 EESO sodeluje že pri treh od štirih tematskih platform Vzhodnega partnerstva in poziva, naj se mu nujno omogoči dostop do platforme 3 o zanesljivosti oskrbe z energijo, ki se ukvarja s krepitvijo energetske skupnosti ter z energetskega listino, izboljševanjem energetske učinkovitosti in vlogi obnovljivih virov energije. Ena od glavnih smeri delovanja v okviru partnerstva mora biti razvoj energetske učinkovitosti gospodarstva in spodbujanje uporabe obnovljivih virov energije v vzhodnih partnerskih državah EU. Potrebni so nadaljnji ukrepi za spodbujanje sodelovanja, posodabljanje infrastrukture za prenos energije in krepitev drugih medsebojnih povezav med proizvajalci in distributerji energije.

4.5.4 Ta vprašanja so ključnega pomena za civilno družbo, zato se z njimi ne bi smele ukvarjati izključno oblasti in finančne institucije. EESO poziva, da se v platformo 3 sistematično – in ne samo ad hoc – vključijo predstavniki delovne skupine 3 za okolje, podnebne spremembe in zanesljivost oskrbe z energijo iz foruma civilne družbe Vzhodnega partnerstva, ker je glas civilne družbe, vključno s socialnimi partnerji, še vedno prepogosto odrinjen na rob ali celo zatrt. Pobuda za ustanovitev podjetniškega foruma v okviru Vzhodnega partnerstva pomeni krepitev socialnega dialoga na področju gospodarstva in s tem tudi energije.

4.6 Evrosredozemska razsežnost zunanje politike EU

4.6.1 Zaradi sedanjih političnih sprememb v nekaterih državah južnega Sredozemlja je nujno, da se nosilci političnega odločanja posvetujejo s civilno družbo na obeh obalah Sredozemlja in jo vključijo v prihodnje skupne energetske politike, da bi tako zagotovili, da takšnih politik ljudje ne bodo dojemali, kot da so bile uvedene od zgoraj ali od zunaj, in da bodo, nasprotno, deležne resnične podpore širše javnosti. EESO si prizadeva, da bi do jeseni 2011 ustanovili skupščino ekonomsko-socialnih svetov Sredozemlja. Ta skupščina bi bila lahko zelo pomemben forum za izmenjave stališč civilne družbe na področju energetske politike.

4.6.2 EU bi morala predlagati povezovanje v posebno energetske skupnosti tudi državam na južni obali Sredozemlja. Dokončanje sredozemskega električnega obroča *Medring*, projekti, ki so še v pripravi, kot sredozemski načrt za sončno energijo *Desertec*, in tudi samo sredozemsko sodelovanje bi morali, na primer v Magrebu, privedi do tesnejšega sodelovanja na področju energetske učinkovitosti, obnovljivih virov energije, prenosa in medsebojnega povezovanja omrežij ter posodabljanja sistemov proizvodnje in distribucije.

4.6.3 Koristi za EU so jasne. Krepitev infrastrukture naših sredozemskih partnerjev jim bo pomagala pri doseganju številnih skupnih ciljev: trajnostnega razvoja, zmanjšanja celotnega povpraševanja po energiji, kar bo prispevalo k stabilizaciji zanesljivosti oskrbe z energijo in cen surovin, ter zmanjšanja izpustov.

4.6.4 Ti prispevki – tudi finančni, s podporo Evropske investicijske banke, kar se nanaša na Sredozemlje, in Evropske banke za obnovo in razvoj za nekatere države prejemnice na njenem območju delovanja – so lahko del gospodarske pomoči, za katero bi se EU morala zavezati v podporo manj razvitim gospodarstvom, da bi jim omogočili trajnostni razvoj z nizkimi izpusti CO₂.

4.7 V bližnji prihodnosti bodo strateška os, na kateri bo Skupnost podpirala partnerske države, programi za znatno izboljšanje energetske učinkovitosti. Ta projekt se vključuje tudi v sodelovanje na področju okolja in v nove cilje po Kjotu.

4.8 Cilji nove „energetske diplomacije“, ki bi jih morali uresničevati z državami proizvajalkami, tranzitnimi državami in državami potrošnicami, bi morali biti vključeni v nov evropski institucionalni okvir ter v evropske sporazume in pogodbe po zgledu *Pogodbe o energetski listini* in *Protokola k energetski listini o energetski učinkovitosti*. To sta instrumenta sodelovanja in reševanja mednarodnih sporov, ki obstajata že dvajset let, vendar nista bila kaj prida učinkovita.

4.9 EU bi morala spodbuditi novo listino in nov protokol z državami na južni obali Sredozemlja in ponovno sprožiti

pregled in okrepitev sedanje listine, pri čemer bi bilo treba države članice zavezati k politiki energetske solidarnosti. V tem smislu prevzema poseben pomen razvoj povezovanja v okviru baltskih držav.

4.10 Arktika in Barentsovo morje bosta postala eno najbolj dinamičnih območij za gospodarski razvoj EU in bosta ključnega pomena tudi za Norveško, Rusijo, ZDA in Kanado. Interesi tega območja, tako na lokalni kot na svetovni ravni, so evropsko vprašanje, ki ga bo mogoče obravnavati le kot del močne in realistične politike EU.

4.11 Enostranskost je drastično zmanjšala možnosti Unije za uveljavljanje svoje moči in je državam dobaviteljicam, zlasti Rusiji, omogočila, da se odločilno vmešavajo v demokratične odločitve nekaterih njenih sosed. Unija je namreč prejemnica več kot 67 % ruskega izvoza energentov in Rusija iz očitnih razlogov – bližine in politike – ne bi mogla zlahka najti drugih trgov, ki bi bili tako dostopni, kot je naš.

4.12 Rusijo bi bilo treba sprejeti v Svetovno trgovinsko organizacijo, pod pogojem, da bi dala natančna jamstva za vedenje svojih energetske monopolistov, ki jih pogosto navdihuje in podpira politična oblast, in da bi seveda našla rešitev za svoje konflikte z Gruzijo, s sklenitvijo dvostranskega sporazuma.

5. Strateška partnerstva z ZDA, Japonsko, Brazilijo, Indijo in Kitajsko

5.1 Temeljnega pomena bo vzpostaviti strateška partnerstva z glavnimi akterji na svetovnem energetskem trgu: ZDA, Japonsko, Brazilijo, Indijo in Kitajsko. Sodelovanje in sporazumevanje bosta morala vključevati posebno vprašanje zajamčene oskrbe po primernih cenah, prednostno nalogo energetske učinkovitosti in zmanjšanje izpustov toplogrednih plinov.

5.2 Vprašanje zanesljivosti oskrbe, ki ima očitne posledice za varnost nasploh, trajnostni razvoj in boj proti podnebnim spremembam zahteva velik skupen večstranski pristop. Gospodarska konkurenca ne sme ogroziti stabilnosti in miru, preprečiti pa je treba tudi možna poslabšanja mednarodnih napetosti, že danes značilna za številna območja, ki dobavljajo ogljikovodike.

5.3 Energija je že pred časom postala predmet razprav skupine G20. Te razprave, ki pogosto ostajajo le sezname dobrih namenov, je treba prevesti v sporazume in strateška partnerstva. Najbolj stvarni pristop so verjetno dvostranski sporazumi. Unija pogosto pozablja, da je prvo gospodarsko območje na svetu, in

ne uspeva ji, da bi v odnosih s svojimi partnerji uveljavila svoj dnevni red. Ta dnevni red zajema krepitev glavnih smernic evropske zunanje politike, s katerimi si je treba še naprej prizadevati za širjenje demokratičnih načel, spoštovanje človekovih pravic, samoodločbo narodov in zavračanje uporabe vojne kot sredstva za reševanje konfliktov med narodi. Za reševanje teh konfliktov je treba okrepiti mednarodne institucije.

5.4 Tudi nova, hitro razvijajoča se gospodarstva so enako kot EU zainteresirana za mednarodni okvir stabilne in zajemene oskrbe po razumnih cenah. Dejavnost Unije bi morala vključevati tudi vzpostavitev strateških partnerstev s temi državami, s spodbujanjem sistema pravil v okviru tržnega gospodarstva, ki naj bi krepila sodelovanje ter preprečevala nepotrebna in draga občasna kopičenja surovin.

V Bruslju, 15. marca 2011

Predsednik
Evropskega ekonomsko-socialnega odbora
Staffan NILSSON

PRILOGA

k Mnenju Evropskega ekonomsko-socialnega odbora

Naslednji amandma, ki je bil med razpravo zavrnjen, je prejel vsaj četrtino glasov:

Točka 1.1.12

Črta se:

„prednostno obravnavo projektov energetske diverzifikacije, ki se izvajajo v sosednjih državah, kot so energetske koridor EU – Kaspjsko morje – Črno morje, in še zlasti plinovoda Nabucco, infrastrukture za utekočinjeni zemeljski plin (LNG), medsebojne povezave električnih omrežij in dokončanja evrosredozemskih povezav električne (Medring) in plinske infrastrukture ter uresničevanja novih projektov naftne infrastrukture evropskega pomena, kot so projekti Odesa-Gdansk, Constanța-Trst in Nord Stream (Severni tok), ki je zelo pomemben za Finsko in za katerega bi se bilo treba vnovič pogajati o možnostih povezave z baltskimi državami in Poljsko;“

Obrazložitev

Sodbo o pomenu teh projektov za omenjene države prepustimo nacionalnim politikom in ekonomistom, zlasti zato, ker je potek Severnega toka še vedno predmet spora, kar zadeva dostop do pristanišča v Świnoujściu.

Rezultat glasovanja

Za:	33
Proti:	46
Vzdržani:	17

Mnenje Evropskega ekonomsko-socialnega odbora o inovativnih delovnih mestih kot viru produktivnosti in kakovostne zaposlitve (mnenje na lastno pobudo)

(2011/C 132/05)

Poročevalka: **Leila KURKI**

Soporočevalec: **Mihai MANOLIU**

Evropski ekonomsko-socialni odbor je 16. septembra 2010 sklenil, da v skladu s členom 29(2) poslovnika pripravi mnenje na lastno pobudo o naslednji temi:

Inovativna delovna mesta kot vir produktivnosti in kakovostne zaposlitve.

EESO je 20. oktobra 2010 sklenil, da študijsko skupino preoblikuje v pododbor.

Pododbor za inovativna delovna mesta, zadolžen za pripravo dela Odbora na tem področju, je mnenje sprejel 23. februarja 2011. Poročevalka je bila Leila Kurki, soporočevalec pa Mihai Manoliu.

Evropski ekonomsko-socialni odbor je mnenje sprejel na 470. plenarnem zasedanju 15. in 16. marca 2011 (seja z dne 15. marca) s 94 glasovi za, 1 glasom proti in 2 vzdržanima glasovoma.

1. Priporočila

1.1 Odbor meni, da je naloga Evropske unije podpreti prizadevanja vseh držav članic in podjetij za večjo inovativnost na delovnem mestu. Inovacije na delovnem mestu so namenjene trajnostnemu preoblikovanju dejavnosti organizacij ob hkratnem izboljšanju produktivnosti in kakovosti dela. Področja, na katerih so možne izboljšave, so delovni procesi, organizacija dela, delovne metode in orodja, fizično delovno okolje, poklicne kvalifikacije, delovni postopki ter upravljanje in vodenje.

1.2 EESO priporoča, da se jasno opredeli temeljni koncept „inovativnega delovnega mesta“. Dejstvo, da ni splošno priznana koncepta, bi lahko bilo eden od razlogov, zakaj je bilo inovacijam na delovnem mestu v večini političnih dokumentov EU v preteklosti namenjeno malo prostora. Institucije EU, države članice, socialni partnerji in organizacije civilne družbe morajo razumeti pomen inovacij in načine za njihovo spodbujanje, zlasti na ravni podjetij/organizacij.

1.3 Čeprav koncept „inovativnega delovnega mesta“ ni omenjen v dokumentu Komisije, je po mnenju Odbora v središču strategije Evropa 2020, saj je eden glavnih pogojev za njen uspeh. Zato EESO priporoča, da se ga vključi v strategijo.

1.4 EESO poleg tega priporoča, da Komisija za večjo uravnoteženost strategije Evropa 2020 v okviru vodilne pobude Unija inovacij izvede pilotni projekt o inovativnih delovnih mestih. Glavni cilj projekta bi moralo biti izboljšanje kakovosti delovnega življenja. EESO meni, da bi bilo treba brez odlašanja

začeti izvajati nadaljnje študije o razmerju med kakovostjo poklicnega življenja, inovativnostjo in produktivnostjo ter uvesti evropski indeks kakovosti poklicnega življenja in njegovih učinkov na inovativnost in produktivnost. Napredek moramo meriti z zanesljivimi kazalniki, ki niso osredotočeni zgolj na vložek, temveč tudi in zlasti na rezultate.

1.5 EESO izraža zaskrbljenost, ker je financiranje EU usmerjeno v inovacije na področju visokotehnoloških izdelkov, inovacijam na delovnem mestu pa ni namenjena ustrezna pozornost. Po njegovem mnenju bi se morala inovacijska politika bolj osredotočiti na načine, kako lahko različni partnerji učinkoviteje združijo moči pri spodbujanju inovativnih delovnih mest in tako povečajo konkurenčnost in blaginjo EU. EESO poudarja, da lahko sredstva EU spodbudijo inovacije na delovnem mestu, zato predlaga, da Komisija pregleda vse svoje instrumente financiranja in čim prej izvede nujne prilagoditve (npr. strukturnih skladov, predvsem sredstev iz socialnega sklada, okvirnih programov za raziskave in razvoj ter pobud na področju izobraževanja).

1.6 EESO meni, da se je treba pri oceni inovacijske politike osredotočiti zlasti na možnosti za uporabo in razvoj znanja ter spretnosti na delovnem mestu in ne le na pridobivanje kvalificiranih delavcev. Delovni pogoji, pogoji zaposlovanja in delovno okolje so enako pomembni. Podjetja in organizacije potrebujejo nov, večsektorski pristop za razvoj dejavnosti. EESO priporoča, da Komisija in države članice resno razmislijo o tem, kakšne politike in organizacija dela so bile doslej učinkovite pri izboljšanju inovativnosti na podlagi vlaganj v znanje in spretnosti. Da bi ugotovila, kaj deluje na ravni podjetij in organizacij, bi morala Komisija podpreti raziskave in seznanjanje z njihovimi rezultati. Po mnenju EESO je odločilnega

pomena, da Komisija oceni sedanje inovacijske strategije in zagotovi, da se v vse vključi opredelitev inovativnosti na delovnem mestu.

1.7 EESO meni, da mora enotni trg EU delovati tako, da ustvarja okolje, v katerem so podjetja in organizacije motivirani za razvoj inovativnosti. Konkurenca med podjetji mora temeljiti na kakovosti izdelkov in storitev ter na prijaznosti do okolja, ne samo na cenah. V zvezi s tem ima javno naročanje pomembno vlogo kot zgled in smernica.

1.8 Kot ugotavlja EESO, imajo vlade držav članic na tem področju strateško vlogo: vlaganja v inovacijske projekte in različne ekonomske spodbude so namreč ključnega pomena. Za učinkovito uporabo financiranja za spodbujanje inovacij so potrebni dolgoročno usmerjenost, premišljen pristop in podpora v obliki nasvetov in usmerjanja pri uvajanju ter izvajanju projektov za izboljšanje stanja. Socialni partnerji imajo v zvezi s tem zelo odgovorno vlogo pri pripravi, izvajanju in vrednotenju projektov. Okrepiti je treba tudi vlogo organizacij civilne družbe pri organiziranju usposabljanja in predstavljanju najboljših praks.

1.9 Pri tem ne smemo pozabiti, da je inovacijska politika v različnih državah članicah v različnih fazah razvoja. Po mnenju EESO bi Komisija morala zagotoviti možnosti in ustvariti pogoje za dodatno krepitev zmogljivosti (npr. prek izmenjav najboljših praks ali projektov vzajemnega učenja) v državah, ki še nimajo veliko izkušenj s spodbujanjem inovacij v podjetjih in organizacijah. Koristno bi bilo, če bi v pobudah EU na področju inovacij in izobraževanja poudarili inovativnost na delovnem mestu, nove vrste poklicnih kvalifikacij (poleg tehničnega in strokovnega znanja lahko te vključujejo tudi komunikacijske sposobnosti, ustvarjalnost in inovativnost), pa tudi vodstvene prakse. Komisija lahko poleg tega upošteva izkušnje centrov za razvoj, ki delujejo v več državah članicah in spodbujajo inovacije, kakovostne delovne pogoje in produktivnost.

1.10 EESO opaža, da je pomembno nadaljevati razpravo o inovativnih delovnih mestih v različnih evropskih forumih, državah članicah, podjetjih in organizacijah. Ključna naloga EESO je, da socialne partnerje, organizacije civilne družbe in oblikovalce politik na splošno opozarja na potrebo po pripravi politik, ki bodo spodbujale inovativnost na delovnem mestu. EESO mora skrbeti za to, da bo v njegovih besedilih, pa tudi na splošno v političnih dokumentih EU, dosledno upoštevana inovativnost, zlasti tako, da v mnenjih o vprašanih gospodarske politike, politike zaposlovanja in inovacijske politike predstavlja svoja stališča o inovacijski politiki ter da v ta namen izkoristi tesne stike z ekonomsko-socialnimi sveti držav članic.

2. Inovativna delovna mesta in njihov pomen za gospodarsko rast, trajnostno produktivnost in kakovostno zaposlitev

2.1 Države članice in institucije EU so se zavezale k izvajanju strategije, ki bo Evropi pomagala, da bo prišla iz krize močnejša, in bo EU preoblikovala v pametno, trajnostno in vključujoče gospodarstvo, ki bo zagotavljalo visoko stopnjo zaposlenosti, produktivnosti in socialne kohezije. Strategija Evropa 2020 predstavlja vizijo socialnega tržnega gospodarstva Evrope za 21. stoletje ⁽¹⁾.

2.2 To mnenje je del prispevka EESO k strategiji Evropa 2020 in se nanaša zlasti na vodilni pobudi Unija inovacij in Program za nova znanja in spretnosti in nova delovna mesta, ⁽²⁾ povezano pa je tudi s spodbujanjem kakovosti dela in vseživljenjskega učenja. ⁽³⁾

2.3 V tem mnenju je inovativnost opredeljena v skladu s širšim razumevanjem tega pojma: „Inovativnost: uporabna na sposobnostih temelječa konkurenčna prednost, ki lahko izhaja iz znanstvenih raziskav, tehnologije, poslovnih modelov, storitvenih rešitev, oblikovanja, blagovnih znamk ali načinov organizacije dela in proizvodnje ter izboljšanja delovnega okolja. Inovacija se običajno rodi iz kombinacije različnih sposobnosti in spodbuja napredek podjetij in družbe ter povečuje blaginjo“.

2.4 Koncept inovativnosti zajema inovacije na področju izdelkov in storitev ter tehnične, socialne in funkcionalne inovacije v vseh sektorjih in vseh vrstah organizacij. Po tem pristopu so inovatorji tudi podjetja, prostovoljne organizacije in organizacije v javnem sektorju.

2.5 Inovacije na delovnem mestu so namenjene trajnostnemu povečevanju produktivnosti organizacij ob hkratnem izboljšanju kakovosti poklicnega življenja. Inovativna delovna mesta podpirajo socialne in organizacijske spremembe, vključujejo celostne in trajnostne pristope, povečajo uspešnost podjetja ter zmanjšujejo dolgoročne stroške poslovanja. Področja, na katerih so možne izboljšave, so delovni procesi, organizacija dela, delovne metode, fizično delovno okolje in orodja, poklicne kvalifikacije, delovni postopki ter upravljanje in vodenje.

⁽¹⁾ Strategija Evropa 2020 določa tri prednostne pvrine, ki se medsebojno krepijo:

- pametna rast: razvoj gospodarstva, ki temelji na znanju in inovacijah;
- trajnostna rast: spodbujanje bolj konkurenčnega in zelenega gospodarstva, ki gospodarne izkorišča vire;
- vključujoča rast: utrjevanje gospodarstva z visoko stopnjo zaposlenosti, ki krepí socialno in teritorialno kohezijo.

⁽²⁾ Glej mnenje EESO o *novih znanjih in spretnostih za nova delovna mesta* (UL C 128, 18.5.2010, str. 74).

⁽³⁾ Glej mnenje EESO o *smernicah za politike zaposlovanja držav članic* (UL C 107, 6.4.2011, str. 77).

2.6 V skladu z zgornjo opredelitvijo inovativnosti bi morala biti vlaganja v okviru inovacijske politike usmerjena v organizacijske inovacije in inovacije na delovnem mestu, katerih gonilo so zaposleni. Njihov cilj je povečati uspešnost podjetij ter javnih in drugih organizacij, izboljšati konkurenčnost, ustvariti več delovnih mest in boljša delovna mesta (nove vrste delovnih mest v obstoječih sektorjih in nova delovna mesta v novih sektorjih) ter zvišati trajnostno rast produktivnosti in izboljšati kakovost zaposlitve. Taka vlaganja prispevajo k uspehu zaposlenih, delavcev in družbe kot celote.

3. Novi dejavniki rasti in spremembe delovne kulture

3.1 Evropa potrebuje nove dejavnike rasti za svoje gospodarstvo in blaginjo ter rast produktivnosti v vseh sektorjih. Uresničitev tega cilja na trajnostni način lahko spodbudi inovativnost in ustvari več kakovostnih delovnih mest. Izboljšanje produktivnosti in kakovosti poklicnega življenja temelji predvsem na kombinaciji tehnologije ter znanja in spretnosti zaposlenih, pa tudi na zavzetosti in motiviranosti zaposlenih ter vodstva za uvajanje novih izdelkov, storitev in delovnih postopkov. Večja inovacijska sposobnost organizacije ustvarja zaključen krog, znotraj katerega je inovativnost gonilo produktivnosti, kar omogoča povratna vlaganja v organizacijo in s tem podpiranje inovativnosti. ⁽⁴⁾

3.2 V prihodnjih letih se bo kultura poklicnega življenja občutno preoblikovala. Vzrok za to so dejavniki, kot so spremembe v velikosti delovne sile, ki izhajajo iz demografskih gibanj, višja izobrazbena raven delavcev, vpliv raziskovalnih dosežkov (zlasti medicinskih) na pričakovano življenjsko dobo in dolžino poklicnega življenja, prodor digitalizacije v proizvodni in storitveni sektor, svetovna konkurenca in zahteve trajnostnega razvoja.

3.3 Ključna dejavnika prihodnje nacionalne in evropske konkurenčnosti bosta način organizacije dela in način ravnanja s kadri na delovnem mestu. Ljudje si čedalje bolj želijo, da bi bilo njihovo delo pomembno, in cenijo smisel, ki ga to vnaša v njihovo življenje, hkrati pa je zaznati vse več zahtev po usklajevanju poklicnega in družinskega življenja ter prostega časa. Slišati je tudi pozive k temu, da bi delovni čas in sistemi plačevanja upoštevali individualne potrebe ljudi. Delovna mesta postajajo bolj raznolika in treba je ravnati z delavci različnih starosti, različnih narodnosti in različnih manjšin. Tehnološki napredek odločilno vpliva na delovno okolje in orodja. Delovno mesto v letu 2020 bi lahko najbolje opisali z naslednjimi besedami: sodelovanje, avtentičnost, osebna naravnost, inovativnost in usmerjenost v socialne stike. ⁽⁵⁾

3.4 Spremembe kulture dela ustvarjajo potrebo po spremembah v delovnih postopkih in upravljanju. Večja občutljivost za vprašanja trajnostnega razvoja je trend, ki bo čedalje bolj oblikoval značaj dela, saj podjetja že začnajo meriti uspeh in sprejemati poslovne odločitve na podlagi gospodarskih, socialnih in okoljskih parametrov. Vodilno načelo pri oblikovanju trajnostnega delovnega mesta je ustvarjanje takšnega delovnega mesta, ki ni le zdravo in produktivno, temveč daje zaposlenim tudi navdih in izboljša blaginjo.

4. Inovativna delovna mesta

4.1 Inovacijska sposobnost organizacije je odvisna od motiviranosti in zavzetosti vodstva in zaposlenih, da prenovijo svoje lastno delo in organizacijo samo. Rezultat so posodobljeni izdelki, storitve ali organizacijski procesi, ki imajo za stranke dodano vrednost. Naprednejši kot so postopki, ki jih organizacija uporablja pri inovativnih dejavnostih, boljša je njena sposobnost za uvajanje inovacij. ⁽⁶⁾

4.2 Študije kažejo, da večje število uspešnih inovacij v podjetju izhaja iz inovacij na delovnem mestu kot pa iz tehnoloških inovacij. ⁽⁷⁾ Pomembno je tudi razumeti različne vidike preнове: v večini primerov so lahko inovacije na področju izdelkov in storitev uspešne le, če so povezane z inovacijami v organizacijskem in delovnem okolju. ⁽⁸⁾

4.3 Poleg tega je treba vlagati v raziskave in tehnološki razvoj. Uspeha ne prinaša vedno le najnovejša tehnologija, temveč najbolj produktivna, ki jo je mogoče uporabiti na številnih področjih. Izkoristiti je treba tudi možnosti, ki jih odpira tehnologija, razvita drugje (npr. IKT, digitalizacija), pa tudi možnosti, ki jih ponuja zakonodajno okolje (npr. standardizacija). Vendar pa rezultati raziskav in tehnologija ne pomenijo samodejno novih poslovnih dejavnosti ali produktivnosti. Uporaba tehnologije v praksi pogosto zahteva visoko raven znanja in spretnosti zaposlenih v organizaciji. Učinkoviteje je treba izkoristiti intelektualni kapital ⁽⁹⁾ in naložbe, ki ga spodbujajo. Ti so običajno najšibkejši člani pri uvajanju novih tehnologij.

⁽⁶⁾ Bessant, John (2003): *High-Involvement Innovation (Innovative capability's eight dimensions)* (Močno vključujoča inovativnost (Osem razsežnosti inovacijske sposobnosti)).

⁽⁷⁾ Frank Pot, Radboud University and European Association of National Productivity Centres: *Workplace innovation for better jobs and performance (Inovacije na delovnem mestu za boljše delovna mesta in večjo uspešnost)*, november 2010, Antalya.

⁽⁸⁾ Na primer: Terhi Arvonen: *Lumene*, predstavitev na delavnici, Helsinki, 25.1.2011, ter Laura Seppänen in Annarita Koli: *Social services in the city of Helsinki (Socialne storitve v Helsinkih)*, predstavitev na delavnici, Helsinki, 25.1.2011.

⁽⁹⁾ Večina vlaganj v intelektualni kapital so naložbe v inovativnost, predvsem v proračun za raziskave in razvoj. Blagovne znamke, človeški viri, organizacijska struktura, vlaganja v programsko opremo in digitalno znanje, trženje blagovnih znamk, poslovne metode in oblikovanje so tudi pomembni. Intelektualni kapital poudarja spretnosti in znanje zaposlenih ter pomen ustvarjanja, izkoriščanja in uporabe novih znanj za gospodarstvo in produktivnost.

⁽⁴⁾ Glej mnenje EESO o *ustvarjanju trajnostne produktivnosti dela v Evropi* (UL C 10, 15.1.2008, str. 72–79).

⁽⁵⁾ Max Mickelsson, predstavitev na delavnici, Helsinki, 25.1.2011.

4.4 Pri vrednotenju inovacijske politike se moramo osredotočiti zlasti na možnosti za uporabo in razvoj znanja in spretnosti v organizaciji, ne le na razpoložljivost kvalificiranih delavcev. Obstajajo dokazi, da je delež organizacij v gospodarstvu, ki v okviru svojega načina vodenja spodbujajo individualno učenje in učenje vseh zaposlenih, hkrati tudi zelo močan kazalnik inovacijske sposobnosti celotnega gospodarstva. ⁽¹⁰⁾ ⁽¹¹⁾

4.5 Podjetja še niso dojela, kakšne koristi prinesejo inovacije, ki temeljijo na izboljšanju poklicnih kvalifikacij zaposlenih. V skladu z raziskavo o delovnih pogojih, ki jo je izvedel Eurofound, ⁽¹²⁾ in študijo, ki jo je pripravil Evropski center za razvoj poklicnega usposabljanja Cedefop, ⁽¹³⁾ evropska podjetja še vedno veliko premalo vlagajo v intelektualni kapital. Med podjetji, ki svoje zaposlene usposabljuje, pa je samo 26 % takšnih, ki pri tem predvidijo poklicne kvalifikacije, potrebne v prihodnosti.

4.6 V praksi so vse inovacije plod predhodnih inovacij, pridobljenih izkušenj, učenja in strokovnega znanja. Če upoštevamo, kako pomembna je vloga, ki jo imajo zaposleni v podjetju kot vir znanja in zamisli, je osupljivo, kako malo se to dejstvo uporablja ali upošteva v politikah za spodbujanje inovacij in razpravah o tem vprašanju. ⁽¹⁴⁾

4.7 Inovativnost na delovnem mestu predstavlja potencial za povezovanje zamisli, sposobnosti in na izkušnjah temelječega znanja vseh skupin zaposlenih. Obstajajo empirični dokazi, da dobri delovni odnosi, dobro delovno okolje in dobri pogoji dela povečajo verjetnost inovacij na delovnem mestu. ⁽¹⁵⁾ ⁽¹⁶⁾ Študije primerov ⁽¹⁷⁾ kažejo, da imajo takšni ukrepi več prednosti in pozitivno vplivajo na splošno dobičkonosnost podjetij. Pozitivni stranski učinki pa so večje zadovoljstvo pri delu in manj odsotnosti zaradi bolezni. Inovacijska dejavnost na delovnem mestu

lahko tudi vodi k učinkovitim načinom varčevanja z energijo in viri ter izboljša fizično delovno okolje. Tako se naložbe podjetju ali organizaciji večkratno povrnejo.

4.8 Ključnega pomena za uspeh in dober položaj podjetij in organizacij so zanimanje delavca za delo, ustvarjalne sposobnosti in samoiniciativnost (80 %). Trenutno šele začenjamo spoznavati te lastnosti in jih izkoriščati kot konkurenčno prednost, saj vodstveni delavci še ne poznajo dovolj njihovega pomena. Splošno znano je, da so tradicionalne lastnosti delavca, kot so poslušnost, marljivost in inteligenca, pomembne, vendar se je v globaliziranem svetu in okolju, ki ga vse bolj zaznamuje tehnološki napredek, njihov pomen kot konkurenčne prednosti znatno zmanjšal. ⁽¹⁸⁾

4.9 Študije kažejo, da je pomanjkanje motiviranosti vodstva, ki ne čuti nikakršne potrebe po ukrepih za izboljšanje stanja, najpogostejša ovira za inovacije na delovnem mestu. Druge ovire izhajajo iz pomanjkanja točnih informacij, slabe sposobnosti za spodbujanje sprememb in potencialnih poslovnih tveganj, povezanih s spremembami. ⁽¹⁹⁾ Strah delavcev pred spremembami tudi postaja ovira, zlasti v delovnem okolju, kjer kultura sodelovanja ni uveljavljena.

4.10 Obvladovanje sprememb in ustvarjanje inovativnih procesov zato za večino podjetij in organizacij ostajata precejšen izziv, usposabljanje za razvoj teh sposobnosti pa je nezadostno. ⁽²⁰⁾ Ravnanje s kadri mora veljati za strateški vidik vodenja. Te sposobnosti bi bile lahko novo gonilo gospodarske rasti. Potrebne so nove spodbude, ki bodo vodstvene delavce in zaposlene pritegnile k izvajanju dejavnosti za izboljšanje stanja in sprejemanju odločitev, pa tudi poslovna kultura, ki ljudi motivira za sodelovanje ter jih vključi v razvoj njihove organizacije.

V Bruslju, 15. marca 2011

Predsednik
Evropskega ekonomsko-socialnega odbora
Staffan NILSSON

⁽¹⁰⁾ Dirk van Damme, *OECD Centre for Educational Research and Innovation (Center OECD za raziskave in inovacije na področju izobraževanja)*, na posvetovanju opazovalne skupine EESO za trg dela, ki je bilo 15. decembra 2010.

⁽¹¹⁾ OECD, *Innovative Workplaces, 2020 (Inovativna delovna mesta, 2020)*: "... organizacija dela, ki podpira inovacije tako, da se zaposlenim prizna samostojnost in neodvisnost pri odločanju, hkrati pa se jim zagotovijo možnosti za izobraževanje in usposabljanje".

⁽¹²⁾ Eurofond, *European Working Conditions Survey* (evropska raziskava o delovnih pogojih), 2010.

⁽¹³⁾ Cedefop, *Encouraging continuing training by enterprises – time for a rethink? (Spodbujanje stalnega usposabljanja v podjetjih – čas za ponovni razmislek?)*, obvestilo, marec 2010.

⁽¹⁴⁾ Tarmo Lemola, *Innovaation uudet haasteet ja haastajat (Novi izzivi inovativnosti)*, WSOYpro Oy 2009.

⁽¹⁵⁾ Na primer: Andreas Crimmann, *Institut za raziskave zaposlovanja (IAB), Nemčija, posvetovanje opazovalne skupine za trg dela, 15.12.2010.*

⁽¹⁶⁾ Tuula Eloranta, predstavitev na delavnici, Helsinki, 25.1.2011.

⁽¹⁷⁾ LO (Danska konfederacija sindikatov), *Employee-driven innovation (Inovacije, katerih gonilo so zaposleni)*, 2008.

⁽¹⁸⁾ Tuomo Alasoini (na podlagi zamisli Hamela, 2007), delavnica, 25.1.2011, Helsinki.

⁽¹⁹⁾ Tuomo Alasoini, predstavitev na delavnici, Helsinki, 25.1.2011.

⁽²⁰⁾ Dirk Ameal, *Ameal D&C bvba, posvetovanje opazovalne skupine za trg dela, 15.12.2010.*

III

(Pripravljalni akti)

EVROPSKI EKONOMSKO-SOCIALNI ODBOR

470. PLENARNO ZASEDANJE 15. IN 16. MARCA 2011

Mnenje Evropskega ekonomsko-socialnega odbora o letnem pregledu rasti: spodbujanje ukrepov EU za celovit odziv na krizo

(COM(2011) 11 konč.)

(2011/C 132/06)

Glavni poročevalec: **g. SMYTH**

Evropska komisija je 12. januarja 2011 sklenila, da v skladu s členom 304 Pogodbe o delovanju Evropske unije Evropski ekonomsko-socialni odbor zaprosi za mnenje o naslednjem dokumentu:

Letni pregled rasti: spodbujanje ukrepov EU za celovit odziv na krizo

COM(2011) 11 konč.

Predsedstvo Odbora je 18. januarja 2011 zadolžilo usmerjevalni odbor za strategijo Evropa 2020, naj pripravi delo Odbora na to temo.

Zaradi nujnosti postopka je Evropski ekonomsko-socialni odbor na 470. plenarnem zasedanju 15. in 16. marca 2011 (seja z dne 15. marca 2011) za glavnega poročevalca imenoval g. SMYTHA ter mnenje sprejel s 164 glasovi za, 8 glasovi proti in 7 vzdržanimi glasovi.

I. DEL: V LETNEM PREGLEDU RASTI NI BILA IZKORIŠČENA PRILOŽNOST ZA OBLIKOVANJE POLITIČNIH PREDLOGOV, USMERJENIH NEPOSREDNO V PAMETNO, TRAJNOSTNO IN VKLJUČUJOČO RAST

1. Odbor v celoti podpira strategijo Evropa 2020, pa tudi napredek pri predhodnem usklajevanju davčne politike v evropskem semestru. Obenem upa, da bodo vsaj za države članice euroobmočja sedanji zakonodajni predlogi za usklajevanje evropskih ekonomskih politik prvi korak k dejanski skupni ekonomski politiki in popolnemu usklajevanju davčnih politik.

2. Odbor izraža zaskrbljenost, da v razpravi o gospodarskem upravljanju v Evropi namesto metode Skupnosti vse pogosteje prevladujejo omejeni, nepovezani medvladni predlogi.

3. Odbor zato poziva Evropsko komisijo, naj se zavzame za evropsko integracijo in ponudi drzne, uravnotežene in

vključujoče predloge, ki bodo Evropi pomagali stopiti na pot pametne, trajnostne in vključujoče rasti v duhu še vedno sveže strategije Evropa 2020.

4. V tem okviru Odbor poudarja, da bi moral imeti letni pregled rasti izjemno pomembno vlogo pri spodbujanju vključujočih političnih reform v državah članicah in na evropski ravni. Odbor pozdravlja odločitev Komisije, ki se je letnega pregleda rasti lotila obsežno, z desetimi naštetimi prednostnimi ukrepi v treh velikih poglavjih, katerih namen je omogočiti podrobno razpravo o odprtih vprašanjih.

5. Odbor hkrati obžaluje, da Evropska komisija v tem prvem letnem pregledu rasti ni izkoristila priložnosti, da bi nadaljevala v duhu strategije Evropa 2020 in se usmerila neposredno v pametno, trajnostno in vključujočo rast, ampak se je namesto tega ozko osredotočila na fiskalno konsolidacijo ter predloge

glede trgov dela, ki pogosto niso uravnoteženi in nimajo evropske razsežnosti enotnega trga in njegovih v prihodnost usmerjenih gonil rasti.

6. Glede fiskalne konsolidacije Odbor obžaluje, da se predlogi za konsolidacijo osredotočajo izključno na izdatke – kar dopolnjuje predlog, da bi morda razmislili o razširitvi osnove za posredne davke v nekaterih državah članicah. Ker se je sedanja kriza državnega dolga začela s finančno krizo in je bilo treba zagotoviti orjaško finančno pomoč iz javne blagajne, da se je finančni sektor rešil pred popolnim zlomom, bi Odbor pričakoval vrsto predlogov za pridobitev prispevka finančnega sektorja, ki bi javnim proračunom pomagal, da se vrnejo nazaj v vzdržne okvire. Poleg tega so konkretni in ambiciozni predlogi za nadzor finančnih trgov predpogoj za vzpostavitev zaupanja in za to, da se izognemo prihodnjim pretresom.

7. Odbor poudarja, da bo javne proračune nemogoče konsolidirati brez zadostne stopnje gospodarske rasti. Obžaluje, da Komisija ni izdelala scenarija rasti, ki bi v čim večji meri izkoristil potencial enotnega trga, ampak se je raje osredotočila na korenito fiskalno konsolidacijo kot *predpogoj* za rast. Veliko več pozornosti bi bilo treba posvetiti gonilom rasti, ki bodo državam članicam omogočila, da konsolidirajo proračune, obenem pa ostanejo na poti trajnostne rasti. V ta namen bi morala po mnenju Odbora uravnotežena makroekonomska politika, ki ustrezno povezuje vidike ponudbe in povpraševanja, postati sestavni del vsake v prihodnost usmerjene gospodarske strategije. V zvezi s tem bi morali države članice s presežki tekočega računa spodbujati, naj nadaljujejo politiko širjenja in obravnavajo pomanjkanje povpraševanja na domačem trgu.

8. V prihodnost usmerjen pristop k trgov dela, pokojninski reformi, brezposelnosti in prožni varnosti bo nadgradil odpiranje trajnostnih delovnih mest in priložnosti za zaposlitev ter izkoristil potencial novih gospodarskih panog in čiste energije. Odbor meni, da ima socialni dialog bistveno vlogo v vsaki politiki, povezani s trgov dela. Sistemi socialne varnosti so tudi ključni kot samodejni socialni in gospodarski blažilci, ki pomagajo podpreti razvoj in produktivnost, lajšati revščino in spodbujati ekonomsko in socialno kohezijo, kar je vse potrebno za pridobitev podpore javnega mnenja za evropski projekt. Ko se odločamo za pametno, trajnostno in vključujočo rast, je pomembno, da gradimo na teh ključnih vrednotah, ki predstavljajo temelje evropskega socialnega tržnega gospodarstva. Odbor zato vztraja, da so predlogi Komisije, ki so naslovljeni na države članice in očitno posegajo v njihove sisteme kolektivnega pogajanja in prakse glede varnosti zaposlitve, v celoti neprimerni.

9. Odbor poleg tega ocenjuje, da mora Evropska komisija pojasniti svoje stališče glede kvot in obveznega članstva, ki veljajo za poklicne skupine. Treba bi bilo brez diskriminacije ločevati med nalogami javnih služb in storitev splošnega pomena, ter dejavniki, ki so lahko dejanske ovire potencialu enotnega trga. Treba bi bilo tudi preučiti vse posledice trgovinskih predpisov na zaposlovanje v sektorju, pri vprašanjih, kot sta določanje območij in odpiralni čas (ki so v bistvu odvisna od lokalnih, kulturnih, podnebnih in drugih pogojev), pa upoštevati načelo subsidiarnosti.

10. Odbor hkrati meni, da *Letni pregled stanja* ne posveča dovolj pozornosti potencialu enotnega trga za evropsko rast, saj odločilni akt za enotni trg omenja le bežno, hkrati pa se ne nadgrajujejo njegovi ključni vidiki, ki lahko pripeljejo do pametne, trajnostne in vključujoče rasti, kot so patent EU, evropska „poklicna izkaznica“, evropski infrastrukturni projekti, čezmejna posojila, integrirani hipotekarni trgi, družbeno odgovorno podjetništvo in skladi socialnih naložb.

11. V nadaljevanju Odbor podrobneje predstavlja konkretne predloge glede desetih točk, ki jih je naštel Evropska komisija. Upa, da bo tako razpravo usmeril bolj proti vprašanju, ki so zares vredna razprave.

II. DEL: PREDLOGI ODBORA GLEDE 10 TOČK, KI JIH JE NAŠTELA EVROPSKA KOMISIJA

1. Izvajanje stroge fiskalne konsolidacije

1.1 Odbor je prepričan, da gre za to, da se javne finance ponovno uravnotežijo, obenem pa se izognemo zmanjšanju povpraševanja, ki bi vodilo v recesijo, ki bi ustvarila dodatne primanjkljaje in evropsko gospodarstvo pahnila v nadaljnje nazadovanje.

1.2 Odbor se zato, da ne bi ogrozili ciljev evropskega načrta za oživitev gospodarstva, zavzema za začetek izvajanja programov za zmanjšanje dolga v skladu s konjunkturnimi razmerami ter socialnimi in zaposlovalnimi cilji, zapisanimi v strategiji Evropa 2020 ⁽¹⁾.

⁽¹⁾ Glej mnenje EESO o posledicah krize državnega dolga za upravljanje EU, UL C 51, 17.2.2011, str. 15.

1.3 Razširiti je treba osnovo za davčne prihodke držav članic, med drugim z zaprtjem davčnih oaz, odpravo tekmovanja v zniževanju davkov ter z ukrepi za preprečevanje davčnih utaj in goljufij⁽²⁾.

1.4 Davčno obremenitev bi bilo treba prenesti na nove vire prihodka, kot so davki na finančne transakcije, energetski davki, dajatve za finančne institucije, dajatve za emisije CO₂ (pri morebitni reorganizaciji trga za trgovanje z emisijami CO₂) ipd. Tovrstno obdavčenje bi zmanjšalo pritisk na javni proračun in pomagalo preusmeriti sredstva v trajnostne naložbe v realnem gospodarstvu. Pripomoglo bi lahko tudi k zagotavljanju novih lastnih sredstev za proračun Evropske unije⁽³⁾. Davek na finančne transakcije bo tudi omogočil, da finančni sektor povrne del subvencij, ki jih je prejel iz javne blagajne⁽⁴⁾.

1.5 Odbor meni, da bi protiutež sankcijam morala biti večja evropska solidarnost pri upravljanju državnega dolga⁽⁵⁾.

2. Odprava makroekonomskih neravnovesij

2.1 Po mnenju Odbora mora biti uravnotežena makroekonomska politika, ki ustrezno povezuje vidike ponudbe in povpraševanja, sestavni del vsake v prihodnost usmerjene gospodarske strategije. Opozarja na potrebo po zmanjšanju velikih razlik v bilancah tekočih računov, obenem pa upa, da bo usklajevanje evropskih ekonomskih politik vsaj za države članice euroobmočja prvi korak k dejanski skupni ekonomski politiki in usklajevanju davčnih politik⁽⁶⁾.

2.2 EESO poudarja vlogo, ki jo imajo pri ustvarjanju makroekonomskih neravnovesij necenovni dejavniki, kot so diferenciranje izdelkov, tehnološka vsebina, kakovost izdelka, kakovost z izdelkom povezanih storitev (poprodajne storitve) ipd. Opredeliti je treba spremenljivke, ki lahko pokažejo njihovo raven in razvoj v državah članicah ekonomske in monetarne unije.

2.3 Ustrezna plačna politika ima pri iskanju izhoda iz krize ključno vlogo. Prilagajanje rasti plač skupni rasti produktivnosti v državi z vidika celotnega gospodarstva zagotavlja v makroekonomskem okviru ravnovesje med ustreznim povečevanjem

povpraševanja in ohranjanjem cenovne konkurenčnosti. Socialni partnerji si morajo zato prizadevati za preprečevanje zniževanja plač v smislu politike, ki temelji na iskanju koristi na škodo drugih (t. i. politika *beggar thy neighbour*), in namesto tega plačno politiko usmeriti v produktivnost⁽⁷⁾.

2.4 Če so v tesnejše usklajevanje ekonomskih politik v euroobmočju vključene ne le fiskalna in monetarna politika, temveč tudi plačne politike, je treba upoštevati neodvisnost socialnih partnerjev. Nesprejemljivo je, da bi država določala cilje pogajanj o plačah ali celo predpisovala znižanje plač, zato je treba to možnost zavriniti⁽⁸⁾.

3. Zagotavljanje stabilnosti finančnega sektorja

3.1 EESO meni, da je potrebno intenzivnejše delo za pripravo finančnega sistema za obdobje po krizi. Sistem bo moral biti transparenten, družbeno in etično odgovoren, bolje nadzorovan in inovativen; njegova rast bo morala biti uravnotežena, združljiva z ostalimi deli gospodarskega sistema, usmerjena k ustvarjanju vrednosti v srednjeročnem in dolgoročnem obdobju in trajnostna⁽⁹⁾.

3.2 EESO predlaga boljše uskladitev nacionalnih zakonov v zvezi z zaščito uporabnikov finančnih produktov in storitev (potrošnikov, podjetij itd.), ne da bi pri tem ogrozili pristoynosti držav članic, da zagotavljajo višje nacionalne standarde. V okviru evropskega organa za nadzor (sedanjega evropskega sistema finančnih nadzornih organov, ESFS) bi lahko predvideli enega ali več predstavnikov potrošnikov, ki bi jih imenovali socialni partnerji in potrošniške organizacije⁽¹⁰⁾.

3.3 EESO predlaga, da se na splošno spodbuja kroženje finančnih informacij, pluralnost akterjev in priprava novih pravil, s katerimi bi metode ocenjevanja postale bolj transparentne in učinkovite, zlasti za izvedene finančne instrumente⁽¹¹⁾.

⁽²⁾ Glej brošuro EESO Program za Evropo: predlogi civilne družbe, CESE 593/2009, fiche 1, priporočilo 2.

⁽³⁾ Drugi politični predlogi glede obdavčenja so v točki 8.

⁽⁴⁾ Glej mnenje EESO o davku na finančne transakcije, UL C 44, 11.2.2011, str. 81.

⁽⁵⁾ UL C 51, 17.2.2011, str. 15.

⁽⁶⁾ Glej mnenje EESO o lizbonski strategiji po letu 2010, UL C 128, 18.5.2010, str. 3 in mnenje o oživitvi gospodarstva: pregled stanja in konkretne pobude, UL C 48, 15.2.2011, str. 57.

⁽⁷⁾ Mnenje EESO o rezultatih vrha o zaposlovanju, UL C 306, 16.12.2009, str. 70.

⁽⁸⁾ Glej mnenje EESO o sporočilu Komisije Evropskemu parlamentu, Svetu, Evropski centralni banki, Evropskemu ekonomsko-socialnemu odboru in Odboru regij – Usklajevanje gospodarskih politik za stabilnost, rast in delovna mesta – Kako izboljšati gospodarsko upravljanje EU, UL C 107, 6.4.2011, str. 7.

⁽⁹⁾ Glej mnenje EESO o temi Po koncu krize: nov finančni sistem za notranji trg, UL C 48, 15.2.2011, str. 38.

⁽¹⁰⁾ Glej mnenje EESO o predlogu uredbe Evropskega parlamenta in Sveta o spremembi Uredbe (ES) št. 1060/2009 o bonitetnih agencijah, UL C 54, 19.2.2011, str. 37.

⁽¹¹⁾ UL C 54, 19.2.2011, str. 37 (prej navedeno mnenje).

3.4 EESO predlaga, da se tudi na mednarodni ravni ukine sedanji sistem samoregulacije. V okviru usklajevanja različnih pristojnih organov si je treba prizadevati za določanje strogih pravil, ki bi veljala za vse, in za njihovo zanesljivo izvajanje. EU mora storiti vse, da bi mednarodne organizacije ta cilj sprejele ⁽¹²⁾.

3.5 EESO pozdravlja zakonodajne pobude za izboljšanje ureditve in transparentnosti finančnega trga, ki vključujejo izboljšanje nadzora nad agencijami za oceno posojilnih tveganj, upravljanje podjetij ter prejeme direktorjev in plačne politike ⁽¹³⁾.

3.6 EESO pozdravlja predlog uredbe o prodaji na kratko in nekaterih vidikih zamenjav kreditnega tveganja, ki bo pomagala odpraviti nasprotujoče si ureditve in ustvariti jasno sliko tega področja finančnih trgov ⁽¹⁴⁾.

3.7 Po mnenju EESO je pozitivno, da je bil zaradi vloge bonitetnih agencij v zadnji krizi na svetovnih trgih z vrednostnimi papirji in finančnih trgih uveden trifazni program za ureditev dejavnosti, ki jih agencija izvaja za investitorje in potrošnike. EESO pozdravlja vključitev državnega dolga v sedanje javno posvetovanje ⁽¹⁵⁾.

3.8 Odbor predlaga redno objavljanje poročila o spremljanju državne pomoči, ki bo podrobno povzelo stanje pri izvajanju ukrepov ter količinsko opredelilo njihove posledice za trge. Na podlagi tega bi nastal načrt za povečanje vrednosti industrijskega sektorja, ki je potreben za oživitev gospodarstva EU z okrepitevijo podjetij, zlasti MSP, in s tem povezanih stopenj zaposlitve ⁽¹⁶⁾.

3.9 EESO meni, da denarja davkoplačevalcev ne bi smeli znova uporabiti za kritje bančnih izgub, in načeloma podpira ustanovitev usklajenega omrežja nacionalnih predhodnih skladov za reševanje bank, povezanih z usklajenimi nacionalnimi ureditvami za obvladovanje kriz. Kljub temu pa bi bilo dobro, da bi se države članice, če želijo vzpostaviti delujoč sistem bančnih reševalnih skladov, najprej sporazumele o sprejetju skupnih metod in enotnih pravil, da bi preprečile izkriževanje konkurence.

⁽¹²⁾ UL C 54, 19.2.2011, str. 37 (prej navedeno mnenje).

⁽¹³⁾ Glej mnenje EESO o temi *Po koncu krize: nov finančni sistem za notranji trg*, UL C 48, 15.2.2011, str. 38.

⁽¹⁴⁾ Glej mnenje EESO o predlogu uredbe Evropskega parlamenta in Sveta o prodaji na kratko in nekaterih vidikih zamenjav kreditnega tveganja, UL C 84, 17.3.2011, str. 34.

⁽¹⁵⁾ UL C 54, 19.2.2011, str. 37 (prej navedeno mnenje).

⁽¹⁶⁾ Glej mnenje EESO o poročilu Komisije - Poročilo o politiki konkurence za leto 2009, UL C 84, 17.3.2011, str. 7.

3.10 Za evropsko finančno politiko bi lahko bilo smiselno, da se nekaj bančnega kapitala ohrani v javni lasti in tako zagotovi vpogled v bančništvo ⁽¹⁷⁾.

4. Povečevanje privlačnosti dela

4.1 Po mnenju EESO je treba sprejeti ukrepe za zagotovitev, da se bodo prehodi izplačali, in za boljši dostop zlasti posameznih skupin, ki se soočajo s težavami na trgu dela, do zaposlitve. To bilo treba doseči s povečanjem možnosti za zaposlovanje, z odpravo dejavnikov, ki odvrtaajo od dela, z izboljšanjem davčnega sistema in sistema nadomestil, da se bo delo izplačalo, kar vključuje tudi davčno obremenitev drugega vira dohodka v družini, ter z omogočanjem dostopa do storitev, ki so potrebne za udeležbo na trgu dela. Tistim, ki ne morejo delati, je treba zagotoviti ustrezno dohodkovno podporo in dostop do storitev splošnega pomena ⁽¹⁸⁾.

4.2 Odbor podpira široko dostopnost kakovostnega otroškega varstva, v kateri vidi priložnost za večjo kakovost življenja in uskladitev poklicnega, družinskega in zasebnega življenja, hkrati pa večje vključevanje žensk na trg dela ter večji dohodek družine. ⁽¹⁹⁾

4.3 Eurostat bi se moral bolj osredotočiti na neprijavljeno delo tako v posebnih nacionalnih razmerah, ki terjajo ukrepe držav članic samih, kot v kriminalnih mrežah, ki so povezane z nezakonitim priseljevanjem, kar lahko upraviči tesnejše pravosodno sodelovanje in večjo vlogo EU, zlasti kar zadeva vpliv na notranji trg in konkurenco. Na ravni EU bi bilo treba sprejeti ukrepe za spodbujanje socialnih partnerjev v državah članicah, da v sodelovanju med seboj in z organi oblasti pripravijo nacionalne in sektorske projekte za boj proti neprijavljenemu delu in za zmanjševanje obsega neformalnega gospodarstva. Socialni partnerji bi lahko tudi delali skupaj na ravni EU, da bi analizirali in objavili dobre prakse v državah članicah. Za boj proti neprijavljenemu delu je potrebno učinkovito čezmejno sodelovanje in nadzor, ki bi ga izvajale oblasti držav članic, ter razširjanje informacij o kaznih ⁽²⁰⁾.

4.4 Ni pomembno samo usklajevati strukture davkov in socialnih prispevkov na delo znotraj EU, ampak je treba v analizo vključiti tudi vidike, povezane s trgovino med EU in ostalim svetom ⁽²¹⁾.

⁽¹⁷⁾ UL C 48, 15.2.2011, str. 57 (prej navedeno mnenje).

⁽¹⁸⁾ Glej mnenje EESO o socialni vključenosti, UL C 128, 18.5.2010, str. 10.

⁽¹⁹⁾ Glej mnenje EESO o varstvu in izobraževanju v zgodnjem otroštvu, UL C 339, 14.12.2010, str. 1.

⁽²⁰⁾ Glej mnenje EESO o zeleni knjigi *Posodabljanje delovnega prava za soočanje z izzivi 21. stoletja*, UL C 175, 27.7.2007, str. 65.

⁽²¹⁾ Mnenje EESO o vplivu teritorialnosti davčnih zakonodaj na spremembe v industriji, UL C 120, 16.5.2008, str. 51.

5. Reforma pokojninskih sistemov

5.1 EESO meni, da je treba redno analizirati in spremljati demografske napovedi, da bi se lahko pokojninski sistemi ustrezno in pravočasno prilagajali novim razmeram. Te napovedi, tudi glede prihodnje javne porabe za pokojnine, pa je treba uporabljati in obravnavati previdno, saj lahko vsebujejo številne domneve, katerih razvoj je težko dolgoročno predvideti. ⁽²²⁾

5.2 Mehanizmov samodejnega prilagajanja upokojitvene starosti v skladu z daljšanjem pričakovane življenjske dobe ali demografskimi spremembami EESO ne podpira. Večina teh mehanizmov samodejno zvišuje upokojitveno starost zaradi daljšanja pričakovane življenjske dobe in drugih gospodarskih meril ali meril trga dela. Takšne bistvene odločitve o življenjskih razmerah bi morali po široki javni razpravi, v katero bi bili vključeni socialni partnerji in druge pomembne zainteresirane strani, sprejemati parlamenti, ne pa računalniki. Poleg tega bi se države članice, ki želijo uvesti takšen mehanizem, morale zavedati, da ta ukrep sicer lahko zmanjša javni pritisk proti reformam, lahko pa zaradi pomanjkanja dejanskih možnosti za zaposlovanje starejših njim namenjeno finančno pomoč prenese na druge stebre socialne varnosti. Grobo uvajanje tega mehanizma z namenom zagotoviti ustrezne in vzdržne pokojnine torej ne bo prineslo pričakovanih koristi. Zvišanje dejanske upokojitvene starosti ne more biti edini ukrep, spremljati ga morajo ukrepi za izboljšanje možnosti za zaposlovanje ljudi, ki so blizu upokojitvi ⁽²³⁾.

5.3 EESO podpira spodbujanje zaposlovanja starejših delavcev, vendar je prepričan, da je odvracanje od shem za zgodnjo upokojitvev predlog, ki zahteva poglobljeno razpravo o okvirnih pogojih, obsegu, političnih podpornih ukrepih ipd., da ne bi ustvarili socialnih problemov za starejše ⁽²⁴⁾.

5.4 EESO dvomi, da bi že sam dvig zakonsko določene upokojitvene starosti rešil probleme, povezane z demografskimi izzivi. Nasprotno, prepričan je, da bi lahko milijone starejših oseb, zlasti žensk, potisnil pod prag revščine. Kar je treba storiti, je s spodbudami za podaljšanje upokojitvene starosti, skupaj z učinkovito politiko za rast in zaposlovanje, dvigniti dejansko upokojitveno starost. Le z dejansko politiko „aktivnega staranja“, katere cilj je večja udeležba v usposabljanju in vseživljenjskem učenju, lahko vzdržno povečamo stopnjo zaposlenosti starejših oseb, ki predčasno opustijo delo zaradi zdravstvenih težav, intenzivnosti dela, predčasne odpovedi ali pomanjkanja priložnosti za usposabljanje in ponoven vstop na trg dela. Poleg tega izkušnje nekaterih držav članic kažejo, da lahko dvig zakonsko določene upokojitvene starosti poveča pritisk na druge stebre socialne varnosti, kot so invalidske pokojnine ali minimalni

dohodki, zaradi česar se napredek na področju trdnejših javnih financ izkaže za lažnega. Poleg vseživljenjskega poklicnega usposabljanja, aktivnih ukrepov trga dela, finančnih spodbud za nadaljnje delo, tudi za samozaposlene, in spreminjanja odnosa podjetij do starejših zaposlenih je treba podpreti še naslednje ukrepe, da bi starejši delavci dobili nove možnosti:

- spremembo zakonodaje, ki v nekaterih državah članicah ne dovoljuje kombiniranja plače in pokojnine za upokojenca ali prejemnike invalidske pokojnine, ki želijo delati;
- uvedbo sistema bonusov, ki bi delavce spodbudil, da delajo še po tem, ko dosežejo zakonsko določeno upokojitveno starost: pravice, pridobljene po upokojitveni starosti, bi morale biti privlačnejše od prej pridobljenih pravic;
- spodbujanje držav članic, da sodelujejo s socialnimi partnerji glede vprašanja napornega dela;
- nudenje celovitega svetovanja in podpore iskalcem zaposlitve in ukrepe za rehabilitacijo za dolgoročno ponovno vključitev na trg dela;
- izvajanje družbeno sprejemljivih pobud za poznejše upokojevanje in, kjer je to zaželeno, razvoj privlačnih modelov prožnega prehoda iz dela v pokoj;
- ukrepe za olajšanje fizičnega in psihičnega bremena dela, kar bi delavcem omogočilo, da dlje časa ostanejo zaposleni;
- spodbujanje starejših delavcev, da nadgrajujejo svoje znanje in spretnosti;
- ozaveščanje starejših delavcev in podjetij, zlasti malih in srednje velikih podjetij, o inovativnih načinih upravljanja z delavci in organizacije dela, naklonjenih starejšim delavcem ⁽²⁵⁾.

5.5 EESO meni, da morajo imeti obvezni dokladni načrti še naprej temeljno vlogo pri zagotavljanju prihodnjih pokojnin, zato jim je treba posvetiti posebno pozornost, da se obrne težnja zmanjšane nadomestitvene stopnje, ki jo je zaznati v številnih državah članicah ⁽²⁶⁾.

⁽²²⁾ Mnenje o zeleni knjigi za ustrezne, vzdržne in varne evropske pokojninske sisteme, UL C 84, 17.3.2011, str. 38.

⁽²³⁾ UL C 84, 17.3.2011, str. 38 (prej navedeno mnenje).

⁽²⁴⁾ UL C 128, 18.5.2010, str. 10 (prej navedeno mnenje).

⁽²⁵⁾ UL C 84, 17.3.2011, str. 38 (prej navedeno mnenje).

⁽²⁶⁾ UL C 84, 17.3.2011, str. 38 (prej navedeno mnenje).

5.6 EESO opaža možnost, da poleg sedanjih pokojninskih sistemov delujejo dodatni prostovoljni individualni zasebni pokojninski načrti. V tem okviru bi lahko preučili možnost evropskih jamstev, da bi lahko koristili čezmejnimi delavcem. Ker se pogoji za prihodnje pokojnine določajo na podlagi posameznikovih prihodkov in pričakovane življenjske dobe, kar je neugodno zlasti za ženske, bi bilo treba posebno pozornost nameniti zasebnim pokojninskim načrtom, ki so uveljavljeni v nekaterih državah, da bi zmanjšali tveganje revščine med starejšimi ženskami ⁽²⁷⁾.

5.7 Odbor poziva Komisijo, naj pregleda Direktivo 2003/41/ES glede dejavnosti in nadzora institucij za poklicno pokojninsko zavarovanje, da zagotovi, da:

- so zaposleni in predstavniki sindikata zaproseni za mnenje o pokojninskih naložbah in s tem povezanih tveganjih, kot tudi, da se njihova stališča spoštujejo, ter da
- države članice uporabljajo najboljše prakse, da zagotovijo, da so pokojnine, ki so jih pridobili zaposleni in jih izplačujejo podjetja, zaščitene pred stečajem ⁽²⁸⁾.

5.8 Bistveno je spremljati splošno raven obveznosti pokojninskega sistema. Sedanji Evropski okvir bi lahko dopolnili s spremljanjem in poročanjem o implicitnih pokojninskih obveznostih z odobreno metodologijo. Razmislili bi lahko tudi o reviziji pravil pakta za stabilnost in rast, da bi zagotovili, da ustrezno izražajo izide reform (vključno s prehodom s sistema, ki temelji izključno na dokladnih načrtih, na sistem z delno uporabo naložbenih načrtov), ki vodijo v spremembe financiranja pokojninskih sistemov, ki povečajo očitne in zmanjšajo implicitne obveznosti. Če bi to uresničili, tovrstne reforme, namenjene spopadanju z izzivom dolgoročne vzdržnosti, kratkoročno ne bi bile oškodovane zaradi večjega očitnega javnega dolga. Če pa bomo zdaj spodbujali dejanske reforme na podlagi napovedi za leto 2060, bi lahko s tem zgrešili cilj primernih in vzdržnih pokojnin. Odbor predlaga, da se pokojninski sistemi z obveznimi dokladnimi načrti v posameznih primerih dopolnijo z varnostnimi skladi, da bi se izognili nevarnosti naglega prilaganja za najbolj ranljive ⁽²⁹⁾.

⁽²⁷⁾ CESE 72/2011 (prej navedeno mnenje) in mnenje EESO o načrtu za enakost žensk in moških (2006–2010) in strategiji za nadaljnje ukrepanje, UL C 354, 28.12.2010, str. 1.

⁽²⁸⁾ Mnenje EESO o vplivu zasebnega lastniškega kapitala, hedge skladov in državnih naložbenih skladov na spremembe v evropski industriji, UL C 128, 18.5.2010, str. 56.

⁽²⁹⁾ UL C 84, 17.3.2011, str. 38 (prej navedeno mnenje).

6. Ponovno zaposlovanje brezposelnih

6.1 Po mnenju Odbora spodbudo k iskanju dela predstavljajo predvsem učinkovite storitve zavodov za zaposlovanje, „spodbude“ s podporo za brezposelne pa manj. Odbor meni, da prav v času krize poostreitev pogojev za socialno varnost v času brezposelnosti ni primerna. Pri sedanji rekordni stopnji brezposelnosti problem na trgih dela ni splošno pomanjkanje delovne sile, temveč premalo kvalificiranih delavcev v nekaterih državah članicah ter obsežno pomanjkanje razpoložljivih delovnih mest. Bolj je treba razmisliti o razvoju inteligentne politike povpraševanja, ki spodbuja prihodnjo rast in inovacije ter prispeva k ustvarjanju dodatnih delovnih mest ⁽³⁰⁾.

6.2 Socialna pomoč bi morala veljati za produktivno naložbo, od katere imamo dobiček vsi. Nadomestilo za brezposelnost, ki je povezano z dinamičnimi politikami trga dela, omogoča stabilizacijo gospodarstva in spodbujanje aktivnega prilaganja spremembam z izboljšanjem sposobnosti in učinkovitimi pobudami na področju iskanja zaposlitve in preusposabljanja. Še naprej je potrebna previdnost glede ukrepov, katerih namen je zaostriti merila za upravičenost. Obstaja namreč nevarnost, da se izključene osebe znajdejo v še bolj negotovem položaju, kar je pomembna ovira pri (ponovnem) vključevanju na trg dela. Te politike izključevanja bi lahko imele za stranski učinek selitev v druge sektorje socialne zaščite, kot sta socialna pomoč ali nezmožnost za delo, kar ni zaželeno ⁽³¹⁾.

6.3 Delo ni nujno zaščita pred revščino, zato bi se moralo ustvarjanje novih delovnih mest osredotočiti na zagotavljanje varnejše in ustrezno plačane zaposlitve. Bistveno je povečati privlačnost dela in zagotoviti, da se spleča delati vsem, tudi prikrajšanim, torej zagotoviti učinkovito ravnotežje med davčnimi sistemi in sistemi socialnega varstva ⁽³²⁾.

6.4 Področje uporabe Evropskega sklada za prilagoditev globalizaciji je bilo upravičeno razširjeno, da bi pomagali delavcem, ki so zaradi sedanje mednarodne gospodarske krize izgubili zaposlitev ⁽³³⁾.

⁽³⁰⁾ Mnenje EESO o predlogu sklepa Sveta o smernicah za politike zaposlovanja držav članic – Del II integriranih smernic strategije Evropa 2020, UL C 21, 21.1.2011, str. 66.

⁽³¹⁾ Glej mnenje EESO o razvoju socialne pomoči, UL C 44, 11.2.2011, str. 28, CESE 977/2010.

⁽³²⁾ Glej mnenje EESO o delu in revščini ter nujnosti globalnega pristopa, UL C 318, 23.12.2009, str. 52.

⁽³³⁾ Glej mnenje EESO o predlogu uredbe Evropskega parlamenta in Sveta o spremembi Uredbe (ES) št. 1927/2006 o ustanovitvi Evropskega sklada za prilagoditev globalizaciji, UL C 228, 22.9.2009, str. 103.

6.5 EESO je podprl prizadevanja, dogovorjena na vrhu o zaposlovanju v Pragi za delovanje na nacionalni in evropski ravni na podlagi socialnega dialoga, ustvarjanja delovnih mest in ukrepov za spodbujanje povpraševanja ⁽³⁴⁾.

6.6 Odbor je poudaril, kako pomembno je spodbujanje podjetniške dejavnosti in razmišljanja za pospešitev gospodarske rasti, ki je nujna za uspešno ohranjanje evropskega socialnega modela. Razlikovati pa je treba med dejanskim podjetništvom in ekonomsko odvisno samostojno dejavnostjo. Prehod v ekonomsko odvisno samostojno dejavnost pogosto ni prostovoljna izbira v pravem pomenu besede, temveč nujnost, ki jo pogojujejo zunanji dejavniki, kot sta oddaja proizvodnih del v zunanje izvajanje ali prestrukturiranje podjetja in s tem povezana ukinitve delovnih mest ⁽³⁵⁾.

6.7 Sistemi socialne zaščite niso samo prispevali k obvarovanju evropskih državljanov pred najhujšimi posledicami finančne krize, ampak so imeli tudi proticiklično vlogo ekonomskega stabilizatorja. Ker ni ambicioznih konvergenčnih politik, lahko te sisteme ogrozijo zlasti konkurenčne prakse nekaterih držav članic, ki znižanje socialnih izdatkov uporabljajo kot vzvod za privabljanje naložb tujega kapitala. Ta proces se dejansko že izvaja na področju davkov in plač, zaznati pa ga je že tudi na socialnem področju ⁽³⁶⁾.

6.8 EESO je pozdravil dejstvo, da so številne države članice EU na začetku sedanje krize na trgu dela uporabile instrumente aktivne politike trga dela, ki se financirajo z javnimi sredstvi in s katerimi so omogočile, da so delavci obdržali zaposlitev v podjetju, hkrati pa se dodatno usposabljali, namesto da bi jih odpustili. Uporaba takšnih modelov, ki podjetjem omogočijo, da v krizi obdržijo zaposlene, ob ustrezni dohodkovni podpori zaradi skrajšanega delovnega časa, je veliko pametnejši način za premostitev krize, kot pa da podjetje ob prvem upadu naročil enostavno začne odpuščati usposobljene delavce. Na ta način podjetje namreč obdrži dovolj usposobljeno delovno silo za čas po izhodu iz krize. Tovrstne modele bi bilo treba oblikovati tudi v državah članicah EU, kjer jih še ni, in jih vsekakor razširiti tudi na zaposlene z nestandardnimi pogodbami o zaposlitvi ⁽³⁷⁾.

⁽³⁴⁾ Mnenje EESO o vplivu svetovne krize na glavne evropske proizvode in storitvene sektorje, UL C 318, 23.12.2009, str. 43.

⁽³⁵⁾ Glej mnenje EESO o sporočilu Komisije Svetu, Evropskemu parlamentu, Evropskemu ekonomsko-socialnemu odboru in Odboru regij o izvajanju lizbonskega programa Skupnosti: Spodbujanje podjetniškega razmišljanja skozi izobraževanje in učenje, UL C 309, 16.12.2006, str. 110 in mnenje EESO o novih težnjah na področju samozaposlovanja: poseben položaj ekonomsko odvisnih samozaposlenih, UL C 18, 19.1.2011, str. 44.

⁽³⁶⁾ UL C 44, 11.2.2011, str. 28 (prej navedeno mnenje).

⁽³⁷⁾ UL C 306, 16.12.2009, str. 70 (prej navedeno mnenje).

7. Doseganje ravnotežja med varnostjo in prožnostjo

7.1 Prožna varnost ne sme postati sveženj ukrepov za lažje odpuščanje zaposlenih ali manjšo socialno zaščito na splošno, zlasti pa ne za manjšo socialno zaščito brezposelnih. Ukrepi za izboljšanje varnostnega vidika prožne varnosti morajo biti trenutno najpomembnejša prednostna naloga ⁽³⁸⁾.

7.2 Uporaba modelov zaposlitve s skrajšanim delovnim časom kaže, da so trgi dela v večini držav članic EU dovolj prožni, da se podjetja lahko hitro odzivajo na upad naročil. Pozivi k omejevanju veljavnih predpisov s področja varnosti zaposlitve so tako neutemeljeni ⁽³⁹⁾.

7.3 S spremembami na trgu dela se je povečal delež delovnih razmerij s krajšim delovnim časom in delovnih razmerij za določen čas. Te oblike zaposlovanja so morda prispevale k lažjemu vstopu na trg dela in povečale stopnje zaposlenosti v Evropi. Vendar pa so delavci za določen čas ponavadi manj produktivni, upravičeni so do manj usposabljanj, ki jih financira delodajalec, in so pogosteje vpleteni v nesreče pri delu. Zanje obstaja tudi nevarnost, da bodo ostali v delovnih razmerjih za določen čas. Upoštevati je treba nova tveganja in predvideti prehodna obdobja pri izvajanju prožne varnosti, vendar se pri tem ne smejo tudi sistematično ukinjati pogodbe o zaposlitvi za nedoločen čas. Evropski socialni partnerji pozivajo, da se zagotovi ustrezna varnost za delavce ne glede na obliko pogodbe, pod katero delajo ⁽⁴⁰⁾.

7.4 Prožna varnost lahko deluje le, če so zaposleni dobro usposobljeni. Nove sposobnosti in znanja so tesno povezani z ustvarjanjem novih delovnih mest. V interesu podjetij je, da vlagajo v stalno usposabljanje svojih zaposlenih. Hkrati je za svoje nadaljnje usposabljanje odgovoren tudi vsak zaposleni sam ⁽⁴¹⁾.

7.5 Strategija zaposlovanja v smislu trajnostnega gospodarstva lahko temelji na znanju in izkušnjah, ki so jih države članice EU že dobro razvile. EU, ki potrebuje kvalificirana delovna mesta, mora izkoristiti te prednosti. Države članice morajo zato povečati naložbe v svoje sisteme izobraževanja in stalnega usposabljanja ter spodbujati znanost, tehnologijo in inženirstvo. Sedanji obseg javnih naložb v izobraževanje, ki bi jih bilo treba vključiti v usklajeno strategijo vseživljenjskega učenja, je povsem nezadosten ⁽⁴²⁾.

⁽³⁸⁾ Glej mnenje EESO o uporabi prožne varnosti pri prestrukturiranju glede na svetovni razvoj, UL C 318, 23.12.2009, str. 1.

⁽³⁹⁾ UL C 306 z dne 16.12.2009, str. 70, (prej navedeno mnenje).

⁽⁴⁰⁾ Glej mnenje EESO o sporočilu Komisije Evropskemu parlamentu, Svetu, Evropskemu ekonomsko-socialnemu odboru in Odboru regij – Oblikovanje skupnih načel prožne varnosti: nova in boljša delovna mesta v povezavi s prožnostjo in varnostjo, UL C 211, 19.8.2008, str. 48.

⁽⁴¹⁾ UL C 318, 23.12.2009, str. 1 (prej navedeno mnenje).

⁽⁴²⁾ Glej mnenje EESO o vplivu sprememb v industriji, ki so posledica ekoloških, energetskih in podnebnih izzivov, na zaposlovanje, UL C 44, 11.2.2011, str. 40.

7.6 Časovno omejeni ukrepi v zvezi s trgom dela morajo zagotoviti, da se kratkotrajno zaposlovanje poveže z ustreznim usposabljanjem, zlasti glede zdravja in varnosti pri delu, in z zagotavljanjem ravni plač⁽⁴³⁾.

7.7 Nujno in temeljnega pomena je, da se na vseh ravneh sistema izobraževanja in usposabljanja mladi ponovno usmerijo k tehničnim in naravoslovnim predmetom, da bi tako preprečili izginevanje vrednot, povezanih s proizvodnimi dejavnostmi, v prid vrednot s področja financ in špekulacij⁽⁴⁴⁾.

7.8 EESO pozdravlja pobudo Komisije za večje priznavanje neformalnega učenja in povečanje prepoznavnosti znanj in spretnosti, pridobljenih zunaj formalnega sistema izobraževanja (na primer z evropskim potnim listom znanj in spretnosti).

7.9 EESO poziva k boljšemu strokovnemu upravljanju izobraževalnih inovacij. Izboljševanje sistemov na področju izobraževanja in usposabljanja v EU je bistvenega pomena za večjo zaposljivost in zmanjševanje neenakosti. Institucionalne spremembe v izobraževanju le stežka sledijo potrebam družbe. Institucije morajo upoštevati potrebo po tesnejši povezanosti med spremembami, inovacijami, izobraževanjem in usposabljanjem⁽⁴⁵⁾.

7.10 EESO poziva k ponovni vključitvi izobraževanja in usposabljanja v resnično življenje in njuni tesnejši povezanosti s potrebami družbe in navadami nove generacije učencev⁽⁴⁶⁾.

7.11 Odbor podpira zamisel o ustanovitvi sektorskih svetov za zaposlovanje in usposobljenost na evropski ravni, ki bi zainteresirane strani vključili v obvladovanje sprememb v posameznih gospodarskih sektorjih in v predvidevanje novih delovnih mest in znanj v skladu s ponudbo in povpraševanjem⁽⁴⁷⁾.

7.12 Evropski sektorski sveti bi lahko podpirali obvladovanje sprememb v posameznih sektorjih in prispevali k doseganju ciljev pobude Nova znanja in spretnosti za nova delovna mesta, koristni pa bi bili tudi pri sprejemanju odločitev glede sprememb v sektorjih na evropski ravni⁽⁴⁸⁾.

⁽⁴³⁾ UL C 318, 23.12.2009, str. 43 (prej navedeno mnenje).

⁽⁴⁴⁾ UL C 318, 23.12.2009, str. 43 (prej navedeno mnenje).

⁽⁴⁵⁾ Glej mnenje EESO o prilagajanju poklicne usposobljenosti potrebam spreminjajočega se gospodarstva in storitev – kako lahko morebitna ustanovitev novih sektorskih svetov za zaposlovanje in usposobljenost na evropski ravni prispeva k uresnitvi tega cilja UL C 347, 18.12.2010, str. 1.

⁽⁴⁶⁾ UL C 347, 18.12.2010, str. 1 (prav tam).

⁽⁴⁷⁾ UL C 347, 18.12.2010, str. 1. (prav tam).

⁽⁴⁸⁾ UL C 347, 18.12.2010, str. 1. (prav tam).

8. Izkoriščanje potenciala enotnega trga

8.1 Dinamičen enotni trg je hkrati predpogoj in podpora za uspešno strategijo Evropa 2020. Zato EESO poziva Evropsko komisijo in države članice, da sprejmejo nujne in odločilne ukrepe za dokončno oblikovanje enotnega trga, hkrati pa zaščitijo in nadalje razvijajo gospodarske, socialne in okoljske standarde. EESO meni, da so strokovna pravila svobodnih poklicev predpisi, ki zagotavljajo varstvo potrošnikov ter ohranjajo delovanje evropskega notranjega trga in mednarodnih trgov ter preprečujejo motnje na trgu, zlasti takšne, kot so privedle do mednarodne finančne krize⁽⁴⁹⁾.

8.2 Pomembno je, da se direktiva o storitvah izvaja popolnoma v skladu z bistvom in pravili enotnega trga. Potrebne so učinkovite in jasne izvedbene določbe za ustrezno izvajanje direktive o naporitvah delavcev in doseganje njenih ciljev, zlasti poštene konkurence med podjetji, spoštovanja pravic delavcev in preprečevanja socialnega dampinga⁽⁵⁰⁾.

8.3 Pomen sektorja poslovnih storitev v okviru ekonomsko-socialnega razvoja je treba nujno priznati. Prednostne naloge je treba določiti v naslednjem vrstnem redu:

— *Ukrepi v zvezi s politiko poslovnih storitev in ustanovitev skupine na visoki ravni.* Ustanoviti bi bilo treba skupino na visoki ravni za poslovne storitve, ki bi izvedla poglobljeno analizo sektorja.

— *Politike trga dela na področju poslovnih storitev.* S socialnega vidika je na sektorski ravni potrebno poglobljeno obravnavanje izzivov, ki jih povzročajo nove vrste zaposlovanja, ki nastajajo zaradi medsebojnega vpliva poslovnih storitev in proizvodnje. Ta analiza mora obsegati izobraževanje, usposabljanje in vseživljenjsko učenje ter delovne razmere delavcev, tudi tistih, ki so vključeni v postopke zunanega izvajanja. Za doseganje tega cilja je treba razširiti program socialnega dialoga, da se preučijo posebne spremembe delovnih razmer in možnosti zaposlitve, ki so nastale zaradi strukturnih sprememb, ki vplivajo na poslovne storitve.

— *Poslovne storitve v inovacijski politiki.* Treba je spodbujati razi-skave in razvoj ter inovacijske programe in ukrepe za inovativnost storitev.

⁽⁴⁹⁾ Glej mnenje EESO o lizbonski agendi in notranjem trgu, UL C 347, 18.12.2010, str. 8.

⁽⁵⁰⁾ UL C 347, 18.12.2010, str. 8. (prav tam).

— *Razvoj standardov za poslovne storitve.* Podjetja je treba spodbujati, da pomagajo oblikovati standarde s samoregulacijo po obsežnem posvetovanju z uporabniki poslovnih storitev.

— *Spodbujanje storitvene znanosti kot nove discipline pri izobraževanju in usposabljanju.*

— *Notranji trg in ureditev, ki vpliva na poslovne storitve.* Presoja vpliva direktive o storitvah na poslovne storitve še ni bila izvedena. Za tako presojo si je treba zelo prizadevati, predvsem po prenosu direktive v nacionalne zakonodaje.

— *Dodatne izboljšave na področju statistike poslovnih storitev.* Priporočila se večje sodelovanje držav članic, da bodo imele na voljo boljše statistične podatke o poslovnih storitvah ⁽⁵¹⁾.

8.4 Zahteve s področja varstva potrošnikov morajo na notranjem trgu storitev igrati večjo vlogo. Proti ugotovljeni negotovosti glede pravnega stanja pri čezmejnih storitvah se je treba bojevati z informacijsko strategijo na nacionalni ravni in ravni EU. Ne smemo podcenjevati zahteve po natančnih podatkih o storitvah in ponudnikih ⁽⁵²⁾.

8.5 Na področju trgovine na drobno je pomembno, da se tržni uspeh ne kaznuje, razen v primeru praks, ki so v nasprotju z dokončnim oblikovanjem notranjega trga, zlasti če obstajajo jasni dokazi o zlorabi tržne moči ali škodovanju potrošnikom, ki pomenita kršitev člena 81 Pogodbe EU ⁽⁵³⁾.

8.6 Kar zadeva evropski okvir za intelektualno lastnino, Odbor podpira ustanovitev opazovalnega urada EU za boj proti ponarejanju in piratstvu, ki bi zbiral in širil koristne informacije o delu ponarejevalcev ter nudil posebno podporo MSP in MSI. Komisija bi morala redno objavljati poročila o zbranih podatkih opazovalnega urada in njegovem delu ⁽⁵⁴⁾.

⁽⁵¹⁾ Glej mnenje EESO o razvoju sektorja poslovnih storitev v Evropi, UL C 27, 3.2.2009, str. 26.

⁽⁵²⁾ Glej mnenje EESO o storitvah na notranjem trgu – zahteve trga dela in varstva potrošnikov, UL C 175, 27.7.2007, str. 14.

⁽⁵³⁾ Glej mnenje EESO o razvoju trgovine na drobno ter vplivu na dobavitelje in potrošnike, UL C 175, 28.7.2009, str. 57.

⁽⁵⁴⁾ Glej mnenje EESO o sporočilu Komisije Svetu, Evropskemu parlamentu in Evropskemu ekonomsko-socialnemu odboru: Krepitev uveljavljanja pravic intelektualne lastnine na notranjem trgu, UL C 18, 19.1.2011, str. 105.

8.7 Odbor zavrača sprejetje kakršnekoli posebne ureditve, kakršno je v zvezi s spoštovanjem avtorskih pravic na internetu v svojo zakonodajo uvedlo več držav članic in ki lahko posega v zasebnost posameznikov, pač pa zagovarja aktivne ukrepe za izobraževanje in usposabljanje potrošnikov, zlasti mladih ⁽⁵⁵⁾.

8.8 Odbor se zlasti v zvezi z deli sirotami zavzema za usklajen sistem registracije avtorskih in sorodnih pravic, ki bi se redno posodabljal, da bi lahko enostavno poiskali različne imetnike pravic. Ta sistem bi lahko podrobno navajal vrsto, naslov dela in različne imetnike pravic. Odbor poziva Komisijo, naj preuči izvedljivost te ideje ⁽⁵⁶⁾.

8.9 Odbor ponavlja svoj poziv k uvedbi patenta EU in njegovemu ustreznemu izvajanju v vseh državah članicah ⁽⁵⁷⁾.

8.10 Globalna razsežnost notranjega trga terja nadaljnja skupna prizadevanja. Primeren akcijski načrt EU mora biti usmerjen v:

— razvoj zunanjepolitičnih dejavnosti EU in zunanjih vidikov drugih politik EU na podlagi strukturne logike, s krepitvijo celotne koherentnosti in izboljšanjem akcijske enotnosti držav članic;

— zagotavljanje uravnotežene odprtosti trgov, vključno s spoštovanjem temeljnih delovnih standardov MOD, z zaključkom kroga pogajanj iz Dohe in s pomočjo strukturnega dialoga s svojimi najpomembnejšimi partnerji;

— okrepitev svoje vloge kot mednarodne regulativne sile in v nadaljevanje mednarodne politike za spodbujanje pravic;

— varovanje interesov delavcev, potrošnikov in lokalnih proizvajalcev na partnerskih trgih;

— krepitev mednarodne razsežnosti eura;

— ustvarjanje širokega prostora za posebni razvoj in gospodarsko rast, ki bi vključeval hiter zaključek širitve EU, sosedsko politiko, Unijo za Sredozemlje in močnejše partnerstvo z Afriko ⁽⁵⁸⁾.

⁽⁵⁵⁾ UL C 18, 19.1.2011, str. 105 (prav tam).

⁽⁵⁶⁾ UL C 18, 19.1.2011, str. 105 (prav tam).

⁽⁵⁷⁾ UL C 18, 19.1.2011, str. 105 (prej navedeno mnenje).

⁽⁵⁸⁾ UL C 347, 18.12.2010, str. 8 (prej navedeno mnenje), in mnenje EESO o zunanji razsežnosti prenovljene lizbonske strategije, UL C 128, 18.5.2010, str. 41.

8.11 Za razvoj elektronskega opravljanja storitev obstajajo ovire, ki jih je treba temeljito preiskati in zanje poiskati rešitve, da bi lahko evropski ponudniki poslovnih storitev delovali prodorneje in se močneje širili zunaj EU. Med temi ovirami so med drugim pomanjkljiva standardizacija in interoperabilnost, pomanjkanje zaupanja v elektronsko trgovino in njeno varnost, premalo naložb v brezžično in fiksno širokopasovno infrastrukturo ter še vedno premajhno sprejemanje IKT v MSP ⁽⁵⁹⁾.

8.12 Odpraviti je treba glavne ovire za e-vključevanje z zagotavljanjem hitrih internetnih povezav, razvijanjem sposobnosti na področju IKT ter izdelkov in storitev, prilagojenih potrebam starajoče se družbe in invalidom, zagotavljanjem finančnih sredstev za boljše usklajevanje inovacij na področju IKT, podpiranjem izdelkov in storitev IKT, ki temeljijo na odprtih standardih, vključitvijo programa Galileo v digitalno agendo ter razvojem in razpoložljivostjo koristnih spletnih vsebin in storitev, z ustrežno zaščito zasebnosti in varnim shranjevanjem osebnih podatkov ⁽⁶⁰⁾.

8.13 Države članice morajo na področju IKT in FET pripraviti učinkovite nacionalne programe za raziskave in razvoj ter tako postati pomembne partnerice v evropskem in mednarodnem sodelovanju. Temu bi bilo treba nameniti več sredstev iz strukturnih skladov ⁽⁶¹⁾.

8.14 V zvezi z MSP Odbor ponavlja svoje predloge za ambiciozen evropski akt za mala podjetja, ki zajema med drugim:

— zavezujoč pravni instrument za uporabo načela „najprej pomisli na male“, ki bi z največjo možno stopnjo obveznosti zagotavljal učinkovito in konkretno izvajanje teh načel upravljanja tako na ravni Skupnosti kot v državah članicah in regijah;

— načrt z natančnimi roki in ustreznimi sredstvi za izvajanje konkretnih in obsežnih določb evropskega akta za mala podjetja;

⁽⁵⁹⁾ Glej mnenje EESO o medsebojnem učinkovanju med storitvami in evropsko predelovalno industrijo ter učinkih na zaposlovanje, konkurenčnost in produktivnost, UL C 318, 23.12.2006, str. 26.

⁽⁶⁰⁾ Glej mnenje EESO o sporočilu Komisije Evropskemu parlamentu, Svetu, Evropskemu ekonomsko-socialnemu odboru in Odboru regij – Evropska digitalna agenda, UL C 54, 19.2.2011, str. 58.

⁽⁶¹⁾ Glej mnenje EESO o sporočilu Komisije Evropskemu parlamentu, Svetu, Evropskemu ekonomsko-socialnemu odboru in Odboru regij Nova obzorja IKT – strategija za raziskovanja na področju prihodnjih in nastajajočih tehnologij v Evropi, UL C 255, 22.9.2010, str. 54.

— jasne zaveze k zmanjšanju birokracije, zlasti v zvezi z načelom enkratnega opravljanja vseh formalnosti (*only once principle*);

— preoblikovanje služb Evropske komisije, da bodo mala in srednje velika podjetja imela na voljo kontaktno točko in instrumente za spodbujanje „evropeizacije“ podjetij;

— evropske instrumente z učinkom vzvoda za spodbujanje kapitalizacije, povezovanja v mreže, naložb in vseživljenjskega učenja v malih in srednje velikih podjetjih;

— usklajen politični okvir za vse evropske politike, da bodo mala in srednje velika podjetja veljala kot pravilo in ne izjema;

— uresničevanje ciljev evropskega akta za mala podjetja na nacionalni ravni, tudi po zakonodajni poti;

— vrnitev k praksi stalnega posvetovanja s posredniškimi organizacijami in socialnimi partnerji ⁽⁶²⁾.

8.15 Odbor poziva k uvedbi skupne konsolidirane davčne osnove za pravne osebe (*common consolidated corporate tax base, CCCTB*) ⁽⁶³⁾ s ciljem poenostavitve, pravičnosti in preglednosti davčnih praks v državah članicah. Poleg tega je treba premisliti o okrejitvi sodelovanja in usklajevanja na področju davka na dobiček pravnih oseb ⁽⁶⁴⁾.

8.16 EESO opozarja, da je potreben preprost, usklajen sistem posrednega obdavčenja, z zmanjšanim upravnim bremenom in jasnimi koristmi za podjetja in državljane, ki bi jamčil pravično obdavčitev in zanesljive davčne dohodke za javne finance, zmanjšal tveganje davčnih goljufij in prispeval k vzpostavitvi in razvoju notranjega trga ⁽⁶⁵⁾.

⁽⁶²⁾ Glej mnenje EESO o sporočilu Komisije Evropskemu parlamentu, Svetu, Evropskemu ekonomsko-socialnemu odboru in Odboru regij „Najprej pomisli na male“ – „Akt za mala podjetja za Evropo“, UL C 182, 4.8.2009, str. 30.

⁽⁶³⁾ Glej nedavno sporočilo Komisije o izvajanju programa Skupnosti za boljšo rast in zaposlovanje ter večjo konkurenčnost podjetij v EU: nadaljnji napredek v letu 2006 in naslednji koraki k predlogu o skupni konsolidirani davčni osnovi za pravne osebe (CCCTB) (COM(2007) 223 konč., 2.5.2007).

⁽⁶⁴⁾ UL C 120, 16.8.2008, str. 51 (prej navedeno mnenje).

⁽⁶⁵⁾ Glej mnenje EESO o predlogu direktive Sveta o spremembi Direktive 2006/112/ES o skupnem sistemu davka na dodano vrednost glede trajanja obveznosti spoštovanja najnižje splošne stopnje, UL C 51, 17.2.2011, str. 67.

8.17 Kar zadeva goljufije na področju DDV, ima odpor do sprememb škodljive učinke na finance držav članic in EU, pri čemer posebni interesi začenjajo prevladovati nad skupnim dobrim ⁽⁶⁶⁾.

9. Privabljanje zasebnega kapitala za financiranje rasti

9.1 Predlogi Komisije za privabljanje večjega obsega zasebnega kapitala za financiranje rasti so nekoliko zadržani. V času, ko so javne finance večine držav članic bodisi zelo omejene ali se krčijo, je treba potrebi po iskanju alternativnih virov financiranja za spodbujanje rasti nameniti veliko več pozornosti. Predlog za uvedbo projektnih obveznic EU bo sicer pomagal pri nekaterih pomembnih naložbah v infrastrukturo, kljub temu pa bi bilo treba povečati načrtna prizadevanja za pritegnitev naložb iz evropskih pokojninskih skladov. To lahko dosežemo s spodbujanjem držav članic, da pokojninskim skladom ponudijo spodbude za vlaganje v nacionalno infrastrukturo in njeno sofinanciranje.

9.2 Z dovoljenjem Evropski investicijski banki za izdajo evroobveznic – ali bolje obveznic EU, ki bi pokrivalo vseh 27 držav članic – bi bilo mogoče zbrati nov kapital za javni sektor, ne da bi bili popolnoma odvisni od zasebnega finančnega sektorja. Finančna sredstva bi bilo treba pridobiti na začetku finančnih tokov, na primer iz institucij za poklicno pokojninsko zavarovanje, da bi EIB postala vmesnik med temi novimi viri kapitala in svojimi naložbami. Evroobveznice so tudi možni instrumenti za dolgoročne zasebne prihranke. Odbor pozdravlja hitro uvedbo projektnih obveznic, kar pa ne sme biti alternativa ali nadomestilo za uvedbo evroobveznic ⁽⁶⁷⁾.

9.3 Kar zadeva strukturo financiranja MSP v sedanji finančni situaciji, je predlog za liberalizacijo skladov tveganega kapitala, da se jim omogoči delovanje kjer koli v EU, dobrodošel, vendar bi ga bilo treba že zdavnaj uresničiti. Premisliti bi bilo treba tudi o načinih za povečanje ponudbe tveganega kapitala vzporedno s širitvijo evropskega trga. Majhne platforme, ki bi delovale na regionalni ravni in bi jih usklajevala evropska mreža, bi lahko na primer postale novo orodje za zbiranje novega kapitala za mala podjetja. To bi spodbujalo nadaljnje financiranje s tveganim kapitalom in financiranje prek poslovnih angelov, poleg tega pa bi malim upravljavcem tveganega kapitala pomagalo pri zagotavljanju podpore malim podjetjem ⁽⁶⁸⁾.

9.4 Splošno znano je, da trg nima pravih rešitev za zagotavljanje začetnega kapitala za tehnološka podjetja, ki se osamosvojijo od matičnih podjetij, in nova tehnološka podjetja. Ta podjetja prejemajo podporo od poslovnih angelov in skladov

začetnega kapitala v okviru pobud za odpravo teh pomanjkljivosti, vendar imajo raziskovalna središča in univerze po vsej Evropi še vedno težave, da svoja znanja prenesejo na trg. Povpraševanje po takem začetnem kapitalu raste, ponudba pa še naprej ostaja dokaj nespremenljiva. Okrepiti je treba prizadevanja za spodbujanje kapitalsko bogatih posameznikov in institucij, da prispevajo k povečanju obsega tveganega kapitala za nova tehnološka podjetja in prototipno dejavnost.

9.5 Praktične metode za pomoč MSP, kot so mediacija, davčne olajšave, sprotne plačila in ukrepi, ki omogočajo hitro razporejanje sredstev s pomočjo odstopanj na področju državnih pomoči, je treba spodbujati zlasti v sektorjih, ki so najbolj izpostavljeni globalizaciji ter gospodarski in finančni krizi (npr. avtomobilski sektor) ⁽⁶⁹⁾.

10. Ustvarjanje stroškovno učinkovitega dostopa do energije

10.1 Ukrepe, predvidene v tretjem energetskega svežnju, je treba izvesti, da se oblikuje resničen energetski trg, ki bo temeljil na sodelovanju držav; ti ukrepi vključujejo boljše medsebojno povezanost omrežij in operaterjev ter večja pooblastila nacionalnih regulatorjev ⁽⁷⁰⁾.

10.2 Energetska učinkovitost je predpogoj za tehnološki preskok, ki bo omogočil prehod na nizkoogljično gospodarstvo. Napredek je bil sicer dosežen, kljub temu pa morajo države narediti še več, da v svojih naložbenih načrtih spodbujajo razvoj obnovljivih virov in tako podjetjem v zasebnem sektorju, ki delujejo v panogi energetske učinkovite proizvodov in storitev, zagotovijo pravi stabilni okvir predpisov in spodbud ⁽⁷¹⁾.

10.3 Odbor je Svetu za energijo 4. februarja 2011 predložil predlog o določitvi ciljev na področju energetske učinkovitosti za določene ključne sektorje, kot sta promet in gradbeništvo, vključno z naslednjimi ukrepi:

- internalizacijo zunanjih stroškov vseh oblik energije, da se trg po naravni poti zateče k tistim oblikam, ki ustvarjajo najmanj emisij ogljikovega dioksida;
- spodbujanjem obveščanja in usposabljanja za nove energetske učinkovite tehnologije, npr. v gradbeništvo, javnih delih in prometu;

⁽⁶⁶⁾ Glej mnenje EESO o predlogu uredbe Sveta o upravnem sodelovanju in boju proti goljufijam na področju davka na dodano vrednost, UL C 347, 18.12.2010, str. 73.

⁽⁶⁷⁾ UL C 48, 15.2.2011, str. 57 (prej navedeno mnenje).

⁽⁶⁸⁾ Glej mnenje EESO o strukturah financiranja malih in srednje velikih podjetij v sedanji finančni situaciji, UL C 48, 15.2.2011, str. 33.

⁽⁶⁹⁾ Glej mnenje EESO Kako podpreti MSP pri prilagajanju spremembam na svetovnem trgu, UL C 255, 22.9.2010, str. 24.

⁽⁷⁰⁾ Glej mnenje EESO o energetskega revščini v povezavi z liberalizacijo in gospodarsko krizo, UL C 44, 11.2.2011, str. 53.

⁽⁷¹⁾ Glej mnenje EESO o energetskega strategiji za obdobje 2011–2020, UL C 54, 19.2.2011, str. 1.

— učinkovitejšim izkoriščanjem potenciala, ki ga ponujajo IKT, za izboljšanje učinkovitosti na vseh stopnjah proizvodnje in potrošnje;

10.4 Odbor opozarja, da v Evropski uniji 40 % končnega povpraševanja po energiji predstavljajo zgradbe, ki so največji porabnik energije. Kar polovico potenciala energetske učinkovitosti se lahko doseže na področju zgradb, in sicer z negativnimi gospodarskimi stroški. Že samo s takšnimi prihranki bi lahko izpolnili obveznosti EU iz Kjotskega protokola. Poleg tega bi te prihranke energije lahko dosegli z uporabo že obstoječih tehnologij. Izboljšanje energetske učinkovitosti zgradb ima lahko le pozitivne učinke, kot so ustvarjanje koristnih delovnih mest, zmanjšanje stroškov obratovanja, izboljšanje udobja in čistejše okolje. Temu bi morala EU nameniti absolutno prednost. Poleg tega Odbor poudarja pomembno vlogo novega in dodatno razvitega baznega materiala za domače in pisarniške naprave ter za druge sektorje, kot sta promet in energetika ⁽⁷²⁾.

10.5 Energetsko intenzivne panoge morajo dejansko prispevati k uresničevanju ciljev energetske in podnebne politike. Zato je treba instrumente energetske in okoljske politike natančno preučiti in oblikovati glede na to, koliko vplivajo na konkurenčnost teh panog ⁽⁷³⁾.

10.6 Odlične okoljske lastnosti številnih steklenih in keramičnih izdelkov (izolacijski materiali, okna z dvojno zasteklitvijo itd.) bi morali uporabiti kot merilo za varčevanje z energijo v gradbeni industriji EU. Poleg tega bi morali to tehnologijo vključiti v vse predvidene prenose tehnologije v države nečlanice EU z velikimi možnostmi prihranka energije ⁽⁷⁴⁾.

10.7 Odbor predlaga, da je treba preučiti, ali glede na sedanjo krizo in potrebo po trajnostnem pristopu veljavne določbe (na področju telekomunikacij, poštnih storitev, električne energije) zadostujejo, da bi preprečili poslabšanje kakovosti storitev in širjenje pojavov, kot so izključenost, družbena razdrobljenost in revščina. Po drugi strani pa je treba raziskati, ali za nova področja ne bi bilo treba zagotoviti „visoke ravni kakovosti, varnosti in cenovne dostopnosti, enako obravnavo in

spodbujanje splošnega dostopa ter pravic uporabnikov“, ki jih Protokol št. 26, priložen Lizbonski pogodbi, opredeljuje kot načela EU ⁽⁷⁵⁾.

10.8 Opraviti je treba študijo o izvedljivosti evropskih storitev splošnega pomena na področju energije, ki bi lahko bile uporabne za skupno energetske politiko. Kljub temu je treba omeniti, da so evropske institucije in nacionalne vlade oziroma države članice razpete med nacionalno raznolikostjo in skupno potrebo po oblikovanju evropskega enotnega trga, zato zelo počasi sprejemajo storitve splošnega (gospodarskega ali negospodarskega) pomena Skupnosti. Oblikovalci politik tako še niso naklonjeni uvedbi evropskih storitev na energetskem področju. Vendar pa so SSP Skupnosti nujne za nadaljnji proces evropskega povezovanja. Te storitve bodo odraz evropske solidarnosti in odgovor na izzive, s katerimi se bo soočila EU. Vzpostaviti je treba enotno evropsko omrežje ter skupne projekte in strukture za njegovo skupno načrtovanje in upravljanje. Omrežje bo moralo zagotoviti pametno upravljanje in delovanje na vseh ravneh, da se bosta čim bolj usklajevali ponudba in povpraševanje ⁽⁷⁶⁾.

10.9 Energetsko intenzivna industrija potrebuje varno oskrbo z energijo na podlagi ustrezne evropske energetske mešanice, ki ne bi smela izključevati nobenega vira energije (pogon, obnovljivi viri energije, jedrska energija), ter učinkovite konkurence na trgu z električno energijo in plinom, ki zagotavlja razumne cene energije. Interesi nacionalnih energetskih politik bi morali biti bolj vpeti v celostni evropski koncept, kajti energetski trgi so doslej zaostajali za notranjim trgom za industrijske izdelke. Ne glede na odločitev nekaterih držav članic, da ne bodo več uporabljale jedrske energije, bi ohranjanje proizvodnje električne energije na podlagi fisije v EU pomenilo tudi ohranjanje strokovnega znanja in izkušenj na področju te tehnologije v Evropi. Seveda pa bi bilo za nadaljevanje možnosti jedrske energije treba zagotoviti visoko raven varnosti in dobro usposobljeno osebje ⁽⁷⁷⁾.

10.10 V zvezi z razvojem standardov EU za energetske učinkovite izdelke Odbor izpostavlja pobude Komisije, kot so uredba *Energy Star*, ki je uvedla obvezne standarde za javna naročila za pisarniško opremo, usklajeni standardi za porabo energije v stavbah in okrepljene pristojnosti nacionalnih regulativnih organov na področju energetske učinkovitosti. Odbor ocenjuje, da je instrument prostovoljnih sporazumov z nacionalnimi operaterji koristen, vendar mora biti v sklenjenih dogovorih natančno določeno, da bodo v primeru neuresničitve ciljev uporabljene obvezujoče določbe ⁽⁷⁸⁾.

⁽⁷⁵⁾ Glej mnenje EESO: *Kakšne storitve splošnega pomena potrebujemo za odgovor na krizo?* UL C 48, 15.2.2011, str. 77.

⁽⁷⁶⁾ Glej mnenje EESO o *storitvah splošnega gospodarskega pomena: delitev pristojnosti med EU in državami članicami*, UL C 128, 18.5.2010, str. 65.

⁽⁷⁷⁾ UL C 77, 31.3.2009, str. 88 (prej navedeno mnenje).

⁽⁷⁸⁾ Glej mnenje EESO o *sporočilu Komisije Svetu in Evropskemu parlamentu o prvi oceni nacionalnih akcijskih načrtov za energetske učinkovitosti, kot zahteva Direktiva 2006/32/ES o učinkovitosti rabe končne energije in o energetskih storitvah – Skupni koraki k večji energetski učinkovitosti*, UL C 77, 31.3.2009, str. 54.

⁽⁷²⁾ Mnenje EESO o učinku sedanjega razvoja energetskih trgov na industrijske vrednostne verige v Evropi, UL C 77, 31.3.2009, str. 88.

⁽⁷³⁾ UL C 77, 31.3.2009, str. 88 (prav tam).

⁽⁷⁴⁾ Glej mnenje EESO o *konkurenčnosti evropske steklarske in keramične industrije s posebnim poudarkom na podnebno-energetskem paketu*, UL C 317, 23.12.2009, str. 7.

10.11 V zvezi s tem Odbor meni, da je treba pozorno preučiti vpliv visokih cen energije na revnejša gospodinjstva in ogrožene skupine ljudi ter v skladu s tem oblikovati politike EU in držav članic. Tovrstna gospodinjstva bi bilo treba prednostno obravnavati pri dodeljevanju pomoči z uvajanjem ukrepov za energetska učinkovitost ⁽⁷⁹⁾.

10.12 EESO podpira sprejete ukrepe za učinkovito somodalnost, optimizacijo in povezovanje različnih vrst prometa v mreže, da bi vzpostavili celosten prometni sistem in zagotovili čim boljšo pretočnost prometa ⁽⁸⁰⁾.

10.13 EESO ugotavlja, da je prometni sektor odvisen od fosilnih goriv, kar povzroča emisije in ima posledice za zanesljivost in neodvisnost oskrbe z energijo, hkrati pa se zaveda, da so zaloge, zlasti nafte, omejene, zato meni, da mora bodoča evropska prometna politika ohraniti konkurenčnost sektorja v okviru strategije Evropa 2020 in hkrati izpolnjevati štiri glavne cilje: spodbujanje nizkoogljicnih vrst prevoza, energetska učinkovitost, zanesljivo in neodvisno oskrbo z energijo ter zmanjšanje prometnih zastojev ⁽⁸¹⁾.

10.14 Glavni izzivi, s katerimi se moramo soočiti in jih vključiti v trajnostno prometno politiko, so vse večja urbanizacija in zahteva po udobju v vsakdanjem prometu, ohranjanje javnega zdravja, kar pomeni zmanjšanje emisij onesnaževal in toplogrednih plinov, ohranjanje tržnega gospodarstva, ki upošteva potrebo po zmanjšanju emisij, opredelitev homogenih območij za oblikovanje prave celostne prometne politike ter pridobitev razumevanja in podpore javnosti in gospodarskih akterjev, da bi prispevali k izvajanju novih politik in k novim vedenjskim vzorcem na področju mobilnosti ⁽⁸²⁾.

10.15 Poleg tega Odbor podpira pobude EU za čista in energetska učinkovita vozila in priporoča sprejetje nadaljnjih ukrepov. V zvezi s tem poudarja, da proizvajalci avtomobilov in akumulatorjev ter oskrbovalci z energijo med seboj vneto tekmujejo, da bi razvili najboljše tehnologije po najugodnejših cenah. Ta konkurenca je že sama po sebi močno gonilo za inovacije in je ne bi smeli ovirati, kljub temu pa je treba uvesti tržne spodbude, da se bodo odločneje usmerili k naslednji generaciji hibridnih vozil s polnjenjem na električnih vtičnicah in vozilom na izključno električni pogon ⁽⁸³⁾.

V Bruslju, 15. marca 2011

Predsednik
Evropskega ekonomsko-socialnega odbora
Staffan NILSSON

⁽⁷⁹⁾ UL C 54, 19.2.2011, str. 1 (prej navedeno mnenje).

⁽⁸⁰⁾ Glej mnenje EESO o evropski prometni politiki v okviru lizbonske strategije po letu 2010 in strategije trajnostnega razvoja, UL C 354, 28.12.2010, str. 23.

⁽⁸¹⁾ UL C 354, 28.12.2010, str. 23 (prav tam).

⁽⁸²⁾ UL C 354, 28.12.2010, str. 23 (prav tam).

⁽⁸³⁾ Glej mnenje EESO Na poti k širši uporabi električnih vozil, UL C 44, 11.2.2011, str. 47.

Mnenje Evropskega ekonomsko-socialnega odbora o sporočilu Komisije Evropskemu parlamentu, Svetu, Evropskemu ekonomsko-socialnemu odboru in Odboru regij: Vodilna pobuda iz strategije Evropa 2020 – Unija inovacij

(COM(2010) 546 konč.)

(2011/C 132/07)

Poročevalec: **Gerd WOLF**

Soporočevalec: **Erik SVENSSON**

Evropska komisija je 6. oktobra 2010 sklenila, da v skladu s členom 304 PDEU Evropski ekonomsko-socialni odbor zaprosi za mnenje o naslednjem dokumentu:

Sporočilo Komisije Evropskemu parlamentu, Svetu, Evropskemu ekonomsko-socialnemu odboru in Odboru regij: Vodilna pobuda iz strategije Evropa 2020 – Unija inovacij

COM(2010) 546 konč.

Strokovna skupina za enotni trg, proizvodnjo in potrošnjo, zadolžena za pripravo dela Odbora na tem področju, je mnenje sprejela 4. marca 2011.

Evropski ekonomsko-socialni odbor je mnenje sprejel na 470. plenarnem zasedanju 15. in 16. marca 2011 (seja z dne 15. marca) s 184 glasovi za, 1 glasom proti in 2 vzdržanima glasovoma.

1. Povzetek

1.1 Inovacije vodijo k napredku, rasti, blaginji, socialni varnosti, mednarodni konkurenčnosti in zaposlenosti. Pomagati morajo pri premagovanju velikih družbenih izzivov. Potrebujejo in krepijo družbeno ozračje zaupanja in samozavesti, ki lahko glede na svetovne razmere konkurenčnosti privede do nadaljnjega napredka in konstruktivne dinamike. Za uspešnost inovacij sta potrebna evropski pristop in evropski notranji trg, tu pa ima odločilno vlogo evropski raziskovalni prostor z močnim okvirnim programom za raziskave in razvoj.

1.2 Zato Odbor izrecno pozdravlja in podpira sporočilo Evropske komisije in njene cilje ter s tem povezane sklepe Sveta (za konkurenčnost) z dne 25. in 26. novembra 2010 ter 4. februarja 2011. Unija inovacij je bistven element strategije Evropa 2020.

1.3 Odbor zlasti pozdravlja, da se inovacije razumejo v širokem, povezanem smislu in so tako tudi opredeljene, da se torej nanašajo tako na raziskave, tehnologijo in izdelke kot tudi na medčloveške odnose in organizacijske oblike, kot so socialne storitve, poslovanje, poslovni modeli, oblikovanje, trženje blagovnih znamk, proizvodni procesi in storitve ter na njihovo raznoliko medsebojno vplivanje. V zvezi s socialnimi inovacijami Odbor priporoča, da se v njihov razvoj vključijo tudi socialni partnerji.

1.4 Odbor podpira koncept partnerstev za inovacije, če so – na podlagi točno določenega upravljanja – združljiva z že

obstoječimi postopki in instrumenti ter jih nadgrajujejo in če upoštevajo usklajevanje in poenostavitev upravnih postopkov. Odbor priporoča, da bi najprej začeli s še posebej zaželenim partnerstvom za inovacije za *dejavno in zdravo staranje* in pri tem zbrali izkušnje. To bi bil poleg tega dober primer součinkovanja socialnih in znanstveno-tehničnih inovacij.

1.5 Odbor priporoča, da se podporni ukrepi, finančna podpora in merila ocenjevanja prilagodijo obema vrstama inovacij: tako postopnim inovacijam, ki se odzivajo na prevladujoče tržne sile in družbene potrebe, kot tudi bolj revolucionarnim inovacijam, ki vplivajo na tržne sile in ustvarjajo nove družbene potrebe, pogosto pa morajo najprej prebroditi težko začetno obdobje.

1.6 Ker je patent EU nujno potreben, Odbor izrecno pozdravlja in podpira najnovejši predlog Evropske komisije v zvezi s tem. Ta omogoča drastično znižanje stroškov patenta v sodelujočih državah članicah in odločilen korak na poti k dokončnemu patentu EU.

1.7 Odbor poudarja pomembno vlogo malih in srednjih podjetij (MSP) in mikropodjetij v inovacijskem procesu ter priporoča, da se podporni programi in ukrepi zlasti prilagodijo tudi njihovim posebnim potrebam. Poleg tega priporoča, da se začne razmišljati o tem, ali in kako bi bila lahko novoustanovljena podjetja za ustrezno obdobje oproščena večine sicer običajnih zahtev in predpisov ter ali bi lahko poleg tega ustvarili dodatne spodbude. To velja tudi za podjetja socialnega gospodarstva.

1.8 Glavna politična naloga je, da se v vsej Evropi ustvarijo zanesljivi in inovacijam prijazni okvirni pogoji z zadostno prožnostjo, s katerimi bi se odpravile ovire za potencialne izumitelje in inovacijske procese, kot so sedanja razdrobljenost in preobremenitev s predpisi ter različni upravni postopki 27 držav članic in Evropske komisije. To odvrča in upočasnjuje nastajanje dejanskih inovacij iz novih in dobrih idej, kar je slabost Evrope v svetovni konkurenci, ki jo je nujno treba odpraviti. Zato potrebujemo miselnost, ki napredka in inovacij ne obravnava kot tveganja, temveč kot priložnost in nujnost, ki jo je treba podpreti in uresničiti z vsemi družbenimi močmi.

1.9 Zato Odbor priporoča še večja prizadevanja za odpravo ovir za hitro uporabo inovacij in uresničitve Unije inovacij. Odbor z zadovoljstvom ugotavlja, da obstaja možnost za resničen napredek glede patenta, vendar pa so preostale ovire ravno tiste, ki preprečujejo dokončno uresničenje notranjega trga in evropskega raziskovalnega prostora. EU si mora nujno še naprej prizadevati za poenostavitev in usklajevanje ter za zagotavljanje zanesljivosti in prožnosti. Odbor pozdravlja tovrstna vidna prizadevanja Komisije v nedavno predstavljeni zeleni knjigi (COM(2011) 48 konč.)⁽¹⁾, o kateri bo pripravil ločeno mnenje. Odbor poziva zlasti tudi države članice in akterje organizirane civilne družbe, da poskrbijo za to nalogo in prispevajo svoj delež k njenemu reševanju.

2. Kratka vsebina sporočila Komisije

2.1 Evropska komisija v okviru strategije Evropa 2020 kot celovit pristop predlaga *Unijo inovacij*, ki je ena od sedmih vodilnih pobud. V okviru te pobude naj bi EU sprejela skupinsko odgovornost za strateško, vključujočo in podjetniško naravnano raziskovalno in inovacijsko politiko, s katero naj bi se lotili velikih družbenih izzivov, povečali konkurenčnost in ustvarili delovna mesta. Ta vodilna pobuda dopolnjuje druge, na primer vodilno pobudo *Industrijska politika za dobo globalizacije*, s katero naj bi zagotovili močno, konkurenčno in raznoliko proizvodno vrednostno verigo s posebnim poudarkom na malih in srednjih podjetjih.

2.2 Področja, na katerih je treba ukrepati, so naštetja v desetih točkah in med drugim zajemajo: okrepitev baze znanja, pomoč pri prenosu dobrih idej na trg, čim večja krepitev socialne in teritorialne kohezije, večanje vpliva politik z zunanjim sodelovanjem, ocena in reforma raziskovalnih in inovacijskih sistemov ter oblikovanje evropskih partnerstev za inovacije.

2.3 Za dosego teh ciljev so v programu, ki zajema 34 točk in je glavni del sporočila, predlagane zaveze držav članic ter načrtovani ukrepi Evropske komisije.

2.4 V treh prilogah so obravnavane naslednje teme in predlagani ukrepi:

- lastnosti uspešnih nacionalnih in regionalnih raziskovalnih in inovacijskih sistemov;
- sistem kazalnikov uspešnosti za raziskave in inovacije;
- evropska partnerstva za inovacije.

3. Splošne ugotovitve

3.1 **Pomen teme.** Inovacije vodijo k napredku, rasti, socialni varnosti, blaginji, mednarodni konkurenčnosti in zaposlenosti. Pomagati morajo pri premagovanju velikih družbenih izzivov. Potrebujemo in krepimo družbeno ozračje zaupanja in samozavesti, ki lahko glede na svetovne razmere konkurenčnosti privede do nadaljnjega napredka in konstruktivne dinamike. Zato je koncept *Unije inovacij* bistven element strategije Evropa 2020, ki je temeljnega pomena za prihodnost Evrope. Strategija naj bi prispevala k uresničevanju cilja, ki si ga je EU zastavila v lizbonski strategiji, saj so nedavne ocene pokazale, da če bomo do leta 2020 za raziskave in razvoj namenili 3 % BDP Evropske unije, bi tako do leta 2025 lahko ustvarili 3,7 milijona delovnih mest, letni BDP pa bi se povečal za skoraj 800 milijard EUR. Zato morajo EU in države članice celo v času proračunskih omejitev več vlagati v izobraževanje, raziskave, razvoj in inovacije.

3.2 **Inovacije in njihovo okolje.** Inovacije v vsem svojem obsegu zajemajo vse družbene, gospodarske, izobraževalne, znanstvene, tehnične, poklicne, organizacijske in kulturne vidike in dejavnosti. Ta razširjen pojem inovacij zajema izdelke in storitve ter tehnične, socialne in funkcionalne dejavnosti v vseh panogah in vseh vrstah organizacij, vključno s podjetji, prostovoljnimi organizacijami, fundacijami in organizacijami javnega sektorja. Inovacije niso nujno posledica linearnega procesa, temveč nastajajo iz povezanosti in prepletenosti različnih dejavnikov; uspevajo torej v zdravem „gospodarskem in socialnem ekosistemu“ iz mešanice in povezanosti različnih konceptov in kompetenc.

3.3 **Delovni skupini Sveta za konkurenčnost in raziskave.** Zato je pomembno, da delovni skupini Sveta za konkurenčnost in raziskave sodelujeta in dosežeta skupni sklepe, usklajen s sorodnimi političnimi področji, kot so industrija, izobraževanje, energija in informacijska družba. Poleg tega je potrebna tesnejša povezanost z drugimi vodilnimi pobudami, zlasti na področjih splošnega in poklicnega izobraževanja ter zaposlovanja.

⁽¹⁾ COM(2011) 48 konč., 9.2.2011.

3.4 **Načelno strinjanje in podpora.** Odbor na splošno pozdravlja in podpira sporočilo Evropske komisije in njene cilje ter s tem povezane sklepe Sveta z dne 25. in 26. novembra 2010 ter 4. februarja 2011.

To velja zlasti za naslednje:

- določitev opredelitve inovacije ⁽²⁾, ki se nanaša tako na znanost in tehniko kot tudi na poslovne in organizacijske modele in postopke, oblikovalske rešitve, znamke in storitve;
- odpravljanje neugodnih okvirnih pogojev in ovir, poenostavitev procesov in olajšanje evropskega sodelovanja;
- vključitev vseh zadevnih akterjev in regij v inovacijski cikel;
- vključitev javnih naročil kot še enega področja z velikim potencialom za inovacije;
- izkoriščanje Evropskega sklada za regionalni razvoj in strukturnih skladov za razvoj raziskovalnih in inovacijskih zmogljivosti;
- izkoriščanje Evropskega socialnega sklada za podporo socialnih inovacij;
- olajšanje dostopa MSP in mikropodjetij do okvirnega programa in sredstev financiranja;
- spodbujanje odličnosti v izobraževanju in usposabljanju;
- spodbujanje univerz k doseganju mednarodne veljave;
- uresničitev evropskega raziskovalnega prostora do leta 2014, spodbujanje odprtih, odličnih in privlačnih raziskovalnih sistemov;
- vzpostavitev enotnega trga za inovacije;
- sprejem dogovora o patentu EU;
- obvladanje družbenih izzivov.

⁽²⁾ COM(2009) 442 konč., 2.9.2009.

3.4.1 **Osrednja tema mnenja.** Sporočilo Komisije je preobsežno, da bi lahko na tem mestu obravnavali vse vidike. Zato bo to mnenje obravnavalo predvsem tiste točke, ki zahtevajo posebno pozornost ali dodatno pojasnitev. Vendar pa to ne bi smelo odvrniti od dejstva, da se Odbor načeloma strinja s splošnim ciljem in številnimi predlaganimi posameznimi ukrepi.

3.5 **Vključitev dosedanjih procesov in uspehov.** Sporočilo vsebuje nove elemente in predloge ter vzpostavlja povezave z različnimi političnimi področji. Skratka, cilj je celostna in usklajena politika. Vendar pa gre pri mnogih analizah stanja in ciljih za probleme in cilje, ki se že nekaj časa obravnavajo v sporočilih Komisije, mnenjih EESO in sklepih Sveta (npr. ljubljanski proces). V ta namen so že bili sprejeti obsežni ukrepi in začeti postopki ⁽³⁾. Te bi bilo treba jasneje upoštevati, nadaljevati in priznati, da se dosednji dosežki Evropske komisije in drugih udeleženih akterjev ne zmanjšajo, temveč uporabijo in nadgradijo. Predlagane nove ukrepe in instrumente bi morali uskladiti z že obstoječimi postopki, da se preprečijo dodatni zapleti in podvojeno delo ter zagotovijo potrebna kontinuiteta, pravna varnost in stalnost. ⁽⁴⁾

3.6 **Usklajevanje.** Zato bi morali na novo predlagani ukrepi, kot so partnerstva za inovacije (glej točko 4.4), v primerjavi z obstoječimi ukrepi prispevati dodano vrednost. To pomeni, da je treba uskladiti in poenostaviti instrumente za financiranje raziskav in inovacij (glej točko 3.8.2) ter olajšati dostop do programov. Odličnost mora hkrati ostati vodilno načelo. Rezultati raziskav bi morali biti bolj dostopni in razpoložljivi, in sicer z izboljšanjem prenosa znanja in izkušenj ⁽⁵⁾ (glej točko 3.8.3 in opombo 12).

⁽³⁾ Tema inovacij je bila obširno obravnavana v Ahovem poročilu (poročilu neodvisne skupine strokovnjakov za raziskave in razvoj ter inovacije, ustanovljene po vrhu v Hampton Courtu, ki ji je predsedoval Esko Aho, januar 2006, EUR 22005) in v mnenju EESO o naložbah v znanje in inovacije (ljubljanski strategija) (UL C 256, 27.10.2007, str. 17). Usklajeno delovanje držav članic in ukrepi, ki temeljijo na partnerstvu, so tema ljubljanskega procesa (RECH 200 COMPET 216 – „Ljubljanski proces je okrepljeno partnerstvo med državami članicami, pridruženimi članicami, zainteresiranimi stranmi in Komisijo za uspešnejše evropske raziskave.“), številnih pobud ERA-NET (v skladu s členom 181), skupnih tehnoloških pobud, skupnosti znanja in inovacij Evropskega inštituta za inovacije in tehnologijo, skupnega načrtovanja programov in mnenja EESO o sporočilu Komisije Evropskemu parlamentu, Svetu, Evropskemu ekonomsko-socialnemu odboru in Odboru regij – K skupnemu načrtovanju raziskav: sodelovanje za učinkovitejše reševanje skupnih izzivov (UL C 228, 22.9.2009, str. 56). Sodelovanje med raziskavami in industrijo je obravnavalo mnenje EESO o sodelovanju in prenosu znanja med raziskovalnimi organizacijami, industrijo in MSP – pomemben pogoj za inovacije (UL C 218, 11.9.2009, str. 8), mednarodno sodelovanje mnenje EESO o sporočilu Komisije Svetu in Evropskemu parlamentu o strateškem evropskem okviru za mednarodno sodelovanje na področju znanosti in tehnologije (UL C 306, 16.12.2009, str. 13) in poenostavitev mnenje EESO o sporočilu Komisije Evropskemu parlamentu, Svetu, Evropskemu ekonomsko-socialnemu odboru in Odboru regij o poenostavitvi izvajanja raziskovalnih okvirnih programov (UL C 48, 15.2.2011, str. 129).

⁽⁴⁾ UL C 48, 15.2.2011, str. 129.

⁽⁵⁾ UL C 218, 11.9.2009, str. 8 (točka 1.2).

3.7 **Zagotovitev prožnosti.** Zamisli, koncepti in spoznanja, ki so podlaga za inovacije, so že po definiciji nepredvidljivi. Zato so za njihov uspeh in razvoj inovacij potrebni prožnost ter spodbujajoči in zanesljivi okvirni pogoji; svoboda, financiranje in priznavanje so temelji ustvarjalnosti in inovacij, poleg samostojnega ravnanja, podjetniškega duha, pripravljenosti za tveganje in sprejemanje tveganj. Glavna politična naloga je zato ustvariti inovacijam prijazen „gospodarski in socialni ekosistem“, zagotoviti te okvirne pogoje v vsej Evropi in potencialne izumitelje in inovacijske procese zavarovati pred različnimi nepreglednimi regulativnimi okviri in birokratskimi ovirami (glej točki 3.12 in 3.13).

3.7.1 **Koncentracija in širina.** Obstajajo določeni, jasno opredeljeni razvojni cilji, kot na področju energije in varstva podnebja⁽⁶⁾, ki lahko zahtevajo koncentracijo razpoložljivih sredstev. Prav tako pomemben pa je dovolj širok „gospodarski ekosistem“ raznolikih razvojnih poti z vsemi možnostmi njihove prepletenosti. V nasprotnem primeru obstaja nevarnost, da bodo vnaprej zavrjene ravno tiste rešitve, ki so sicer izvirne in inovativne, vendar pa njihovega potenciala na začetku ne prepoznajo niti strokovni krogi. S tem bi Evropa namreč tvegala, da zaostane za drugimi akterji in izgubi svoje mesto v mednarodni konkurenci, namesto da bi imela vlogo pionirja in sama oblikovala najnovejše vodilne „modne smernice“. To je tipična lastnost centralnega planskega gospodarstva. Zato bi morali nujno preprečiti značilnosti tovrstne oblike gospodarstva in hkrati upoštevati načelo subsidiarnosti.

3.7.2 **Tržne sile.** Inovacijski procesi se običajno usmerjajo glede na prevladujoče tržne sile in potrebe potrošnikov, ki jih skušajo zadovoljiti. Nasprotno pa resnično velike inovacije odlikuje to, da same oblikujejo tržne sile in ustvarjajo nove potrebe potrošnikov in tržne segmente⁽⁷⁾. Te inovacije potrebujejo posebno podporo v kritični zagonski fazi, preden dosežejo priznanje, se komercialno uveljavijo in lahko dokažejo svoj ogromen gospodarski potencial.

3.8 **Razdrobljenost.** Evropska komisija znova navaja, da je evropsko področje raziskav in inovacij razdrobljeno. Ta trditev se sicer nanaša na mnoge pomembne vidike, vendar pa ni popolnoma točna in bi jo bilo treba natančneje pojasniti.

3.8.1 **Obstoječe mreže sodelovanja.** Tako v gospodarstvu in znanosti⁽⁸⁾ kot tudi v socialnem gospodarstvu in ustvarjalnih

panogah že dolgo obstajajo evropske – in v mnogih primerih celo svetovne – povezave in mreže sodelovanja⁽⁹⁾, katerih meje se v interakciji med sodelovanjem in konkurenco nenehno na novo prilagajajo in določajo. To so pomembni procesi samoorganizacije različnih akterjev in njihovih organizacij. Evropska komisija bi se morala z njimi seznaniti, jih priznati, podpirati in nadgrajevati. Ravno za spodbujanje tovrstnih procesov bi morali odpraviti še obstoječe ovire notranjega trga za evropski prostor inovacij.

3.8.2 **Regulativni okviri – poenostavitev in uskladitev.** Prizadevati si je treba za postopno poenostavitev in uskladitev pravno-upravnih in finančnih pravil⁽¹⁰⁾, tako med samimi državami članicami kot tudi med državami članicami in Evropsko komisijo, saj je to pomemben korak k dokončni uresničitvi evropskega notranjega trga, evropskega raziskovalnega prostora in evropskega inovacijskega prostora, za katerega si prizadeva Komisija. Če Komisija kot razdrobljenost pojmuje še obstoječo raznolikost, pretirano urejanje s predpisi, prekrivanje in zapletenost teh regulativnih okvirov, ima v zvezi s tem neomejeno podporo Odbora.

3.8.3 **Prejšnja mnenja.** Vendar pa razdrobljenost ter nepregledni predpisi in instrumenti ne obstajajo le v državah članicah, temveč tudi v sami Evropski komisiji. Odbor je v enem izmed prejšnjih mnenj že obravnaval ravno to temo in znova potrjuje tam navedena priporočila⁽¹¹⁾. Te cilje je poleg tega podprl tudi v mnenjih o skupnem načrtovanju raziskav⁽¹²⁾, o okvirnem programu za raziskave in razvoj, o inovacijski politiki v spremi-njajočem se svetu⁽¹³⁾ in o sodelovanju med raziskovalnimi organizacijami, industrijo in MSP⁽¹⁴⁾. Opozarja na svoja priporočila o razširjanju, prenosu in uporabi rezultatov raziskav, zlasti z razvojem posebnega internetnega iskalnika za ta namen⁽¹⁵⁾.

3.8.4 **Raziskovalne infrastrukture.** Tudi drage infrastrukture so lahko primer razdrobljenosti, če jih ne uporablja in financira mednarodna skupnost. Nekatere od teh infrastruktur lahko presegajo možnosti ene same države članice, tako v smislu potrebnih naložb in obratovalnih sredstev kot tudi v zvezi z optimalnim izkoriščanjem in uporabo. Odbor se strinja s stališčem Evropske komisije, navedenem v spodnji opombi⁽¹⁶⁾. Skupno ukrepanje bi lahko ravno na tem področju ustvarilo zelo veliko evropsko dodano vrednost⁽¹⁷⁾; zato bi bilo potrebno v zvezi s tem skupno splošno financiranje držav članic in EU.

⁽⁹⁾ Npr. *Forschung und Lehre 11/10*, str. 788–796, Mitteilungen des Deutschen Hochschulverbands, november 2010.

⁽¹⁰⁾ UL C 48, 15.2.2011, str. 129 (točki 3.5 in 3.7).

⁽¹¹⁾ UL C 48, 15.2.2011, str. 129 (točka 1.4).

⁽¹²⁾ UL C 228, 22.9.2009, str. 56.

⁽¹³⁾ UL C 354, 28.12.2010, str. 80.

⁽¹⁴⁾ UL C 218, 11.9.2009, str. 8.

⁽¹⁵⁾ UL C 218, 11.9.2009, str. 8 (točka 3.2.4).

⁽¹⁶⁾ COM(2010) 546 konč., 6.10.2010.

⁽¹⁷⁾ UL C 182, 4.8.2009, str. 40.

⁽⁶⁾ UL C 21, 21.1.2011, str. 49.

⁽⁷⁾ Primer so letalo in drugi revolucionarni uspehi, kot so televizija, radar, laser, osebni računalnik, mikroelektronika, kabli iz optičnih vlaken, internet/e-pošta (vključno z iskalniki, elektronskim poslovanjem itd.), digitalne kamere, z raketo izstreljeni sateliti in GPS, ki so vsi med seboj povezani in se oplajajo.

⁽⁸⁾ Npr. prek instrumentov skupnih raziskav, točka 4.6.

3.9 **Patent EU.** Razdrobljenost, ki jo povzroča neobstoj patenta EU, je nesprejemljiva, draga in škodljiva ter jo je treba odpraviti, da bi okrepili konkurenčnost EU in vsem ostalim področjem Unije inovacij dali pozitiven znak. Evropska komisija je večkrat poskušala najti sprejemljivo rešitev za to ahilovo peto evropske industrijske in inovacijske politike. Odbor zato pozdravlja najnovejši predlog Evropske komisije (z dne 14. decembra 2010) za okrepljeno sodelovanje med udeleženiimi državami članicami, da se v skladu s Pogodbama doseže odločilni vmesni cilj na poti do dokončnega patenta EU (ki ga bodo uporabljale vse države članice). Evropski parlament⁽¹⁸⁾ in Svet poziva, naj sprejmeta predlagani postopek kot odločilen in pomemben korak na poti k dokončnemu patentu EU. Strinja se z mnenjem⁽¹⁹⁾, da je to ravnanje „gospodarsko nujno in politično sprejemljivo“.

3.10 **Medčloveški odnosi in organizacijske oblike.** V celotnem spektru medčloveških odnosov in organizacijskih oblik je velik potencial za inovacije. Odbor podpira cilj Evropske komisije, da se podpirajo tovrstne inovacije v vsem njihovem obsegu, ki zajema družbene, gospodarske, znanstvene, tehnične, okoljske, organizacijske, poklicne in kulturne vidike in dejavnosti. To zajema najnovejše poslovne in organizacijske modele in postopke, zasebne storitve, javne storitve in storitve splošnega pomena, osnovno izobraževanje in nadaljnje usposabljanje, medije, umetnost in zabavo, pravzaprav vse vidike človekovih dejavnosti in sobivanja.

3.10.1 **Podjetja in delovna mesta – vloga delavcev.** Optimalna organizacija dela je pomemben dejavnik konkurenčnosti. Zato inovativna delovna mesta prispevajo k večji uspešnosti delavcev in podjetja. Inovativnost podjetja in njegovih zaposlenih se odraža v sposobnosti za razvoj in izboljšanje konceptov izdelka ali storitve oziroma socialnih ali funkcionalnih konceptov za ustvarjanje dodane vrednosti za stranke. Pri tem imajo pomembno vlogo vseživljenjsko učenje in nakopečne izkušnje. Delavci imajo pomembno vlogo kot vir znanja in zamisli; ta potencial bi bilo treba bolje izkoristiti. Večje prehajanje med različnimi hierarhičnimi ravni bi lahko olajšalo širjenje novih idej in predlogov.

3.10.2 **Sodelovanje med socialnimi partnerji.** Na ravni podjetij so najpomembnejši zaupanje in sodelovanje med

socialnimi partnerji, daljnovidnost, sposobnost, motivacija, predanost in učinkovito upravljanje z inovacijami.

3.10.3 **Storitve in javna naročila.** Tudi javni sektor je lahko gonilo inovacij. Odbor podpira trditve Evropske komisije (glej Prilogo I), da javni sektor zagotavlja pobude za spodbujanje inovacij znotraj svojih organizacij in pri javnih storitvah. To zajema tako (zasebni in javni) storitveni kot tudi proizvodni sektor, ki si s pomočjo teh storitev prizadeva za konkurenčne prednosti. Unija inovacij mora dati jasen znak, da namerava EU izkoristiti ta (zasebni in javni) potencial.

3.10.4 **Socialne inovacije.** Socialne inovacije bi morale upoštevati tiste potrebe, ki jih trg ali javni sektor ne obravnava ustrezno. To se nanaša na nove oblike vedenja, interakcije, institucionalne dogovore in mreže. Na področju socialnih inovacij se pogosto prepletajo tehnološke in netehnološke inovacije, ki lahko krepijo medsebojne odnose med proizvajalci in uporabniki, razvoj struktur ter podporne metode in tehnologije. Vsestranska uporaba tehnologije (npr. IKT) omogoča nove metode sodelovanja, poslovanja in upravljanja. Odbor pozdravlja namen Komisije, da se posvetuje s socialnimi partnerji o tem, kako je mogoče gospodarstvo, temelječe na znanju, razširiti na vse poklicne ravni in v vse sektorje.

3.11 **Koncept Unije inovacij.** Odbor meni, da koncept Unije inovacij zelo dobro povzema in predstavlja cilje iz sporočila Komisije. Ta koncept bi morali izvajati skupaj in enakovredno z obstoječima konceptoma notranjega trga in evropskega raziskovalnega prostora. V tem smislu Odbor brez pridržkov podpira tudi točko 2.2 sporočila Komisije. Odbor pozdravlja dejstvo, da so v njej obravnavana mnoga njegova priporočila, zapisana v nadaljevanju.

3.12 **Odprava ovir.** Eden od glavnih zastavljenih ciljev Evropske komisije je odprava ovir za inovacije na evropski ravni. Odbor se sicer zaveda, da je to velika in zahtevna naloga, ki je tesno povezana z nadaljnjim uresničevanjem notranjega trga, vendar kljub temu poudarja, da v sporočilu Komisije ni podrobnih informacij o tem, kakšne konkretne namene ima Evropska komisija v zvezi s tem odločilnim vprašanjem. Zato Odbor pozdravlja vidna prizadevanja v zvezi s tem v pred kratkim predstavljeni zeleni knjigi Komisije⁽²⁰⁾, o kateri bo pripravil ločeno mnenje.

⁽¹⁸⁾ Medtem že sprejeto v EP: Zakonodajna resolucija Evropskega parlamenta z dne 15. februarja 2011 o osnutku sklepa Sveta o odobritvi okrepljenega sodelovanja na področju uvedbe enotnega patentnega varstva (05538/2011 – C7-0044/2011 – 2010/0384(NLE)).

⁽¹⁹⁾ Sporočilo predsednika Nilssona (7. januar 2011) o pogovorih s komisarjem Barnierjem.

⁽²⁰⁾ Glej opombo 1.

3.13 Glavna politična naloga in najpomembnejše priporočilo. Glavna politična naloga in najpomembnejše priporočilo je zato, da se v vsej Evropi ustvarijo zanesljivi in inovacijam prijazni okvirni pogoji ter zadostna prožnost, da se odstranijo ovire za potencialne izumitelje in inovacijske procese, kot so sedanja razdrobljenost, regulacija in preobremenitev s predpisi ter različni upravni postopki v 27 državah članicah in Evropski komisiji. To odvrca inovacije ter občutno podaljšuje in ovira potreben proces, da iz novih in dobrih idej dejansko nastanejo inovacije, ki se uporabljajo. To je velika slabost Evrope v svetovni konkurenci, ki jo je nujno treba odpraviti. Zato potrebujemo miselnost, ki napredka in inovacij ne obravnava kot tveganja, temveč kot priložnost in nujnost, ki jo je treba podpreti in uveljaviti z vsemi družbenimi močmi. Odbor poziva tudi države članice in akterje organizirane civilne družbe, da poskrbijo za to nalogo in prispevajo svoj delež k njenemu reševanju.

3.14 Boljše izobraževanje in poklicno priznanje. Odbor podpira cilj Komisije glede modernizacije naših izobraževalnih sistemov na vseh ravneh. Zato potrebujemo več svetovno priznanih univerz in povišati moramo raven znanja in spretnosti. Treba je učinkovito spodbujati razumevanje naravoslovnih in tehničnih poklicev in ti morajo biti bolj priznani.

3.15 Tesen časovni načrt. Glede na različne in zapletene posamezne vidike sporočila, pomena obravnavanih ciljev in tu navedenih vidikov je časovni načrt, ki ga predlaga Komisija, precej tesen. Zato Odbor predlaga pristop, ki razlikuje med nujnostjo temeljnih ciljev in pripravo posameznih predlaganih ukrepov in instrumentov.

4. Posebne ugotovitve

4.1 MSP kot glavni akterji. Odbor se strinja z Evropsko komisijo, da bi morala imeti mala in srednja podjetja kot glavni akterji gospodarstva posebno korist od pobude za inovacije in njenih podpornih ukrepov. Pri tem bi bilo treba na novo razmisliti o opredelitvi MSP in njihovi umestitvi, saj ravno zaradi novih možnosti povezovanja v mreže z instrumenti IKT postajajo vse pomembnejša tudi mikropodjetja, morda celo podjetja z enim zaposlenim – po potrebi bi bilo treba na novo razmisliti celo o razmejitvi med temi in svobodnimi poklici. Odbor opozarja na pomen inovacij v storitvenem sektorju in na delovnem mestu, zlasti za konkurenčnost in produktivnost MSP (glej točki 3.10.1 in 3.10.2).

4.1.1 Ovire za MSP. Mnoge zgoraj navedene upravne ovire za inovacije zlasti škodijo MSP in novoustanovljenim podjetjem v primerjavi z velikimi podjetji, ki imajo dobro opremljene pravne službe, zastopništva v tujini itd., zato pa so tudi

okornejša. To je morda na primer tudi eden izmed vzrokov za to, da je EU medtem skoraj v celoti izgubila vodilni položaj na trgu inovativnih proizvodov IKT ⁽²¹⁾ v prid ZDA.

4.2 Kazalniki ocenjevanja. Odbor je že v enem izmed prejšnjih mnenj ⁽²²⁾ opozoril na to, da EU že ima več tovrstnih instrumentov za analizo; zaradi skladnosti je zato predlagal ustanovitev enotne „evropske opazovalnice inovativnosti“, ki bi prevzela obstoječa orodja, vendar bi jih medsebojno bolje uskladila. Odbor poleg tega opozarja, da:

- mnoga družbena in gospodarska merila vsebujejo trajnostni vidik;
- je ravno kriza pokazala, da preveč kratkoročni cilji pri načrtovanju in merila ocenjevanja lahko privedejo do nezaželenega razvoja in celo kriz;
- počasna, a zato nepretrgana rast pogosto pripomore k večjemu skupnem uspehu in gospodarski koristi;
- zlasti mala novoustanovljena podjetja, ki so uspešna, velike družbe pogosto pokupijo oz. jih prevzamejo ter zato eventualno izpadejo iz statistike;
- pomembne inovacije pogosto potrebujejo precej dolgo zagonsko fazo, preden se komercialno uveljavijo in lahko dokažejo svoj ogromen gospodarski potencial;
- so pogoji za inovacije (npr. klima, prometne poti, sredstva) v državah članicah in regijah EU različni in jih je zato treba ocenjevati glede na njihove posebne prednosti in slabosti.

4.2.1 Zato bi morala Evropska komisija še naprej sodelovati z OECD in razviti en sam usklajen sveženj obsežnih in uravnoteženih kazalnikov, ki upoštevajo tudi zgoraj navedene vidike ter dolgoročen uspeh inovacij. Odbor meni, da so pri tem v pomoč *Lastnosti uspešnih nacionalnih in regionalnih raziskovalnih in inovacijskih sistemov*, ki jih Evropska komisija opisuje v Prilogi I.

4.3 Dostopnost. Še en primer za velik inovacijski potencial je dostopnost izdelkov in storitev, s pomočjo katerih se lahko invalidi ne le kot državljani, ampak tudi kot potrošniki v celoti vključijo v družbo EU. To je neizkoriščen trg z velikim družbenim in gospodarskim potencialom.

⁽²¹⁾ Google, Apple, Facebook, mobilni telefoni itd.

⁽²²⁾ UL C 354, 28.12.2010, str. 80 (točka 3.2.2).

4.4 Partnerstva za inovacije. Evropska partnerstva za inovacije, ki jih predlaga Evropska komisija, imajo privlačne značilnosti. Kljub negotovosti o njihovih podrobnostih in pridržkih, navedenih v točkah 3.5 in 3.6, lahko partnerstva za inovacije pomenijo nove možnosti za reševanje družbenih izzivov. S hkratno uporabo instrumentov inovacijske politike tako na strani ponudbe kot tudi na strani povpraševanja ter kombinacijo spodbujanja raziskav in tehnologije ter ustreznega povpraševanja trga lahko Unija pridobi novo konkurenčno prednost. Za uresničitev tega potenciala pa se mora EU osredotočiti na tiste vidike, kjer partnerstva za inovacije v primerjavi z obstoječimi ukrepi ustvarjajo dodano vrednost. Partnerstva za inovacije zato ne bi smela postati vsestransko zavezujoči, togi okviru delovanja evropskih inovatorjev (vključno s podpornimi organizacijami na regionalni in nacionalni ravni). Zagotoviti je treba načela prostovoljnosti, spremenljive geometrije, preglednosti ter jasnega upravljanja, ki ga je enostavno izvajati. Po določitvi potrebne strukture upravljanja bi bilo zato priporočljivo začeti s skrbno izbranim partnerstvom za inovacije in pri tem zbrane izkušnje uporabiti pri izboru naslednjega partnerstva.

4.4.1 Dejavno in zdravo staranje. Odbor zato priporoča, da bi najprej začeli s še posebej primernim in zaželenim partnerstvom za inovacije *Dejavno in zdravo staranje*. To bi bil poleg tega dober primer zapletenega součinkovanja socialnih in znanstveno-tehničnih inovacij. Odbor želi ravno za to področje poudariti pomen predkomercialnih in javnih naročil za inovativne storitve. To ima lahko odločilno vlogo pri odprtju novih trgov in izboljšanju uspešnosti in kakovosti javnih storitev.

4.4.2 Evropa, ki učinkovito porablja vodo. Kot še eno predvideno partnerstvo za inovacije je v Prilogi III sporočila predlagano partnerstvo *Evropa, ki učinkovito porablja vodo*. V zvezi s tem Odbor predlaga razlikovanje v obravnavi, pri čemer je treba bolje ločiti med regijami EU, kjer je pomanjkanje vode prevladujoč problem, in regijami z zadostnimi padavinami in zadostno oskrbo z vodo. Zato Odbor priporoča drugačno ime, in sicer *Trajnostno gospodarjenje z vodo*.

4.5 Pristop, usmerjen k rezultatom. Odbor opozarja, da mora biti podpora partnerstev za inovacije po mnenju Evropske komisije *usmerjena k rezultatom*. Ker je Odbor že izrazil močne pomisleke glede opredelitve tega izraza, in sicer v mnenju o poenostavitvi izvajanja raziskovalnih okvirnih programov (glej točki 1.8 in 4.8) ⁽²³⁾, priporoča, da se pojasni, kaj to proceduralno dejansko pomeni. Znova poudarja, da sta za pomembne izume lahko dolgoročnost in trajnost temeljnega pomena.

4.6 Osrednja vloga okvirnega programa za raziskave in razvoj. Okvirni programi EU za raziskave in razvoj so pomembno prispevali k doslej doseženim uspehom in jih je treba v prihodnosti nadalje okrepiti ter poudariti njihov poseben pomen. Ne glede na potrebo po nadaljnjih poenostavitvah nudi okvirni program za raziskave in razvoj uspešne instrumente za oblikovanje evropskega raziskovalnega prostora, ki so svetovno znani in jih inovatorji intenzivno uporabljajo, s postopki, ki so razumljeni in sprejeti. Zato je treba jasneje postaviti v ospredje poseben pomen, ki ga imata za cilje Unije inovacij okvirni program za raziskave in – kot njegovo dopolnilo – okvirni program za konkurenčnost in inovativnost. Instrumenti skupnih raziskav so prispevali k oblikovanju uspešnejših evropskih konzorcijev in jih je treba ohraniti, da se zagotovi potrebna kontinuiteta ⁽²⁴⁾. V zvezi s tu obravnavano inovacijsko politiko bi bilo treba močneje podpreti tudi socioekonomske raziskave.

4.7 Osrednja vloga evropskega raziskovalnega prostora – enotni trg za raziskovalce. Osrednja vloga evropskega raziskovalnega prostora (glej tudi točko 3.11) in potrebe po njegovi dokončni uresnitvi so bile tema številnih prejšnjih mnenj. Odbor v zvezi s tem znova poudarja, da sta mobilnost raziskovalcev in priznavanje akademskih in raziskovalnih kvalifikacij temeljnega pomena, kot tudi socialno zavarovanje, ustrezne plače in pokojninski sistemi. Trenutni položaj je zelo nezadovoljiv in nespodbuden zlasti za mlade znanstvenike in raziskovalce. Odbor zato izrecno pozdravlja in podpira sklepe Sveta ⁽²⁵⁾ (z dne 2. marca 2010) o mobilnosti in poklicnih možnostih evropskih raziskovalcev; EU potrebuje privlačen in delujoč notranji trg za raziskovalce!

4.8 Tvegani kapital. Kljub pozitivnemu razvoju, za katerega je zaslužna EIB – in v zvezi s tem Odbor zlasti pozdravlja Sklad za financiranje na osnovi delitve tveganja (RSFF), ki sta ga nedavno ustanovili Evropska komisija in EIB – tvegani kapital ni na voljo v zadostni količini in dovolj hitrih rokih za ustanavljanje inovativnih podjetij in njihovo začetno preživetje. To velja tako za fazo ustanavljanja kot tudi zlasti za težko začetno obdobje do prvega komercialnega uspeha. Poleg tega so tu potrebni tudi mali in mikrokrediti, s katerimi se ublažijo tveganja in delijo uspehi.

4.9 Grozdi. Odbor znova poudarja, da regionalni, čezmejni grozdi in inovacijska središča spodbujajo inovacije. Pri tem ne gre le za že „klasično“ povezavo raziskovalnih ustanov in podjetij, temveč tudi za dopolnilno, plodno mrežo, ki se razvija med nastajajočimi specializiranimi podjetji. Odbor priporoča, da se to še naprej podpira s sredstvi iz strukturnih skladov.

⁽²³⁾ UL C 48, 15.2.2011, str. 129.

⁽²⁴⁾ UL C 48, 15.2.2011, str. 129 (točka 3.12).

⁽²⁵⁾ 2999. zasedanje Sveta (konkurenčnost), 2. marec 2010, Bruselj.

4.10 **Olajšave in spodbude za novoustanovljena podjetja.** Odbor predlaga, da se razmisli o tem, da bi za novoustanovljena podjetja zasnovali klavzulo o izjemi, ki bi jih za določen čas oprostila večine sicer običajnih upravnih zahtev in predpisov vseh vrst in poleg tega ustvarila dodatne spodbude (npr. davčne olajšave). Tako bi lahko v omejenem obdobju uživala poseben status in svobodo, v tem času pa bi lahko najprej pokazala komercialno-tehnične možnosti uspeha. Odbor se zaveda, da je ta predlog treba previdno in diferencirano oceniti glede na tveganja in interese, vendar pa meni, da bi bilo to morda le vredno dejansko izvesti.

V Bruslju, 15. marca 2011

Predsednik
Evropskega ekonomsko-socialnega odbora
Staffan NILSSON

Mnenje Evropskega ekonomsko-socialnega odbora o sporočilu Komisije Evropskemu parlamentu, Svetu, Evropskemu ekonomsko-socialnemu odboru in Odboru regij: K aktu za enotni trg – Za visokokonkurenčno socialno tržno gospodarstvo – 50 predlogov za izboljšanje skupnega dela, poslovanja in izmenjav

(COM(2010) 608 konč.)

(2011/C 132/08)

Poročevalci: **ga. FEDERSPIEL, g. SIECKER in g. VOLEŠ**

Evropska komisija je 27. oktobra 2010 sklenila, da v skladu s členom 262 Pogodbe o delovanju Evropske unije Evropski ekonomsko-socialni odbor zaprosi za mnenje o naslednjem dokumentu:

Sporočilo Komisije Evropskemu parlamentu, Svetu, Ekonomsko-socialnemu odboru in Odboru regij: K aktu za enotni trg – Za visokokonkurenčno socialno tržno gospodarstvo – 50 predlogov za izboljšanje skupnega dela, poslovanja in izmenjav

COM(2010) 608 konč.

Strokovna skupina za enotni trg, proizvodnjo in potrošnjo, zadolžena za pripravo dela Odbora na tem področju, je mnenje sprejela 4. marca 2011.

Evropski ekonomsko-socialni odbor je mnenje sprejel na 470. plenarnem zasedanju 15. in 16. marca 2011 (seja z dne 15. marca) s 108 glasovi za in 12 vzdržanimi glasovi.

1. Splošne ugotovitve

1.1 Evropski ekonomsko-socialni odbor (EESO) pozdravlja pobudo Komisije za ponovni zagon in oživitev enotnega trga, vendar ugotavlja, da ni v celoti upoštevala Montijevega, Lamas-sourovega, Gonzalezovega, Grechovega in Herzogovega poročila ter ni resnično oblikovala enotnega trga, ki bi služil potrošnikom in državljanom, k čemur je pozival Evropski parlament v resoluciji z dne 10. maja 2010.

1.2 EESO je pozorno spremljal enotni trg z vidika civilne družbe in v ta namen leta 1994 ustanovil svojo opazovalno skupino za enotni trg. Zato poziva Evropsko komisijo, naj opazovalno skupino za enotni trg uvrsti med glavne akterje za pobude, kot je forum za enotni trg.

1.2.1 EESO pozdravlja namero Komisije, da bo pri pripravi in izvajanju novih ukrepov prednostno upoštevala posvetovanje in dialog s civilno družbo. Zato upa, da bo kot institucionalni predstavnik civilne družbe vključen v prve faze načrtovanja in oblikovanja teh ukrepov ter tako v predhodno kot naknadno oceno učinka.

1.3 Prispevek organizacij civilne družbe je nepogrešljiv za pravilno usmerjenost ukrepov, ki so potrebni za ponovni zagon enotnega trga, saj te organizacije predstavljajo njegove

uporabnike. 50 obravnavanih predlogov je le začetek dolgoročnega procesa za ponovno oživitev enotnega trga. Ta proces se ne bi smel nikoli ustaviti, saj je enotni trg treba nenehno razvijati.

1.4 EESO je opredelil številne ukrepe, ki v aktu za enotni trg manjkajo, in bo pravočasno pripravil predloge, kar bi prispevalo tudi k zaupanju državljanov. Manjkajoči ukrepi se med drugim nanašajo na dajatve za avtorske pravice, revizijo direktive o avtorskih pravicah, nevtralnost interneta, varstvo podatkov, varstvo vlagateljev, protokol o socialnem napredku, statut evropske zasebne družbe, elektronska javna naročila, evropske agencije za ocenjevanje bonitete, enakost spolov, mikropodjetja in družinska podjetja ter ukrepe v podporo ustanavljanju novih podjetij in širitvi obstoječih, kreditne in plačilne kartice, elektronska plačila, potrošniške kredite in prezadolženost, medbančne prenose, mladino, ukrepe za dokončno uvedbo skupne valute in za utrditev enotnega območja plačil v eurih (SEPA) itd.

1.5 EESO v tem mnenju ni izvedel poglobljene študije vseh predlogov za akt za enotni trg. Nekateri so že bili predmet mnenj Odbora. Podrobnejša stališča bo objavil, ko bo Evropska komisija po objavi sporočila predstavila svoje predloge, vključno s predlogi v zvezi z vodilnimi pobudami za strategijo Evropa 2020. EESO je opredelil prednostne naloge, o katerih so se sporazumeli člani EESO kot predstavniki najpomembnejših področij evropske civilne družbe. Obžaluje, da Komisija ni

zadostno upoštevala pripomb in sklepov Poročila o državljanstvu EU za leto 2010 – Odpravljanje ovir za uresničevanje pravic državljanov Unije. ⁽¹⁾ Te prednostne naloge bi morale vsem akterjem enotnega trga na terenu omogočiti, da v celoti izkoristijo svoj potencial. EESO vztraja, da je potreben celosten pristop, ki presega umetno delitev akta za enotni trg v tri stebre. Odbor želi odpraviti eklektično naravo predlogov tako, da predlaga večjo skladnost in medsebojno odvisnost posameznih ukrepov. Predlogi se dopolnjujejo v tem, da vplivajo drug na drugega in na družbo v celoti: tako na delavce kot na potrošnike in podjetja. Za vsako od teh kategorij ni nobenega posebnega enotnega trga. V skladu s Pogodbo o EU ((člen 3(3)) „Unija vzpostavi notranji trg. Prizadeva si za trajnostni razvoj Evrope, ki temelji na uravnoteženi gospodarski rasti in stabilnosti cen, za visoko konkurenčno socialno tržno gospodarstvo, usmerjeno v polno zaposlenost in socialni napredek, ter za visoko raven varstva in izboljšanje kakovosti okolja. Spodbuja znanstveni in tehnološki napredek“. Odbor vztraja, da je treba zagotoviti visoko raven varstva potrošnikov.

1.6 Odprto komuniciranje o dodani vrednosti in izzivih je bistvenega pomena, da bi pridobili podporo javnosti. Kratkoročni politični cilji, ki imajo pogosto za posledico pomanjkanje doslednosti in/ali neuravnotežene predloge, ter finančne, gospodarske, politične in socialne krize ne prispevajo h krepitvi zaupanja državljanov v EU. Nujno je treba upoštevati realnost na terenu in resnične skrbi državljanov.

1.7 Komisija ne more sama prevzeti odgovornosti za ozaveščanje o vprašanih enotnega trga in za obveščanje javnosti o instrumentih, ⁽²⁾ ki so na voljo za vse. Prispevek organizirane civilne družbe je nepogrešljiv, enako kot tudi sodelovanje nacionalnih vlad, ki morajo upoštevati, da je enotni trg sestavni del naših domačih gospodarstev. Politične stranke, mediji, izobraževalne ustanove in vse udeležene strani imajo zgodovinsko odgovornost za to, da se bo EU zmožna uspešno soočiti z izzivi globaliziranega sveta na podlagi vrednot, ki so bile doslej značilnost naših socialnih tržnih gospodarstev. Svet ne bo čakal na nas. Evropska razdrobljenost, protekcionizem, nacionalizem in pomanjkanje vizije nam ne bodo dopuščali, da bi tekmovali z novimi svetovnimi silami.

1.8 Enotni trg je v središču evropskega povezovanja in strategije Evropa 2020. Spremljanje, upravljanje in uveljavljanje zakonodaje enotnega trga so ključnega pomena. Da bi to dosegli, bi morala Evropska komisija tesno sodelovati z državami članicami z boljšo uporabo točkovne tabele enotnega trga.

2. Posebne ugotovitve

Naslednje prednostne naloge niso navedene po nobenem posebnem prednostnem vrstnem redu. Oštevilčenje predlogov akta za enotni trg je navedeno v oklepajih.

⁽¹⁾ COM(2010) 603 konč.

⁽²⁾ Kot so med drugim SOLVIT, EURES, Evropski potrošniški centri in Enterprise Europe Network.

2.1 Listina o temeljnih pravicah kot sestavni del enotnega trga (29)

Komisija želi zagotoviti, da se pravice, zagotovljene v Listini, vključno s pravico do skupinskih tožb, upoštevajo. Ponovno potrjuje dolžnosti evropskih institucij in dejstvo, da je Listina o temeljnih pravicah postala pravno zavezujoča. Kot je navedeno zgoraj, člen 3.3 Pogodbe o Evropsko uniji zelo jasno določa, da morajo biti gospodarske svoboščine v ravnotežju s spoštovanjem temeljnih socialnih pravic. Profesor Monti se zaveda tega problema in predlaga, da se enotni trg ponovno uravnoteži s temeljnimi pravicami sindikatov. EESO priporoča Komisiji, naj Listino v celoti vključi v enotni trg in naj pozove tiste države članice, ki se opirajo na določbo o izvetju (*opt-out*), naj jo sprejmejo.

2.2 Storitve (4, 43)

Nadaljnje oblikovanje enotnega trga za storitve bi moralo spodbujati izkoriščanje celotnega potenciala storitev, da bi omogočili novo rast in zaposlovanje, izbiro in konkurenco na trgu v korist potrošnikov. To bi koristilo vsem ponudnikom storitev, zlasti malim in srednje velikim, tako tistim, ki poslujejo na celotnem enotnem trgu, kot tistim, ki delujejo na lokalni ravni, to pa zaradi pravne poenostavitve in odprave ovir za vstop. EESO se zavzema za varnost, boljšo kakovost in dostopnost storitev za potrošnike in podjetja. Prav tako je treba izboljšati izvajanje direktive o storitvah, razviti dejavnosti točk „vse na enem mestu“ in povečati obseg zagotavljanja informacij, prevedenih v druge jezike, ob tem pa izboljšati upravno sodelovanje med državami članicami in krepiti ozaveščanje o možnosti zagotavljanja čezmejnih storitev.

Pozdravlja tudi dolgo pričakovani predlog za revidirano uredbo o pravicah potnikov zaradi nedavnih dogodkov in posebnega primera na Sodišču Evropske unije.

2.2.1 Maloprodajne finančne storitve (40, 41)

Maloprodajne finančne storitve so eno od področij, na katerem so bile ugotovljene največje pomanjkljivosti v delovanju enotnega trga. Poleg hipotekarnih kreditov bi bilo treba prednostno obravnavati še vrsto drugih vidikov, opredeljenih v mnenjih EESO in sporočilih Komisije.

EESO pozdravlja pobudo za izboljšanje dostopa do osnovnih bančnih storitev, kot tudi preglednost in primerljivost bančnih stroškov.

2.3 Storitve splošnega pomena – SSP (25)

Komisija se zavezuje, da bo do leta 2011 sprejela sporočilo in več ukrepov v zvezi s storitvami splošnega pomena. EESO pozdravlja pobudo za podporo ocenjevanju javnih storitev in odpravljanje ovir za univerzalni dostop ter ponavlja svojo zahtevo po zavezujoči okvirni direktivi.⁽³⁾ Cilj tega sporočila in drugih ukrepov na področju javnih storitev mora biti podpora državam članicam, da razvijejo in izboljšajo svoje javne storitve v skladu s protokolom o SSP. Ocenjevanje javnih storitev mora vključevati kritično, poglobljeno oceno prejšnjih liberalizacij in treba ga je izvajati v sodelovanju z vsemi glavnimi udeleženiimi stranmi. EESO kaže še posebno skrb za ohranjanje standardov kakovosti in dostopnosti, vključno z enostavnim menjavanjem ponudnikov, da se poveča konkurenca. EU bi morala v skladu s protokolom o SSP razviti svojo sposobnost za ocenjevanje vpliva vseh pobud za enotni trg in drugih pobud EU na področju javnih storitev.

2.4 Trajnostni razvoj (10, 11, 27)

EESO pozdravlja koncept načrta za energetska učinkovitost, da bi izkoristili možnosti za velike prihranke energije. EU potrebuje delujoč enotni trg za energijo, da svojim potrošnikom zagotovi cenovno dostopno, zanesljivo in trajnostno oskrbo z energijo. Dobro delujoč enotni trg za energijo ponuja potrošnikom večjo izbiro in nižje cene, vendar je treba okrepiti skupne minimalne standarde. Razvoj tako imenovanih „pametnih števec“ za ozaveščanje o vzorcih potrošnje in s tem povezani stroški zahtevajo dodatne regulativne ukrepe za zagotovitev hitrega uvajanja novih tehnologij in večjo učinkovitost zaradi konkurence na področju energetskih storitev. Poleg tega EESO zanimajo rezultati izvedljivosti pobude za ekološki odtis.⁽⁴⁾

2.5 Mala in srednje velika podjetja ter druge oblike podjetništva⁽⁵⁾ (12, 13, 14, 37)

2.5.1 Dostop malih in srednje velikih podjetij do financiranja je glavno vprašanje teh podjetij, zlasti po krizi. Mala in srednje velika podjetja so odvisna predvsem od bančnih posojil, ker

⁽³⁾ UL C 221, 8.9.2005, str. 17.

⁽⁴⁾ Pojem ekološkega odtisa temelji na ideji, da lahko individualno porabo pretvorimo v površino, ki je potrebna za njeno proizvodnjo. V letu 2008 je bilo na voljo 1,8 ha na prebivalca, medtem ko je bilo uporabljenih 2,2 ha.

⁽⁵⁾ Pojem malih in srednje velikih podjetij in sklicevanje na podjetja je treba razširiti na vse oblike dostopa na enotni trg, pridobitne ali nepridobitne. To je potrebno zaradi bolj popolnega in niansiranega razumevanja enotnega trga in njegove raznolikosti akterjev. Vsak ukrep na področju malih in srednje velikih podjetij je prav tako pomemben za vse vrste akterjev socialne ekonomije; to velja na primer za zmanjšanje birokracije ter odstranjevanje ovir in nepotrebnih administrativnih bremen.

nimajo dostopa do kapitalskih trgov ali drugih virov financiranja. EESO zato pozdravlja predlog za izboljšanje dostopa malih in srednje velikih podjetij do trgov kapitala. Tudi odprtje enotnega trga za sklade tveganega kapitala lahko izboljša financiranje malih in srednje velikih podjetij, zlasti na področju inovacij in novih tehnologij.

2.5.2 Dostop do finančnih sredstev pa je le del problema. Mala in srednje velika podjetja ter socialna ekonomija potrebujejo tudi korenito zmanjšanje nepotrebnih administrativnih bremen, ki so zanje zaradi njihove majhne velikosti nesorazmerno težka. Zato je nujno potrebno, da se akt za mala podjetja bolje izvaja, da bi končno dosegli pričakovane rezultate, vključno – na primer – s statutom evropske zasebne družbe. Iz istega razloga je treba nameniti veliko prednost poenostavitvi računovodskih direktiv za mala in srednje velika podjetja. Potrebne ukrepe za spodbujanje trajnostnega razvoja in varstva okolja je treba pripravljati na način, ki preneha preskus predvidenih učinkov za mala in srednje velika podjetja („MSP test“).

2.5.3 EESO podpira zavezo Komisije, da sprejme uredbo o statutu evropske fundacije in opravi študijo o vzajemnih družbah. Po mnenju EESO bi taka študija morala privedi do statuta evropske vzajemne družbe. Poleg tega EESO Komisijo in države članice poziva k sprejetju nujnih ukrepov, s pomočjo katerih bi zagotovili tudi uresničitev evropskega statuta za združenja.

2.6 Konkurenčnost (19, 20, 21)

Spodbujanje podjetništva je glavni vir rasti in zaposlovanja. To pomeni uporabo načel „pametnih predpisov“. Medsebojno povezovanje poslovnih registrov bi lahko bilo prvi korak k izboljšanju poslovnega okolja in bi lahko prispevalo k boljšemu delovanju enotnega trga. EESO pozdravlja tudi druge ukrepe za izboljšanje poslovnega okolja, upravljanja enotnega trga in načinov komuniciranja. Hitro izvajanje skupne konsolidirane davčne osnove za podjetja (CCCTB) in revizija direktiv o DDV bi morala izboljšati čezmejne dejavnosti podjetij.

2.7 Standardizacija (6)

Standardi so pomemben gradbeni element enotnega trga in EESO podpira ukrepe za večjo učinkovitost procesa standardizacije. Hkrati pa poudarja pomen močnejšega vključevanja potrošnikov ter malih in srednje velikih podjetij, pri čemer je treba nenehno in trajnostno zagotavljati obvladovanje stroškovnih dejavnikov, ki omejujejo njihovo sodelovanje v tem procesu. Standardov ne smejo narekovati določeni akterji. Standardi EU morajo imeti pomembnejšo vlogo v svetovni trgovini in v prihodnjih trgovinskih pogajanjih na dvostranski in večstranski ravni bi jih morali podpirati.

2.8 Digitalni enotni trg (2, 5, 22)

2.8.1 Zdi se, da je elektronsko poslovanje glavna žrtev razdrobljenosti enotnega trga, značilnost katerega so pomanjkanje usklajenih pravil in interoperabilnih informacijskih sistemov ter nerešena vprašanja pravic v zvezi z intelektualno lastnino. EESO zato meni, da lahko reševanje teh problemov hitro prispeva k povečevanju obsega dejavnosti podjetij, povečanju izbire izdelkov in storitev za stranke in izboljšanju zadovoljstva državljanov z delovanjem enotnega trga, ne da bi ovirali varstvo potrošnikov. Predlog o elektronskem poslovanju je zato bistvenega pomena.

2.8.2 Elektronska interoperabilnost je ena od prednostnih nalog za olajševanje vseh dejavnosti na enotnem trgu. Oblikovanje pravega digitalnega enotnega trga mora temeljiti na medsebojnem priznavanju, na primer, e-podpisov, e-certifikatov, e-overovitev in e-obrazcev. Razširitev področja uporabe informacijskega sistema za notranji trg (IMI) bi prispevala h krepitvi upravnega sodelovanja in izmenjave podatkov za potrebe uprave, podjetij in državljanov. ⁽⁶⁾

2.8.3 Potrebna sta prenos in upravljanje avtorskih pravic z olajšanjem vseevropskega licenciranja vsebin in razvojem pravil za avtorske pravice za celotno EU. Na tem področju akt za enotni trg ni dovolj proaktiven – lahko bi za potrošnike storili več.

2.9 Upravljanje podjetij in sodelovanje delavcev (36, 37, 38)

Odbor pozdravlja predlog Komisije za začetek javnega posvetovanja o upravljanju podjetij in njeno podporo inovativnim socialnim projektom. Komisija mora okrepiti zavezo EU za izboljšanje upravljanja podjetij, da se še naprej razvija vključevanje zaposlenih in izboljša transparentnost informacij, ki jih posredujejo podjetja. Pravica zaposlenih do obveščeniosti, posvetovanja in soodločanja je bila vključena kot temeljna pravica v skladu s pogodbo v različne oblike vključevanja delavcev: v PDEU v členu 151.1 – „Dialog med socialnimi partnerji“ – in 153.1, kjer je v odstavku f) navedeno, da Unija podpira in dopolnjuje dejavnosti držav članic na področjih „zastopanja in kolektivne obrambe interesov delavcev in delodajalcev, vključno s soodločanjem“. Javno posvetovanje bi zato moralo preučiti, kako izboljšati transparentnost informacij, ki jih podjetja posredujejo o socialnih in okoljskih zadevah ter človekovih pravicah. EESO

bo kritično ocenil pobudo o socialnih podjetjih, vključno z možnostjo, da se obdrži prostovoljna podlaga družbene odgovornosti podjetij, če bo EESO prejel konkretno zaprosilo za mnenje.

2.10 Prosto gibanje delavcev in gospodarske svoboščine (30)

Komisija namerava sprejeti zakonodajni predlog za izboljšanje izvajanja direktive o napotitvi delavcev, ki bo vključeval ali bo dopolnjen s pojasnitvijo uresničevanja temeljnih socialnih pravic v okviru gospodarskih svoboščin enotnega trga. To ne pomeni, da se predlaga revizija, temveč drug pravni akt o izboljšanju izvajanja direktive. V tem primeru bi bilo treba pojasniti nasprotja pri uporabi direktive in ustrezno opredeliti pristojnosti držav članic za uveljavljanje njihovih predpisov o delu in sistemov industrijskih odnosov, vključno z odločilno vlogo kolektivnih pogajanj v različnih oblikah. Rezultat te pojasnitve bi moral pokazati, ali je potrebna revizija direktive o napotitvi delavcev. To ne bi smelo potekati na račun pravil o konkurenci in načela prepovedi diskriminacije na podlagi državljanstva. Vsak pregled obstoječe zakonodaje ali vsak nov zakonodajni akt mora temeljiti na posvetovanju s socialnimi partnerji ter na ravnotežju med visoko ravnijo predpisov o delu in gospodarskimi svoboščinami. ⁽⁷⁾

2.11 Zakonodaja o javnih naročilih (17)

2.11.1 Komisija bo v letu 2012 pripravila zakonodajni predlog za poenostavitev in posodobitev pravil EU, da bi pri oddaji naročil dosegli večjo prožnost in da bi druge politike lahko bolje uporabljale javna naročila. Javna naročila lahko podprejo inovativno in zeleno rast v okviru veljavnega pravnega okvira. Noben nov predlog ne bi smel ovirati sodelovanja konkurentov iz drugih držav članic na podlagi pravil, sprejetih v letu 2004. Spoštovati je treba načelo enake obravnave.

2.11.2 Pobuda Komisije na področju javnih naročil mora več pozornosti nameniti nenehnemu nesorazmerju v odprtosti trgov javnih naročil med EU in njenimi glavnimi trgovinskimi partnerji. Zato je treba razmisliti, do katere mere lahko trgi javnih naročil EU ostanejo dolgoročno odprti, medtem ko tretje države ohranjajo neenake pogoje. V zvezi s tem je potrebno, da vsi, tako države članice kot tretje države, spoštujejo ratificirane konvencije Mednarodne organizacije dela in človekove pravice.

⁽⁶⁾ UL C 128, 18.5.2010, str. 103.

⁽⁷⁾ UL C 44, 11.2.2011, str. 90.

2.11.3 O vključitvi temeljne socialne klavzule v pravila razpravljajo že vse od začetka uresničevanja projekta notranjega trga sredi osemdesetih let. Te zahteve so bile izpolnjene med revizijo pravil o javnem naročanju v letu 2004. Pregled direktiv EU o javnih naročilih bi moral omogočiti, da se v polni meri izkoristi sedanji okvir za vključevanje družbenih in okoljskih meril pri javnih naročilih, pod pogojem, da so takšna merila v skladu s temeljnimi načeli prava EU. ⁽⁸⁾

2.12 Zunanja razsežnost (24)

EESO meni, da je predlog, da se zagotovi konkurenčnost evropskih podjetij na svetovnih trgih, ena glavnih prednostnih nalog, saj enotni trg ne more ostati izoliran od svetovne konkurence. V pogajanjih z glavnimi trgovinskimi partnerji je treba zavzeti precej odločnejše stališče, da bi spodbujali zблиževanje zakonskih ureditev in sprejetje mednarodnih standardov na podlagi standardov EU. Zunanja razsežnost notranjega trga in uporaba poštenih pravil trgovanja sta bistvenega pomena ne samo za

konkurenčnost podjetij, temveč tudi za obrambo našega socialnega in okoljskega modela pred izkrivljanjem konkurence. Vendar konkurenčnosti na svetovni ravni ne bi smeli spodbujati na račun ohranjanja temeljnih pravic potrošnikov in državljanov.

2.13 Dostop do pravnega varstva/Kolektivna pravna sredstva (46)

Dostop do pravnega varstva je ključnega pomena za to, da potrošniki dobijo zaupanje v enotni trg. Sedanja posvetovanja o alternativnem reševanju sporov in kolektivnih pravnih sredstvih (skupinskih tožbah) – ki sta jih zahtevala Evropski parlament ⁽⁹⁾ in Montijevo poročilo – morajo pripeljati do zakonodajnih predlogov Komisije. EESO pozdravlja zakonodajni predlog o alternativnem reševanju sporov, predviden v delovnem programu Komisije za leto 2011, in podpira njegovo hitro sprejetje. Vendar to samo po sebi ne zagotavlja, da bodo predlogi predloženi pravočasno in da bodo zagotovili dejansko izvajanje ustrezno oblikovanih in učinkovitih mehanizmov, ki bi potrošnikom in podjetjem nudili dodelan nabor orodij ter preprečevali nepravilne spore.

V Bruslju, 15. marca 2011

Predsednik
Evropskega ekonomsko-socialnega odbora
Staffan NILSSON

⁽⁸⁾ Glej uvodni izjavi 1 in 2 Direktive 2004/18/ES o usklajevanju postopkov za oddajo javnih naročil gradenj, blaga in storitev.

⁽⁹⁾ Poročilo o uresničevanju enotnega trga za potrošnike in državljane (Louis Grech, poslanec Evropskega parlamenta).

PRILOGA

k Mnenju Evropskega ekonomsko-socialnega odbora

Naslednji amandma, ki je bil med razpravo zavržen, je prejel vsaj četrtno glasov:

Točka 2.3 Spremeni se tako:**Storitve splošnega pomena – SSP (25)**

Komisija se zavezuje, da bo do leta 2011 sprejela sporočilo in več ukrepov v zvezi s storitvami splošnega pomena. EESO pozdravlja pobudo za podporo ocenjevanju javnih storitev in odpravljanje ovir za univerzalni dostop ~~ter ponavlja svojo zahtevo po zavezujoči okvirni direktivi~~.⁽¹⁾ Pri tem se sklicuje na Protokol št. 26 o storitvah splošnega pomena, priložen Lizbonski pogodbi. Cilj tega sporočila in drugih ukrepov na področju javnih storitev mora biti podpora državam članicam, da razvijejo in izboljšajo svoje javne storitve v skladu s protokolom o SSP. Ocenjevanje javnih storitev mora vključevati kritično, poglobljeno oceno prejšnjih liberalizacij in treba ga je izvajati v sodelovanju z vsemi glavnimi udeleženi stranmi. EESO kaže še posebno skrb za ohranjanje standardov kakovosti in dostopnosti, vključno z enostavnim menjavanjem ponudnikov, da se poveča konkurenca. EU bi morala v skladu s protokolom o SSP razviti svojo sposobnost za ocenjevanje vpliva vseh pobud za enotni trg in drugih pobud EU na področju javnih storitev.

Obrazložitev

Učinkovite, stroškovno učinkovite in visokokakovostne javne storitve so za evropsko družbo bistvenega pomena. Izboljšujejo kakovost našega življenja in v veliki meri prispevajo k spodbujanju teritorialne in socialne kohezije v Evropi.

Z začetkom veljavnosti Lizbonske pogodbe v letu 2009 je nov horizontalni pravni okvir za storitve splošnega pomena v obliki zavezujoče okvirne direktive postal odveč. Zaradi protokola št. 26 o storitvah splošnega pomena, priloženega Lizbonski pogodbi, sklicevanje na mnenje EESO iz leta 2005 ni več potrebno.

Rezultat glasovanja

Za:	42
Proti:	53
Vzdržani:	19

⁽¹⁾ Mnenje Odbora CESE 121/2005, UL C 221, str. 17, 8.9.2005 (poročevalac g. HENCKS, soporočevalac g. HERNÁNDEZ BATALER)

Mnenje Evropskega ekonomsko-socialnega odbora o predlogu direktive Evropskega parlamenta in Sveta o spremembi Direktive 2000/25/ES glede uporabe stopenj emisij za ozkokolotečne traktorje

(COM(2011) 1 konč. – 2011/0002 (COD))

(2011/C 132/09)

Glavni poročevalec: **g. BURNS**

Svet in Evropski parlament sta 2. februarja 2011 oz. 20. januarja 2011 sklenila, da v skladu s členom 114 Pogodbe o delovanju Evropske unije (PDEU) Evropski ekonomsko-socialni odbor zaprosita za mnenje o naslednjem dokumentu:

Predlog direktive Evropskega parlamenta in Sveta o spremembi Direktive 2000/25/ES glede uporabe stopenj emisij za ozkokolotečne traktorje

COM(2011) 1 konč. – 2011/0002 (COD).

Predsedstvo Odbora je 18. januarja 2011 strokovno skupino za enotni trg, proizvodnjo in potrošnjo zadolžilo za pripravo tega mnenja.

Zaradi nujnosti postopka je Evropski ekonomsko-socialni odbor na 470. plenarnem zasedanju 15. in 16. marca 2011 (seja z dne 16. marca) za glavnega poročevalca imenoval g. Burnsa ter mnenje sprejel s 147 glasovi za, brez glasov proti in 7 vzdržanimi glasovi.

1. Povzetek in priporočila

1.1 Evropski ekonomsko-socialni odbor (EESO) je trdno prepričan, da je zmanjšanje škodljivih emisij ogljikovega monoksida, dušikovih oksidov, ogljikovodikov in trdnih delcev iz motorjev za kmetijske in gozdarske traktorje nepogrešljiv del prizadevanj za to, da EU doseže cilje na področju kakovosti zraka.

1.2 EESO meni, da mora zakonodaja, katere namen je izboljšati zdravje ljudi in okolje, temeljiti na trdnih tehničnih, ekonomskih in socialnih ocenah.

1.3 EESO meni, da neodvisne študije in podatki, ki jih je zbrala Komisija, dokazujejo, da je treba dopustiti dodaten čas za razvoj ustreznih sistemov za naknadno obdelavo emisij in njihovo vgradnjo v specializirane traktorje, ki ustrezajo zahtevam pridelave visokokakovostnih pridelkov, z glavnim poudarkom na obdelavi vinogradov.

1.4 EESO podpira predlog Komisije, da se datumi iz člena 4 Direktive 2000/25/ES za homologacijo in začetek uporabe stopenj IIIB in IV zamaknejo za tri leta za traktorje kategorij T2, C2 in T4.1.

1.5 EESO poleg tega meni, da raziskave, ki so privedle do priprave tega predloga, ne kažejo z zadostno gotovostjo, da ti traktorji lahko izpolnjujejo zahteve stopnje IV.

1.6 EESO predlaga, da Evropska komisija v zadostnem pripravljalnem obdobju od idejne zasnove do realizacije (priporočeno konec leta 2014) izvede dodatno raziskavo o izvedljivosti stopnje IV, ko bo tehnologija dovolj napredovala, in po potrebi predlaga dodatne spremembe zahtev ali rokov za izvedbo stopnje IV za ozkokolotečne traktorje.

1.7 EESO priporoča, da se za vse nadaljnje spremembe zakonodaje na področju emisij izpušnih plinov motorjev necestne mobilne mehanizacije opravi skupna podrobna ocena učinka in da se zakonodaja ne razširja na druge vrste opreme brez ustreznega pregleda in morebitne revizije.

1.8 Ker se vse spremembe zakonodaje na področju emisij izpušnih plinov motorjev necestne mobilne mehanizacije iz Direktive 97/68/ES samodejno prenesejo v ustrezno direktivo o traktorjih (2000/25/ES), EESO Evropski komisiji priporoča, naj pri vsaki oceni učinka upošteva posebne značilnosti traktorjev na splošno, zlasti ozkokolotečnih traktorjev, čeprav niso vključeni v področje uporabe Direktive 97/68/ES.

2. Uvod

2.1 Direktiva 2000/25/ES se nanaša na motorje s kompresijskim vžigom in močjo od 18 do 560 kW, namenjene vgraditvi v kmetijske in gozdarske traktorje. Določa mejne vrednosti za emisije ogljikovega monoksida, dušikovih oksidov, ogljikovodikov in trdnih delcev. Predvideva roke za uveljavljanje čedalje nižjih mejnih vrednosti za izpušne pline in trdne delce. Naslednji stopnji, ki sta že določeni, sta IIIB (od 1. januarja 2011) in IV (od 1. januarja 2014).

2.2 Meje emisij izpušnih plinov iz kmetijskih in gozdarskih traktorjev so bile spremenjene leta 2005. Takrat so bile določbe za motorje necestne mobilne mehanizacije (Direktiva 97/68/ES, spremenjena z Direktivo 2004/26/ES) prenesene na kmetijske traktorje brez ocene učinka, zlasti o tehnični izvedljivosti teh zahtev. Po drugi strani je člen 4(8) Direktive 2000/25/ES predvideval študijo o izvedljivosti, ki naj bi jo izvedli, preden stopnji IIIB in IV postaneta obvezujoči.

2.3 Specializirani traktorji se v Evropi v zadnjih 40 letih razvijajo z namenom, da se zagotovijo mehanizirani postopki dela na posebnih območjih in za značilne zasnove zasaditve pri posebnih vrstah pridelave, kot v vinogradih, sadovnjakih in

podobno, zlasti v srednji in južni Evropi. Te zahteve so izključno značilne za evropsko pridelavo in ti specializirani traktorji se razvijajo le za ta trg. Kmetijski in gozdarski traktorji, ki se uporabljajo pri teh vrstah pridelave, so v okvirni direktivi za traktorje (2003/37/ES) uvrščeni v kategorije T2, C2 in T4.1 ter generično poimenovani ozkokolotečni traktorji.

2.4 Hkrati z razvojem traktorjev se je za povečanje donosa in kakovosti pridelka prestrukturirala⁽¹⁾ tudi specializirana predelava. To prestrukturiranje je bilo mogoče zaradi ozkokolotečnih traktorjev, tako da je danes nekaj najkakovostnejše in najbolj dobičkonosne pridelave v EU popolnoma odvisno od teh traktorjev, in obratno.

2.5 Stroge zahteve za stopnji IIIB in IV vključujejo opremljanje motorjev s sistemi za naknadno obdelavo emisij, ki so v primerjavi z velikostjo samega motorja zelo veliki, njihova namestitve pa praktično ni združljiva z zahtevami uporabe za ozkokolotečne traktorje. Motorji, ki se uporabljajo v teh traktorjih, so resda enaki kot motorji v drugih vrstah traktorjev, vendar sta predvsem prostor za motor in prostor okoli njega omejena.

2.6 Proizvajalci traktorjev ne morejo vgrajevati motorjev skupaj s sistemi za naknadno obdelavo emisij in hkrati nadalje izpolnjevati zahteve uporabe v zvezi z velikostjo in okretnostjo, ki so temeljne značilnosti zasnove teh vozil.

2.7 Te ugotovitve so potrdile različne študije, ki so bile izvedene po naročilu Komisije in so predlagale bodisi popolno izzetje teh traktorjev iz zahtev za stopnji IIIB in IV ali odložitve uveljavljanja teh zahtev za vsaj pet let.

2.8 Letni obseg prodaje teh traktorjev znaša 26 000 enot in pomeni 16 % trga EU za nove traktorje. Potrebno je ukrepati, sicer novi traktorji, ki izpolnjujejo mejne vrednosti stopnje IIIA, ne bodo več odobreni za dajanje na trg. Tako bi bila izgubljena njihova korist za okolje, poleg tega pa bi bilo okoli 80 000

delavcev, zaposlenih v kmetijstvu, izpostavljenih večjim varnostnim tveganjem, saj starejši traktorji niso opremljeni z mnogimi varnostnimi pripomočki, ki so danes na voljo. V proizvodnji traktorjev in dobavni verigi njihovih delov bi lahko izgubili 3 000 delovnih mest, vse v EU.

3. Predlog spremembe Direktive

3.1 Predlaga se sprememba Direktive 2000/25/ES, tako da se za tri leta odložijo vse zahteve za izpolnjevanje stopenj IIB in IV za traktorje iz kategorij T2, C2 in T4.1.

4. Splošne ugotovitve

4.1 EESO podpira pristop Komisije v skladu s šestim okoljskim akcijskim programom (COM(2001) 31 konč.)⁽²⁾, ki potrjuje, da je treba kakovost zraka izboljšati z zmanjšanjem emisij izpušnih plinov pri viru in da je pri opredeljevanju teh zmanjšanj treba uporabiti trdna znanstvena spoznanja in ekonomske ocene ter zanesljive najnovejše podatke in informacije.

4.2 EESO podpira predlog Komisije, ki ta načela uporablja za stopnji IIIB in IV.

4.3 Po drugi strani pa EESO meni, da še vedno ni jasno, ali bo v ozkokolotečne traktorje dejansko mogoče vgraditi motorje stopnje IV in pri tem izpolnjevati zahteve uporabe. Komisija meni, da je pomembno časovno spremljati tehnični napredek v industriji, da se spremlja prehod k izpolnjevanju omejitev stopnje IIIB in IV.

4.4 EESO priporoča, da se v okviru postopka spremljanja, ki ga predlaga Komisija, pripravi poročilo, preden postane stopnja IV obvezujoča, in se tako prikaže izvedljivost stopnje IV za ozkokolotečne traktorje ter predlagajo morebitne spremembe direktive.

4.5 EESO meni, da za razširitev stopenj IIIB in IV za potrebno mobilno mehanizacijo na kmetijske in gozdarske traktorje na splošno in posebej za ozkokolotečne traktorje, opravljeno s spremembo Direktive 2000/25/ES leta 2005, ni bila izvedena ocena učinka, to pa je razlog za to naknadno spremembo.

V Bruslju, 16. marca 2011

Predsednik
Evropskega ekonomsko-socialnega odbora
Staffan NILSSON

⁽¹⁾ Tudi s pomembno gospodarsko podporo Skupnosti v okviru splošne kmetijske politike.

⁽²⁾ UL C 154 E, 29.5.2001, str. 218.

Mnenje Evropskega ekonomsko-socialnega odbora o sporočilu Komisije Evropskemu parlamentu, Svetu, Evropskemu ekonomsko-socialnemu odboru in Odboru regij: Pobuda Mladi in mobilnost za izkoriščanje potenciala mladih pri doseganju pametne, trajnostne in vključujoče rasti v Evropski uniji

(COM(2010) 477 konč.)

(2011/C 132/10)

Poročevalec: **Pavel TRANTINA**

Soporočevalec: **Juan MENDOZA CASTRO**

Evropska komisija je 15. septembra 2010 sklenila, da v skladu s členom 304 Pogodbe o delovanju Evropske unije Evropski ekonomsko-socialni odbor zaprosi za mnenje o naslednjem dokumentu:

Sporočilo Komisije Evropskemu parlamentu, Svetu, Evropskemu ekonomsko-socialnemu odboru in Odboru regij: Pobuda Mladi in mobilnost za izkoriščanje potenciala mladih pri doseganju pametne, trajnostne in vključujoče rasti v Evropski uniji

COM(2010) 477 konč.

Strokovna skupina za zaposlovanje, socialne zadeve in državljanstvo, zadolžena za pripravo dela Odbora na tem področju, je mnenje sprejela 24. februarja 2011.

Evropski ekonomsko-socialni odbor je mnenje sprejel soglasno na 470. plenarnem zasedanju 15. in 16. marca 2011 (seja z dne 15. marca 2011).

1. Povzetek priporočil

1.1 EESO se zaveda, da se je treba osredotočiti na mlade, ki jih resno prizadeva sedanja gospodarska kriza. Priznava koristnost pobude Mladi in mobilnost v okviru ukrepov strategije Evropa 2020 ter pozdravlja splošne določbe, navedene v sporočilu. EESO je pripravljen s povezovanjem partnerjev in organizacij civilne družbe prispevati tako k njihovem izvajanju, da bi izboljšali profil pobude, kakor tudi k ugotavljanju obstoječih vrzeli v tej pobudi, ki sodijo v okvir strategije EU za mlade.

1.2 EESO poudarja, da je treba spremljati cilje, predlagane v okviru pobude Mladi in mobilnost, ter ob uporabi jasnih kazalnikov meriti napredek pri njihovem izvajanju, da lahko države članice okrepijo svoja prizadevanja, če ti cilji ne bodo pravočasno izpolnjeni.

1.3 EESO glede na gospodarsko krizo, ki vsiljuje revizijo proračunskih prednostnih nalog, poudarja pomen ohranjanja in po možnosti povečanja učinkovitosti uporabe virov, ki se na nacionalni ravni in na ravni EU namenijo izobraževanju in usposabljanju ter zaposlovanju mladih. Politike gospodarske obnove morajo spodbujati ustvarjanje stabilnih delovnih mest in preprečiti prekinitve študija.

1.4 EESO podpira oblikovanje kakovostnega okvira za pripravnost in pozdravlja ukrepe, usmerjene v odpravo pravnih in administrativnih ovir za prosto gibanje mladih za namene izobraževanja, pripravnosti in vaještva.

1.5 EESO pozdravlja pobudo Komisije za večje priznavanje neformalnega učenja in povečanje prepoznavnosti znanj in spretnosti, pridobljenih zunaj formalnega sistema izobraževanja (na primer z evropskim potnim listom znanj in spretnosti). Razprava o načinih priznavanja bi se morala osredotočiti na kakovost ter nadzor in spremljanje izobraževanja in usposabljanja. EESO obenem opozarja, da bi vsi morali imeti koristi od ukrepov za spodbujanje neformalnega učenja, zato jih ne bi smeli omejiti le na mlade ljudi, ki nimajo veliko priložnosti.

1.6 EESO pozdravlja pripravo instrumentov na nacionalni ravni, kot je „jamstvo za mlade“, ki pomagajo mladim pri prehodu iz izobraževanja na trg dela. Vendar meni, da je treba pred začetkom njihovega izvajanja preučiti nekatere druge pobude. To se nanaša na primerjavo rezultatov visokega šolstva, uvajanje kartice Mladi in mobilnost, uveljavitev pobude „Tvoja prva zaposlitev EURES“ ter na delo pri prihodnjem evropskem instrumentu za mikrofinanciranje v okviru programa Progress.

1.7 EESO podpira prizadevanja Komisije, da bi opredelili najbolj učinkovite ukrepe za podporo zaposlovanju mladih, ki vključujejo programe usposabljanja, varnostne ukrepe in dajatve v povezavi z ukrepi za aktivacijo, subvencije za zaposlovanje ter zagotavljanje primernih ureditev na področju plač in socialne varnosti, kakor tudi poklicno svetovanje. EESO poudarja, da je treba te ukrepe sprejeti ob izvajanju in spodbujanju socialnega dialoga in dialoga s civilno družbo.

1.8 Pobuda poudarja izobraževanje in zaposlovanje, vendar ne poudarja dovolj razvoja socialnega kapitala in sodelovanja mladih v evropski civilni družbi. Poleg tega je treba v strategije za mlade prednostno vključiti tudi vključujočo rast ter zagotoviti potrebna sredstva za izvajanje, na primer ohranjanje in krepitev obstoječega programa Mladi v akciji.

1.9 EESO obžaluje, da so iz pobude izpuščene dejavnosti, ki krepijo in izboljšujejo socialno in državljansko razsežnost mladih v Evropi. Naslov „Mladi in mobilnost“ bi se moral odražati v sporočilu tako, da ne govori le „o“ mladih ali „za“ mlade, temveč „z“ mladimi, s čimer bi poudarili aktivno sodelovanje mladih pri izvajanju predlaganih ukrepov. EESO poziva Komisijo, da pobudi doda potrebne dejavnosti.

1.10 EESO predlaga, da se nov paket informacij o posebni spletni strani za to pobudo vključi v obstoječe vire informacij, kot so PLOTEUS, YOUTH in drugi že obstoječi portali. Vključevanje novih informacij v obstoječe spletne strani bi lahko bilo bolj uspešno in bi mladim olajšalo dostop.

1.11 Povečati je treba privlačnost pripravništva, ki bi morale odražati interese vseh vpletenih, države članice pa bi morale z različnimi vrstami spodbud spodbujati delodajalce k ustvarjanju več možnosti za pripravništvo ter posledično več novih in boljših delovnih mest za mlade.

1.12 EESO pozdravlja pomen, pripisan uporabi Evropskega socialnega sklada (ESS). Komisija bi se morala v pogajanjih z državami članicami o proračunskih določbah v okviru nove finančne perspektive posebej osredotočiti na to, ali je na voljo dovolj sredstev za pobude ESS, zlasti za pobude, povezane z mladino.

1.13 EESO bo podrobno preučil potencialni prispevek evropskega sistema študentskih posojil glede na možnosti in instrumente, ki so že na voljo.

2. Povzetek predloga Komisije

2.1 Strategija Evropa 2020 določa ambiciozne cilje za pametno, vključujočo in trajnostno rast v EU. Mladi so pri doseganju teh ciljev ključni akterji. Kakovostno izobraževanje in usposabljanje za vse, uspešno in trajnostno vključevanje na trg dela, dostojno in primerno plačano delo ter možnosti za večjo mobilnost so bistvenega pomena za „**izkoriščanje potenciala vseh mladih**“⁽¹⁾ **ter doseganje ciljev** strategije Evropa 2020. Zaradi tega niza ukrepov v okviru pobude **Mladi in mobilnost** je ta med vodilnimi pobudami strategije.

2.2 Namen pobude Mladi in mobilnost je okrepiti cilje in prednostne naloge, ki opredeljujejo strateški okvir za evropsko sodelovanje na področju izobraževanja in usposabljanja (pobuda Izobraževanje in usposabljanje 2020), ter izvajati ukrepe za doseganje naslednjih ciljev:

- izboljšati možnosti mladih, da uspešno vstopijo in ostanejo na trgu dela;
- omogočiti dostop do visokošolskega izobraževanja večjemu številu mladih;
- prilagoditi izobraževanje in poklicno usposabljanje tako, da sta bolj skladna s potrebami mladih;
- zagotoviti, da lahko do leta 2020 vsak evropski državljan študira ali se usposablja v tujini, če to želi;
- zmanjšati brezposelnost mladih s povečanjem tako števila delovnih mest, dostopnih mladim, kot tudi števila pripravniških mest v podjetjih, namenjenih študentom, in delovnih izkušenj, ki spodbujajo podjetniški duh študentov;
- zagotoviti več in boljše informacije o instrumentih EU za podporo mobilnosti, zlasti o študijskih programih, usposabljanju ali pripravništvu v tujini itd.

2.3 Za vsako prednostno področje je pripravljen niz **novih ključnih ukrepov**. Mednje sodijo predlogi, ki so posebej načrtovani za to, da prispevajo k uresničevanju teh prednostnih nalog.

⁽¹⁾ COM(2010) 477 konč.

3. Splošne ugotovitve Odbora o sporočilu Komisije

3.1 Vodilna pobuda Mladi in mobilnost je del strategije za pametno, trajnostno in vključujočo rast Evropa 2020. Z njo je poudarjen nov celovit pristop, kar pomeni, da politiko izobraževanja in zaposlovanja tesno povezuje z drugimi vodilnimi pobudami in s petimi krovnimi cilji na ravni EU. EESO poudarja tako potrebo po skladnosti med politikami na ravni EU in nacionalnimi politikami kakor tudi udeležbo in ključno vlogo nevladnih zainteresiranih strani.

3.2 EESO želi poudariti, da je treba pobudo obravnavati glede na največjo gospodarsko krizo, s katero se je Evropa srečala v preteklih letih. Tega ni mogoče spregledati, saj je zastavljeni cilj „izkoriščanje potenciala mladih pri doseganju pametne, trajnostne in vključujoče rasti v Evropski uniji“. Vprašati se je treba, kako kriza vpliva na varnost zaposlitve, socialne pravice ter vse sedanje projekte in načrte za mobilnost študentov in zaposlitveno mobilnost. EESO meni, da je treba poudariti obstoječe povezave med sprejetimi ukrepi za gospodarstvo in morebitnim vplivom teh ukrepov na obstoječe evropske načrte in programe, ki so zelo pomembni za mlade. Preprečiti je treba kakršno koli zmanjševanje. Nasprotno, razpoložljiva sredstva je treba bolj ciljno usmeriti in po možnosti znatno povečati.

3.3 EESO priznava pomen pobude Mladi in mobilnost kot sestavnega dela ukrepov strategije Evropa 2020 ter pozdravlja splošne določbe, navedene v sporočilu. Pobuda mora v prvi vrsti učinkoviteje povezati različne sedanje in prihodnje ukrepe in projekte, da se izboljšajo možnosti za doseganje zgoraj navedenih ciljev. EESO obžaluje, da v pobudi niso vsebovane dejavnosti, ki krepijo ter izboljšujejo socialno in državljansko razsežnost mladine v Evropi. Poimenovanje Mladi in mobilnost v sporočilu ne bi smelo pomeniti zgolj pobudo „o“ mladih ali „za“ mlade, temveč „z“ mladimi, da bi tako poudarili aktivno sodelovanje mladih pri izvajanju predlaganih ukrepov. EESO poziva Komisijo, da pobudi doda potrebne dejavnosti.

3.4 EESO glede na to, da pobuda pokriva dve glavni področji, tj. izobraževanje in zaposlovanje, pozdravlja dejstvo, da se v njej poudarjajo mobilnost, privlačnost in kakovost, s čimer se povezuje s strateškim okvirom za evropsko sodelovanje pri pobudi Izobraževanje in usposabljanje 2020 (ET 2020), zlasti s strateškima ciljema 1 in 2. Pomembno je, da ta pobuda posebej poudari večjo učno mobilnost, posodobitev visokega šolstva, spodbujanje in potrjevanje neformalnega in priložnostnega učenja ter zagotavljanje učinkovite in trajne naložbe v izobraževanje in poklicno usposabljanje.

3.5 EESO prav tako pozdravlja dejstvo, da pobuda opozarja na povezave med cilji in stalnim izvajanjem evropskega okvira kvalifikacij, bolj odprtimi sistemi izobraževanja, boljšim usmerjanjem ter partnerstvom med izobraževalnimi ustanovami in

delodajalci⁽²⁾. EESO meni, da se je treba pri izvajanju te pobude osredotočiti predvsem na odpiranje in prilagajanje sistemov izobraževanja potrebam družbe in trga dela z učinkovitim povezovanjem pobude Mladi in mobilnost z obstoječimi instrumenti za učno mobilnost, kot sta Europass in evropski sistem zbiranja in prenašanja kreditnih točk (ECTS), ter s krepitvijo sodelovanja tako med izobraževalnimi ustanovami in delodajalci kakor tudi med sindikati, študenti in drugimi zainteresiranimi stranmi.

3.6 Čeprav pobuda poudarja izobraževanje in zaposlovanje, ne poudarja dovolj razvoja socialnega kapitala in spodbujanja sodelovanja mladih v okviru evropske civilne družbe. Glede na to pobuda Mladi in mobilnost ni v zadostni meri skladna s cilji nove „strategije EU za mlade – vlaganje v mlade in krepitev njihove vloge in položaja“, sprejete leta 2009, niti z Lizbonsko pogodbo (členom 165(2)), ki krepí državljansko razsežnost in potrebo po spodbujanju mladih ljudi k sodelovanju v demokratičnem življenju, niti z dejavnostmi, namenjenimi mladim. Vključiti je treba ključna znanja in spretnosti, ki se nanašajo neposredno na poslovni svet (kot so inovacije in podjetniški duh), državljansko vzgojo, solidarnost in utrjevanje socialne kohezije, tj. na polno vključevanje mladih v socialno agendo, ter načrtovati in k pobudi dodati potrebne podporne ukrepe.

3.7 Poleg tega je treba v strategije za mlade prednostno vključiti tudi vključujočo rast ter zagotoviti potrebna sredstva za njihovo izvajanje, kot je ohranjanje in krepitev obstoječega programa Mladi v akciji.

3.8 Nekatere vidike, povezane z nediskriminacijo, je treba jasneje vključiti v pobudo. EESO predlaga, da se vključijo ukrepi, ki obravnavajo težavo, povezano s plačnimi nesorazmerji med mladimi moškimi in ženskami. Obravnavati je treba razlike med domačini in ljudmi iz priseljenjskih družin ter njihove težave pri doseganju enakih pogojev in kvalifikacij. Primerno pozornost je treba nameniti vključevanju prikrajšanih mladih na trg dela.

3.9 Cilje, predlagane v okviru pobude, je treba spremljati ter ob uporabi jasnih kazalnikov meriti napredek pri njihovem izvajanju, da lahko države članice okrepijo svoja prizadevanja, če ti cilji ne bodo pravočasno izpolnjeni.

3.10 EESO v naslednjem razdelku obravnava prednostna področja, opredeljena v sporočilu, ter navaja svoje pripombe in dodatne informacije za vsakega od predlaganih novih ključnih ukrepov.

⁽²⁾ Ta koncept je treba razumeti v njegovem najširšem pomenu: vsaka oseba, ki zaposluje drugo osebo, in sicer v vseh sektorjih, zasebnem, javnem in nevladnem.

4. Razvoj sodobnih sistemov izobraževanja in usposabljanja za zagotavljanje ključnih kompetenc in odličnosti

4.1 Predlagati osnutek priporočila Sveta o preprečevanju osipa (2010)

4.1.1 Zmanjševanje zgodnjega šolskega osipa je še posebej pomembno vprašanje, zlasti za nekatere države članice. To je tudi eden od ključnih ciljev strategije Evropa 2020 in izhaja neposredno iz sklopa meril uspešnosti pri strateškem okviru pobude Izobraževanje in usposabljanje 2020. EESO v času, ko se zaradi gospodarske krize zmanjšujejo proračunska sredstva, poudarja pomen ohranjanja in po možnosti povečevanja sredstev, dodeljenih na nacionalni ravni in namenjenih preprečevanju zgodnjega osipa.

4.2 Vzpostaviti strokovno skupino na visoki ravni za pismenost (2010)

4.2.1 EESO podpira metode, ki so se izkazale za učinkovite pri izboljšanju sposobnosti dijakov in študentov ter pri odpravljanju nepismenosti v EU. Poleg tega poudarja pomen programov, ki vključujejo mlade iz socialno prikrajšanih in priseljenskih družin. Pomembno je, da strokovna skupina na visoki ravni zagotovi priložnosti za dialog in posvetovanje s socialnimi partnerji in organizacijami civilne družbe.

4.3 Izboljšati privlačnost, zagotavljanje in kakovost poklicnega izobraževanja in usposabljanja

4.3.1 EESO po posvetovanju s CEDEFOP posebej poudarja potrebo po ponovni preučitvi naših strategij za izobraževanje, usposabljanje in učenje, vključno s poklicnim izobraževanjem in usposabljanjem. Treba je:

- zagotoviti bolj usmerjeno izobraževanje in usposabljanje;
- spodbujati in spoštovati širše znanje, spretnosti ter sposobnosti;
- zmanjšati neuskkljenost znanja in spretnosti;
- podpreti nova učna okolja;
- odpreti strukture in ustanove za izobraževanje in usposabljanje;
- upoštevati individualne potrebe.

4.3.2 EESO zato pozdravlja *Brugges Communiqué*, katerega namen je okrepiti evropsko sodelovanje na področju poklicnega izobraževanja in usposabljanja, poleg tega pa opredeljuje 11 dolgoročnih strateških ciljev za naslednje desetletje (2011–2020). EESO podpira izboljšanje kakovosti poklicnega usposabljanja na ravni EU. Poklicno izobraževanje in usposabljanje bi moralo biti eno od prvih novih ciljnih področjih, ki bodo imela korist od večje mobilnosti.

4.4 Predlagati kakovosten okvir za pripravništvo

4.4.1 EESO pozdravlja ukrepe, ki bodo odpravili pravne in upravne ovire za prosto gibanje mladih za namen opravljanja pripravništva. V strukturiranem dialogu z mladimi je opredeljen še en ključni problem: kakovost pripravništva v vsaki državi članici. Evropski okvir bi zato moral sprožiti nacionalno razpravo o pripravništvu, vajeništvu in kakovosti delovnih pogodb, ki se ponujajo mladim. Pripravništvo bi moralo biti del izobraževalnih programov in vključevati močan izobraževalni element, kar bi mladim pozneje omogočalo pridobitev stabilnega, visoko kakovostnega, ustrezno plačanega in nediskriminatornega delovnega mesta.

4.4.2 Ta kakovostni okvir za pripravništvo bi moral veljati za vse oblike učenja v dejanskem delovnem okolju in ne glede na to, ali so te oblike del programov formalnega izobraževanja ali pa se izvajajo prostovoljno zunaj formalnega okvira izobraževanja. Pripravništvo ne sme biti nadomestilo za prava delovna mesta, temveč mora pripravnikom ponuditi znanja in spretnosti, ki so potrebni za nemoten prehod v poklicni svet. Mladi pripravniki morajo prejemati finančno nadomestilo za vse dejanske poklicne naloge in imeti socialno zavarovanje. Če naj bo pripravništvo učinkovito in primerno za trg dela, je treba vključiti **socialne partnerje**, ki sodelujejo pri njegovem oblikovanju, organizaciji, izvajanju in financiranju.

4.4.3 Povečati je treba privlačnost pripravništva, ki bi moralo odražati interese vseh zainteresiranih, države članice pa bi morale z različnimi vrstami spodbud spodbujati delodajalce k ustvarjanju več možnosti za pripravništvo ter posledično več novih in boljših delovnih mest za mlade, pri tem pa upoštevati okvirni sporazum o vključujočih trgih dela, ki so ga sklenili evropski socialni partnerji.

4.5 Predlagati osnutek priporočila Sveta o spodbujanju in potrjevanju neformalnega in priložnostnega učenja (2011)

4.5.1 EESO že dolgo časa meni, da je to vprašanje velikega pomena, zato podpira dodatne ukrepe na tem področju. EESO zlasti pozdravlja velik poudarek na potrjevanju neformalnega učenja. Razprava o načinih, kako se lahko izvaja potrjevanje, bi se morala osredotočiti tudi na kakovost, nadzor in spremljanje neformalnega izobraževanja. Vsakdo bi moral imeti koristi od ukrepov, ki spodbujajo neformalno učenje, zato ne bi smeli biti omejeni samo na prikrajšane mlade (kot je navedeno v sporočilu). Neformalno učenje, ki ga zagotavljajo predvsem nevladne organizacije s prostovoljnimi dejavnostmi, je pomembno kot način, kako lahko mladi pridobijo znanja in spretnosti, ki so potrebni v današnjem svetu, zlasti v zvezi z ustvarjalnostjo, timskim delom, reševanjem problemov, znanjem jezikov, multikulturno zavestjo, empatijo ter samoiniciativnostjo in odgovornostjo.

4.5.2 Delodajalci bodo imeli v zvezi s potrjevanjem neformalnega učenja ključno vlogo pri njegovem sprejemanju, vloga poklicnih in visokošolskih ustanov pa bo bistvenega pomena.

4.5.3 Za priznavanje neformalnega in priložnostnega učenja na nacionalni ravni že obstajajo številne dobre prakse, kot je „Profilpass“ v Nemčiji in „Ključni za življenje“ v Češki republiki. Te je treba upoštevati pri oblikovanju priporočila Sveta. Komisija bi morala prispevati k razmnoževanju in analizi dobrih praks ter upoštevati velike razlike v razvoju, tradiciji in razmerah v EU.

5. Spodbujanje privlačnosti visokošolskega izobraževanja za gospodarstvo, temelječe na znanju

5.1 *Podpreti reformo in posodobitev visokošolskega izobraževanja s predstavitvijo sporočila (2011), ki bo vzpostavilo nov in okrepljen program za visokošolsko izobraževanje*

5.1.1 Reforma visokega šolstva mora imeti veliko pomembnejšo vlogo pri doseganju ciljev strategije Evropa 2020, katerih namen je iz EU narediti vodilno družbo na področju znanja, inovacij in razvoja. Posodobitev sistemov visokošolskega izobraževanja, uresničitev evropskega visokošolskega prostora in ciljev bolonjskega procesa, večja vključenost civilne družbe in zasebnega sektorja, pregled in okrepitev sistemov zagotavljanja kakovosti visokošolskega izobraževanja ter priznanje pomena socialne razsežnosti v izobraževanju bi morali pomagati mladim diplomantom uspešno dostopati do trga dela in odstraniti ovire za enakopravno sodelovanje v izobraževanju, ki še vedno obstajajo v zvezi s socialnimi razlikami, spolom, narodnostjo itd.

5.2 Primerjati rezultate visokega šolstva

5.2.1 EESO glede na to, da je eden od ciljev določiti merila uspešnosti za merjenje rezultatov in dosežkov visokošolskega izobraževanja, poudarja pomen pazljive izbire meril ob tesnem sodelovanju s strokovnjaki na področju izobraževanja, organizacijami civilne družbe in zasebnim sektorjem, saj gre za zelo občutljivo področje. Tudi EESO je zaskrbljen glede možnosti ekstrapolacije metod ocenjevanja ali razvrščanja, ki se uporabljajo na drugih področjih, in dvomi, da je oblikovanje novega sistema ali lestvice za večdimenzionalno razvrščanje univerz v pristojnosti EU.

5.3 Predlagati večletni strateški inovacijski program (2011)

5.3.1 EESO želi v zvezi s strateškim inovacijskim programom (2011) Komisijo opozoriti na številna mnenja in priporočila iz zadnjih let, ki se nanašajo na to temo (3).

(3) Glej mnenji EESO o pregledu inovacijske politike Skupnosti v spreminjajočem se svetu, UL C 354 z dne 28.12.2010, str. 80, ter o naložbah v znanje in inovacije (lizbonska strategija), UL C 256 z dne 27.10.2007, str. 17.

6. Podpiranje odločnega razvoja nadnacionalne učne in zaposlitvene mobilnosti mladih

6.1 *Vzpostaviti posebno spletno stran Mladi in mobilnost z informacijami o možnostih učenja in mobilnosti EU (2010)*

6.1.1 EESO predlaga, da se novi paket informacij vključi v okvir obstoječih virov, kot so PLOTEUS, YOUTH in drugi obstoječi portali, saj bi lahko bilo vključevanje novih informacij v obstoječe spletne strani bolj uspešno in bi mladim olajšalo dostop. Pripraviti je treba tudi enotno bazo podatkov o prostih pripravniških mestih in prostovoljnem delu ter jo vključiti v te spletne strani.

6.2 *Predlagati osnutek priporočila Sveta za spodbujanje učne mobilnosti mladih (2010)*

6.2.1 EESO podpira krepitev posebnih ukrepov, katerih cilj je doseči večjo učno mobilnost, in uresničevanje sklepov javnih posvetovanj, povezanih s predlogi iz zelene knjige o *spodbujanju učne mobilnosti za mlade*. Ta je imela pri tem pomembno vlogo v letu 2009 in je ponudila nekaj dragocenih priporočil (4). Sprejeti je treba ukrepe podpore pred dejavnostjo, ki zahteva mobilnost, med njo in po njej.

6.3 Razviti kartico Mladi in mobilnost

6.3.1 Pobuda je nejasna glede vprašanja, ali je namen oblikovati novo kartico ali dati nov zagon obstoječi kartici za mlade <26 (*Youth <26 Card*). Dodano vrednost kakršne koli nove kartice je treba jasno opredeliti in jo primerjati z obstoječimi.

6.4 *Objaviti smernice o sodni praksi Evropskega sodišča glede pravic mobilnih študentov (2010)*

6.4.1 EESO meni, da je to pozitiven ukrep, ter poudarja, da je treba sodne odločbe objaviti v prilagodljivi, lahko dostopni in razumljivi obliki, prijazni tudi do srednješolcev.

6.5 *Predlagati uvedbo evropskega potnega lista znanj in spretnosti (2011)*

6.5.1 EESO podpira uvajanje evropskega potnega lista znanj in spretnosti. Meni, da je treba obstoječe potne liste (Europass in mladinski potni list) združiti v en sam splošen dokument, ki bi v okviru enotnega obrazca zajel tradicionalni življenjepis, formalno izobraževanje (Europass) ter neformalno in priložnostno izobraževanje. Mladih še vedno ne prepriča veliko število dokumentov, ki se nenehno spreminjajo, na koncu pa niti niso zelo učinkoviti. Poleg drugih dejavnikov bo na uspeh

(4) Mnenje EESO o zeleni knjigi Spodbujanje učne mobilnosti za mlade, UL C 255 z dne 22.9.2010, str. 81.

evropskega potnega lista znanj in spretnosti odločilno vplivalo to, kako ga bodo razumeli delodajalci in kako ga bodo uporabljali mladi, ki pa še vedno morajo imeti na voljo potrebne svetovalne in podporne ukrepe.

6.6 Izvajati pobudo „Tvoja prva zaposlitev EURES“

6.6.1 EESO pozdravlja vse oblike podpore za izboljšanje možnosti za zaposlitev mladih. EESO meni, da pri tem lahko pomaga krepitev portala EURES in drugih portalov ter izboljšanje kakovosti njihovih storitev.

6.7 Leta 2010 ustvariti evropski sistem za spremljanje ponudbe delovnih mest

6.7.1 EESO pozdravlja redne objave evropskega sistema za spremljanje ponudbe delovnih mest, ki zagotavlja dragocen in ažuren pregled dogajanja na evropskem trgu dela.

6.8 Spremljati uporabo zakonodaje EU o prostem gibanju delavcev

6.8.1 EESO se načeloma strinja, da uporaba zakonodaje EU o prostem gibanju delavcev koristi mladim in da jo je treba bolj skrbno spremljati (ta ukrep je v veljavi že nekaj časa). Vendar Komisija ne navaja jasno, kako bo organizirano spremljanje zakonodaje in izvajanje pobud za mobilne mlade.

7. Okvir za zaposlovanje mladih

7.1 Opredeliti najučinkovitejše ukrepe za podporo zaposlovanju mladih

7.1.1 Brezposelnost mladih, ki je bila zaskrbljujoča že pred krizo, je zdaj postala eden od najbolj zaskrbljujočih vidikov evropskega trga dela. V pobudi je navedeno: „**Brezposelnost mladih je nesprejemljivo visoka, saj dosega skoraj 21 %. Za uresničitev cilja 75-odstotne zaposlenosti v starostni skupini 20–64 let je treba prehod mladih na trg dela korenito izboljšati.**“⁽⁵⁾ Ne smemo podcenjevati pomena ukrepov, ki pomagajo, da se mladim že na začetku zagotovi visoko kakovostna, trajna in primerno plačana zaposlitev. EESO pozdravlja predlagane pobude in poziva Komisijo, da – v soglasju s socialnimi partnerji in drugimi zainteresiranimi stranmi – pridobi trdne zaveze držav članic za ustvarjanje delovnih mest za mlade. EESO pozdravlja tudi naslednjo izjavo iz besedila: „**Ureditve na področju plač in stroškov dela, ki ne spadajo v plačo, lahko spodbudijo**

zaposlovanje mladih, ki vstopajo na trg dela, vendar ne smejo povečevati zaposlitvene negotovosti. Pri vzpostavitvi dogovorjene plačne diferenciacije ob vstopu na trg dela lahko imajo pozitivno vlogo kolektivna pogajanja“, pri čemer je treba spoštovati načelo enakega plačila za enako delo ali delo enake vrednosti.

7.1.2 Urejanje položaja mladih na sedanjih trgih dela je ključni element pri povečanju konkurenčnosti Evrope. Da bi bili uspešni, moramo prej ali slej zagotoviti, da se talent sedanjih mlajših generacij bolje izkoristi, namesto da se izgubi.

7.1.3 EESO podpira prizadevanja Komisije, da bi opredelili najbolj učinkovite ukrepe za podporo zaposlovanju mladih, kot so programi usposabljanja, varnostni ukrepi in dajatve v povezavi z ukrepi za aktivacijo, subvencijami za zaposlovanje ter primerno ureditvijo na področju plač in socialne varnosti. Komisija je upravičeno poudarila tudi poklicno svetovanje. Ko se mladi ljudje odločajo o svoji poklicni poti, bi morali imeti na voljo potrebne informacije o različnih izobraževalnih možnostih, jasne predstave o potrebnem znanju in spretnostih ter informacije o možnem dogajanju na trgu dela, da lahko ustrezno načrtujejo svojo prihodnost. To še zlasti velja pri pripravi za prvo zaposlitev in pri njenem iskanju.

7.2 Vzpostaviti sistem za spremljanje položaja mladih, ki niso zaposleni, se ne izobražujejo in ne usposabljujejo

7.2.1 Druga posledica sedanje krize je vedno večje število mladih, ki niso zaposleni ter se ne izobražujejo ali usposabljujejo. Vendar je bilo do zdaj težko pridobiti celovito sliko o tem, kako resen je ta pojav na ravni EU in kako vpliva na duševno zdravje in blaginjo mladih. EESO zato pozdravlja predlog za vzpostavitev sistematičnega spremljanja na tem področju.

7.3 S pomočjo programa PROGRESS ustanoviti nov program vzajemnega učenja za evropske zavode za zaposlovanje (2010)

7.3.1 EESO podpira ta ukrep in priporoča usmeritev predvsem na poenotenje obstoječih dejavnosti, financiranja in izmenjave izkušenj. Bistveno je, da so na voljo učinkovite in ustrezne javne službe za zaposlovanje. Vendar so v nekaterih državah članicah za te storitve pristojne zasebne agencije, nekatere pa niso dovolj regulirane in v zadostni meri nadzirane. Bistveno je, da se ponudi stabilno, visoko kakovostno delo in zagotovijo socialne pravice. Pri tem je – tako kot na drugih področjih – ključnega pomena sodelovanje socialnih partnerjev.

⁽⁵⁾ Po podatkih Eurostata za januar 2011 je skupna stopnja brezposelnosti v EU-27 znašala 9,6 %. Stopnja brezposelnosti med mladimi (mlajšimi od 25 let) je znašala 21 %. Države z najvišjo brezposelnostjo mladih so bile Španija (43,6 %), Slovaška (36,6 %) in Litva (35,2 %).

7.4 Okrepiti dvostranski in regionalni dialog o politikah za zaposlovanje mladih s strateškimi partnerji EU

7.4.1 EESO se zavzema za krepitev dvostranskega in večstranskega sodelovanja z organizacijami, kot sta OECD in Unija za Sredozemlje, z vzhodnim partnerstvom, Zahodnim Balkanom ter v okviru odnosov EU z Latinsko Ameriko in Karibi, kakor tudi z drugimi deli sveta, s katerimi se lahko predvidi sodelovanje. To še zlasti velja za vprašanja v zvezi z mladimi iz priseljskih družin.

7.5 Spodbuditi mlade podjetnike, da bolje izrabijo novi evropski instrument za mikrofinanciranje v okviru programa Progress

7.5.1 EESO pozdravlja instrument za mikrofinanciranje kot nov način spodbujanja podjetniškega duha in ustvarjanja novih delovnih mest v mikro podjetjih⁽⁶⁾. Vendar pa meni, da je treba premisliti o razširitvi tega instrumenta, če se pokaže, da je to upravičeno, čeprav načrti za razširitev niso bili predvideni v okviru finančne perspektive EU po letu 2013.

7.5.2 Strukturirani dialog, ki trenutno poteka z mladimi, kaže, da mladi, ki se odločijo za ustanovitev lastnega podjetja, potrebujejo posebno podporo na dveh področjih, ki ju je treba upoštevati: (i) potrebni začetni kapital ter (ii) usmerjanje, mentorstvo in pomoč pri praktičnih vprašanjih.

7.6 Predlagati, da imajo vsi mladi zaposlitev, se nadalje izobražujejo ali so deležni ukrepov za aktivacijo v štirih mesecih po zaključku šolanja kot „jamstvo za mlade“

7.6.1 EESO pozdravlja zamisel o pripravi instrumentov na nacionalni ravni, ki bi lahko mladim olajšali premagovanje ovir pri prehodu iz izobraževanja na trg dela. Pozitivne izkušnje nekaterih držav članic je treba vzeti za zgled. Dolgoročno bi lahko bilo predlagano „jamstvo za mlade“ ključni prispevek k evropskemu socialnemu modelu in k ciljem strategije Evropa 2020.

7.7 Omogočiti dobro ravnotežje med pravicami do dajatev in usmerjenimi ukrepi za aktivacijo na podlagi vzajemnih obveznosti

7.7.1 EESO podpira ukrep za vzajemno obveznost, ki vključuje politike aktivacije za mlade, katerim grozi socialna izključenost, ter posodabljanje sistema socialne zaščite itd.

⁽⁶⁾ Mnenje EESO o naložbah v znanje in inovacije (lizbonska strategija), UL C 256 z dne 27.10.2007, str. 17–26.

Prav tako pozdravlja krepitev aktivacijskih in motivacijskih funkcij socialnega varstva, da bi preprečili predolgo odvisnost mladih ljudi od socialnih prejemkov.

7.8 Uvesti „enkratne“ pogodbe za nedoločen čas na segmentirane trge dela, in sicer z dovolj dolgo poskusno dobo in postopnim pridobivanjem pravic do zaščite iz zaposlitve

7.8.1 Koncept „enkratne“ pogodbe za nedoločen čas bi lahko bil eden od ukrepov, ki prispevajo k zmanjšanju neenakosti med tistimi, ki vstopajo na trg dela, in tistimi, ki so iz njega izključeni. EESO se zaveda pomembnih razlik med državami članicami na področju vstopa mladih ljudi na trg dela. Nekateri bolj togi sistemi mladim onemogočajo pridobitev kakršne koli zaposlitve, v drugih pa je več ponudb za kratkoročne pogodbe, ki so preveč fleksibilne in ne ponujajo polnega dostopa do socialnih prejemkov. EESO poudarja, da mora biti cilj sprejetih ukrepov zagotoviti stabilne pogodbe za mlade, ki preprečujejo vsakršno diskriminacijo na podlagi starosti, spola ali drugih razlogov.

8. Izkoriščanje celotnega potenciala programov financiranja EU

8.1 Izboljšati seznanjanje s pomočjo, ki jo lahko ESS ponudi mladim, in v celoti izkoristiti njegove možnosti

8.1.1 EESO pozdravlja pomen, ki ga sporočilo pripisuje uporabi Evropskega socialnega sklada. Komisija bi se morala v pogajanjih z državami članicami o proračunski porazdelitvi v okviru nove finančne perspektive posebej osredotočiti na to, ali je na voljo dovolj sredstev za pobude ESS, zlasti za pobude, povezane z mladino. Preučiti je treba krepitev mladinske razsežnosti drugih programov.

8.2 Zagotoviti, da bo sklad v bližnji prihodnosti koristil mladim in da se bo začel hitro uporabljati, da se dosežejo cilji strategije Evropa 2020

8.2.1 EESO meni, da si je treba prizadevati za izčrpano uporabo sedanjih možnosti ESS, drugi skladi pa bi morali vključevati tudi cilje, ki so navedeni kot horizontalne prednostne naloge.

8.3 Začeti pregled vseh ustreznih programov EU za učno mobilnost in izobraževanje na tem področju

8.3.1 EESO podpira predlog za organizacijo javnih posvetovanj z namenom spremljati prispevek mobilnosti k učenju. Veliko pozornosti bo namenil dejavnostim na tem področju, pri tem pa upošteval nove finančne perspektive.

8.3.2 Sporočilo Komisije ne omenja vloge evropskih programov za učenje, ki podpirajo aktivno državljanstvo in vključevanje mladih. Jasno je, da kakovost izobraževanja in trden trg dela prispevata k rasti v Evropi, vendar jih je treba pospremiti z instrumenti, ki spodbujajo sodelovanje mladih v družbi, da se mladi „zavzamejo“ in prevzamejo odgovornost za zadevne politike. Mladinski delavci in mladinske organizacije imajo lahko v zvezi s tem močnejšo vlogo. Razširiti je treba možnosti za prostovoljne civilne dejavnosti.

8.3.3 EESO meni, da protikrizni ukrepi ne bi smeli pomeniti zanemarjanja podpore neformalnemu učenju, saj njegova vloga pridobiva na pomenu in je že odločilen dejavnik za prihodnost in razvoj mladih ljudi.

8.4 *Preučiti izvedljivost evropskega sistema študentskih posojil za povečanje čezmejne mobilnosti*

8.4.1 EESO bo temeljito preučil morebitni prispevek tega ukrepa glede na možnosti in instrumente, ki so že na voljo. Poročila o oceni programov mobilnosti so pokazala, da je glavna ovira za povečanje mobilnosti financiranje študentov, vendar pa je treba za učinkovito podporo cilju mobilnosti (20 % do leta 2020) dati prednost dostopnosti in višini štipepdij. Postopek za dodelitev posojil je treba skrbno pripraviti in mlade o tem obvestiti, saj je treba preprečiti, kolikor je mogoče, da se ujamejo v dolžniški začarani krog.

V Bruslju, 15. marca 2011

Predsednik
Evropskega ekonomsko-socialnega odbora
Staffan NILSSON

Mnenje Evropskega ekonomsko-socialnega odbora o sporočilu Komisije Evropskemu parlamentu, Svetu, Evropskemu ekonomsko-socialnemu odboru in Odboru regij – Skupna kmetijska politika proti letu 2020: odziv na prihodnje izzive, povezane s hrano, naravnimi viri in ozemljem

(COM(2010) 672 konč.)

(2011/C 132/11)

Poročevalec: **g. CHIRIACO**

Evropska komisija je 18. novembra 2010 sklenila, da v skladu s členom 304 Pogodbe o delovanju Evropske unije Evropski ekonomsko-socialni odbor zaprosi za mnenje o naslednjem dokumentu:

Sporočilo Komisije Evropskemu parlamentu, Svetu, Evropskemu ekonomsko-socialnemu odboru in Odboru regij – Skupna kmetijska politika proti letu 2020: odziv na prihodnje izzive, povezane s hrano, naravnimi viri in ozemljem

COM(2010) 672 konč.

Strokovna skupina za kmetijstvo, razvoj podeželja in okolje, zadolžena za pripravo dela Odbora na tem področju, je mnenje sprejela 28. februarja 2011.

Evropski ekonomsko-socialni odbor je mnenje sprejel na 470. plenarnem zasedanju 15. in 16. marca 2011 (seja z dne 16. marca) s 197 glasovi za, 26 glasovi proti in 17 vzdržanimi glasovi.

1. Sklepi in priporočila

1.1 EESO pozitivno ocenjuje dokument in predloge Komisije in poudarja, da so bile v sporočilu upoštevane številne ugotovitve, ki jih je Odbor posredoval v prejšnjih mnenjih. Komisijo poziva, naj bolje pojasni povezavo med cilji, instrumenti in finančnimi viri SKP po letu 2013. Reformo SKP je treba izpeljati na način, ki bo zajamčil donosnost kmetijstva in pošten dohodek za kmete v vsej EU.

1.2 Glavna naloga SKP je upoštevati pomen kmetov kot proizvajalcev vsakdanjih živil ter vse pogosteje tudi zelene in trajnostne energije. Kmetijstvo in gozdarstvo morata poleg tega okrepiti svoj pomembni prispevek k trajnostnemu upravljanju naravnih virov in omogočiti konkreten odgovor na velika vprašanja, kot so boj proti podnebnim spremembam, pomanjkanje vode, varstvo okolja in biotska raznovrstnost⁽¹⁾ ter teritorialni razvoj.

1.3 EESO se strinja s predlogom, da se pretekla referenčna obdobja ne uporabljajo več kot podlaga za določanje višine pomoči in poudarja pomen neposrednih plačil v okviru SKP za ohranitev evropskega modela kmetijstva. Ta plačila so zelo pomembna kot nadomestilo za vzdrževanje družbeno zaželenih visokih standardov EU in kot plačilo za kmetijske storitve, ki

niso vključene v tržno ceno proizvodov. Prav tako imajo funkcijo varovala pred tveganjem in zagotavljanja dohodka kmetom na vse bolj nestabilnih trgih. Dobrine in storitve, ki jih kmetje zagotavljajo družbi, se po mnenju EESO navezujejo na trajnostni razvoj, varstvo okolja, vitalnost podeželskih območij, zmanjšanje revščine, varnost hrane, varstvo delavcev in potrošnikov.

1.4 Po mnenju EESO je tudi bistveno zagotoviti, da ta revizija ne poruši ciljev in mehanizmov za delovanje SKP, katerih namen je podpora akterjem kmetijskega, prehrabnega in okoljskega sektorja pri srednje- in dolgoročnem načrtovanju. Zato EESO meni, da bi bilo dobro predvideti dovolj dolgo prehodno obdobje (v skladu z novim programskim obdobjem, ki se bo končalo leta 2020), da bi se kmetje – zlasti tisti, ki so se v posebnih razmerah odločili za naložbe – lahko prilagodili odpravi uporabe preteklih referenčnih obdobj pri določanju vrednosti enotnega plačila. Odbor ponavlja, da se obdobje za izstop iz poenostavljene sheme enotnega plačila na površino za nove države članice izteče leta 2013. Zato poziva k potrditvi nacionalnega in regionalnega instrumenta prilagodljivosti, podobnega tistemu, ki izhaja iz člena 68⁽²⁾ za dodeljevanje oblik posebne podpore, ter k zagotavljanju popolnega usklajevanja z ukrepi drugega stebra, organizacijo trgov v sektorju sadja in zelenjave ter spodbujevalnimi ukrepi.

⁽¹⁾ COM(2010) 548 konč. – Ocena izvajanja akcijskega načrta EU za biotsko raznovrstnost za leto 2010.

⁽²⁾ Uredba Sveta (ES) št. 73/2009 z dne 19. januarja 2009 o skupnih pravilih za sheme neposrednih podpor za kmete v okviru skupne kmetijske politike in o uvedbi nekaterih shem podpor za kmete, spremembi uredb (ES) št. 1290/2005, (ES) št. 247/2006, (ES) št. 378/2007 in razveljavitvi Uredbe (ES) št. 1782/2003 (UL L 30, 31.1.2009, str. 16).

1.5 EESO se strinja, da bi dodeljevanje podpore v okviru SKP omejili zgolj na aktivne kmete, pri čemer bi evropski kmetijski model spodbujali z ukrepi iz prvega ali drugega stebra. Vsa plačila iz prvega in drugega stebra morajo biti usmerjena v reševanje socialnih, okoljskih in gospodarskih težav. V tem okviru EESO poziva Komisijo, naj opredeli pojem aktivni kmet, ki bi se uporabljal na celotnem ozemlju EU. EESO predlaga, da se opredelitev aktivnega kmeta opre na naslednja merila: proizvodnjo in trženje kmetijskih proizvodov, tudi z neposredno prodajo na lokalnih trgih, ter ustvarjanje javnih dobrin in storitev, koristnih za družbo.

1.6 EESO je prepričan, da mora biti politična odločitev Evropskega sveta, da zajamči pogoje za kmetijstvo v vsej EU, še naprej očitni cilj reforme SKP. Meni tudi, da ne bi smeli odpraviti podpore, ki je v okviru drugega stebra dodeljena kmetom na območjih z omejenimi možnostmi iz naravnih in podnebnih razlogov. Z dopolnilno podporo, vezano na površino, za kmete na območjih z omejenimi možnostmi bi lahko preprečili opuščanje kmetijske proizvodnje na ozemlju EU in tako prispevali k cilju prehranske varnosti. EESO poziva Komisijo, naj čim prej objavi predlog glede pregleda meril za določitev območij z omejenimi možnostmi (vmesna območja) ter tako omogoči ustrezno posvetovanje z vsemi zainteresiranimi stranmi.

1.7 EESO se strinja z omejevanjem plačil na podlagi kmetijske strukture države ali posamezne regije. Predlaga omejevanje v skladu s številom zaposlenih in najetih delavcev v kmetijskem gospodarstvu, pri čemer je treba upoštevati tudi delo, ki ga opravi kmet. Tako bi lahko tudi s socialnega vidika upravičili uporabo gospodarskih virov za delovanje SKP. Po mnenju EESO pa je treba upoštevati tudi posebnosti kmetijskih gospodarstev, ki jih sestavljajo zadruga in združenja kmetijskih proizvajalcev, saj bi plačilo moralo biti sorazmerno s številom udeleženih partnerjev.

1.8 Nova SKP bi morala kot prednostno nalogo zagotoviti, da bo EU imela konkurenčen in inovativen kmetijsko-živilski sektor, ki bo lahko prispeval k izboljšanju socialno-ekonomskih pogojev, delovnih razmer in varnosti delavcev v kmetijskem sektorju, pri dodeljevanju pomoči pa bi se morala sklicevati na popolno spoštovanje socialnih klavzul, zlasti spoštovanje delovne zakonodaje in pogodb.

1.9 Komisija bi morala pojasniti uporabo „zelene“ komponente neposrednih plačil in predstaviti dokončno oceno učinka tega predloga na sedanje okoljske programe iz drugega stebra. EESO jo poziva, naj razmisli o morebitnih drugačnih pristopih. Med možnostmi bi bila tudi ta, da bi bilo izplačilo „zelene“ komponente neposrednih plačil pogojeno z obveznim sodelovanjem pri določenih kmetijsko-okoljskih ukrepih, ki bi lahko

učinkovito vplivali na površino, pod pogojem, da finančne spodbude v celoti pokrijejo večje stroške in da bodo birokratski postopki čim krajši. V ta namen bi morala Komisija pripraviti seznam ustreznih ukrepov, iz katerega bi kmetje lahko izbrali tiste, ki so najbolj primerni za njihov konkretni položaj. Izvajanje teh storitev bi moralo biti na regionalni ravni organizirano tako, da bi imelo pozitiven vpliv na dohodek.

1.10 EESO meni, da učinkovite reforme SKP po letu 2013 ni mogoče izpeljati brez jasnih podatkov v zvezi z odločitvami o obsegu in sestavi proračuna EU. Vendar pa ocenjuje, da je treba zagotoviti vsaj to, da se ohrani sedanji delež proračuna, ki ga EU namenja SKP.

1.11 EESO opozarja, da bo nadaljnje odpiranje kmetijskih trgov EU povzročilo dodatne konkurenčne pritiske in čedalje večji vpliv nestanovitnosti mednarodnih trgov na cene proizvajalcev. Poleg tega izraža zaskrbljenost, da z obstoječimi instrumenti ni mogoče zagotoviti zadostne stabilnosti trgov. To je treba upoštevati v okviru reforme, ne samo pri reviziji neposrednih plačil, temveč tudi pri spreminjanju instrumentov za stabilizacijo trga.

2. Kratka vsebina sporočila Komisije

2.1 Cilji skupne kmetijske politike (SKP)

2.1.1 Po mnenju Evropske komisije mora prihodnja SKP (po letu 2013) prispevati k naslednjim ciljem ⁽³⁾:

— vzdržna proizvodnja hrane,

— trajnostno upravljanje naravnih virov in podnebni ukrepi,

— ohranjanje ozemeljskega ravnovesja in raznolikosti kmetijskih območij.

2.2 Instrumenti prihodnje SKP

2.2.1 Nevezana neposredna plačila ostajajo po mnenju Komisije glavni instrument podpore evropskemu kmetijstvu (osnovna nevezana neposredna plačila enotne vrednosti za vse proizvajalce v posamezni regiji ali državi članici). Za povečanje

⁽³⁾ Sporočilo za javnost Evropske komisije IP/10/1527 z dne 18. novembra 2010.

njihove učinkovitosti in pravičnosti se predlaga prehod od zgodovinskih plačil k fiksnemu in enotnemu plačilu na površino (osnovno plačilo). Gospodarske in naravne razmere, v katerih delujejo kmetje in ki se od države do države članice EU razlikujejo, pa terjajo pravično porazdelitev neposrednih plačil. Ta plačila bodo temeljila na prenosljivih pravicah, določenih za upravičena kmetijska zemljišča in odvisnih od izpolnjevanja zahtev navzkrižne skladnosti, ki jih je treba poenostaviti in uskladiti s cilji okvirne direktive o vodah. Predlaga se razmislek o uvedbi zgornjega praga pomoči (neposrednih plačil) na kmetijsko gospodarstvo (omejevanje), katerega učinki bi se lahko ublažili z upoštevanjem števila zaposlenih.

2.2.2 Po mnenju Komisije bi morala SKP po letu 2013 vključevati tudi dve drugi vrsti neposrednih plačil, namenjenih spodbujanju bolj zelenega kmetijstva („bolj zelene“ neposredne pomoči): 1) plačilo na hektar, ki bi se izvajalo v celotni EU in v zameno za katero bi kmetje sprejeli kmetijsko-okoljske ukrepe, ki presegajo osnovne ukrepe navzkrižne skladnosti (na primer trajni pašniki, kolobarjenje, ekološka praha itd.); 2) dodatno plačilo na površino, namenjeno kmetom na območjih z omejenimi možnostmi in/ali območjih s posebnimi naravnimi ovirami, kot dopolnilo podpori, ki se dodeli v okviru drugega stebra SKP.

2.2.3 Predvidene so nekatere izjeme pri nevezanosti plačil. Za nekatere regije in posamezne pridelke je predvidena možnost dodelitve vezane podpore v okviru jasno določenih finančnih omejitev. Za male kmete je predviden poseben in poenostavljen sistem pomoči, s katerim bi se izognili izgubi delovnih mest na podeželju. Kot odziv na kritiko Evropskega računskega sodišča glede mehanizmov za izplačevanje neposrednih plačil se predlaga, da se podpora dodeljuje izključno aktivnim kmetom.

2.2.4 Po mnenju Komisije je treba predvideti ohranitev nekaterih tržnih ukrepov. Takšni instrumenti naj bi se uporabljali v kriznih razmerah oziroma za njihovo obvladovanje. Predlaga se predvsem podaljšanje intervencijskega obdobja, uporaba klavzule o motnjah in razširitev zasebnega skladiščenja na druge proizvode ter izboljšanje nadzora. V tem okviru je Komisija napovedala predstavitev predlogov za stabilizacijo trga mleka in poudarila potrebo po premisleku o prihodnosti sektorja sladkorja. Poleg tega SKP po letu 2013 predvideva tudi sprejetje posebnih ukrepov za izboljšanje delovanja dobavne verige v prehranski industriji ter za povečanje pogajalske moči kmetov.

2.2.5 Splošna struktura SKP bo po predlogu Komisije še naprej temeljila na dveh stebrih. Podpora za razvoj podeželja mora biti v skladu s strategijo Evropa 2020 v večji meri usmerjena h konkurenčnosti, inovativnosti, boju proti podnebnim spremembam in varstvu okolja. V ta namen je treba v okviru

drugega stebra predvideti uvedbo instrumentov za obvladovanje tveganj, ki jih bodo države članice lahko uporabile za stabilizacijo proizvodnje in kmetijskih dohodkov.

3. Splošne ugotovitve

3.1 EESO ugotavlja, da Komisija v sporočilu sprejema naslednje ugotovitve, ki jih je izpostavil v prejšnjih mnenjih ⁽⁴⁾:

- potrebo po pravični porazdelitvi sredstev med države članice;
- potrebo po odpravi preteklih referenčnih obdobj za določitev višine upravičenosti do enotnega plačila;
- uvedbo „zelene“ komponente enotnega plačila, da bi se tako soočili z novimi izzivi, zlasti glede podnebnih sprememb, energije iz obnovljivih virov, upravljanja vodnih virov in biotske raznovrstnosti ⁽⁵⁾ ter da bi vzpostavili večjo povezavo med stopnjo dodeljene pomoči ter dobrinami in storitvami, ki jih kmetje zagotavljajo družbi in za katere na trgu običajno ne prejmejo plačila, ter nadomestili višje stroške tistim kmetom, ki kmetujejo na območjih z neugodnimi kmetijsko-okoljskimi pogoji;
- potrebo po omejitvi neposrednih plačil izključno na aktivne kmete, in sicer z upoštevanjem obstoječih delovnih mest in ustvarjanja novih na posamezni kmetiji, ter zlasti številu zaposlenih in najetih delavcev, vključno s (kmetijskim in gozdarskim) pogodbenim delom.

3.2 V mnenju NAT/449 o reformi SKP leta 2013 je EESO pozval „Komisijo, Svet in EP, naj najprej jasno opredelijo cilj SKP, nato pa predstavijo potreben skupek instrumentov in določijo finančne potrebe“. EESO ugotavlja, da Komisija v svojem sporočilu ne sledi temu logičnemu zaporedju. Zato jo poziva, naj bolje pojasni povezavo med cilji, instrumenti in finančnimi viri SKP po letu 2013.

⁽⁴⁾ Mnenje EESO o reformi SKP leta 2013 (UL C 354, 28.12.2010, str. 35, točka 5.6.11).

⁽⁵⁾ Sklep Sveta z dne 19. januarja 2009 o spremembah Sklepa 2006/144/ES o strateških smernicah Skupnosti za razvoj podeželja – programsko obdobje 2007–2013 (UL L 30, 31.1.2009, str. 112).

3.3 Cilji

3.3.1 V mnenju NAT/449 je EESO opozoril, da mora biti gonilo SKP po letu 2013 „evropski model kmetijstva, ki mora temeljiti na načelih neodvisnosti preskrbe s hrano in trajnosti ter na dejanskih potrebah kmetov in potrošnikov“. EESO zato izpostavlja glavne cilje, na katerih mora temeljiti SKP:

- prispevati h kvantitativni in kvalitativni varnosti preskrbe s hrano na evropski in svetovni ravni ⁽⁶⁾;
- prispevati k stabilizaciji trgov ⁽⁷⁾ ter predvsem omejiti nihanje cen kmetijskih proizvodov;
- zagotoviti podporo dohodkom evropskih kmetov, ki so nižji od dohodkov gospodarskih subjektov v drugih evropskih gospodarskih panogah ⁽⁸⁾;
- prispevati k oblikovanju sistema trgovinskih predpisov, ki bodo omogočili, da se ohrani evropski kmetijsko-živilski model in da se izognemo izkrivljanju konkurence;
- omogočiti kmetom, da ponovno pridobijo tržno moč v pogajanjih s trgovci, še posebej pa z velikimi trgovinskimi verigami ⁽⁹⁾;
- spodbujati trajnostno rabo naravnih virov, ohranjanje naravnih habitatov in biotske raznovrstnosti ob prevzemanju vidnejše vloge kmetijstva in gozdarstva v boju proti podnebnim spremembam ⁽¹⁰⁾;
- podpirati proizvodnjo in trženje kakovostnih lokalnih proizvodov na podeželskih območjih s spodbujanjem alternativnih distribucijskih poti ⁽¹¹⁾;
- ustvariti pravne pogoje za to, da bodo kmetje lahko upravljali kratke in pregledne dobavne verige;

⁽⁶⁾ Mnenje EESO o prihodnosti SKP po letu 2013 (UL C 318, 23.12.2009, str. 66, točka 2.3).

⁽⁷⁾ Mnenje EESO o reformi SKP leta 2013 (UL C 354, 28.12.2010, str. 35, točka 5.2) in mnenje EESO o oceni stanja v SKP in njeni prihodnosti po letu 2013 (UL C 44, 16.2.2008, str. 60, točka 7.4.2).

⁽⁸⁾ Mnenje EESO o prihodnosti SKP po letu 2013 (UL C 354, 28.12.2010, str. 35, točka 3.7).

⁽⁹⁾ Mnenje EESO o boljše delujoči verigi preskrbe s hrano v Evropi (UL C 48, 15.2.2011, str. 145, točka 3.6).

⁽¹⁰⁾ Mnenje EESO o prihodnosti SKP po letu 2013 (UL C 354, 28.12.2010, str. 35, točka 4.7).

⁽¹¹⁾ Mnenje EESO o prihodnosti SKP po letu 2013 (UL C 354, 28.12.2010, str. 35, točka 5.5.15).

— v okviru strategije Evropa 2020 spodbujati izobraževanje in inovacije (pametna rast), razvoj obnovljivih virov energije (trajnostna rast) in krepitev zaposlitvenega potenciala podeželja (vključujoča rast), ob upoštevanju dobrih praks na področju zaposlovanja, pogodb o zaposlitvi in sezonskega kmetijskega dela v EU in zunaj nje.

3.3.2 Varnost preskrbe s hrano po razumnih cenah še naprej ostaja prednostni cilj kmetijstva Evropske unije v svetovnem okviru, ki ga zaznamujejo demografski pritiski in naraščajoča poraba, kar zahteva ustrezen političen in strateški odziv za zagotavljanje globalnega razvoja in varnosti hrane.

3.3.3 EESO meni, da želijo evropski kmetje doseči „pravičen dohodek iz prodaje svojih proizvodov na trgu in družbenih storitev, ki jih opravljajo v okviru evropskega modela kmetijstva“ ⁽¹²⁾. SKP se zato ne more omejiti na podeljevanje pomoči. Zato EESO Komisijo poziva, naj pojasni, kako se bo nova SKP lotila problema stabilizacije trgov, pri tem pa naj predlaga zlasti rešitve za vprašanje cen in dohodkov v kmetijstvu.

3.3.4 Evropska kmetijska politika in politike za razvoj podeželja morajo spodbujati inovativnost in konkurenčnost. EESO meni, da bi bilo treba okrepiti prispevek razvoja podeželja in gozdarskih politik EU k ohranjanju biotske raznovrstnosti, sekvestraciji ogljika, proizvodnji in varčevanju z energijo, oblikovanju in promociji živil ter uravnoveženemu teritorialnemu razvoju. Razvoj podeželja lahko ustvarja priložnosti za ustanavljanje novih podjetij in višjo stopnjo zaposlenosti na podeželju s spodbujanjem diverzifikacije dohodkov v kmetijstvu. Treba pa je opozoriti, da je predelava živil ena glavnih gospodarskih dejavnosti na podeželskih območjih. Zato pri razvoju podeželja ne bi smeli zanemariti podpore podeželskim kmetijsko-živilskim podjetjem, ki so skupaj s kmeti dejavna na področju raziskav in razvoja, usposabljanja, inovacij in spodbujanja izvoza ali pa sodelujejo v pobudah sodelovanja med podjetji (npr. skupno vlaganje), da bi okrepili njihovo konkurenčnost na trgu.

3.3.5 EESO opozarja, da je nihanje cen na kmetijskih trgih sicer običajna težava v tem sektorju, ki pa se je v zadnjih letih močno zaostрила zaradi različnih dejavnikov, kot so izredne vremenske razmere, cene energije, špekulacije in povečanje svetovnega povpraševanja zaradi naraščanja števila prebivalstva. EESO želi s tem v zvezi poudariti, da so cene kmetijskih proizvodov, ki so se močno zvišale med letoma 2006 in 2008, nato pa močno padle, v zadnjih mesecih začele znova naraščati.

⁽¹²⁾ Mnenje EESO o reformi SKP leta 2013 (UL C 354, 28.12.2010, str. 35, točka 5.3).

EESO meni, da ima to izjemno nihanje cen kmetijskih proizvodov negativne posledice tako za proizvajalce kot za potrošnike. Poleg tega je EESO zaskrbljen, ker tudi v EU nekmetijski vlagatelji kapitala vse pogosteje poskušajo zemljo kupiti kot kapitalsko naložbo in v špekulativne namene, kar prav gotovo ni v duhu evropskega modela kmetijstva.

3.3.6 Nova SKP bi morala spodbujati in podpirati nove dejavnosti ter v sektor pritegniti zlasti mlade, tudi zato, da bi zajamčili prihodnost evropskega kmetijstva. V tem sektorju bo potrebna zamenjava generacij, saj je samo 7 % vseh evropskih kmetov mlajših od 35 let, v nekaterih državah članicah pa so razmere še bolj kritične. V EU-27 je trenutno eden od treh nosilcev dejavnosti starejši od 65 let in mnogi se bodo v naslednjih letih upokojili. Zato mora SKP prispevati k uresničevanju politike evropskih razsežnosti za spodbujanje dejavnosti v kmetijstvu, skupaj z ambiciozno in sinergijsko politiko zaposlovanja v kmetijskem sektorju.

3.4 Instrumenti

3.4.1 EESO poudarja pomen neposrednih plačil SKP za ohranitev evropskega kmetijskega modela. Neposredna plačila namreč podpirajo evropske kmete, ki nudijo javne dobrine in storitve, ki so velikega pomena za skupnost, niso pa ustrezno poplačani s cenami, ki se oblikujejo na kmetijsko-živilskih trgih.

3.4.2 Treba je predvideti poenostavitev načina delovanja instrumentov nove SKP, zlasti enotnega plačila. EESO se strinja, da je treba poenostaviti obveznosti glede okoljske navzkrižne skladnosti, in poziva k racionalizaciji sistema nadzora in z njim povezanih postopkov zmanjšanja plačil. EESO poudarja, da bi moral način pridobivanja „bolj zelenih“ neposrednih plačil olajšati in spodbujati dostop kmetijskih gospodarstev do podpore v okviru SKP. Zato in glede na morebitne nove obveznosti (npr. zaradi okvirne direktive o vodah) EESO poziva Komisijo, naj pozorno preuči učinek takšnih določb in opredeli postopke, ki kmetom ne bodo prinesli dodatnih zapletov.

3.4.3 EESO se strinja z načelom, da se osnovna plačila, ki bi se na regionalni ravni lahko razlikovala, obvezno povežejo z določenimi okoljskimi storitvami. Razprave, ki že potekajo, kažejo, da bo morda težko razlikovati med okoljskim elementom prvega stebra („zeleno“ komponento neposrednih plačil) in kmetijsko-okoljskimi ukrepi drugega stebra.

3.4.4 EESO se strinja z uvedbo novega merila določitve vrednosti neposrednih plačil. S tem v zvezi predlaga razmislek, da bi opredelili referenčno območje za določitev osnovnega elementa neposrednih plačil (evropska, nacionalna ali regionalna raven). EESO tudi predlaga, da se preveri možnost za to, da je eden od elementov neposrednih plačil povezan s stopnjo uporabe delovne sile in sprejemanjem drugih dobrih praks na področju konkurenčnosti, dela in inovacij.

3.4.5 EESO se strinja z odločitvijo, da se uvede enostavna in posebna shema pomoči za male kmete. Komisijo obenem poziva, naj pojasni zahteve, ki bodo veljale za opredelitev malih kmetov. EESO želi zlasti opozoriti, da je treba upoštevati posebne strukturne razlike, ki so značilne za kmetijstvo v različnih državah članicah.

3.4.6 EESO se sprašuje o posledicah procesa prilagajanja sedanjih tržnih instrumentov (zajamčene cene, dajatve, izvozne subvencije, javno skladiščenje, kvote, praha itd.) in s tem v zvezi poudarja, da tovrstne varnostne mreže same ne morejo zagotoviti stabilizacije trgov s kmetijskimi proizvodi, zlasti pa ne morejo rešiti težav v sektorju mleka⁽¹³⁾. EESO meni, da je – za okrepitev položaja kmetov v vrednostni verigi ter zaviranje nestabilnosti cen in pretirane tržne moči velikih trgovinskih verig – treba v okviru SKP po letu 2013 uvesti posebne instrumente za koncentracijo ponudbe in izboljšanje tržnih odnosov, s katerimi bi neposredno upravljali kmetje ali njihovi zastopniki, pri čemer bi uporabili ukrepe in instrumente, ki so jih že preizkusile nekatere skupne tržne organizacije.

3.4.7 EESO poziva h krepitvi ukrepov SKP, namenjenih za zvišanje vrednosti in promocijo lokalnih in kakovostnih kmetijsko-živilskih proizvodov na evropskem trgu in v tretjih državah, tudi z namenom boljšega delovanja kmetijsko-živilskih verig, večjega poznavanja raznolikih kmetijskih proizvodov z ozemlja EU, približevanja potrebam potrošnikov in odpiranja novih trgov v tujini. V tem smislu je EESO zainteresiran za uvedbo najboljših praks za označevanje kmetijskih proizvodov, tudi z namenom, da bi se odzvali na vse večje zahteve javnosti po informacijah in preglednosti.

3.4.8 EESO opozarja, da je v EU več kot 40 milijonov revnih, ki nimajo dovolj hrane. V tem smislu poziva Komisijo, naj v okviru SKP okrepi ukrepe za razdeljevanje hrane revnim v EU.

⁽¹³⁾ Mnenje EESO o oceni stanja v SKP in njeni prihodnosti po letu 2013 (UL C 44, 16.2.2008, str. 60, točke 7.4.13 do 7.4.15) in mnenje EESO o reformi skupne kmetijske politike leta 2013 (UL C 354, 28.12.2010, str. 35, točka 5.5.9).

3.4.9 Razvoj podeželja lahko prispeva k izpolnjevanju potreb sektorjev in podeželskih območij. EESO meni, da je treba ohraniti sedanji sistem SKP, ki razlikuje med dvema stebroma, pri čemer je treba reorganizirati ukrepe, ki sodijo v okvir posameznega stebra, in doseči boljše dopolnjevanje med sprejetimi ukrepi. ⁽¹⁴⁾

3.4.10 Ohranjanje kmetijske proizvodnje v celotni EU je del evropskega kmetijskega modela in s tem temeljna naloga SKP. V zvezi s tem EESO poudarja posebni pomen ukrepov za območja z omejenimi možnostmi v okviru razvoja podeželja. Zaradi čim večje kontinuitete je treba vsekakor ohraniti preizkušene ukrepe, zlasti nadomestila za negativne naravne in podnebne značilnosti.

3.5 Proračun EU in finančni viri SKP

3.5.1 EESO meni, da so cilji, ki jih sodobna družba postavlja evropskemu kmetijstvu, zelo ambiciozni in zahtevni; zaradi njih bo treba ohraniti SKP, ki ima učinkovite instrumente za izpolnjevanje zastavljenih ciljev, katere sistemi uspešno delujejo v praksi in ki ima ustrezna finančna sredstva ⁽¹⁵⁾. Poleg tega je treba SKP nujno vključiti tudi v vse ostale politike EU (podjetja, podnebni ukrepi, medsektorske politike, gospodarstvo, finance in davki, zaposlovanje in socialne pravice, energija in naravni viri, okolje, potrošniki in zdravje, zunanji odnosi in zunanje zadeve, regije in lokalni razvoj, znanost in tehnologija).

3.5.2 Po mnenju EESO je treba v razpravi o „SKP proti letu 2020“ upoštevati tudi dejstvo, da bo z vidika finančnih perspektiv in brez prilagajanja proračuna težko uresničiti cilje, ki jih Komisija v sporočilu postavlja prihodnji SKP, in braniti evropski kmetijski model.

3.5.3 EESO meni, da je reforma SKP za obdobje po letu 2013 tudi priložnost za začetek razprave o prerazporeditvi finančnih sredstev tako prvega kot drugega stebra. Rešiti je treba predvsem težavo glede neuravnotežene razdelitve sredstev SKP na ravni držav članic, ki je še posebej neugodna za nove države članice. V tem okviru je glede na opustitev uporabe preteklih referenčnih obdobjev treba določiti novo merilo za opredelitev najvišjega nacionalnega zgomjega praga neposrednih plačil za posamezno državo članico. V tem smislu EESO poziva, naj se iz praktičnih razlogov in ob upoštevanju različnih razmer v posameznih državah članicah poleg merila kmetijskih površin posamezne države članice razmisli še o drugih merilih. Zlasti

sprejetje meril v zvezi z življenjskimi stroški, zaposlovanjem, dodano vrednostjo ter razlikami v kmetijskopodnebnih razmerah in proizvodnih stroških bi lahko povečalo prispevek kmetijstva k teritorialnemu razvoju ⁽¹⁶⁾.

3.5.4 EESO se strinja z odločitvijo Komisije, da ne bo uvedla oblik nacionalnega sofinanciranja za ukrepe v prvem stebri. Glede drugega stebra je po mnenju EESO treba potrditi možnost nacionalnega sofinanciranja za izvajanje ukrepov za razvoj podeželja. EESO meni, da je treba spodbuditi tudi razpravo o dosedanjih odločitvah glede vrednosti nacionalnega sofinanciranja za razvoj podeželja, da bi upoštevali proračunske težave številnih držav članic in spodbudili učinkovitejšo porabo sredstev za naložbe na nacionalni ravni ⁽¹⁷⁾.

4. Posebne ugotovitve

4.1 EESO poziva k razmisleku o morebitnem pregledu zakonodaje EU na področju konkurence, ki se uporablja v kmetijsko-živilskem sektorju, da bi izboljšali delovanje kmetijsko-živilskih verig in ponovno uravnotežili tržno moč subjektov v prehranski verigi, zlasti glede distribucije.

4.2 EESO se strinja z okrepitevijo instrumentov za obvladovanje tveganja, ki se izvajajo v okviru SKP. Meni, da bi morali ti instrumenti prispevati k zmanjšanju nihanja dohodka in nestabilnosti trgov. Okrepitev zavarovalnih instrumentov in oblikovanje vzajemnih skladov bi morala kmetom pomagati pri obvladovanju zdravstvenih in podnebnih nevarnosti, ki bodo v bližnji prihodnosti še naraščale. EESO opozarja na resno krizo, ki je doletela svetovne finančne institucije, in Komisijo poziva, naj čim prej pojasni način delovanja, ki bo veljal za izvajanje teh instrumentov. Obenem izraža dvom glede možnosti, da se ukrepi za obvladovanje tveganja uvrstijo v drugi steber, saj lahko obveznost nacionalnega sofinanciranja države članice odvrne od izvajanja teh novih instrumentov.

4.3 EESO z zanimanjem pričakuje predlog Komisije za spodbujanje alternativnih distribucijskih poti, ki bi z ukrepi iz drugega stebra, namenjenimi razširjanju in utrjevanju neposredne prodaje in lokalnih trgov, povečali vrednost lokalnih virov. EESO meni, da bi bilo tovrstne alternativne trgovinske prakse treba podpreti tudi s sprejetjem *ad hoc* zakonodajnega okvira EU.

⁽¹⁴⁾ Mnenje EESO o prihodnosti SKP po letu 2013 (UL C 318, 23.12.2009, str. 66, točka 4.3).

⁽¹⁵⁾ Mnenje EESO o prihodnosti SKP po letu 2013 (UL C 318, 23.12.2009, str. 66, točka 2.5).

⁽¹⁶⁾ Mnenje EESO o reformi SKP v letu 2013 (UL C 354, 28.12.2010, str. 35, točke 5.7.4, 5.8.4 in 5.8.5).

⁽¹⁷⁾ Mnenje EESO o oceni stanja v SKP in njeni prihodnosti po letu 2013 (UL C 44, 16.2.2008, str. 60, točka 7.6.11).

4.4 EESO se zavzema za ponovni zagon in ugoden izid pogajanj v okviru STO, pri čemer poudarja učinke – v obliki nadaljnega odpiranja kmetijskih trgov – ki jih lahko imajo trgovinski sporazumi, še posebej z Mercosurjem, na učinkovitost delovanja SKP⁽¹⁸⁾. V tem oziru želi EESO opozoriti, da bo to pomenilo večjo konkurenco in nihanje cen kmetijskih proizvodov na mednarodnih trgih, kar je treba upoštevati v procesu reforme SKP, tako s spremembo instrumentov za stabilizacijo trgov kot s preusmeritvijo instrumenta neposrednih plačil. Mednarodna trgovina sicer lahko bistveno poveča razpoložljivost živil, saj poveča kakovost in raznolikost živilskih proizvodov na tržišču⁽¹⁹⁾. EESO opozarja, da so evropski kmetje v primerjavi s kmeti v tretjih državah v slabšem položaju, saj morajo spoštovati proizvodne standarde EU. Poziva k okrepitvi sistemov nadzora pri uvozu surovin, ki morajo izpolnjevati

enake zahteve, kot veljajo za evropske proizvode, sicer bomo pričali ne le oblikam nelegalne konkurence in socialnega dumpinga, ampak tudi precejšnjemu padcu kakovosti kmetijske proizvodnje in predelave živil.

4.5 EESO poziva Komisijo, naj sprejme ustrezne ukrepe za odpravo težav v zvezi z nezadostno proizvodnjo rastlin za krmo, bogatih z beljakovinami, ki je značilna za evropsko kmetijstvo in omejuje razvoj nekaterih proizvodnih panog EU. V tem smislu EESO z zanimanjem spremlja uresničevanje ukrepov za doseganje sinergije med kmetijsko-energetskimi programi in ukrepi za spodbujanje rastlinskih beljakovin v Evropi.

V Bruslju, 16. marca 2011

Predsednik
Evropskega ekonomsko-socialnega odbora
Staffan NILSSON

⁽¹⁸⁾ Mnenje EESO o oceni stanja v SKP in njeni prihodnosti po letu 2013 (UL C 44, 16.2.2008, str. 60, točka 7.4.9).

⁽¹⁹⁾ COM(2010) 127 konč. – Okvir politike EU za pomoč državam v razvoju pri reševanju vprašanja zanesljive preskrbe s hrano.

PRILOGA

k Mnenju Evropskega ekonomsko-socialnega odbora

Naslednji amandmaji, ki so bili med razpravo zavrženi, so prejeli več kot četrtno oddanih glasov:

Točka 1.5 Črta se zadnji stavek:

EESO se strinja, da bi dodeljevanje podpore v okviru SKP omejili zgolj na aktivne kmetovalce, pri čemer bi evropski kmetijski model spodbujali z ukrepi iz prvega ali drugega stebra. Vsa plačila iz prvega in drugega stebra morajo biti usmerjena v reševanje socialnih, okoljskih in gospodarskih težav. V tem okviru EESO poziva Komisijo, naj opredeli pojem aktivni kmetovalec, ki bi se uporabljal na celotnem ozemlju EU. EESO predlaga, da se opredelitev aktivnega kmetovalca opre na naslednja merila: proizvodnja in trženje kmetijskih proizvodov, tudi z neposredno prodajo na lokalnih trgih, ter ustvarjanje javnih dobrin in storitev, koristnih za družbo.

Rezultat glasovanja

Za:	74
Proti:	125
Vzdržani:	29

Točka 1.7 Točka se črta in doda se naslednje besedilo:

EESO se strinja z omejevanjem plačil na podlagi kmetijske strukture države ali posamezne regije. Predlaga omejevanje v skladu s številom zaposlenih in najetih delavcev v kmetijskem gospodarstvu, pri čemer je treba upoštevati tudi delo, ki ga opravi kmetovalec. Tako bi lahko tudi s socialnega vidika upravičili uporabo gospodarskih virov za delovanje SKP. Po mnenju EESO pa je treba upoštevati tudi posebnosti kmetijskih gospodarstev, ki jih sestavljajo zadruge in združenja kmetijskih proizvajalcev, saj bi plačila morala odražati dejstvo, da je več udeleženi. EESO ne more sprejeti uvedbe zgornje meje za izplačila podpor. Vsi kmetje morajo obravnavani enako, ne glede na velikost in pravno obliko njihovih kmetij. EESO meni, da zgornja meja ni skladna z načelom enake obravnave, ker je ni mogoče določiti na osnovi skupne, objektivne osnove.

Rezultat glasovanja

Za:	62
Proti:	155
Vzdržani:	20

Mnenje Evropskega ekonomsko-socialnega odbora o predlogu Uredbe (EU) št. .../... Evropskega parlamenta in Sveta o spremembi Uredbe (EU) št. 648/2004 v zvezi z uporabo fosfatov in drugih fosforinih spojin v detergentih za pranje perila v gospodinjstvu

(COM(2010) 597 konč. – 2010/0298 (COD))

(2011/C 132/12)

Samostojni poročevalec: **Nikos LIOLIOS**

Evropski parlament in Svet sta 10. oziroma 24. novembra 2010 sklenila, da v skladu s členom 114 Pogodbe o delovanju Evropske unije (PDEU) Evropski ekonomsko-socialni odbor zaprosita za mnenje o naslednjem dokumentu:

Predlog Uredbe (EU) št. .../... Evropskega parlamenta in Sveta o spremembi Uredbe (EU) št. 648/2004 v zvezi z uporabo fosfatov in drugih fosforinih spojin v detergentih za pranje perila v gospodinjstvu

COM(2010) 597 konč. – 2010/0298 (COD).

Strokovna skupina za kmetijstvo, razvoj podeželja in okolje, zadolžena za pripravo dela Odbora na tem področju, je mnenje sprejela 28. februarja 2011.

Evropski ekonomsko-socialni odbor je mnenje sprejel na 470. plenarnem zasedanju 15. in 16. marca 2011 (seja z dne 15. marca) s 174 glasovi za, 1 glasom proti in 9 vzdržanimi glasovi.

1. Sklepne ugotovitve

1.1 EESO priznava, da je Uredbo (ES) št. 648/2004 glede omejitev pri uporabi fosfatov in drugih fosforinih spojin v detergentih za perilo v gospodinjstvu treba spremeniti iz naslednjih razlogov:

— Čeprav fosfati v detergentih k evtrofikaciji prispevajo v manjši meri kot drugi viri, je omejitev njihove uporabe najučinkovitejša možnost za omejevanje nevarnosti evtrofikacije voda v vsej Evropski uniji.

— Nujno je zagotoviti popolnoma usklajen notranji trg detergentov za perilo ter tako industrijo in upravne organe razbremeniti dodanih stroškov, ki bi jih povzročila razdrobljenost trga, in obveznosti vzajemnega priznavanja, katere posledica je to, da je detergente s fosfati, zakonito dane na trg v državi članici Evropske unije, mogoče uvoziti in odobriti za potrošnjo v kateri koli drugi državi članici Evropske unije, čeprav ima ta veljavno zakonodajo, ki postavlja omejitve glede fosfatov.

— Nacionalne javne uprave držav članic, ki so sprejele zakonodajo glede količine fosfatov v detergentih v boju proti evtrofikaciji, utegnejo zaradi obveznosti, povezanih z vzajemnim priznavanjem v skladu z Uredbo 764/2008/ES, imeti več težav pri izvajanju.

— Veliko učinkovitejši bi bil enoten ukrep na ravni EU namesto različnih ukrepov v državah članicah.

1.2 Odbor pozdravlja splošni pristop Evropske komisije, ki poleg cilja zmanjšanja nevarnosti evtrofikacije vodnega okolja proučuje tehnično in socialno-ekonomsko izvedljivost nadomestitve fosfatov v detergentih z drugimi snovmi ter učinke te nadomestitve za učinkovitost in donosnost.

1.2.1 V zvezi s tem Odbor soglaša z možnostjo 4, po kateri omejitev uporabe fosfatov in drugih fosforinih spojin velja samo za detergente za perilo v gospodinjstvu, ne pa za detergente za strojno pranje ter detergente za ustanove in industrijo.

1.3 Predlog ne vnaša veliko novega, marveč določa zakonodajne ukrepe na ravni EU in krepi že obstoječo usmerjenost v zmanjšanje uporabe fosfatov in drugih fosforinih spojin v detergentih za perilo v gospodinjstvu. EESO ugotavlja, da si Komisija prizadeva čim bolj zmanjšati okoljski vpliv tovrstnih proizvodov široke potrošnje. Njen predlog bo imel večjo težo, če bo upošteval priporočila Odbora v tem mnenju. Odbor priznava, da so proizvajalci detergentov za perilo v gospodinjstvu v veliki meri prispevali k zmanjšanju okoljskega vpliva njihovih izdelkov, ko so večinoma prostovoljno sprejeli nadomestne rešitve za fosfate.

1.4 EESO meni, da se bo po spremembi Uredbe (ES) št. 648/2004 glede uporabe fosfatov in drugih fosforinih spojin v detergentih za perilo v gospodinjstvu treba sporazumeti o roku za prilagoditev in pripravo, potrebnem pred izvedbo določb. Odbor meni, da bo potrebno leto ali dve za prilagoditev sestave proizvodov in izvedbo nujnih sprememb v opremi in proizvodnem procesu, zlasti v primeru malih in srednje velikih podjetij.

2. Uvod

2.1 Fosfati, zlasti natrijev tripolifosfat, se v detergentih uporabljajo za zmanjševanje trdote vode, kar omogoča njihovo učinkovitejše delovanje. Lahko pa imajo škodljive učinke za vodno okolje in ogrozijo ekološko ravnovesje, ker prispevajo k večji rasti alg; ta pojav se imenuje eutrofikacija. Čeprav so fosfati iz detergentov šele na tretjem mestu med dejavniki, ki prispevajo k povečanju vsebnosti fosfatov v vodnih okoljih, se njihova omejitev v detergentih za pranje perila tako s tehničnega kot z gospodarskega vidika zdi najbolj učinkovita za zmanjšanje nevarnosti eutrofikacije.

2.2 Uredba (ES) št. 648/2004 o detergentih usklajuje dajanje detergentov na trg, vendar le v zvezi z označevanjem detergentov in biološko razgradljivostjo površinsko aktivnih snovi, ki jih vsebujejo. Člen 16 Uredbe upošteva pomisleke o eutrofikaciji in zahteva, da Komisija do 8. aprila 2007 „oceni, predloži poročilo o tem in, če je utemeljeno, predloži zakonodajni predlog o uporabi fosfatov z namenom njihove postopne opustitve ali omejitve na specifične uporabe“. Komisija je poročilo⁽¹⁾ predložila leta 2007, v njem pa je prišla do zaključka, da je znanje o tem, kakšno vlogo imajo fosfati v detergentih pri pojavu eutrofikacije, še nezadostno, vendar se hitro izboljšuje. Nadaljnje znanstveno delo, izvedeno po tem, ko je poročilo že bilo objavljeno, in podatki o gospodarskih in socialnih posledicah možnih omejitev so bili podlaga za poročilo o oceni učinka,⁽²⁾ ki proučuje več možnosti ukrepov glede uporabe fosfatov v detergentih.

2.3 Komisija se je lotila vrste analiz, da bi ugotovila, ali bi bile omejitve uporabe fosfatov v detergentih zaradi zmanjševanja eutrofikacije v EU upravičene. Te študije so bile podlaga za kasnejša posvetovanja z državami članicami, industrijo in nevladnimi organizacijami za varstvo okolja ter na sejah delovne skupine pristojnih organov za izvajanje Uredbe o detergentih, znane kot „delovne skupine za detergente“, ki se je sestala novembra 2006, julija in decembra 2007, julija 2008 ter februarja in novembra 2009.

2.3.1 Posebno posvetovanje z malimi in srednje velikimi formulatorji detergentov je v okviru Evropske podjetniške mreže potekalo leta 2009, njegov cilj pa je bil pridobiti boljši vpogled v trenutno uporabo fosfatov in nadomestnih sredstev pri formulaciji detergentov ter vpliv mogočih omejitev pri uporabi fosfatov na ta mala in srednje velika podjetja.

2.3.2 Na podlagi informacij iz poročila o oceni učinka ter navedenih študij in posvetovanj je bil pripravljen predlog COM(2010) 597 Komisije o spremembi Uredbe (EU) št. 648/2004, za katerega je bil Evropski ekonomsko-socialni odbor zaprosen, da pripravi mnenje.

⁽¹⁾ COM(2007) 234.

⁽²⁾ SEC (2010) 1278.

3. Glavna vsebina dokumenta Komisije

3.1 Ob upoštevanju ugotovitev vrednotenja in ocene učinka, ki jih je sprejela Komisija v skladu s členom 16 Uredbe (ES) št. 648/2004, naj bi predlog z uvajanjem omejitev o vsebnosti fosfatov in drugih fosfornih spojin v detergentih za pranje perila, ki se uporabljajo v gospodinjstvu, spremenil Uredbo (ES) št. 648/2004 o detergentih, kar naj bi zmanjšalo prispevek detergentov k celotni eutrofikaciji površinskih voda v EU.

3.1.1 Splošni cilj je zagotoviti visoko stopnjo zaščite okolja pred mogočimi neželenimi učinki fosfatov in drugih fosfornih spojin v detergentih ter zagotoviti dobro delujoč notranji trg za detergente.

3.2 Z vidika ocene učinka je bilo proučenih pet političnih možnosti:

- možnost 1: brez ukrepov na ravni EU, odgovornost za ravnanje se prepusti državam članicam ali v okviru regionalnega sodelovanja (osnovna možnost),
- možnost 2: prostovoljno ukrepanje industrije,
- možnost 3: popolna prepoved uporabe fosfatov v detergentih,
- možnost 4: omejitev vsebnosti fosfatov v detergentih za pranje perila,
- možnost 5: določitev mejnih vrednosti vsebnosti fosfatov v detergentih.

Ob presoji učinka različnih možnih ukrepov so bile upoštevane znanstvene analize o vplivu fosfatov v detergentih na nevarnost eutrofikacije v EU ter merila učinkovitosti in smotrnosti (vključno s praktičnostjo, socialno-ekonomskim učinkom in nadzorljivostjo). Informacije večinoma izvirajo iz prej navedenih študij ter iz neposrednega posvetovanja, ki je bilo opravljeno z zainteresiranimi stranmi.

Ocena in analiza učinkov možnosti kaže, da bi uvedba omejitev glede uporabe fosfatov in drugih fosfornih spojin v detergentih za pranje perila v gospodinjstvu na evropski ravni zmanjšala vpliv fosfatov iz detergentov na eutrofikacijo v vodah EU ter znižala stroške odstranjevanja fosforja v čistilnih napravah za odpadne vode. Tako zmanjšanje stroškov močno presega stroške reformulacije detergentov za pranje perila v gospodinjstvu z nadomestili za fosfate. Nasprotno pa omejitve na evropski ravni trenutno ne bi bile upravičene za detergente za strojno pomivanje posode ali detergente za ustanove in industrijo, saj nadomestna sredstva, ki so na voljo, v splošnem ne morejo ustrezno zadostiti tehničnim zahtevam pri uporabi teh sredstev.

4. Splošna priporočila

4.1 EESO izraža zadovoljstvo, da je Komisija pripravila ta predlog. Glede na to, da za vse vrste detergentov, razen tistih za perilo v gospodinjstvu, ni nobene nadomestne rešitve, ki bi bila s tehničnega in gospodarskega vidika sprejemljiva, soglaša, da se uporaba fosfatov in drugih fosfornih spojin zaenkrat omeji le na detergente za perilo v gospodinjstvu. Vendar pa je, kot upravičeno določa sprememba člena 16, treba proučiti tudi uvedbo omejitev za uporabo fosfatov v detergentih za strojno pomivanje posode. Proizvajalci so imeli dovolj časa za proučitev obstoječih nadomestnih rešitev, pa tudi za to, da bi našli nove in dosegli njihovo tehnično in gospodarsko sprejemljivost. Da bi industrijo spodbudili k napredku za doseg tega cilja, bi bilo morda primerno, da Komisija prevzame pobudo in se posvetuje z zainteresiranimi stranmi.

4.2 Glede ocene različnih možnosti EESO izraža naslednja stališča:

— možnosti 1 in 2 bosta ob nadaljevanju sedanjih trendov sicer vodili do počasnega zmanjšanja uporabe fosfatov, ne bosta pa izpolnili cilja dobrega delovanja notranjega trga detergentov. Ob nadomestitvi fosfatov z drugimi snovmi seveda ni mogoče izključiti zaobrnitve trenda in škodljivih posledic, ki bi jih to imelo za okolje.

— Možnost 3 se zdi najbolj privlačna za zmanjšanje nevarnosti evtrofikacije, vendar je ni priporočljivo izvajati, ker bo po eni strani povzročila nesorazmerno zmanjšanje učinkovitosti pomivalnih strojev, za katere danes ni izvedljivih nadomestnih tehničnih in gospodarskih rešitev, in ker po drugi strani sredstva za nadomestitev fosfatov iz detergentov za perilo v gospodinjstvu sama vsebujejo fosfor, zlasti fosfonate, ki so kljub temu, da so uporabljeni v majhnih količinah, zelo učinkoviti tako pri mehčanju vode kot pri stabilizaciji belil. Popolna izključitev fosforja iz detergentov torej ni mogoča.

— Možnost 4 je najustreznejša, ker se nanaša samo na detergente za perilo v gospodinjstvu, za katere že obstajajo izvedljive in zelo razširjene nadomestne možnosti, hkrati pa določa najvišji dovoljen prag vsebnosti fosfatov, ki omogoča uporabo fosfatov, snovi, katerih vloga je pojasnjena v prejšnjem odstavku. Omejitev vsebnosti fosfatov samo v detergentih za perilo bo manj učinkovit ukrep za zmanjšanje evtrofikacije kot možnost 3, ker je delež uporabe fosfatov v njih samo 60-odstoten v primerjavi z vso rabo. Tako bodo proizvajalci detergentov za strojno pranje imeli na voljo dovolj časa, da bodo za detergente te kategorije pripravili nadomestne rešitve, ki bodo ustrezne tako s tehničnega kot

gospodarskega vidika. Poleg tega to omogoča uskladitev specifikacij na ravni EU in zagotovitev nemotenega delovanja notranjega trga detergentov za perilo v gospodinjstvu, ki je danes razdrobljen.

— Za možnost 5 se zdi, da je v veliki meri skladna s cilji (zmanjšanje evtrofikacije in dobro delovanje notranjega trga za vse vrste detergentov), saj določa različne mejne vrednosti za vsebnost fosfatov v detergentih za perilo v gospodinjstvu, za strojno pranje in za detergente za ustavnove in industrijo, vendar glede na veliko raznovrstnost teh zahtev (proizvajalci so mnoge detergente za industrijo in institucije razvili posebej za posamezne stranke in njihove industrijske naprave) ne bi bilo preprosto doseči dogovora glede druge, zlasti pa zadnje kategorije. Če bi določili neko – kakršno koli že – mejno vrednost, bi bilo v skladu s členom 114 Pogodbe o delovanju Evropske unije treba pričakovati plaz zahtevkov za odstopanje, kar bi nacionalnim organom in Komisiji povzročilo veliko upravnih težav.

4.3 EESO priznava, da vsem državam članicam nevarnost evtrofikacije ne preti v enaki meri in zato izraža zadovoljstvo, da je Komisija predlagala ohranitev že veljavnih določb ob njihovi ustrezni spremenitvi, tako da bodo države članice imele možnost ohraniti nacionalne predpise o mejnih vrednostih za fosfate in druge sestavine iz fosforja v detergentih, ki niso sredstva za pranje perila v gospodinjstvu, ali pa določiti nove, če bo to potrebno in bodo na voljo ustrezne tehnične in gospodarske rešitve.

5. Posebne ugotovitve

5.1 EESO soglaša s predlogom o določitvi zgornje meje vsebnosti fosforja, 0,5 % teže, za vse fosfate in druge kemične sestavine, ki vsebujejo fosfor, v detergentih za perilo v gospodinjstvu. Tovrstna določitev meje zagotavlja, da prepredivi fosfatov ne bo mogoče zlahka zaobiti.

5.2 Odbor izraža zadovoljstvo, da namerava Komisija po sprejetju predloga v razpravi proučiti, v kolikšni meri detergenti za strojno pranje, ki vsebujejo fosfate, prispevajo k nevarnosti evtrofikacije, predložiti poročilo Evropskemu parlamentu in Svetu in, če se bo izkazalo za primerno, predlagati omejitve glede vsebnosti fosfatov v teh detergentih. Vendar pa meni, da je petletni rok razmeroma dolg, in priporoča naslednje:

— v treh letih ali, če je mogoče, še hitreje, je treba končati študijo o tem, koliko detergenti za strojno pomivanje posode, ki vsebujejo fosfate, prispevajo k nevarnosti evtrofikacije;

— treba je seznaniti in spodbuditi industrijske panoge, ki proizvajajo detergente za strojno pomivanje posode, pa tudi nadomestne surovine, da bodo pripravile in razvile nadomestne rešitve za zamenjavo fosfatov, ki že obstajajo, vendar jih je brez dvoma še mogoče izboljšati, tako da bodo tehnično in gospodarsko izvedljive,

— če se bo na koncu izkazalo, da fosfati iz detergentov za strojno pranje samo v majhni meri prispevajo k eutrofikaciji in da se poleg tega ni našla nobena nadomestna rešitev, ki bi potrošnikom zagotavljala učinkovitost detergenta, bi bilo treba določiti mejno vrednost vsebnosti fosforja – izraženo v odstotkih teže ali v gramih na pranje –, ki bi bila dovolj nizka, da ne bi preveč prizadela okolja, pa tudi dovolj visoka, da bi zagotavljala učinkovitost detergenta.

5.3 Kar zadeva skladnost predloga Komisije s politiko drugih institucij in cilji Unije, EESO upošteva oceno Komisije, ki je opisana v nadaljevanju, in soglaša, da je bila dosežena zadostna stopnja potrebne skladnosti.

5.3.1 Predlog je popolnoma skladen s cilji okvirne direktive o vodah (Direktiva 2000/60/ES), ki zahteva, da države članice do leta 2015 dosežejo dobro ekološko in kemično stanje površinskih voda. Na nekaterih občutljivih območjih EU so bili uvedeni usklajeni ukrepi držav članic in strategije o regionalnem sodelovanju, vendar je bil doslej napredek le majhen. Predlog Komisije je dopolnilni ukrep in je nujno potreben za uspeh dejavnosti regionalnega sodelovanja v boju proti čezmejnemu problemu eutrofikacije.

5.3.2 Predlog prav tako dopolnjuje Direktivo 91/271/EGS o čiščenju komunalne odpadne vode, ki zaradi preprečevanja eutrofikacije omejuje koncentracijo hranil, kot sta fosfor in dušik, v površinskih vodah.

5.4 Komisija navaja, da je pravna podlaga predloga člen 114 Pogodbe o delovanju Evropske unije (PDEU), katerega cilj je vzpostavitev notranjega trga ter zagotoviti visoko raven zaščite človeškega zdravja in varstva okolja.

5.4.1 Predlog je skladen tudi z načelom subsidiarnosti, o katerem govori člen 5(3) Pogodbe o Evropski uniji, saj predlog ne spada v izključno pristojnost Unije.

5.4.2 Komisija navaja, da ta predlog ne presega okvira, ki je potreben za doseganje zelenega cilja, in je zato skladen z načelom sorazmernosti iz člena 5(4) Pogodbe o Evropski uniji.

5.4.3 Komisija sklene, da je pravni akt, ki ga je treba izbrati, uredba, saj je njen cilj uskladitev vsebnosti fosfatov in drugih fosforinih spojin v detergentih za pranje perila v gospodinjstvu. Spreminja že obstoječo Uredbo o detergentih.

5.4.4 Odbor podpira pristop Komisije. Da bi se načelo sorazmernosti uporabljalo tudi za predvidene ukrepe, Odbor priporoča naslednje:

— če se pri nadzoru ugotovi, da je na trgu detergent za perilo z vsebnostjo fosforja, višjo od 0,5 % in nižjo od 2,0 %, in da je vsebnost fosforja, prijavljena pri pristojnih organih, nižja od 0,5 %, ga ne bi bilo treba obvezno umakniti s trga, če ni nevarnosti za zdravje, marveč bi moral biti kaznovan z upravno kaznijo. Ta je glede na stopnjo, po kateri je bila presežena dovoljena zgornja meja, lahko progresivna. Do prekoračitve 0,5-odstotne meje lahko pride nenamerno, če proizvajalec v istem obratu zakonito proizvaja detergente, ki vsebujejo fosfate in so namenjeni za države zunaj EU, in ker kljub sprejetim ukrepom za ločevanje različnih serij proizvodov lahko pride do mešanja. Komisija mora presoditi, ali bo v takšnem primeru zahtevala celovitejšo pojasnilo proizvajalca, da predlaganega ukrepa ne bi zlorabili za izogibanje 0,5-odstotni omejitvi. Umaknitev proizvoda s trga brez resnega razloga (zdravje, varnost uporabe) navsezadnje lahko povzroči večjo škodo za okolje, saj bo potrebnega več transporta, treba pa bo tudi uničiti embalažo in zavreči proizvode, ne da bi bili uporabljeni za ustrezen namen, čeprav so popolnoma varni in ustrezni za uporabo;

— če je vsebnost fosforja višja od 2,0 % teže, so potrebne kazni in predvideni ukrepi.

V Bruslju, 15. marca 2011

Predsednik
Evropskega ekonomsko-socialnega odbora
Staffan NILSSON

Mnenje Evropskega ekonomsko-socialnega odbora o sporočilu Komisije Evropskemu parlamentu in Svetu – Vmesni pregled Uredbe LIFE+

(COM(2010) 516 konč.)

(2011/C 132/13)

Poročevalec: **Lutz RIBBE**

Evropska komisija je 30. septembra 2010 sklenila, da v skladu s členom 304 Pogodbe o delovanju Evropske unije Evropski ekonomsko-socialni odbor zaprosi za mnenje o naslednjem dokumentu:

Sporočilo Komisije Evropskemu parlamentu in Svetu Vmesni pregled Uredbe LIFE+

COM(2010) 516 konč.

Strokovna skupina za kmetijstvo, razvoj podeželja in okolje, zadolžena za pripravo dela Odbora na tem področju, je mnenje sprejela 28. februarja 2011.

Evropski ekonomsko-socialni odbor je mnenje sprejel na 470. plenarnem zasedanju 15. in 16. marca 2011 (seja z dne 15. marca) s 185 glasovi za, 2 glasovoma proti in 7 vzdržanimi glasovi.

1. Povzetek

1.1 Ker so se zaradi težav z izvajanjem prvi projekti LIFE+ začeli uresničevati šele januarja 2009, predloženo vmesno poročilo o programu LIFE+ (za obdobje izvajanja 2007–2013) nima zadostne podatkovne baze, da bi lahko že vsebovalo strokovno oceno za tekoče obdobje izvajanja.

1.2 EESO je vsekakor vedno poudarjal velik pomen programa LIFE, ki obstaja že skoraj 20 let, za razvoj in oblikovanje evropske okoljske politike. Meni, da sta njegovo nadaljevanje in nadaljnji razvoj potrebna in smiselna tudi v novem finančnem obdobju (2013–2020).

1.3 Program LIFE mora biti čim bolj prožen instrument, ki bo Komisiji omogočil konstruktivno vlogo. Z LIFE, ki predstavlja približno 0,2 % proračuna EU, je mogoče podati dragocene prispevke in najti možnosti za rešitve. Ni pa mogoče z njim popraviti napačnega razvoja, ki so ga povzročila druga politična področja EU, niti ni mogoče z njim financirati vseh strategij EU, ki se nanašajo na okolje.

1.4 Pri prihodnjem izboru projektov LIFE bi morale biti odločilne potrebe, ki izhajajo iz problemov z izvajanjem okoljske politike EU. Razmišljanje o proporcionalnosti v zvezi z nacionalno porazdelitvijo sredstev v prihodnosti ne bi smelo imeti vloge.

1.5 Okoljska politika je v Evropi bolj razvita kot v drugih delih sveta, ker to zahteva aktivna civilna družba. V zvezi s tem Komisija upravičeno poudarja vlogo organizacij za varovanje narave in okolja, ki jo priznava tudi EESO. Vendar pa bi morali tudi druge dele civilne družbe spodbuditi k večjemu sodelovanju pri projektih LIFE v prihodnosti. Mehanizmi za financiranje LIFE+ morajo biti oblikovani tako, da dobri projekti ne propadejo zaradi togih zahtev o sofinanciranju.

2. Splošne ugotovitve

2.1 Instrument EU za financiranje na področju okolja LIFE je bil doslej nedvomno izjemno pomemben program EU, ki je dal odločilne spodbude za uporabo oz. razvoj in oblikovanje okoljske politike in okoljskega prava Skupnosti. Zaživel je maja 1992 z Uredbo (EGS) št. 1973/92 *Finančni instrument za okolje (LIFE)*.

2.2 LIFE I je potekal od leta 1992 do 1995 in je imel na voljo proračun v višini 400 milijonov evrov (100 milijonov evrov na leto). Ker je bil uspešen, se je z Uredbo (ES) št. 1404/96 začela izvajati druga faza (LIFE II), ki je potekala od leta 1996 do 1999 in za katero je bilo skupno na voljo 450 milijonov evrov (112,5 milijona evrov na leto). LIFE III oz. Uredba (ES) št. 1655/2000 je imela sprva veljavnost od leta 2000 do 2004 (128 milijonov evrov na leto), ki pa je bila z Uredbo (ES) št. 1682/2004 podaljšana do konca zadnjega finančnega obdobja (do konca leta 2006).

2.3 Z Uredbo (ES) št. 614/2007 se je v novem finančnem obdobju 2007–2013 začela izvajati nova faza LIFE, in sicer LIFE+, za katero je skupno na voljo 2,17 milijard evrov (t.j. približno 340 milijonov evrov na leto).

2.4 Z LIFE+ se je povsem preoblikovalo dosedanje financiranje na področju okolja: tako so se združili deli dosedanjih programov financiranja iz nekdanje proračunske postavke 07 (Forest Focus, financiranje nevladnih organizacij, pobuda URBAN, razvoj novih pobud za politiko, deli iz uresničevanja okoljske politike, deli LIFE-Okolje in LIFE-Narava), po drugi strani pa je bilo sklenjeno, da se z LIFE ne bodo več financirali klasični, fizično otipljivi projekti okoljskih naložb; za to naj bi v prihodnosti služila postavka 1a proračuna EU (okoljski projekti) oz. postavka 1b in deli iz postavke 2 (za projekte varstva okolja). Dosedanje financiranje mednarodnih dejavnosti se je preneslo iz postavke 4 (ukrepi na področju morskega okolja) v postavko 3.

2.5 LIFE+ je usmerjen v financiranje ukrepov (z izključno evropsko razsežnostjo), ki podpirajo okoljsko politiko, kot so na primer izmenjava zglednih praks, razvoj zmogljivosti pri lokalnih in regionalnih oblasteh in podpora nevladnim organizacijam, ki delujejo v vsej Evropi.

2.6 Za naložbene projekte v tem finančnem obdobju tako Komisija ne predvideva več LIFE, temveč (nove) postavke 1A, 1B, 2 in 4.

2.7 Ker je uredba LIFE + začela veljati šele junija 2007, je bilo mogoče projekte razpisati šele oktobra 2007. Prvi projekti nove faze LIFE+ so se zato lahko začeli izvajati šele januarja 2009. To pomeni, da je Komisija v predloženem vmesnem pregledu, ki je tema tega mnenja, lahko podala le razmislek o relativno majhnem številu projektov, ki so se šele dobro začeli izvajati. Komisija je pravilno zapisala, da so tako „na voljo le omejene informacije o rezultatih“.

3. Posebne ugotovitve

3.1 V vmesnem pregledu je na več mestih zapisano, kako pomemben je program LIFE+. Opisan je kot „učinkovito orodje“, ki „ustvarja dodano vrednost“, in poudarjeno je, da „upravičenci in države članice menijo, da je nadaljevanje programa bistvenega pomena za izvajanje okoljske politike EU“.

3.2 EESO izraža dvom, da bi te navedbe lahko izhajale iz obravnavanega vmesnega poročila, temelječega na projektih, ki so se začeli januarja 2009. Kot je znano, EESO ni nikoli izrazil dvoma o tem, da je program LIFE resnično zelo pomemben, vendar pa iz skopih podatkov, na podlagi katerih je bil pripravljen vmesni pregled, ni mogoče potegniti nobenih pravih sklepov o tej novi fazi LIFE+.

3.3 Ker pa se že sedaj razmišlja o morebitnem novem programskem obdobju po letu 2013, želi Odbor izkoristiti priložnost in že sedaj obravnavati nekatera temeljna vprašanja in podati predloge.

3.4 Zato želi Odbor najprej izraziti mnenje, da pravi vmesni pregled nove faze programa LIFE+ sedaj še ni mogoč.

3.5 EESO je v mnenju ⁽¹⁾ o predlogu kasneje sprejete uredbe o LIFE+ podal nekatera opozorila, ki so se sedaj očitno izkazala za upravičena.

3.6 Odbor je navedel, da se dosednji programi LIFE jasno lahko obravnavajo kot zelo uspešni usmeritveni politični instrumenti Komisije. S tako skromnimi sredstvi je bilo vsekakor znatne uspehe mogoče doseči zato, ker je Evropska komisija lahko postavljala zahteve in je tako med potencialnimi nosilci projektov in državami članicami prišlo do določenega „tekovanja“ za sredstva LIFE: države članice (natančneje: zasebni in javni nosilci projektov v državah članicah) so morali v zgodnjih fazah LIFE zasnovati in razviti inovativne projekte, ki so bili primerni za program LIFE. Ti so bili v okviru določenega izbirnega postopka kritično ocenjeni, nato pa potrjeni ali zaradi pomanjkljive kakovosti oz. nezadostnih proračunskih sredstev zavrnjeni. Tako je Komisija pri podeljevanju sredstev zagotavljala tako evropsko preglednost kot tudi jasno usmerjanje.

3.7 EESO še vedno meni, da mora imeti Komisija za podporo **svoje** okoljske politike, ki v nekaterih sektorjih, kot je znano, le mukoma napreduje, na voljo instrument, ki ga lahko izključno sama oblikuje, pri tem pa ji ni treba razmišljati o proporcionalnosti, na primer v zvezi z regionalno porazdelitvijo sredstev.

3.8 Vendar pa Komisija v vmesnem pregledu ugotavlja, da je okvirna nacionalna dodelitev sredstev v novi projektni fazi sicer izboljšala „geografsko porazdelitev projektov“, vendar pa pregled kaže, da se zaradi te nacionalne dodelitve lahko „izberejo slabši projekti“.

3.9 Ravno to je bila bojazen EESO. Zato Komisijo in Svet prosi, da znova temeljito preučita pristop programa LIFE. Cilj ne sme biti prenos sredstev EU državam članicam, s katerimi se tam financirajo okoljski projekti evropske razsežnosti. Program bi se moral jasno izvajati tam, kjer službe Komisije ugotavljajo največjo potrebo za napredek na področju okoljske politike EU.

3.10 Okoljsko politiko v Evropi sedaj že močno določajo pravila EU, kar je mogoče utemeljiti le z razlogi delujočega notranjega trga. Ni pa primerno, da se zakonodaja prenaša na raven EU, medtem ko se ustrezni instrument za oblikovanje politike v določeni meri nacionalizira.

3.11 Projekti in procesi, ki se financirajo v okviru LIFE, bi morali po mnenju EESO še bolj ciljno usmerjeno kot doslej služiti izvajanju sprejetih strategij EU (zlasti strategije EU o trajnostnem razvoju, o kateri se sedaj izredno malo govori, strategije o biotski raznovrstnosti, strategije o varstvu podnebja ter okoljskih prvinah strategije Evropa 2020). Posebno pozornost bi morali nameniti zglednosti projektov, kar pomeni, da ni nujno, da je vsak posamezen projekt inovativen, kot se na primer sedaj zahteva na področju biotske raznovrstnosti. Pogosto ne primanjkuje inovativnosti, ampak so rešitve, ki so že na voljo, enostavno premalo razširjene in se ne izvajajo.

⁽¹⁾ CES 382/2005, UL C 255 z dne 14.10.2005, str. 52.

3.12 Komisija v prihodnosti pri izboru projektov tako vsebinsko kot tudi finančno potrebuje veliko prožnost, med drugim tudi kar zadeva stopnjo sofinanciranja. EESO meni, da bi bilo treba omogočiti tudi 100-odstotno financiranje EU.

3.13 Komisija pravilno navaja, da so na primer prispevki civilne družbe bistvenega pomena za razvoj okoljske politike. Evropska okoljska politika v primerjavi z drugimi deli sveta pogosto velja za naprednejšo ravno zato, ker družbena razprava terja večje varstvo okolja in narave. V interesu EU je, da se ta razprava spodbuja, in se ne sme izjaloviti zgolj zaradi določenih stopenj sofinanciranja.

3.14 EESO se zavzema za izvajanje programa LIFE+ s pomočjo konstruktivnega sodelovanja z vsemi nevladnimi organizacijami tako v državah članicah (z organizacijami podjetij, sindikati idr.) kot tudi na ravni EU. Člani teh organizacij so pogosto dejavni na področjih, na katerih želi EU zagotoviti boljše varstvo okolja in boljše izvajanje okoljske politike EU. Ustrezno ozaveščanje in ustrezna prizadevanja torej ne bi smeli biti prepuščeni le okoljskim organizacijam, ampak bi morala za to poskrbeti tudi podjetja.

3.15 Zato želi EESO izrecno poudariti, da je treba poleg tradicionalnih združenj za varstvo narave in okolja k dejavnemu sodelovanju pri projektih LIFE spodbuditi tudi organizacije podjetij in sindikate.

3.16 EESO se strinja s Komisijo, da je potrebno „bolj natančno določanje prednostnih nalog in poudarkov v okviru vsake teme [...] in določanje letnih prednostnih področij“. Pri tem je treba pozornost nameniti tudi različnim oblikam medsektorskega pristopa. Tudi čezmejnih projektov s tretjimi državami ne bi smeli kategorično izključevati.

3.17 Čeprav EESO ceni program LIFE, želi posvariti tudi pred precenjevanjem njegovih zmožnosti. S približno 340 milijoni EUR, ki so letno na voljo, je mogoče financirati mnogo projektov, ki lahko podajo dragocene smernice za pozitivne pristope na področju okoljske politike. S temi sredstvi, ki pomenijo približno 0,2 % proračuna EU, pa ni mogoče rešiti vseh problemov, ki so jih povzročile napačne usmeritve na drugih političnih področjih.

3.18 Vmesno poročilo področju „biotske raznovrstnosti“ programa LIFE pripisuje, da ima potencial „postati glavni instrument za izrecno financiranje izvajanja akcijskega načrta za biotsko raznovrstnost“, o tem pa ima EESO določene pomisleke. LIFE bo, bi moral in mora seveda prispevati k ponazarjanju, kako je konkretno mogoče ohranjati biotsko raznovrstnost in gospodarsko izkoriščanje naravnih virov. Vendar pa je za zagotavljanje tega treba uporabiti druge instrumente financiranja.

3.19 Tako Komisija sama v sporočilu ⁽²⁾ navaja, da „[je] skupna kmetijska politika (SKP) [...] orodje politike, ki najbolj vpliva na biotsko raznovrstnost na podeželskih območjih“ in da „[je] Evropski kmetijski sklad za razvoj podeželja (zlasti v okviru osi 2) [...] še vedno najpomembnejši vir financiranja Skupnosti za omrežje Natura 2000 in biotsko raznovrstnost v EU“. Torej ne program LIFE.

3.20 Dejstvo je, da je vključno z mrežo Natura 2000 trenutno pokritih le 20 % celotnih potreb financiranja za ohranjanje naravnih rezervatov, tega problema pa ni mogoče rešiti s programom LIFE, temveč z vključevanjem varovanja narave in okolja v druga politična področja, k čemur se toliko poziva. To pomeni, da bi bilo treba nalogo in vlogo programa LIFE znova temeljito opredeliti.

V Bruslju, 15. marca 2011

Predsednik
Evropskega ekonomsko-socialnega odbora
Staffan NILSSON

⁽²⁾ Poročilo Komisije Svetu in Evropskemu parlamentu: Ocena izvajanja akcijskega načrta EU za biotsko raznovrstnost za leto 2010, COM(2010) 548.

Mnenje Evropskega ekonomsko-socialnega odbora o reviziji strategije Skupnosti za živo srebro

(COM(2010) 723 konč.)

(2011/C 132/14)

Poročevalka: **ga. LE NOUAIL MARLIÈRE**

Evropska komisija je 7. decembra 2010 sklenila, da v skladu s členom 304 Pogodbe o delovanju Evropske unije Evropski ekonomsko-socialni odbor zaprosi za mnenje o naslednjem dokumentu:

Revizija strategije Skupnosti za živo srebro

COM(2010) 723 konč.

Strokovna skupina za kmetijstvo, razvoj podeželja in okolje, zadolžena za pripravo dela Odbora na tem področju, je mnenje sprejela 28. februarja 2011.

Evropski ekonomsko-socialni odbor je mnenje sprejel na 470. plenarnem zasedanju 15. in 16. marca 2011 (seja z dne 15. marca) s 173 glasovi za, 6 glasovi proti in 12 vzdržanimi glasovi.

1. Sklepne ugotovitve

Izvajanje strategije za živo srebro, sprejete leta 2005, močno napreduje, saj so bili izvedeni že skoraj vsi ukrepi, ter se bo gotovo nadaljevalo in še okrepilo.

1.1 EESO sicer podpira sklepe Sveta o tej temi ⁽¹⁾, vendar priporoča Komisiji, državam članicam in socialnim partnerjem, da:

- a) priznajo, kako nujno in pomembno je, da EU ohrani prednost na svetovni ravni, in sicer z nadaljnjimi zavezami za zmanjšanje uporabe, ponudbe in emisij živega srebra;
- b) razmislijo o skupnem cilju, ki bi moral iti z roko v roki z obsežnim zmanjšanjem, odstopanja pa bi se dovolila le v razmerah, ki bi to zahtevale (posebne tehnične ali finančne težave), namesto da se izhaja iz uporabe ločenih omejitev za vsak proizvod in uporabo ter vsako stopnjo v življenjskem ciklu živega srebra;
- c) ohranjajo in izboljšajo podporo izvajanju projektov v državah v razvoju in državah z gospodarstvom v prehodu, in sicer v skladu z delom medvladnega pogajalskega odbora ter mednarodnim delom na področjih, navedenih v točki 34 sklepa 25/5 Upravnega sveta UNEP;
- d) sklenejo, da je treba prenehati z uporabo živega srebra v kloralkalni industriji, zato poziva Komisijo, da do 1. januarja 2012 pripravi predlog *pravno zavezujočih ukrepov, vključno z*

rokom prenehanja uporabe živega srebra v tem sektorju, ki mora biti določen za čim *zgodnejši datum* in najpozneje do leta 2020;

- e) opozorijo, da je treba sprejeti specifične ukrepe glede na emisije živega srebra iz industrijskih virov, ter poziva Komisijo, naj čim prej sprejme sklepe o najboljših razpoložljivih tehnologijah in tem tehnologijam ustrezajoče ravni emisij za vse, povezane z industrijsko predelavo živega srebra; s tem bi podprli izvajanje nedavno sprejete direktive o industrijskih emisijah;
- f) ocenijo možnosti za omejitev uporabe živega srebra v majhnih okroglih baterijah (t. i. gumbastih celicah) in do 1. julija 2012 predlagajo omejitve za njihovo prodajo;
- g) do 1. julija 2012 dodatno razmislijo o možnosti opustitve živega srebra v zobozdravstvu, pri čemer naj upoštevajo vse razpoložljive študije, razvoj in razpoložljivost alternativ;
- h) sprejmejo ukrepe, ki bodo zagotovili vgradnjo zelo učinkovitih ločevalnikov amalgama v vseh zobozdravstvenih ambulantah v EU;
- i) do 31. decembra 2012 raziščejo uporabo živega srebra v cepivih, obstoječe alternative in možen obseg ustrezne odprave živega srebra na tem področju, s čimer bi bolje zaščitili javno zdravje;
- j) do 31. decembra 2012 sprejmejo ukrep za izvedbo prve serije testov metil živega srebra v ribah in v skladu s tem po vsej EU posodobijo obveščanje o tveganju;

⁽¹⁾ Sklepi Sveta o reviziji strategije Skupnosti za živo srebro, sprejeti 14. marca 2011 (7774/11).

- k) sprejmejo ukrep za dodatno osveščanje in izboljšano seznanjenost z dejstvom, da energetske varčne žarnice vsebujejo živo srebro in jih je treba zbirati ločeno in pazljivo, da se ne zdrobijo;
- l) spodbujajo ukrepe, ki zagotavljajo odpravo živosrebrnih ostankov v odpadkih;
- m) poskrbijo, da bo za emisije iz sežigalnic in malih kurilnih obratov veljala zakonodaja Skupnosti;
- n) okrepijo prizadevanja za zagotovitev zdravja vseh delavcev, ki lahko pridejo v stik z živim srebrom;
- o) v zvezi s tem izvajajo ustrezne ukrepe za preprečitev morebitnih posledic za delovna mesta, kar bo omogočilo zmanjšanje učinka industrijskih sprememb za vse zaposlene, ne glede na njihove kvalifikacije;
- p) sprejmejo ukrepe za zagotovitev ločenega varnega zbiranja proizvodov, ki vsebujejo živo srebro, česar zakon še ne zahteva, in organizirajo obsežne informacijske kampanje, s katerimi bodo uporabnike in potrošnike seznanili z značilno hlapljivostjo in strupenostjo živega srebra.

2. Uvod

2.1 Živo srebro in večina njegovih spojin veljajo za močno strupene snovi, ki škodujejo biotski raznovrstnosti, ekosistemom in človekovemu zdravju. Poleg tega je živo srebro bioakumulacijska snov, kar pomeni, da se lahko nalaga v organizmih in tako potuje skozi različne stopnje prehranske verige. Živo srebro hlapi pri sobni temperaturi ter ga je mogoče pretvoriti v metil živo srebro, kar je njegova najpogostejša, pa tudi najbolj strupena, oblika. Gre torej za obstojno snov, ki lahko prepotuje zelo dolge razdalje po vodi, prsti in zraku ali prek organizmov. ⁽²⁾

2.2 Izpust živega srebra, ki ga povzroči človek, je povezan z raznoliko uporabo tega elementa, na primer v nekaterih proizvodih in proizvodnih procesih, ter z atmosferskimi emisijami ali nenamernimi izpusti. Glavni uporabniki živega srebra so kloralkalna industrija, industrija kemičnih polimerov in proizvodnja zobnega amalgama, ki porabijo 86 % letnih količin.

2.3 Emisije živega srebra, ki jih v zrak izpuščajo termoelektrarne in drugi kurilni obrati, v glavnem obrati na premog, znašajo več kot 50 % skupnih emisij živega srebra ⁽³⁾ iz industrijskih virov.

⁽²⁾ UNEP Chemicals, Global Mercury Assessment, december 2002–2010.

⁽³⁾ <http://prtr.ec.europa.eu/PollutantReleases.aspx>

Izvor potencialnega izpusta živega srebra, ki ga povzroči človek

- a) Uporaba v proizvodih
- merilne naprave
 - zobni amalgam
 - fluorescenčne žarnice, energetske varčne žarnice
 - baterije
 - stikala
 - cepiva (tiomersal ali timerosal)
- b) Uporaba v proizvodnih procesih
- katalizator za polimere in poliuretan
 - kloralkalna proizvodnja
 - pridobivanje zlata z izpiranjem
- c) Atmosferske emisije
- elektrarne (na premog)
 - sežiganje (zaužito živo srebro in zobni amalgam)
 - nerekicirani in sežgani odpadki (ki vsebujejo živo srebro)
- d) Nenamerni izpusti
- uhajanje iz industrije (pri predelavi, skladiščenju itd.)

3. Splošne ugotovitve

3.1 Program Združenih narodov za okolje je leta 2001 naročil študijo o prisotnosti in vplivu živega srebra, iz katere izhaja, da dokaz o znatnem negativnem vplivu zadostuje za mednarodno ukrepanje. ⁽⁴⁾ Februarja 2009 je Upravni svet UNEP sklenil do leta 2013 pripraviti pravno zavezujoči sporazum o živem srebri.

3.2 Komisija je decembra 2002 Svetu predložila poročilo o živem srebri iz kloralkalne industrije, nakar je Svet zaprosil Komisijo, naj to vprašanje obširneje preuči in predloži „usklajeno strategijo z ukrepi za zaščito zdravja ljudi in okolja pred izpusti živega srebra, ki bo temeljila na konceptu življenjskega cikla in bo upoštevala proizvodnjo, uporabo, ravnanje z odpadki in emisije“.

⁽⁴⁾ UNEP Chemicals, Global Mercury Assessment, december 2002.

3.3 Na podlagi tega je Komisija 28. januarja 2005 sprejela strategijo Skupnosti za živo srebro, katere glavni cilj je „znižanje stopenj živega srebra v okolju ter izpostavljenosti ljudi, zlasti za metil živo srebro v ribah“. ⁽⁵⁾

3.4 Ta strategija obsega šest področij (in 20 prednostnih nalog), njeni cilji pa so:

- zmanjšanje emisij živega srebra,
- zmanjšanje dajanja živega srebra v promet z zmanjševanjem ponudbe in povpraševanja;
- dolgoročno reševanje vprašanja presežkov živega srebra in obstoječih rezerv (v proizvodih, ki se še vedno uporabljajo ali so uskladiščeni);
- zaščita pred izpostavljenostjo živemu srebru,
- izboljšanje poznavanja problema živega srebra in možnih rešitev;
- podpora in spodbujanje mednarodnih ukrepov v zvezi z živim srebrom.

3.5 Strategija je vsebovala klavzulo o oceni in ponovnem pregledu leta 2010, zato je Komisija Svetu in Parlamentu 7. decembra 2010 predložila tukaj obravnavani pregled strategije Skupnosti za živo srebro.

3.6 Evropska agencija za kemikalije je v skladu s klavzulo o ponovnem pregledu v Uredbi REACH istočasno predložila predlog o nadaljšanju omejitev za merilne naprave, ki vsebujejo živo srebro in so namenjene poklicni in industrijski uporabi. ⁽⁶⁾ 24. septembra 2010 je bilo organizirano javno posvetovanje, predvidoma septembra 2011 pa bodo Komisiji predložena mnenja ustreznih odborov v okviru Uredbe REACH.

3.7 EESO je v dveh mnenjih na to temo podprl odločno zavezo Komisije za zmanjšanje proizvodnje in uporabe živega srebra v EU ter povsod po svetu in zagotovitev njegovega varnega skladiščenja, pa tudi njen cilj, da v celoti odpravi uporabo živega srebra v nekaterih merilnih napravah. ⁽⁷⁾

3.8 EESO je v svojih mnenjih tudi pozival Komisijo, da „čim prej uresniči druge elemente svoje strategije za živo srebro ter da pripravi ukrepe za dodatno zmanjšanje uporabe živega

srebra v proizvodnih postopkih in izdelkih in za zagotovitev varnega odstranjevanja živega srebra v tokovih odpadkov“. Poleg tega jo je pozval, naj zagotovi, da bodo poklicni in industrijski uporabniki merilnih naprav, ki vsebujejo živo srebro, spoštovali cilj in živega srebra ne bodo spuščali v okolje.

3.9 Izčrpna ocena iz leta 2010 ⁽⁸⁾ in dodatni dokumenti različnih vpletenih strani ⁽⁹⁾ so prikazali resnični napredek pri izvajanju strategije Skupnosti za živo srebro ter velik prispevek EU k podpiranju mednarodnih pobud in pogajanj za zakonsko zavezujoč sporazum v okviru UNEP.

4. Posebne ugotovitve

4.1 Strategija skupnosti za živo srebro uporablja vrsto splošnejših pravnih instrumentov (zlasti direktivo RoHS ⁽¹⁰⁾, uredbo REACH, okvirno direktivo o vodah in direktivo IPPC), ki jih v nekaterih primerih prilagaja cilju za zmanjšanje živega srebra povsod v EU:

- referenčni dokumenti o najboljših razpoložljivih tehnologijah (NRT) in sprejetje nove direktive o industrijskih emisijah so posodobili in preoblikovali sedem direktiv, vključno z direktivo IPPC, ter tako okrepili vlogo NRT (z obvezno skladnostjo za nove obrate od leta 2012 naprej in za obstoječe obrate od leta 2016 naprej);

- Direktiva 2006/66/ES o baterijah in akumulatorjih ter odpadnih baterijah in akumulatorjih je znižala najvišjo dovoljeno raven v primerjavi s prejšnjo direktivo iz leta 1991.

4.2 Pri izvajanju te strategije so se izoblikovali novi instrumenti in pravila, ki so Evropsko unijo postavili na čelo zmanjševanja živega srebra v svetu:

- prepoved izvoza kovinskega živega srebra ter nekaterih živosrebrnih spojin in zmesi ter obvezno varno skladiščenje kovinskega živega srebra (Uredba (ES) št. 1102/2008, 22. oktober 2008), ki začeta veljati marca 2011;
- direktiva, ki omejuje prodajo merilnih naprav z vsebnostjo živega srebra splošnim uporabnikom (takšne naprave ne smejo biti dane na trg, če ni bilo odobreno odstopanje; gre zlasti za porozimetre); sprejeta je bila 25. septembra 2007 in je zdaj pod vnosom 18a vključena v Prilogo XVII uredbe REACH. Ravno poteka razširitev prepovedi na poklicno uporabo (industrija, medicina itd.).

⁽⁵⁾ COM(2005) 20 konč.

⁽⁶⁾ Evropska agencija za kemikalije, priloga XV poročila o omejitvah, junij 2010.

⁽⁷⁾ UL C 168, 20.7.2007, str. 44, in UL C 318, 23.12.2006, str. 115.

⁽⁸⁾ <http://mercury.biois.com> (str. 74).

⁽⁹⁾ ZMWG (Zero Mercury Working Group) www.zeromercury.org/ in EEB (European Environment Bureau) www.eeb.org.

⁽¹⁰⁾ Direktiva 2002/95/ES o omejevanju uporabe nekaterih nevarnih snovi v električni in elektronski opremi.

Združenje Euro Chlor načrtuje postopno opustitev uporabe živega srebra v kloralkalni industriji do leta 2020 na podlagi prostovoljnega sporazuma.

4.3 EESO poudarja, da je treba v obdobju revizije Uredbe (ES) št. 1102/2008 prepoved izvoza razširiti tudi na druge živosrebrne spojine in proizvode, ki vsebujejo živo srebro, pri čemer je bistvenega pomena varno skladiščenje kovinskega živega srebra in/ali živega srebra v trdnem stanju.

4.4 EESO poudarja naslednje:

— strokovna študija BIO-IS 2010 ⁽¹⁾ generalnega direktorata za okolje je kot ključni cilj strategije predlagala splošno varstvo „zdravja ljudi in okolja pred izpusti živega srebra in njegovih spojin z zmanjšanjem in, kjer je izvedljivo, končno odpravo svetovnih izpustov živega srebra v zrak, vodo in zemljo, za katere je kriv človek“;

— poleg tega se zdaj ponuja priložnost za nadaljnji napredek pri doseganju splošnega cilja zmanjševanja uporabe živega srebra, saj za večino proizvodov in naprav obstajajo alternative brez živega srebra (ki so gospodarsko sprejemljive) in ker večina podjetij, ki proizvajajo proizvode z vsebnostjo živega srebra, proizvaja tudi alternativne proizvode, zato bo mogoče:

— ublažiti gospodarske in socialne posledice (v zvezi z zaposlovanjem) obsežnega zmanjšanja uporabe živega srebra;

— okrepiti položaj EU z vidika inovacij in gospodarstva (tehnološki napredek);

— okrepiti vlogo EU na mednarodni ravni, tudi na konferenci „Rio+20“, in pobudo Komisije za zunanjo razsežnost evropske okoljske politike.

V Bruslju, 15. marca 2011

Predsednik
Evropskega ekonomsko-socialnega odbora
Staffan NILSSON

⁽¹⁾ <http://mercury.biois.com> (str. 74).

Mnenje Evropskega ekonomsko-socialnega odbora o predlogu uredbe (EU) št. .../... Evropskega parlamenta in Sveta o posebnih ukrepih za kmetijstvo v korist manjših egejskih otokov

(COM(2010) 767 konč. – 2010/0370 (COD))

(2011/C 132/15)

Samostojni poročevalec: **Christos POLYZOGOPOULOS**

18. in 20. januarja 2011 sta Evropski parlament in Svet Evropske unije sklenila, da v skladu s členom 43 Pogodbe o delovanju Evropske unije Evropski ekonomsko-socialni odbor zaprosi za mnenje o naslednjem dokumentu:

Predlog uredbe (EU) št. .../... Evropskega parlamenta in Sveta o posebnih ukrepih za kmetijstvo v korist manjših egejskih otokov

COM(2010) 767 konč. – 2010/0370 (COD).

Strokovna skupina za kmetijstvo, razvoj podeželja in okolje, zadolžena za pripravo dela Odbora na tem področju, je mnenje sprejela 28. februarja 2011.

Evropski ekonomsko-socialni odbor je mnenje sprejel na 470. plenarnem zasedanju 15. in 16. marca 2011 (seja z dne 15. marca) s 174 glasovi za, 6 glasovi proti in 17 vzdržanimi glasovi.

Sklepi in priporočila

1. Sklepi

EESO pozdravlja obravnavo uredbe, tj. osnutek predloga za prenovitev Uredbe (ES) št. 1405/2006, in sicer zaradi razlogov, ki jih navajamo v nadaljevanju.

1.1 Prejšnja uredba je bila večkrat spremenjena bodisi zaradi sprememb zakonodaje EU bodisi zaradi uskladitve z Lizbonsko pogodbo. Strukturo zakonodajnega besedila je treba v novi uredbi preoblikovati tako, da se bolj izpostavi osrednja vloga programa podpore, pri tem pa poudariti:

a) posebni režim preskrbe in

b) posebne ukrepe za podporo lokalni proizvodnji.

1.2 Novo besedilo uredbe jasno navaja bistvene dele posebnega režima za nekatere kmetijske proizvode, ki so lokalnega pomena za manjše egejske otoke, da se učinkovito odpravijo njihove težave zaradi odročnosti, oddaljenosti, otoškega značaja, omejene površine, goratega reliefa, podnebja in gospodarske odvisnosti od majhnega števila proizvodov.

1.3 Člen 2 nove uredbe navaja ukrepe, ki prispevajo po eni strani k doseganju cilja manjšim otokom zagotoviti preskrbo s proizvodi, ki so osnovnega pomena za prehrano ljudi, nadaljnjo pridelavo ali kot kmetijski vložki za ublažitev stroškov zaradi

oddaljenosti, otoške lege in omejene površine, po drugi strani pa k ohranjanju in razvoju kmetijskih dejavnosti na manjših otokih, vključno s proizvodnjo, predelavo in trženjem lokalnih proizvodov.

1.4 Namen uredbe je zagotoviti, da bo Grčija režim za manjše egejske otoke izvajala enotno ob upoštevanju drugih podobnih režimov, da se prepreči izkrivljanje konkurence ali diskriminacija med gospodarskimi subjekti.

1.5 Uredba zagotavlja dobro upravljanje proračunskih sredstev z zahtevo, da mora Grčija v svojem programu navesti seznam pomoči, ki so neposredne pomoči za lokalne proizvode, pri tem pa navesti način izračuna te pomoči.

1.6 Zgornja meja za financiranje posebnega režima preskrbe se v skladu z uredbo zviša za 20 %.

1.7 Na Komisijo so prenesena izvedbena pooblastila za izvajanje sistema dovoljenj ter obveznosti gospodarskih subjektov glede posebnega režima preskrbe in splošnega okvira nadzora, ki ga mora izvajati Grčija, pod enotnimi pogoji.

1.8 V skladu s členom 11(2) Komisija z delegiranim aktom določi pogoje za vpis gospodarskih subjektov v register dovoljenj, uvede obveznost varščine za izdajo teh dovoljenj ter sprejme ukrepe za uvedbo postopka za sprejetje sprememb programa.

Obrazložitev

2. Uvod

2.1 V skladu z Uredbo (ES) št. 1782/2003 so bila na podlagi ciljev ukrepov in na podlagi načel, ki veljajo za načrtovanje, združljivost in skladnost z drugimi politikami EU, določena skupna pravila za sheme neposrednih podpor v okviru skupne kmetijske politike.

2.2 V skladu s členom 291(2) Pogodbe Komisija, ki ima izvedbena pooblastila, sprejme potrebne predpise za zagotovitev, da bo Grčija režim za manjše egejske otoke izvajala enotno, in sicer glede na druge podobne režime, da se prepreči izkrivljanje konkurence ali diskriminacija med gospodarskimi subjekti.

2.3 Uredba zagotavlja enotne pogoje v zvezi z uvedbo sistema dovoljenj in obveznosti gospodarskih subjektov glede posebnih režimov preskrbe (člen 11(3)).

2.4 Poleg tega določa enotne pogoje za izvajanje programa (člen 6(2), 15(3) in 18(3)) ter splošni okvir nadzora, ki ga mora Grčija izvajati (členi 7, 12(2) in 14(1)).

2.5 EESO meni, da je treba v zvezi z izboljšanjem vsebine uredbe, ki je v pripravi, ter za oblikovanje celostne politike za razpršene manjše egejske otoke v prihodnjih predpisih obravnavati mnenja, stališča in predloge, navedene v točkah 4, 5, 6 in 7 tega mnenja.

3. Povzetek predlagane uredbe

3.1 Nova uredba zaradi velikega števila potrebnih sprememb in zaradi uskladitve z Lizbonsko pogodbo razveljavlja in nadomešča prejšnjo Uredbo (ES) št. 1405/2006.

3.2 Vsebina programa podpore za manjše egejske otoke (poglavje II, člen 5), ki ga mora pripraviti in Komisiji v odobritev predložiti Grčija, je opredeljena ob uporabi in v skladu z načelom subsidiarnosti. Glede na to lahko Grčija tudi spremeni program (poglavje II, člena 3 in 6), da bi sprejela potrebne spremembe.

3.3 Uredba določa poseben režim preskrbe s kmetijskimi proizvodi v Uniji, ki so na manjših egejskih otokih osnovnega pomena za prehrano ljudi in izdelavo drugih proizvodov ali kot kmetijski vložki (člen 3). Poleg tega od Grčije zahteva, da pripravi oceno preskrbe, ki bi obsegala potrebe otokov na tem področju.

3.4 Podpora se dodeli za vse kmetijske proizvode na manjših otokih, in sicer ob upoštevanju stroškov trženja, ki se izračunajo za pot od pristanišč na grški celine, s katerih se izvaja preskrba, ter morebitnih drugih dodatnih stroškov, povezanih z lego in majhno površino otokov.

3.5 Posebna geografska lega, dodatni stroški prevoza proizvodov in dodatni stroški zaradi odročnosti povzročajo ovire, ki zaradi kompenzacije pomenijo zmanjšanje cene teh proizvodov in zahtevajo uvedbo posebnega režima preskrbe. Proizvodi, ki bodo predmet posebnih režimov preskrbe, morajo biti visoke kakovosti in tržno primerni, da bi se izognili špekulacijam.

3.6 Da bi ohranili konkurenčnost proizvodov EU, je treba dodeliti pomoč za preskrbo manjših egejskih otokov s proizvodi Unije ob upoštevanju dodatnih stroškov prevoza.

3.7 V primeru gospodarske koristi, ki bi izhajala iz posebnega režima preskrbe, sta odpošiljanje ali izvoz takih proizvodov prepovedana. Ne glede na to jih je mogoče prodati na tujih trgih pod pogojem, da se povrnejo omenjene gospodarske koristi. Za proizvode iz okvira posebnega režima preskrbe so predvideni upravni pregledi (člen 14).

3.8 Za dodelitev pomoči morajo gospodarski subjekti predložiti potrdilo o vpisu v ustrezne registre.

3.9 Predlog spodbuja trgovino s predelanimi proizvodi med manjšimi egejskimi otoki ter njihov izvoz v druge dele Evropske unije in tretje države.

3.10 Spodbude za podporo lokalni proizvodnji so bile uvedene s programom podpore iz Uredbe ES št. 1405/2006, s katero so bile prvič institucionalizirane. Ta uredba spodbuja proizvodnjo, trgovino in predelavo vrste proizvodov, učinkovitost predvidenih ukrepov za kmetijsko dejavnost pa je bila že potrjena.

3.11 Uvajajo se ukrepi za financiranje študij, predstavitvenih projektov in izobraževanja ter ukrepi za tehnično pomoč (člen 15).

3.12 Predlog spodbuja kmetijsko proizvodnjo in trgovino kakovostnih proizvodov.

3.13 Predlagana uredba določa pristojnosti Komisije pri sprejetju delegiranih aktov, o katerem mora obvestiti Evropski parlament in Svet.

4. Priporočila

EESO meni, da je treba posebej poudariti in sprejeti naslednje ukrepe:

4.1 Vprašanje kmetijskih proizvodov je treba vključiti v pripravo ustreznega okvira za razvoj otoškega turizma, zlasti pa povečati privlačnost teh proizvodov za potrošnike v Evropi in svetu, ki cenijo posebne hranilne vrednosti sredozemske prehrane in lokalnih ekoloških proizvodov;

4.2 Iz istega razloga je treba sprejeti potrebne ukrepe za bolj učinkovito uporabo tradicionalnih kmetijskih proizvodov, saj glede na to, da imajo tudi zdravilne lastnosti (mastiks s Kiosa, olivno olje, med, različna zelišča itd.), povpraševanje po njih narašča tudi v drugih gospodarskih panogah, npr. v farmacevtski industriji, kozmetiki, homeopatiji;

4.3 Lokalno otoško prebivalstvo je treba obveščati o prehranski in gospodarski vrednosti njihovih proizvodov. EESO predlaga, da se na enem od otokov s strateško pomembno lego ustanovi medregionalna šola, ki bi bila podobna programu Erasmus za študente in delavce v kmečkem turizmu ali pridelovalni dejavnosti;

4.4 Načrtovati je treba ukrepe za oblikovanje izobraževalnih programov, ki bi vključili nacionalne in mednarodne univerze v izobraževalne programe, katerih namen je izvajati študije in znanstvene raziskave na področju razvoja gospodarskega potenciala otoških proizvodov in njihovega izkoriščanja;

4.5 Za ranljivo skupino otoškega prebivalstva je treba zelo previdno uporabljati poseben pristop, ki bi se nanašal predvsem na oddaljena območja, njegova glavna načela pa bi bila ohranitev prebivalstva na otokih in zagotavljanje predvsem finančnih spodbud. Uporabljal bi se zlasti za mlade, pri čemer bi se izoblikovali programi subvencij za razvoj gospodarskih dejavnosti v oddaljenih regijah. Ti programi, ki jim ne bi bilo treba vračati presežkov, bi poudarili možnosti za gospodarsko uveljavitev otokov ob upoštevanju njihove edinstvenosti in posebnosti ter skladno z njihovimi geografskimi in geološkimi značilnostmi;

4.6 Poudariti je treba izboljšanje kakovosti kmetijskih proizvodov ob hkratnem zniževanju proizvodnih stroškov;

4.7 Uporabljati je treba različna posebna merila, ki bi upoštevala morfološke posebnosti in geološko sestavo tal.

5. Splošne ugotovitve

EESO ob priznavanju posebnih dejavnikov, ki omejujejo razvoj kmetijstva egejskih otokov, meni, da bi lahko obravnavana uredba upoštevala naslednje elemente:

5.1 Ključni viri, kot so voda, energija in surovine, so omejeni, zato bi bilo treba z njimi na egejskih otokih strogo upravljati. To še posebno velja za poletne mesece, saj imajo zaradi večjega vala turistov in dopustnikov otoške regije težave glede preskrbe z vodnimi, energetskimi in drugimi viri. Zato je potrebna obravnava zgoraj navedenih problemov, tako da se zagotovi boljše upravljanje z viri ter spoštovanje ravnovesja naravnega okolja. Zato bi lahko uredba predvidela politike podpore, ki bi obravnavale te velike posebne probleme;

5.2 **Sprememba rabe zemljišč na otokih:** površina, ki je namenjena kmetijstvu, se na otokih vztrajno zmanjšuje, saj se rabi za druge namene, je spremenjena v zazidalno zemljišče ali pa zaradi opuščanja pridelovalnih površin v praho, ki je neplodna in zapuščena (v tem primeru govorimo o trajni prahi). Zato bi bilo treba spodbuditi boljšo uporabo zemljišč s pomočjo programov podpore kmetijski proizvodnji. Uredba lahko vzpostavi ta okvir pomoči;

5.3 Zmanjšanje števila in opuščanje kmetijskih gospodarstev ter kopičenje odmrle biomase (odpadlih vej in travja), ki ostaja v gozdovih in nasadih oljk, še hitreje lahko privedejo do izbruha gozdnih požarov, ki dolgoročno preprečijo obdelovanje zemljišč;

5.4 Med drugim je nujno vzpostaviti ravnovesje med zemljišči, namenjenimi za razvoj turizma, in zemljišči, namenjenimi kmetijstvu. Oba sektorja se morata dopolnjevati;

5.5 Posebno pozornost je treba nameniti primarnemu sektorju, v katerem se izguba delovnih mest močno povečuje, medtem ko je teh v terciarnem sektorju vse več.

6. Posebne ugotovitve

6.1 V uredbi je treba vključiti Kreto in Evio.

6.2 Sprejeti je treba enoletne pobude z namenom izboljšanja proizvodnje, trženja in pospeševanja prodaje kmetijskih proizvodov. Namen teh ukrepov bo predvsem povečanje proizvodnje, a hkrati tudi izboljšanje njene kakovosti.

6.3 Treba je predvideti pomoč na hektar, osredotočeno na sanacijo in porazdelitev kmetijskih zemljišč, za ohranitev tradicionalnih nasadov oljk in nasadov agrumov na manjših egejskih otokih.

6.4 Treba bi bilo zagotoviti dodatno finančno podporo proizvodom, kot so krompir za človeško prehrano in semenski krompir, artičoka z otoka Tinos, sliva z otoka Skopelos, češnjev paradiznik z otoka Santorini, agrumi, užitne stročnice (bob) vrste *Lathyrus species* in fižol, ječmen z otoka Lemnos, vrsta tradicionalnih sirov, kot sta sir Graviera z Naksosa ali sir Kalathaki z Lemnosa (zaščiteni označba porekla), limonin liker, rakomelo z otoka Amorgos, piškoti iz mandljev, ki se proizvajajo na Sifnosu oz. Lezbosu, in sardine z mesta Kalloni.

Med in olje spadata med proizvode, ki so srž identitete in kakovosti kmetijske proizvodnje manjših otokov.

6.5 Pozornost je treba posvetiti tradicionalni kulturi mastike z otoka Kios ter vinogradništvu, namenjenemu proizvodnji vin z zaščiteni geografsko označbo, na območjih tradicionalnega poljedelstva manjših egejskih otokov.

6.5.1 Treba je predvideti finančno podporo za zemljišča v zakupu.

6.5.2 Nujno je treba okrepiti podporo zaščiti geografskih označb in označb porekla kmetijskih proizvodov ter živil.

6.5.3 Predvideti je treba finančno podporo, ko gre za načine izboljšanja proizvodnje vina, skladiščenje, standardizacijo ter distribucijo različnih vrst vina in olivnega olja, ki se proizvajajo na otokih.

Pogoji:

6.5.4 Ne sme se preseči najvišje ravni dohodka, ki je bila določena za pridelavo, rabo in proizvodnjo na hektar.

6.5.5 Treba je uveljaviti tehnike pridelave, ki jih predvideva nacionalna zakonodaja.

6.5.6 Proizvodi bi morali imeti označbo kontroliranega porekla ali označbo visoke kakovosti.

6.5.7 Treba bo zadostiti zahtevam, ki jih predvidevata nacionalna in evropska zakonodaja.

7. Predlogi

7.1 EESO meni, da mora uredba olajšati vzpostavljanje povezav z drugimi sektorji v lokalnem gospodarstvu (turizem, obrt, trgovina), s poudarkom tudi na spremenjeni usmeritvi turistične ponudbe.

7.2 EESO meni, da bi se bilo treba osredotočiti na metode pridelave in postopke obiranja pridelkov, odkrivanje krajev geološkega pomena, ozaveščanje o živalskih vrstah, ki so prisotne v kmetijskih ekosistemih, ter na sredozemski način prehranjevanja, zdravo prehrano in biološke proizvode.

7.3 Po mnenju EESO je izkustvo, ki ga ponujajo hlad in mir nasadov oljk ali pomaranč, stik z zemljo, mir in oddaljenost od hrupnega dogajanja, potovanje v osrčje avtohtone podeželske krajine, ali hkratno uživanje pri vsem tem v skladu z množico posebnih in izvirnih oblik turistične ponudbe (kulturni in ekološki turizem, kmečki turizem, zdravstveni turizem, izletniški turizem, gastronomski turizem itd.).

Tako se oblikuje drugačna turistična ponudba v neposredni povezavi s kmetijskimi proizvodi, ki so neposredno povezani in vključeni v okvir kakovostnega turizma, gastronomije (sredozemski način prehranjevanja), bioloških proizvodov in kmetijskega turizma. Tako se je mogoče izogniti množičnemu turizmu, tj. tradicionalnemu izračunu, ki vključuje morje in sonce. **Uredba bo prispevala k podpiranju teh možnosti.**

7.4 EESO meni, da bi bilo mogoče v okviru politik EU, ki se na primer nanašajo na biološke, kozmetične ali parafarmaceutске proizvode, ter z vidika spodbujanja sredozemskih proizvodov na enem od egejskih otokov vzpostaviti službo ali upravo, ki bi bila pristojna za programe stalnega usposabljanja za spodbujanje zdravega sredozemskega načina prehranjevanja ali sredozemske gastronomije.

7.5 Odbor priporoča oblikovanje pilotne politike, ki bi si kot model za zagotavljanje znanja lahko vzela zadruge združenja proizvajalcev mastiksa z otoka Kios, katerega glavni cilj je razvoj mreže trgovin (t. i. *mastihashops*) v Grčiji in vsej Evropi za večjo prepoznavnost in spodbujanje uporabe mastiksa, njegovih različnih značilnosti in vrst uporabe, izhajajoč iz proizvodov, ki ga vsebujejo in so proizvedeni na Kiosu, v Grčiji, ter Evropski uniji.

7.6 EESO je na plenarnih zasedanjih, na primer v dosjelih ECO/213 (10. julij 2008) in ECO/262 (15. julij 2010), že predlagal prednostno obravnavo kmetijskega turizma v povezavi s pomočjo zaposlovanju.

7.6.1 Zato ocenjuje, da mora uredba spodbujati zaposlovanje prebivalcev otokov v kmetijskem sektorju s krajšim delovnim časom, tako da se ga konkretno podpre s priznavanjem njihove pravice, da vlagajo v kmetijski turizem in si z njim zagotovijo dohodek. Temeljni element za hkratno podporo obeh dejavnosti je dopustitev dvojnega statusa zemljišč, ki se morajo hkrati uporabljati za kmetijske (ali gozdarske) namene ter za namene kmetijskega turizma. Vendar pa ta pravica ne sme biti vezana na posamezno kmetijsko parcelo, temveč na kmetijsko gospodarstvo.

7.6.2 Treba je zagotoviti pogoje, ki bodo naklonjeni kmetijskemu turizmu, na primer pravico do gradnje in izkoriščanja majhnega objekta kmečkega turizma v okviru kmetijskega gospodarstva, ki bo morala biti dodeljena in obnovljena pod pogojem, da se ohrani in nadaljuje proizvodnja (pridelovanje oljk, vina, pomaranč, mandarin, mastiksa, medu, fig itd.).

7.6.3 Na prikrajšanih območjih manjših otokov, kjer je prebivalstvo upadlo in kjer se kmetijska zemlja opušča, je razvoj kmetijstva s krajšim delovnim časom rešitev, ki je najbolj primeren in trajen način ohranitve prebivalstva v teh krajih in tudi ohranitve otoškega okolja.

Pri tem lahko uredba kot katalizator prispeva k ohranjanju življenja, naravnega bogastva in okolja v korist vsem državljanom, ki bodo obiskali te otoške regije, in seveda tudi njihovim prebivalcem.

7.7 Končno EESO ocenjuje, da sta ključna sektorja za razvoj otokov predvsem kmetijstvo in turizem. Na otokih seveda

obstajajo tudi druga področja dejavnosti, kot so živinoreja, ribolov, plovba in kultura. Tudi te je mogoče na enak način izkoristiti za spodbujanje in večanje prepoznavnosti lokalnih kmetijskih proizvodov na trgu. Za uresničitev teh ciljev je priporočljivo podpreti raziskave, na primer z ustanovitvijo kmetijskih šol, z uvedbo strategije rasti, ki temelji na znanju, raziskavah in inovacijah ter širi nove in dinamične konkurenčne prednosti, ali pa z izkoriščanjem potenciala egejskih otokov na področju izobraževanja in raziskav. Tako bi se oblikoval celostni okvir strategije, ki bi zajemal vse sektorje gospodarstva in bi presegel klasični model otoka-države, kakršna sta Malta in Ciper, ali model otokov z močno regionalno identiteto, kot velja za Sardinijo ali Korziko, ter ustvaril nov sodobni model otoške rasti za področje kmetijstva, a splošneje tudi za majhne egejske otoke.

V Bruslju, 15. marca 2011

Predsednik
Evropskega ekonomsko-socialnega odbora
Staffan NILSSON

Mnenje Evropskega ekonomsko-socialnega odbora o predlogu uredbe Evropskega parlamenta in Sveta o spremembi Uredbe Sveta (ES) št. 378/2007 glede pravil za izvajanje prostovoljne modulacije neposrednih plačil v okviru skupne kmetijske politike

(COM(2010) 772 konč. – 2010/0372 (COD))

(2011/C 132/16)

Samostojni poročevalec: **Luís MIRA**

Svet Evropske unije in Evropski parlament sta 18. januarja 2010 sklenila, da v skladu s členom 43 Pogodbe o delovanju Evropske unije Evropski ekonomsko-socialni odbor zaprosita za mnenje o naslednjem dokumentu:

Predlog uredbe Evropskega parlamenta in Sveta o spremembi Uredbe Sveta (ES) št. 378/2007 glede pravil za izvajanje prostovoljne modulacije neposrednih plačil v okviru skupne kmetijske politike

COM(2010) 772 konč. – 2010/0372(COD).

Strokovna skupina za kmetijstvo, razvoj podeželja in okolje, zadolžena za pripravo dela Odbora na tem področju, je mnenje sprejela 28. februarja 2011.

Evropski ekonomsko-socialni odbor je mnenje sprejel na 470. plenarnem zasedanju 15. in 16. marca 2011 (seja z dne 15. marca) s 176 glasovi za, 2 glasovoma proti in 14 vzdržanimi glasovi.

1. Sklepi in priporočila

1.1 V prilagoditvi Uredbe št. 378/2007 (prostovoljne modulacije neposrednih plačil v okviru skupne kmetijske politike) Lizbonski pogodbi se ločuje med pooblastili, prenesenimi na Komisijo za sprejemanje nezakonodajnih aktov, ki se splošno uporabljajo in dopolnjujejo ali spreminjajo nekatere nebitvene elemente zakonodajnega akta (delegirani akti), in pooblastili, prenesenimi na Komisijo za sprejemanje enotnih pogojev za izvajanje pravno zavezujočih aktov Unije (izvedbeni akti). EESO verjame v posvetovanje z zainteresiranimi stranmi in državami članicami med pripravo zakonodaje EU ter poudarja, da je treba s tem nadaljevati.

1.2 EESO se strinja, da bi morala Komisija določiti neto zneske, ki izhajajo iz uporabe prostovoljne modulacije, z izvedbenimi akti brez pomoči odbora, da bi zagotovili hitre in učinkovite postopke.

1.3 EESO se strinja, da bi morala biti Komisija pooblaščenca za sprejemanje izvedbenih aktov s pomočjo Odbora za razvoj podeželja, da bi se zagotovila vključitev prostovoljne modulacije v okvir programov za razvoj podeželja.

1.4 EESO se strinja, da bi morala biti Komisija pooblaščenca za sprejemanje izvedbenih aktov s pomočjo Odbora za kmetijske sklade, da bi se zagotovilo finančno upravljanje prostovoljne modulacije.

2. Ugotovitve

2.1 Prostovoljna modulacija je neobvezen instrument, pri katerem se do 20 % celotne neposredne pomoči po prvem stebru prenese neposredno na razvoj podeželja brez kakršnekoli porazdelitve, ali drugače povedano: spremenjeni znesek (vzet iz prvega stebra) je popolnoma enak znesku, ki „vstopa“ v drugi steber v vsaki državi članici, pri tem sofinanciranje ni obvezno. Edini državi članici, ki sta zaprosili za uporabo te določbe, sta Portugalska in Velika Britanija, čeprav je Portugalska ni nikoli zares uporabila, saj v njenem primeru obstaja ravnovesje med obema stebroma SKP.

2.2 Velika Britanija je edina država članica, ki uporablja prostovoljno modulacijo za prenos deleža neposrednih plačil po prvem stebru za razvoj podeželja. Ta prenos poveča znesek, ki ga ima Velika Britanija za financiranje razvoja podeželja.

2.3 Predlog Komisije za spremembo Uredbe št. 378/2007 (prostovoljne modulacije neposrednih plačil v okviru skupne kmetijske politike) se nanaša na naslednje spremembe:

— spremembe v zvezi z uskladitvijo z Lizbonsko pogodbo,

- določitev pooblastil Komisiji, da sprejme izvedbene akte za zagotovitev enakomerne uporabe prostovoljne modulacije v vseh državah članicah,
- določitev pooblastil Komisiji, da z izvedbenimi akti, brez pomoči odbora, določi neto zneske, ki izhajajo iz uporabe prostovoljne modulacije.

2.4 Lizbonska pogodba določa dve novi kategoriji pravnih aktov: delegirane in izvedbene akte.

2.5 Pri delegiranih aktih zakonodajalec prenese na Komisijo pooblastilo za sprejemanje aktov, ki spreminjajo nebitvene elemente zakonodajnih aktov. Delegirani akti lahko določajo nekatere tehnične podrobnosti ali vsebujejo naknadne spremembe nekaterih elementov zakonodajnega akta. Zakonodajalec se tako lahko osredotoči na usmeritev in cilje politike, ne da bi se loteval preveč tehnične razprave. Vendar ima ta prenos natančno določene omejitve, saj lahko samo Komisija sprejema delegirane akte. Poleg tega zakonodajalec določa pogoje, pod katerimi lahko pride do prenosa. Člen 290 Pogodbe o delovanju Evropske unije (PDEU) določa, da lahko Svet ali Evropski parlament skleneta, da prekličeta prenos ali omejita njegovo trajanje.

2.6 Lizbonska pogodba daje Komisiji večja izvedbena pooblastila tudi v primeru izvedbenih aktov. Za izvajanje zakonodaje EU v posamezni državi članici je načeloma pristojna sama država članica. Vendar pa se morajo nekateri ukrepi EU izvajati v enaki meri po vsej EU in v teh primerih lahko Komisija sprejme izvedbene akte o njihovem izvajanju.

Do začetka veljavnosti Lizbonske pogodbe je bil za izvajanje pristojen Svet, ki je pristojnost za sprejemanje izvedbenih aktov prenašal na Komisijo. Člen 291 PDEU zdaj priznava pristojnost Komisije. S tem je Komisija v primerih, ko se morajo ukrepi EU izvajati enako v vseh državah članicah, pristojna za sprejemanje izvedbenih aktov.

3. Sklepne ugotovitve

3.1 Čeprav pri tem ne gre za prilagoditev Lizbonski pogodbi, EESO opozarja na pomen forumov, ki jih predstavljajo svetovni organi v posvetovanju z zainteresiranimi stranmi civilne družbe. Vloge teh organov se ne sme postavljati pod vprašaj: imajo namreč ključno vlogo v posredovanju strokovnega znanja in stališč Komisiji in v seznanjanju zainteresiranih strani z zakonodajo v pripravi, in to že v zgodnji fazi.

3.2 EESO meni, da Svet in Komisija različno gledata na razliko med delegiranimi in izvedbenimi akti. Zato meni, da morajo obstajati jasna merila za izbiranje med tema dvema postopkoma.

3.3 Pri drugih odločitvah je potrebno predhodno posvetovanje z državami članicami, da bi zagotovili medsebojno razumevanje. S tem lahko Komisija izkoristi strokovno znanje v posamezni državi članici.

3.4 EESO se strinja, da bi morala Komisija določiti neto zneske, ki izhajajo iz uporabe prostovoljne modulacije, z izvedbenimi akti brez pomoči odbora, da bi zagotovili hitre in učinkovite postopke.

3.5 EESO se strinja, da bi morala biti Komisija pooblaščenca za sprejemanje izvedbenih aktov s pomočjo Odbora za razvoj podeželja, da bi se zagotovila vključitev prostovoljne modulacije v okvir programov za razvoj podeželja.

3.6 EESO se strinja, da bi morala biti Komisija pooblaščenca za sprejemanje izvedbenih aktov s pomočjo Odbora za kmetijske sklade, da bi se zagotovilo finančno upravljanje prostovoljne modulacije.

V Bruslju, 15. marca 2011

Predsednik
Evropskega ekonomsko-socialnega odbora
Staffan NILSSON

Mnenje Evropskega ekonomsko-socialnega odbora o predlogu uredbe (EU) .../... Evropskega parlamenta in Sveta o vzpostavitvi skupne ureditve kmetijskih trgov in o posebnih določbah za nekatere kmetijske proizvode („Uredba o enotni SUT“)

(COM(2010) 799 konč. – 2010/0385 konč.)

(2011/C 132/17)

Poročevalec: **Pedro NARRO**

Evropski parlament in Svet sta 18. januarja 2011 ločeno sklenila, da v skladu s členoma 290 in 291 Pogodbe o delovanju Evropske unije Evropski ekonomsko-socialni odbor zaprosita za mnenje o naslednjem dokumentu:

Predlog uredbe (EU) .../... Evropskega parlamenta in Sveta o vzpostavitvi skupne ureditve kmetijskih trgov in o posebnih določbah za nekatere kmetijske proizvode („Uredba o enotni SUT“)

COM(2010) 799 konč. – 2010/0385 konč.

Strokovna skupina za kmetijstvo, razvoj podeželja in okolje, zadolžena za pripravo dela Odbora na tem področju, je mnenje sprejela 28. februarja 2011.

Evropski ekonomsko-socialni odbor je mnenje sprejel na 470. plenarnem zasedanju 15. in 16. marca 2011 (seja z dne 15. marca 2011) s 174 glasovi za, 5 glasovi proti in 15 vzdržanimi glasovi.

1. Sklepi in priporočila

1.1 EESO pozdravlja prizadevanja za poenostavitev in preglednost, ki bi ju prilagoditev Lizbonski pogodbi lahko omogočila za zapleteno zakonodajo, ki izhajaja iz enotne SUT. Vendar pa je državljanom treba zagotoviti večjo poenostavitev in jasnost.

1.2 Odbor pozitivno ocenjuje posvetovanja z udeleženi stranmi in državami članicami za pripravo zakonodaje Skupnosti in želi, da se ta posvetovanja ohranijo. Glede izvajanja novega sistema delegiranih in izvedbenih aktov je nujno treba spodbujati preglednost in dialog s predstavniki sektorja.

1.3 Komisija bi morala nemudoma pojasniti, kako se je treba posvetovati s strokovnjaki, in nov način delovanja upravnega odbora glede teh aktov.

1.4 Odbor se zavzema za jasno opredelitev delegiranih aktov in poziva k opredelitvi izraza „nebistveno“, ki označuje delegirane akte, ter k opredelitvi trajanja delegiranosti in natančni oceni „od primera do primera“. V zvezi z njimi je bistvenega

pomena, da se Parlamentu in Svetu posredujejo podrobne in nujne informacije o aktih, ki jih je treba sprejeti, da bi tako olajšali morebitni preklic pooblastila.

2. Ozadje mnenja

2.1 Namen predloga je prilagoditev Uredbe Sveta (ES) 1234/2007, ki je vzpostavila enotno skupno ureditev trga („enotno SUT“) z razlikovanjem med delegiranimi in izvedbenimi pooblastili Komisije, uvedeno s členoma 290 in 291 Pogodbe o delovanju Evropske unije (PDEU). Zato se predlog omejuje na prilagoditev enotne SUT novim zahtevam Lizbonske pogodbe, ne da bi vplival na sedanji pristop Unije.

2.2 Člena 290 in 291 Lizbonske pogodbe predvidevata spremembo postopka odločanja med Evropsko komisijo, Svetom in Evropskim parlamentom v zvezi s predpisi o izvajanju zakonodaje EU.

2.3 Člen 290 PDEU Komisiji daje pooblastilo, da dopolni ali spremeni nekatere nebistvene elemente njegovega zakonodajnega akta. Zato lahko delegiran akt Komisije določi dopolnilne in „nebistvene“ elemente, potrebne za pravilno delovanje skupne ureditve trga. Komisija lahko sprejme delegirane akte, da vzpostavi pogoje za sodelovanje gospodarskih subjektov v sistemu, obveznosti, ki izhajajo iz izdaje dovoljenja, merila za upravičenost za proizvode v primeru tržne intervencije, opredelitve itd.

2.4 V skladu s členom 291 PDEU so države članice odgovorne za izvajanje režima, ki ga določi zakonodajalec. Vendar ta člen zahteva, da se režim v vseh državah članicah izvaja enotno. Zato zakonodajalec daje Komisiji pristojnosti izvajanja glede na enotne pogoje za izvajanje skupne ureditve trga in splošni okvir nadzora, ki se uporablja v državah članicah.

2.5 Člen 43(3) PDEU je izjemoma samostojna podlaga za sprejetje pravnih aktov s strani Sveta. Ta člen določa: „Svet na predlog Komisije sprejme ukrepe o določitvi cen, prelevmanov, pomoči in količinskih omejitvah [...]“. Ta določba pomeni izvzetje iz člena 43(2) PDEU, ki za določitev skupne ureditve kmetijskih trgov zahteva uporabo rednega zakonodajnega postopka.

2.6 V predlog Komisija vključuje vsebino štirih drugih predlogov:

- a) zakonodajno odločitev v zvezi s pomočjo, dodeljeno v okviru nemškega alkoholnega monopola (COM (2010) 336 konč.);
- b) predlog uredbe glede razdeljevanja prehrambnih proizvodov najbolj ogroženim osebam v Uniji (COM (2010) 486 konč.);
- c) predlog o spremembi Uredbe (ES) 1234/2007 glede standardov trženja;
- d) predlog o spremembi Uredbe Sveta (ES) št 1234/2007 glede pogodbenih razmerij v sektorju mleka in mlečnih izdelkov.

3. Splošne ugotovitve

3.1 Medtem ko spremembe v strukturi sprejemanja izvedbenih aktov najbrž niso revolucionarne, so vendarle pomemben korak v smeri novega modela, ki spreminja pristojnosti za izvajanje aktov Unije. Sodelovanje držav članic pri izvajanju odločitev bo omejeno samo na primere, kjer je usklajevanje med državami članicami nujno za uresničevanje besedila.

3.2 Za zagotovitev pravilnega delovanja novega sistema mora Komisija oblikovati novo ureditev, ki bo določala pristojnosti in delovanje organov, ki nadomeščajo odbore v okviru odpravljenih komitologije.

3.3 Z ozirom na prihodnost je nujno spodbujati države članice in predstavnike sektorja k sprejetju zakonodaje. Proces razgradnje tradicionalnega sistema komitologije ne sme povzročiti marginalizacije vloge operaterjev v sektorju.

3.4 Svetovalne skupine kot svetovalna telesa za udeležene strani v civilni družbi so bistven del odločanja v Skupnosti. Teh vmesnih teles zagotovo ne bi smeli postavljati pod vprašaj, saj so posrednik za prenos znanja sektorja in njegove stvarnosti Komisiji.

3.5 Delegirani akti, pridržani za „nebistvene“ elemente zakona, so v razpravah med Svetom, Parlamentom in Komisijo sporno vprašanje. Delegirani akti so prednostnega pomena, zato bi bilo treba podrobneje opredeliti „nebistveni“ značaj zakonodajnega akta in trajanje delegiranosti ter natančno oceno „od primera do primera“.

3.6 EESO izraža zaskrbljenost zaradi izvzetja iz splošnega pravila, ki za vzpostavitev skupne ureditve kmetijskih trgov zahteva redni zakonodajni postopek. Člen 43(3) PDEU določa, da „Svet na predlog Komisije sprejme ukrepe o določitvi cen, prelevmanov, pomoči in količinskih omejitvah [...]“. Vlogo Evropskega parlamenta v kmetijskih vprašanjih je treba ohraniti, in zato se zahteva restriktivna in dosledna razlaga tega člena.

4. Posebne ugotovitve

4.1 Komisija je v prilagoditev obsežne vsebine enotne SUT novim pogojem Lizbonske pogodbe vložila precej truda, in ta trud je bil tudi zelo kompleksen. V tem novem procesu poenostavitve je zelo pomembno, da od novega sistema nimajo koristi samo uprave, temveč da se lahko v zmanjšanje birokracije in zapletenosti prepričajo tudi njihovi uporabniki.

4.2 Predlog uredbe o prilagoditvi enotne SUT vključuje 300 delegiranih in 294 izvedbenih aktov. Za razliko od prilagajanja drugih predpisov Lizbonski pogodbi – kot na primer pomoči za razvoj podeželja s pomočjo EKSRP ali skupnih pravil za sisteme neposrednih podpor za kmete – se je Komisija v tem primeru omejila na „formalno“ prilagoditev brez dodajanja novih določb.

4.3 Odbor pozdravlja dejstvo, da je Evropska komisija zaradi preglednosti v več členih jasno navedla nekatere odločitve, ki jih je mogoče sprejeti brez pomoči upravnega odbora. V preteklosti je bil postopek podoben, vendar ni bil zajet v noben zakon. Primer izvajanja, ki vključuje izvedbene akte, sta člena 255 in 270 predloga v zvezi z upravljanjem uvoznih kvot in izvoznimi dovoljenji.

4.4 V nekaterih sektorjih je uvrstitev nekaterih sklepov med delegirane akte lahko problematična. V vinogradništvu in vinarstvu, na primer, odločitve glede enoloških postopkov ne bodo več v pristojnosti držav, in ker bodo šteje za delegirane akte, bo zanje pristojna izključno Komisija. V zvezi s tem bi morala Komisija pojasniti tiste točke, kjer je – kljub zgolj pravni prilagoditvi besedila – v praksi prišlo do bistvene spremembe odgovornosti.

V Bruslju, 15. marca 2011

Predsednik
Evropskega ekonomsko-socialnega odbora
Staffan NILSSON

Mnenje Evropskega ekonomsko-socialnega odbora o predlogu direktive Sveta o spremembi Direktive 2000/75/ES glede cepljenja proti bolezni modrikastega jezika

(COM(2010) 666 konč. – 2010/0326 (COD))

(2011/C 132/18)

Samostojni poročevalec: **Ludvík JÍROVEC**

Svet Evropske unije je 26. januarja 2011 sklenil, da v skladu s členom 43(2) Pogodbe o ustanovitvi Evropske skupnosti Evropski ekonomsko-socialni odbor zaprosi za mnenje o naslednjem dokumentu:

Predlog direktive Sveta o spremembi Direktive 2000/75/ES glede cepljenja proti bolezni modrikastega jezika

COM(2010) 666 konč. – 2010/0326 (COD).

Strokovna skupina za kmetijstvo, razvoj podeželja in okolje, zadolžena za pripravo dela Odbora na tem področju, je mnenje sprejela 28. februarja 2011.

Evropski ekonomsko-socialni odbor je mnenje sprejel na 470. plenarnem zasedanju 15. in 16. marca 2011 (seja z dne 15. marca) s 185 glasovi za, 2 glasovoma proti in 12 vzdržanimi glasovi.

1. Sklepi in priporočila

1.1 EESO priporoča, da se spremeni tudi Uredba Komisije (ES) št. 1266/2007 z dne 26. oktobra 2007 o pravilih za izvajanje Direktive Sveta 2000/75/ES v zvezi z nadzorom, spremljanjem in omejitvami premikov nekaterih živali, ki so dovzetne za bolezen modrikastega jezika.

1.2 Odbor opozarja na razmere, ki so vladale, ko se je prenehalo cepljenje proti slinavki in parkljevki ter prašičji kugi, eden glavnih argumentov, s katerim so to opravičevali, pa je bil ta, da bi bili stroški odstranitve posameznih čred nižji kot pa cepljenje.

1.3 Odboru se zdi pomembno omeniti možnost, da se na tem področju izbira prepusti vsaki državi članici Unije, ker je epidemiološki položaj držav na območju z zmernim podnebjem drugačen kot v južnih državah, prav tako pa se razlikujejo vrste boleznih modrikastega jezika. Države, ki se odločijo, da ne bodo izvedle cepljenja, lažje odkrijejo bolezen. Pri tem ne gre brez tveganja, saj bo bolezen pri novih azijskih plemenih težje odkriti.

1.4 Odbor meni, da sprememba direktive ustrezno upošteva zadnji tehnološki razvoj na področju razvoja cepiv; ta je mogoče uporabiti tudi zunaj območij, kjer je gibanje živali omejeno. Predlog spremembe direktive izrecno zagotavlja, da države članice ne bodo deležne dodatnih upravnih bremen, razen glede informacij o izvajanju morebitnega programa cepljenja. Ta predlog naj ne bi imel večjih socialnih posledic. EESO v celoti podpira ta cilj in na podlagi tega zagotovi lažjo naklonjenostjo sprejema predlog.

2. Uvod in kratka vsebina sporočila

2.1 Predlog direktive Sveta spreminja pravila o cepljenju, kot so trenutno določena v Direktivi 2000/75/ES, da bi bila ta prožnejša ter bi upoštevala dejstvo, da so zdaj na voljo inaktivirana cepiva, ki se lahko uspešno uporabijo zunaj območij, za katera veljajo omejitve gibanja živali.

2.2 Komisija meni, da je treba spremeniti zakonodajo, da bo ta odsevala tehnološki napredek na področju razvoja cepiv. Predlagana sprememba bo omogočila odločitev o strategiji proti boleznim modrikastega jezika, ki bo brez nepotrebnega poseganja Unije upoštevala posebni položaj držav članic.

2.3 Danes je cepljenje z inaktiviranimi cepivi splošno sprejeto kot najprimernejše orodje za nadzor boleznih modrikastega jezika in preprečevanje kliničnih oblik boleznih v Uniji. S pomočjo teh cepiv se je mogoče izogniti sedanjim oviram za preventivno cepljenje zunaj območij, kjer veljajo omejitve gibanja živali.

3. Pripombe

3.1 V zadnjih treh letih so na voljo sodobna inaktivirana cepiva proti boleznim modrikastega jezika, ki bi se lahko varno uporabljala zunaj območij z omejitvami. Tako lahko države članice pripravijo svojo strategijo za preprečevanje boleznih in boj proti njej brez nepotrebnega poseganja Unije.

3.2 Predlog naj bi z večjim številom možnosti za boj proti bolezni omilil gospodarske in socialne posledice te bolezni. Kljub temu je težko natančno številčno opredeliti navedene koristi, saj se bodo spreminjale glede na zelo nepredvidljiv način razvoja bolezni, ki je v Evropi izgubila eksotični značaj.

3.3 Ta predlog ne vpliva na obstoječe ukrepe boja proti bolezni. Zato ne bo neposredno vplival na letne in večletne programe EU za boj proti nekaterim živalskim boleznim, njihovo izkoreninjenje in nadzor.

3.4 Z dovoljenjem uporabe cepljenja v Uniji bi ta predlog lahko zmanjšal neposredne in posredne izgube, ki jih povzroča bolezen modrikastega jezika, s tem pa tudi negativni gospodarski vpliv te bolezni.

3.5 Predlog bo dopuščal širšo uporabo cepljenja in povečal možnosti za večji trg za farmacevtske družbe, ki proizvajajo inaktivirana cepiva proti bolezni modrikastega jezika.

V Bruslju, 15. marca 2011

Predsednik
Evropskega ekonomsko-socialnega odbora
Staffan NILSSON

Mnenje Evropskega ekonomsko-socialnega odbora o sporočilu Komisije Evropskemu parlamentu, Svetu, Evropskemu ekonomsko-socialnemu odboru in Odboru regij – Evropski prostor varnosti v cestnem prometu: usmeritve politike na področju varnosti v cestnem prometu v obdobju 2011–2020

(COM(2010) 389 konč.)

(2011/C 132/19)

Poročevalec: g. **SIMONS**

Evropska komisija je 20. julija 2010 sklenila, da v skladu s členom 304 Pogodbe o delovanju Evropske unije Evropski ekonomsko-socialni odbor zaprosi za mnenje o naslednjem dokumentu:

Sporočilo Komisije Evropskemu parlamentu, Svetu, Evropskemu ekonomsko-socialnemu odboru in Odboru regij – Evropski prostor varnosti v cestnem prometu: usmeritve politike na področju varnosti v cestnem prometu v obdobju 2011–2020

COM(2010) 389 konč.

Strokovna skupina za promet, energijo, infrastrukturo in informacijsko družbo, zadolžena za pripravo dela Odbora na tem področju, je mnenje sprejela 1. marca 2011.

Evropski ekonomsko-socialni odbor je mnenje sprejel na 470. plenarnem zasedanju 15. in 16. marca 2011 (seja z dne 16. marca 2011) s 158 glasovi za, 2 glasovoma proti in 4 vzdržanimi glasovi.

1. Sklepi in priporočila

1.1 Odbor meni, da je zmanjšanje števila žrtev v cestnem prometu bistvenega pomena za družbo in podpira ambiciozni cilj Komisije, da se to število v obdobju 2011–2020 zmanjša za polovico v primerjavi z letom 2010.

1.2 Po mnenju Odbora bi bilo zaželeno, da bi bili za različne države določeni različni cilji, kajti tveganja se od države do države razlikujejo.

1.3 Odbor meni, da mora izvajanje programa nadzorovati posebej za to ustanovljena agencija za varnost v cestnem prometu ali skupna opazovalna skupina, v kateri bodo tudi strokovnjaki za to področje, ki jih bodo imenovalе države članice.

1.4 Ta agencija ali skupna opazovalna skupina bi morala poskrbeti za izvajanje letnega spremljanja, da bi zagotovila uresničitev ciljev, zastavljenih v programu.

1.5 Odbor ugotavlja, da je treba za dosego cilja Komisije za zmanjšanje števila žrtev v cestnem prometu do leta 2020 za polovico izpolniti naslednje pogoje:

- vzpostaviti močno politično podporo;
- imeti na voljo enotne in podrobne statistične podatke;
- določiti cilje glede hudo poškodovanih udeležencev v cestnem prometu in opredeliti pojem „hude poškodbe“;
- vzpostaviti strožjo evropsko politiko glede usklajevanja in opredeljevanja ukrepov za zagotavljanje varnosti v cestnem prometu;
- nameniti več pozornosti posebnim izobraževanjem, namenjenim zlasti ranljivim udeležencem, kot so mladi, starejši in invalidi ter vozniki motornih dvokoles, kolesarji in pešci;
- povezati vse delodajalce, ki imajo lastne vozne parke, pri izvajanju „najboljših praks“;
- sprejeti evropske predpise o kategorijah ranljivih udeležencev, ki jih še vedno nimamo;
- okrepiti varnost vseevropskega cestnega omrežja in na njegovo raven varnosti dvigniti vsaj 25 % ostalih cest;

— nuditi posebna izobraževanja in izpopolnjevalna usposabljanja policistom, voznikom reševalnih vozil, gasilcem, pripadnikom civilne zaščite ter osebju služb za pomoč na cesti – skratka vsem, ki v primeru nesreče ali okvare nudijo pomoč – zato da bi bila njihova strokovnost vedno na visoki ravni, da bi se vozila uporabljala strokovno in da bi se lahko izboljšali tudi upravni postopki;

— poskrbeti za čimprejšnjo razširitev varnih in nadzorovanih počivališč za poklicne voznike;

— Odbor se zavzema tudi za to, da bi bile pogodbe vezane na strokovno usposobljenost voznikov in ne na storitev.

1.6 Odbor se glede človeškega dejavnika v cestnem prometu strinja s Komisijo, da so stalna vzgoja in izobraževanje, kakor tudi nadzor in kazni bistvenega pomena za uresničitev ciljev. Zato je Odbor posebej pozoren na kategorije ranljivih udeležencev v prometu.

1.7 Odbor ponovno opozarja, da je treba na področju nadzora in kazni upoštevati čezmejno razsežnost.

1.8 Odbor podpira sprejetje naslednjih ukrepov:

— razširitev uporabe predpisov glede časa vožnje in delovnega časa voznikov na službena vozila, katerih skupna teža ne presega 3,5 ton;

— namestitev omejevalnikov hitrosti v lahka tovorna vozila;

— namestitev naprav za merjenje alkohola z blokado vozila v težka tovorna vozila, lahka tovorna vozila in osebna vozila v primeru, ko je bil voznik obsojen zaradi vožnje pod vplivom alkohola ter uporaba naprav za odkrivanje uživanja drog;

— sprejetje ukrepov za aktivno in pasivno varnost za motorna dvokolesa;

— priprava in letno posodabljanje zemljevidov „črnih točk“ za vsako državo članico;

— razširitev sistema eCall na druga vozila, kot so npr. motorna dvokolesa;

— pretvorba strateških usmeritev v podroben akcijski načrt.

2. Uvod

2.1 Z objavo sporočila Komisija udejanja svojo vizijo razvoja varnosti v cestnem prometu za obdobje 2011–2020.

2.2 Komisija namerava s pomočjo v sporočilu povzetih smernic pripraviti splošni okvir upravljanja ter opredeliti ambiciozne cilje, ki bi bili izhodišče za nacionalne in lokalne strategije, da bi se lahko opisani ukrepi izvajali čimbolj učinkovito na najustreznejši ravni in z najprimernejšimi sredstvi.

2.3 Po mnenju Komisije je treba dati absolutno prednost naslednjim ukrepom:

— uvedbi strukturiranega in skladnega okvira, ki združuje najboljše prakse v državah članicah, kot predpogoja za učinkovito izvajanje usmeritev politike na področju varnosti v cestnem prometu v obdobju 2011–2020;

— pripravi strategije za zmanjšanje poškodb in prvo pomoč, zaradi nujne in vedno večje potrebe po zmanjševanju števila poškodb v cestnem prometu;

— izboljšanju varnosti za ranljive udeležence v prometu, zlasti za motoriste, pri katerih so statistični podatki najbolj zaskrbljujoči.

2.4 Komisija opozarja, da predlagane politične smernice upoštevajo rezultate tretjega akcijskega programa za varnost v cestnem prometu za obdobje 2001–2010, ki kažejo, da ambiciozni cilj zmanjšanja števila smrtnih žrtev za polovico žal ni bil dosežen. Kljub vsemu pa je zaznati postopno izboljšanje stanja, zlasti v zadnjih letih.

2.5 Za uresničitev cilja o evropskem prostoru varnosti v cestnem prometu Komisija predlaga, da se še naprej poskuša doseči količinski cilj o zmanjšanju smrtnih žrtev v prometnih nesrečah v EU do leta 2020 za polovico v primerjavi z letom 2010.

2.6 Ob upoštevanju napredka, ki je bil dosežen v obdobju tretjega akcijskega programa (zmanjšanje števila smrtnih žrtev za 35 do 40 %), Komisija meni, da je zmanjšanje števila smrtnih žrtev za polovico v naslednjih desetih letih znatno ambicioznejše, če upoštevamo, da cilj tretjega akcijskega programa ni bil dosežen.

2.7 Komisija namerava ta cilj doseči do leta 2020 z nadaljevanjem in okrepitvijo prizadevanj na področju uresničevanja naslednjih sedmih ciljev:

— izboljšati izobraževanje in usposabljanje udeležencev v cestnem prometu;

— izboljšati uveljavljanje cestnoprometnih predpisov;

- povečati varnost cestne infrastrukture;
- skrbeti za večjo varnost vozil, ki so prisotna v cestnem omrežju;
- spodbujati uporabo moderne tehnologije, s katero bi se povečala varnost v cestnem prometu;
- izboljšati storitve v sili in po poškodbah;
- zaščititi ranljive udeležence v cestnem prometu.

2.8 Za vsakega od omenjenih ciljev je Komisija predlagala konkretne ukrepe, ki bi morali pripeljati do načrtovanega zmanjšanja števila smrtnih žrtev. Ukrepi so obravnavani v splošnih in posebnih ugotovitvah tega mnenja.

2.9 V zvezi z načinom uresničevanja ciljev Komisija ne razmišlja toliko o sprejemanju novih predpisov kot o poostritvi nadzora izvajanja evropskega pravnega reda na področju varnosti v cestnem prometu, uvedbi okvira za sodelovanje med državami članicami in Komisijo ter pripravi skupnih instrumentov za spremljanje in ocenjevanje učinkovitosti politik na tem področju.

3. Splošne ugotovitve

3.1 Odbor meni, da je zmanjšanje števila žrtev prometnih nesreč bistvenega pomena za družbo, kar je razvidno tudi iz mnenj, ki jih je v minulih letih sprejel o tej temi. ⁽¹⁾ Poleg tega se je v obdobju predhodnega akcijskega programa število žrtev dejansko zmanjšalo. Zato lahko danes podpre cilj Komisije, ki je tudi tokrat ambiciozen, saj gre za zmanjšanje števila smrtnih žrtev v obdobju 2011–2020 za polovico v primerjavi z letom 2010.

3.2 Komisija želi z novim poimenovanjem („usmeritve politike“ namesto „strateške usmeritve“) poudariti spremembo miselnosti. Namesto pripravi predlogov novih predpisov bo v prihodnjem desetletju dajala poudarek pripravi in izvajanju treh načel: deljene pristojnosti, vključevanja varnosti v cestnem prometu v druge politike in usklajevanja ravni varnosti v cestnem prometu v vseh državah EU.

⁽¹⁾ UL C 80, 30.3.2004, str. 77; UL C 168, 20.7.2007, str. 71; UL C 77, 31.3.2009, str. 70; in nedavno mnenje TEN/423 – CESE 1187/2010: Strateške smernice za varnost v cestnem prometu do leta 2020 – UL C 48, 15.2.2011, str. 27.

3.3 Odbor razume, da Komisija predvideva spremembo miselnosti, saj je pravni okvir v veliki meri že dokončan. Kljub temu pa ne more biti zadovoljen zgolj s tem, da Komisija namerava pripraviti splošen okvir za upravljanje in opredeliti ambiciozne cilje, ki bodo podlaga za določanje ciljev v nacionalnih in lokalnih strategijah. Po mnenju Odbora je treba ne le dopolniti še nepopolne predpise ⁽²⁾ temveč tudi učinkovito in dovolj redno (vsako leto) preverjati doseženi napredek.

3.3.1 Odbor meni, da bi bilo treba usmeritve politike preoblikovati v podroben akcijski načrt, ki bo določal roke, instrumente za spremljanje ter vmesno ocenjevanje.

3.4 Odbor ocenjuje, da je najboljši način za to zbiranje podatkov in spremljanje izvajanja četrtega evropskega akcijskega programa v sodelovanju s pooblaščenici za varnost v cestnem prometu, ki jih imenujejo države članice ⁽³⁾ in ob upoštevanju točk, ki jih je Odbor navedel v mnenju na zaprosilo Evropskega parlamenta, pripravljenem pred objavo obravnavanega sporočila Komisije. Odboru ni toliko pomembno, ali se to izvaja prek evropske agencije za varnost v cestnem prometu ali evropske opazovalne skupine, katere zametek v okviru Komisije že obstaja. Da zagotovi uspeh programa 2011–2020, je oblikoval naslednja priporočila:

3.4.1 Glede na to, da je pristojnost za to področje porazdeljena med EU in državami članicami, je treba zagotoviti močno politično podporo.

3.4.2 Zbrati je treba še bolj usklajene in podrobne statistične podatke o varnosti v cestnem prometu v vseh državah članicah EU.

3.4.3 Določiti je treba cilje glede hudo poškodovanih udeležencev v cestnem prometu ter pripraviti skupno opredelitev pojma „huda poškodba“.

3.4.4 Izoblikovati je treba strožjo evropsko politiko na področju usklajevanja in opredeljevanja ukrepov za varnost v cestnem prometu, da bi lahko države članice učinkoviteje in hitreje sprejemale ukrepe za varnost v cestnem prometu.

3.4.5 Več pozornosti je treba nameniti posebnim izobraževanjem za vse, zlasti pa za ranljive udeležence, kot so mladi, starejši in invalidi pa tudi vozniki motornih dvokoles, kolesarji in pešci.

⁽²⁾ Popoln seznam lahko najdete pod točko 4.8 mnenja TEN/423 – UL C 48, 15.2.2011, str. 27.

⁽³⁾ UL C 48, 15.2.2011, str. 27, točka 1.5 in naslednje.

3.4.6 Vsi delodajalci, ki imajo lastne vozne parke, bi morali biti vključeni v sedanje in prihodnje projekte za zmanjševanje števila prometnih nesreč pri prevozu na delo in nazaj s pripravo politike varnosti za svoje vozne parke ter spodbujanjem zaposlenih k večji uporabi javnega prevoza.

3.4.7 Pripraviti je treba zakonodajo EU za ogrožene kategorije udeležencev v cestnem prometu, na primer nove predpise za homologacijo motornih dvokoles, namestitve zavornih sistemov ABS na dvokolesnike s cilindri prostornine nad 150 cm³, uvedbo obveznega sistema avtomatskega vklopa sprednjih luči ter pri reviziji direktive o vozniskem dovoljenju vanjo vključiti stalno izobraževanje in tehnične preglede.

3.4.8 Odbor ocenjuje, da bi med cilji novega programa moral biti tudi cilj okrepitve varnosti v vseevropskem cestnem omrežju (TEN-T) in da bo bilo treba na njegovo raven dvigniti najmanj 25 % cestnih omrežij, ki niso del vseevropskega omrežja.

3.4.9 Glede splošnega cilja programa, da se za polovico zmanjša število smrtnih žrtev v cestnem prometu, Odbor poudarja, da se tveganja med državami članicami precej razlikujejo. Zato predlaga sprejetje različnih ciljev glede zmanjšanja.

3.5 Odbor priznava, da bi se ukrepi od ene do druge države članice lahko razlikovali zaradi različnih ravni tveganja na področju varnosti. Države članice, ki so že zabeležile znatno zmanjšanje števila žrtev, bi morale prizadevanja usmeriti v „človeški“ dejavnik in prednost dati izobraževanju, zlasti stalnemu, ter nadzoru izvajanja predpisov. Po drugi strani pa bi morale države, ki doslej še niso korenito zmanjšale števila žrtev, poleg prizadevanj na področju usposabljanja, stalnega izobraževanja in nadzora izvajanja predpisov nameniti veliko pozornosti trdemu jedru politike varnosti v cestnem prometu: izboljšavam infrastrukture in višanju varnostnih standardov vozil.

3.6 Odbor se strinja s Komisijo, da je učinkovitost politike varnosti v cestnem prometu v končni fazi odvisna od obnašanja udeležencev v prometu in da imajo zato ključno vlogo izobraževanje, usposabljanje, nadzor in kaznovalna politika.

3.7 Posebno pozornost je treba nameniti „ranljivim“ udeležencem v prometu, mladim in neizkušenim voznikom ter najstarejšim, ki zaradi pomanjkanja dodatnega usposabljanja niso seznanjeni s spremembami cestno-prometnih predpisov.

3.8 Odbor tudi meni, da je treba v državah članicah redno organizirati informacijske kampanje, katerih cilj bi bil boj proti

vožnji pod vplivom alkohola. Poleg tega bi bilo treba povečati prizadevanja na področju kazni in nadzora, tudi čezmejnih.

4. Posebne ugotovitve

4.1 Odbor priporoča, da se čim prej sprejme skupna opredelitev pojmov „huda poškodba“ in „lažja poškodba“, da bi lahko na podlagi te opredelitve določili skupni cilj zmanjšanja števila žrtev prometnih nesreč in da bi ti elementi lahko bili vneseni v program do leta 2020.

4.2 Komisija lahko računa na podporo Odbora njenemu predlogu za izboljšanje izobraževanja in usposabljanja udeležencev v prometu s pomočjo izdelave skupne strategije za varnost v cestnem prometu.

4.3 Pri tem bi bilo dobro v usposabljanje za vožnjo v večji meri vključiti vidik „pomoči in ravnanja v primeru nesreče“.

4.4 Odbor posebej poudarja pomen stalnega izobraževanja, zlasti zato, ker se cestno-prometni predpisi lahko sčasoma spreminjajo.

4.5 Pomembno je tako za udeležence v cestnem prometu, kot tudi in predvsem za policiste, reševalce, gasilce, člane civilne zaščite in osebje služb za pomoč na cesti – skratka za vse, ki v primeru nesreče ali okvare nudijo pomoč in ki se jih pokliče zaradi njihovih posebnih znanj. Po mnenju Odbora je zelo pomembno, da so te osebe deležne tako posebnega kakor tudi stalnega usposabljanja na strokovnem in upravnem področju, da bi se kakovost njihovih storitev še izboljšala.

4.6 Odbor podpira tudi krepitev izvajanja prometnih predpisov, tudi na čezmejni ravni. Odbor je že v mnenju o *lažjem čezmejnem pregonu na področju varnosti v cestnem prometu* ⁽⁴⁾ izrecno zatrdil, da brez čezmejnega izvajanja prometnih predpisov ne bo mogoče doseči cilja tretjega akcijskega programa za varnost v cestnem prometu. Odbor še vedno trdno stoji za vsemi sklepi tega mnenja.

4.7 Odbor odobrava predlog Komisije, da bi poleg že zdaj obveznega nameščenja omejevalnikov hitrosti na tovornjake s slednjimi opremljali tudi manjša dostavna vozila. Teh je na naših cestah vedno več, zlasti v sektorju poštnih storitev, kjer je pomembna „dostava ob ravno pravem času“. Zato takšna vozila pogosto vozijo hitro. Poleg tega bi bilo treba čas vožnje in delovni čas prilagoditi predpisom, ki veljajo za prevoz blaga s tovornjaki, katerih skupna teža presega 3,5 tone.

⁽⁴⁾ TEN/348 – UL C 77, 31.3.2009, str. 70.

4.8 Glede na to, da je vožnja pod vplivom alkohola še vedno velikokrat povzročitelj prometnih nesreč, Odbor priporoča namestitve naprave za merjenje alkohola z blokado v težkih in lahkih tovornih vozilih pa tudi v osebnih vozilih, če je voznik že bil obsojen zaradi vožnje pod vplivom alkohola.

4.9 Motorna dvokolesa si zaslužijo posebno pozornost. Njihovi vozniki so izpostavljeni tveganju hudih poškodb, ki je 18 do 20-krat večje od tveganja, ki so mu izpostavljeni vozniki avtomobilov. Odbor vztraja, da mora Komisija čim prej oblikovati predloge za izboljšanje pasivne in aktivne varnosti motornih dvokoles.

4.10 Večina smrtnih nesreč se zgodi v mestu ali na sekundarnih in podeželskih cestah, zato Komisija predlaga, da bi bila infrastruktura, ki izpolnjuje zahteve o varnosti v cestnem prometu in varnosti v predorih, deležna podpore iz evropskih sredstev. Odbor ta predlog podpira in meni, da bi bodoča evropska agencija za varnost v cestnem prometu lahko igrala pomembno vlogo pri presojanju, katere sekundarne in podeželske ceste bi morale biti upravičene do sofinanciranja iz evropskih sredstev.

4.11 V dosedanjih mnenjih se je Odbor zavzemal zlasti za to, da bi:

- program predvidel, da vsaka država izdela zemljevid „črnih točk“ in vsako leto pošlje njegovo posodobljeno različico pristojnemu evropskemu organu;
- na področju varnosti in v pripravah na politiko cestnega prometa do leta 2020 pa za „napredek [je potreben] tudi na področjih, kot so (...) usklajevanje omejevanja časa vožnje, nadzor in kazni, pravo povezovanje notranjega trga, izboljšanje učinkovitosti, tudi s pomočjo modularnega koncepta, kjer je mogoče, hitrejši carinski pregledi, logistični koncepti (...) ter študije o omejitvah hitrosti in izboljšanju pnevmatik.“

Odbor ponovno poudarja pomen teh vidikov.

4.12 Odbor podpira hitrejše uvajanje najsodobnejših tehnologij v vozila in se zavzema, da bi se sistem eCall v vseh državah članicah razširil še na druga vozila, kot so npr. motorna dvokolesa.

4.13 Odbor podpira prizadevanja Komisije, da v sodelovanju z državami članicami ter drugimi javnimi in zasebnimi partnerji, zainteresiranimi za varnost v cestnem prometu, pripravi strategijo delovanja na področju poškodb v prometnih nesrečah.

4.14 Kot je Odbor v preteklosti že navedel v ustreznih mnenjih s tega področja ⁽⁵⁾, mora program dati poudarek zaščiti ranljivih udeležencev v prometu. Po mnenju Odbora mednje spadajo vozniki motornih dvokoles, pešci in kolesarji, mladi, vse številnejši starejši ljudje ter invalidne osebe.

4.14.1 Odbor se – tako kot že v enem od prejšnjih mnenj ⁽⁶⁾ – zavzema za čimprejšnjo razširitev varnih in nadzorovanih počivališč za poklicne voznike. S tem bi povečali varnost v cestnem prometu, preprečili kazniva dejanja, povezana s prevozom blaga, ter poskrbeli za zdravje in varnost voznikov tovornjakov. Odbor se zavzema tudi za to, da bi bile pogodbe vezane na strokovno usposobljenost voznikov in ne na storitev.

4.15 Odbor opozarja na nevarnosti, katerim so izpostavljeni vozniki tovornjakov na določenih mejnih prehodih. Zlasti pri prečkanju zunanjih meja Unije se pogosto dogaja, da morajo vozniki med rentgenskim pregledom vozila ostati v vozilu ali njegovi neposredni bližini. Ni treba posebej poudarjati, da so vozniki zaradi te obveznosti izpostavljeni hudi nevarnosti. Rešitev bi bila, da bi voznikom dovolili, da med pregledom vozilo zapustijo in ostanejo na varni razdalji. Odbor poziva zlasti države članice, naj ta problem preučijo in rešijo v okviru seje Delovne skupine št. 1 Združenih narodov (delovna skupina Združenih narodov za varnost v cestnem prometu) v Ženevi.

Bruselj, 16. marca 2011

Predsednik
Evropskega ekonomsko-socialnega odbora
Staffan NILSSON

⁽⁵⁾ UL C 48, 15.2.2011, str. 27. UL C 77, 31.3.2009, str. 70.

⁽⁶⁾ UL C 175, 27.7.2007, str. 88, tč. 1.1.

Mnenje Evropskega ekonomsko-socialnega odbora o predlogu direktive Evropskega parlamenta in Sveta o vzpostavitvi enotnega evropskega železniškega območja

(COM(2010) 475 konč. – 2010/0253 (COD))

in sporočilu Komisije v zvezi z razvojem enotnega evropskega železniškega prostora

(COM(2010) 474 konč.)

(2011/C 132/20)

Poročevalec: **g. HENCKS**

Svet je 4. oktobra 2010 sklenil, da v skladu s členoma 91 in 304 Pogodbe o delovanju Evropske unije Evropski ekonomsko-socialni odbor zaprosi za mnenje o naslednjih dokumentih:

Predlog direktive Evropskega parlamenta in Sveta o vzpostavitvi enotnega evropskega železniškega območja

COM(2010) 475 konč. – 2010/0253 (COD) in

Sporočilo Komisije v zvezi z razvojem enotnega evropskega železniškega prostora

COM(2010) 474 konč.

Strokovna skupina za promet, energijo, infrastrukturo in informacijsko družbo, zadolžena za pripravo dela Odbora na tem področju, je mnenje sprejela 1. marca 2011.

Evropski ekonomsko-socialni odbor je mnenje sprejel na 470. plenarnem zasedanju 15. in 16. marca 2011 (seja z dne 16. marca 2011) s 168 glasovi za, 21 glasovi proti in 13 vzdržanimi glasovi.

1. Priporočila

1.1 EESO se strinja z namenom predloga prenovljene direktive o prvem železniškem paketu, da odpravi neenotne razlage in slabosti nekaterih določb iz korpusa železniške zakonodaje. Prenovljena direktiva pa ni omejena zgolj na spremembo veljavnih določb, temveč vsebuje tudi precej novih.

1.2 EESO opozarja, da je cilj predpisov o železniškem območju vzpostaviti evropsko železniško območje, ki bi lahko (trajnostno) konkuriralo drugim načinom prevoza. Zato podpira vse nove določbe, ki sledijo zastavljenemu cilju, vendar izraža zadržke glede določb, ki presegajo omenjeni cilj ali so nezadostne za njegovo doseganje.

1.3 EESO obžaluje, da predlog direktive ne obravnava niti interoperabilnosti (čeprav je vzpostavitev enotnega evropskega železniškega območja v veliki meri odvisna od napredka pri tehnični interoperabilnosti) niti neravnovesij pri upravljanju železniškega prometa, ki potniškemu prometu pogosto daje prednost na račun tovornega.

1.4 V času velikih proračunskih omejitev bo treba poiskati nove vire financiranja železniške infrastrukture. Glede na to, da se iz sredstev evropskih strukturnih skladov in kohezijske politike financira pretežno cestna infrastruktura, medtem ko so sredstva za TEN-T namenjena predvsem železnici, se EESO strinja z morebitno vzpostavitvijo posebnega sklada za promet samo, če bo ta enakovredno in uravnoteženo obravnaval vse načine prevoza. EESO meni, da je treba to financiranje izrecno predvideti pri reviziji kohezijske politike po letu 2014.

1.5 V zvezi z drugimi viri financiranja želi EESO opozoriti na predloga 15 in 16 iz sporočila *K aktu za enotni trg* in poleg tega predlaga, da se razišče možnost ustanovitve kompenzacijskega sklada po zgledu ureditve, ki velja za različne omrežne panoge.

1.6 EESO obžaluje, da pogoji za pošteno konkurenco med železniškim in drugimi načini prevoza še zdaleč niso vzpostavljeni ter da so ukrepi, katerih cilj je ponotranjiti zunanje stroške in učinke prevoza z upoštevanjem zunanjih stroškov, ki bremenijo celotno družbo, v zaračunanih plačilih, v veliki meri nezadostni.

1.7 V zvezi s pogoji dostopa do objektov, potrebnih za izvajanje železniških storitev, EESO ne more podpreti zahteve po pravni in organizacijski neodvisnosti ter neodvisnosti pri odločanju, ki bi ogrozila obstoječe nenadomestljive strukture.

1.8 EESO tudi ne more pristati na to, da lahko Komisija določbe v prilogah k predlogu prenovljene direktive, ki so brez dvoma bistvene, spreminja z delegiranimi akti.

1.9 EESO na koncu meni, da je treba dati splošni vzpostaviti Evropskega sistema za vodenje železniškega prometa (ERTMS) v povezavi z Evropskim sistemom vodenja vlakov (ECTS) absolutno prednost.

2. Razvoj predpisov o evropskem železniškem območju

2.1 Vzpostavitev evropskega železniškega območja, ki bi lahko (trajnostno) konkuriralo drugim načinom prevoza, je izziv, ki ga skuša Evropska unija rešiti že od sprejetja Direktive Sveta z dne 29. julija 1991 o razvoju železnic Skupnosti (91/440/EGS), ki ji je leta 1996 sledila še bela knjiga z naslovom *Strategija za ponovno oživitev železnic Skupnosti*.

2.2 Direktiva 91/440/EGS (pozneje je bila spremenjena in dopolnjena) obravnava upravljanje železniške infrastrukture in vseh mednarodnih storitev tovornega in potniškega železniškega prometa, ki jih opravljajo prevozniki v železniškem prometu, ki imajo ali bodo imeli sedež v Evropski uniji, razen prevoznikov, katerih dejavnost je omejena samo na mestni, primestni ali regionalni železniški promet.

2.3 Unija razume skupno prometno politiko kot enega izmed temeljnih elementov enotnega evropskega trga, zato si prizadeva spodbujati železniški promet, pri čemer izpostavlja njegove konkurenčne prednosti v primerjavi z drugimi načini celinskega ali letalskega prevoza, zlasti glede rabe energije, onesnaževanja, okoljskih vplivov in varnosti. Pri tem se opira na dve načeli:

- načelo odprtosti trga in svobodne konkurence ter
- načelo interoperabilnosti vseevropskega železniškega sistema.

Prvemu železniškemu paketu iz leta 2001 so sledili še dva paketa ter številne direktive in priporočila.

3. Prenos evropskih predpisov v nacionalno zakonodajo

3.1 Pri prenosu direktiv iz prvega železniškega paketa v nacionalno zakonodajo je v številnih državah članicah prišlo

do velikih težav in zamud. Po ugotovitvah Komisije prenos ni bil izpeljan oziroma je bil nepopoln ali neustrezen, zato je junija 2008 začela postopke za ugotavljanje kršitev proti 24 od 25 zadevnih držav članic (Malta in Ciper nimata železniškega omrežja).

3.2 Potem ko so tri države članice spremenile svojo nacionalno zakonodajo, je oktobra 2009 Komisija 21 državam članicam poslala obrazložena mnenja o preostalih kršitvah. 24. junija 2010 je sklenila, da pred Sodiščem Evropske unije začne postopek proti 13 državam, medtem ko je osem drugih prejemnic obrazloženih mnenj podalo pojasnila.

3.3 Očitki Komisije so se nanašali predvsem na neenake konkurenčne pogoje, natančneje na določanje višine uporabnin za dostop, ki naj bi bile previsoke, diskriminatorno dodeljevanje omrežnih zmogljivosti, prevladujoč položaj (prvotnih) upravljavcev omrežij, ki tudi sami uporabljajo železniške prevozne storitve, in neobstoj neodvisnih regulatornih organov.

3.4 Kljub temu Komisija priznava, da razvoj svobodne konkurence v železniškem prometu deloma ovirajo tudi nejasnost korpusa železniške zakonodaje in slabosti nekaterih določb, ki jih je treba razjasniti in prilagoditi, če želimo odpraviti neenotnost razlag med državami članicami.

4. Vsebina prenovljene direktive

4.1 Namen predloga prenove prvega železniškega paketa je poenostaviti in prečistiti obstoječa pravna besedila, odpraviti navzkrižna sklicevanja, uskladiti terminologijo ter rešiti probleme z mednarodnim tovnim in potniškim prometom, vključno s kabotažo.

4.2 Predlog prenovitve vsebuje tudi nove določbe, med katerimi so najpomembnejše:

- zahteve po pravni in organizacijski neodvisnosti ter neodvisnosti pri odločanju, povezane z upravljanjem prevoznih storitev in ustreznih objektov, potrebnih za izvajanje železniških storitev (npr. vzdrževanje, dostop do terminalov, obveščanje potnikov, prodaja vstopnic na železniških postajah itd.);

- prepoved prenosa pobiranja uporabnin za dostop do infrastrukture na izvajalce storitev;

- uvedba načela „uporabi ali izgubi“ v izogib umetni preobremenjenosti infrastrukture;
- obveznost za države članice, da pripravijo načrt razvoja infrastrukture v okviru dolgoročnih nacionalnih strategij;
- uvedba prilagajanja uporabnih za dostop glede na ekološka in interoperabilnostna merila;
- večja neodvisnost in več pooblastil regulatornih organov.

5. Splošne ugotovitve glede prenovljene direktive

5.1 Sporočilo *K aktu za enotni trg* (COM(2010) 608 konč.) pravilno ugotavlja, da je prevoz zaradi svoje sposobnosti, da omogoči čim bolj neovirano gibanje blaga in oseb tja, kamor morajo ali želijo iti, „ožilje“ in eden najpomembnejših stebrov sodobnega gospodarstva.

5.2 Vendar ta predlog direktive ne obravnava neravnovesij pri upravljanju železniškega prometa, ki pogosto daje prednost potniškemu prometu. EESO pri tem opozarja na predloge za uvajanje večje prožnosti pri dodeljevanju vlakovnih poti tovrstnemu prometu. ⁽¹⁾

5.3 EESO je v svojih mnenjih Unijo vedno podpiral pri prizadevanjih, da oblikuje temeljne pogoje za vzpostavitev evropskega železniškega sektorja za prevoz potnikov in blaga, ki potnikom, uporabnikom in upravljavcem zagotavlja učinkovite, zanesljive, trajne in dostopne storitve po pregledni, konkurenčni in dostopni ceni.

5.4 EESO je še vedno prepričan, da gospodarske okoliščine, ki jih zaznamujejo rast trgovine, cestni zastoji ter vse večja skrb za ohranjanje okolja in zmanjševanje emisij toplogrednih plinov v prometnem sektorju, pomenijo priložnosti za razvoj železniškega prometa.

5.5 Vendar v obravnavani direktivi ni mogoče prikriti, da cilj, tj. vzpostavitev evropskega železniškega območja, ki je sposobno okrepiti svoj položaj v primerjavi z drugimi načini prevoza, kljub obsežnemu pravnemu korpusu še zdaleč ni dosežen.

5.6 Potem ko je modalni delež železniškega prometa v primerjavi z drugimi načini celinskega prevoza dolgo časa upadal, se je v preteklih desetih letih nekoliko ustalil, pri čemer se v državah članicah razvija s precej različno dinamiko. O izrazitem razvoju, ki ga spremljajo vzpostavitev ali načrtovanje dodatnih prog ter povečanje števila akterjev na terenu, lahko govorimo le pri storitvah, ki se izvajajo na visokohitrostnih omrežjih.

5.7 Ker pri tovrstnem prometu upravljavci omrežij ne razpolagajo z resnično povezanim omrežjem, se morajo zanašati na 15 obstoječih ali predvidenih mednarodnih tovrstnih koridorjev ⁽²⁾; ti povezujejo glavne industrijske regije EU in dejansko predstavljajo učinkovito operativno rešitev, ki pa je omejena samo na mednarodne koridorje.

6. Težave in ovire pri razvoju omrežja in železniških storitev

6.1 Železniškemu omrežju ni uspelo izpolniti pričakovanj uporabnikov in zahtev po kakovosti v tolikšni meri, da bi lahko učinkovito tekmoval z drugimi načini prevoza, zlasti z vidika cen, prožnosti, potovalnih časov in točnosti. Ob tem je treba poudariti, da preoblikovanje obstoječih struktur za izpolnjevanje prihodnjih zahtev ni lahka naloga in izkazalo se je, da bo zanjo potrebno več časa od pričakovanega. Zato so potrebni nadaljnji ukrepi, ki bodo spodbujali razvoj učinkovite železniške infrastrukture EU, vzpostavili privlačen železniški trg, odpravili upravne in tehnične ovire ter zagotovili enake pogoje v primerjavi z drugimi načini prevoza.

6.2 Odbor ugotavlja, da je 24 od 25 držav članic imelo ali še ima težave pri prenosu predhodno sprejetih železniških predpisov EU v nacionalno zakonodajo. Za presojo, ali so kritike Komisije utemeljene, je seveda po potrebi pristojno Sodišče EU. Najbolj preprosto je za težave pri razvoju omrežja in železniških storitev okriviti izključno domnevne protekcionistične težnje držav članic. Odbor meni, da gotovo obstajajo tudi drugi razlogi za te težave.

6.3 Železniška infrastruktura ima lastnosti naravnega monopola. Zato mora ta infrastruktura biti podvržena resničnemu javnemu nadzoru in imeti potrebne zmogljivosti in možnosti za čezmejno usklajevanje, ki bo omogočilo brezhibne prometne storitve po vsej Evropi in s sosednjimi državami. Poleg tega je treba za železniške prometne storitve poiskati dobro ravnovesje med gospodarskimi, socialnimi, delovnimi, varnostnimi in okoljskimi pogoji na eni strani ter gospodarskimi in konkurenčnimi pogoji na drugi.

6.4 Nacionalne politike držav članic so poleg tega bolj dovzetne za skrbi in pritožbe državljanov, predvsem ker je, kakor izhaja iz Montijevega poročila, „*nelagodje nekaterih do notranjega trga mogoče pojasniti tudi z občutkom, da so bili liberalizacijski vali izpeljani na račun socialnih pravic, ki so jih pridobili različni gospodarski subjekti*“.

⁽¹⁾ UL C 27, 3.2.2009, str. 41.

⁽²⁾ UL L 276, 20.10.2010, str. 22.

6.5 Določbe Pogodb (glej člen 14 PDEU in Protokol št. 26) in sekundarna zakonodaja o storitvah splošnega pomena ter člen 93 PDEU se nanašajo na promet le na splošno, medtem ko Uredba 1370/2007 podrobneje obravnava javne storitve železniškega in cestnega potniškega prevoza. EESO obžaluje, da se Komisija na to izrecno ne sklicuje in sektorskih izzivov železniškega prometa vnovič ne umesti v ta splošen okvir.

7. Posebne ugotovitve

7.1 *Financiranje infrastrukture*

7.1.1 Vzpostavitev enotnega železniškega območja ni odvisna samo od politične volje in dinamike poslovanja prevoznikov v železniškem prometu; za širitev in posodobitev omrežja, zamenjavo obrabljene materiala, odpravo ozkih grl, tehnično interoperabilnost, vesplošno prisotnost in usklajitev varnostnih sistemov itd. so namreč potrebna visoka vlaganja v omrežje, ki se verjetno povrnejo šele dolgoročno.

7.1.2 V trenutnih gospodarskih razmerah, ko je treba v Evropi zmanjšati javne primanjkljaje in uravnovežiti proračune, imajo države članice pri javnih vlaganjih le malo manevrskega prostora, zaradi česar oklevajo tudi zasebni investitorji.

7.1.3 Investitorje zato zanima predvsem donosna infrastruktura visokohitrostnih omrežij in vseevropskih omrežij za prevoz tovora, konvencionalni železniški promet pa je razmeroma zastavljen.

7.1.4 V skladu s predlogom direktive bi morale države članice objaviti strategijo razvoja železniške infrastrukture, s katero bi izpolnile prihodnje potrebe po mobilnosti na podlagi preudarnega in trajnostnega financiranja, ki bi pokrivalo obdobje najmanj pet let. Upravljalci železniške infrastrukture bodo morali na podlagi te strategije nato sprejeti poslovni načrt, ki bo vključeval naložbeni in finančni načrt. Regulatorni organ za železniški sektor mora o tem izdati nezavezujoče mnenje.

7.1.5 Zadevne države članice morajo poleg tega skupaj s sedanjimi javnimi prevozniki v železniškem prometu vzpostaviti ustrezne mehanizme, da bi pomagale zmanjšati zadolženost javnih prevoznikov do ravni, ki ne ovira zdravega finančnega vodenja, in izboljšale njihov finančni položaj.

7.1.6 EESO pozdravlja zahtevo, naj države članice pripravijo večletni načrt srednje- in dolgoročnih naložb v železniška omrežja, s čimer bi upravljalci in prevozniki dobili potrebno

gotovost in prožnost za načrtovanje, vendar meni, da morajo biti poleg te zahteve zagotovljeni tudi novi viri financiranja, sicer se utegne zgoditi, da ne bo imela učinka. EESO meni, da je treba to financiranje izrecno predvideti pri reviziji kohezijske politike po letu 2014. Glede na to, da se iz sredstev evropskih strukturnih skladov in kohezijske politike financira pretežno cestna infrastruktura, medtem ko so sredstva za TEN-T namenjena predvsem železnici, se EESO strinja z morebitno vzpostavitvijo posebnega sklada za promet samo, če bo ta enakovredno in uravnoveženo obravnaval vse načine prevoza.

7.1.7 EESO podpira koncept večletnih pogodbenih sporazumov (povezava med financiranjem in rezultati, poslovni načrti), zahtevanih v predlogu direktive, vendar meni, da za njihovo vsebino velja načelo subsidiarnosti. Ti sporazumi bi morali prav tako vsebovati določbe, ki bi zagotovile, da se nižji stroški prek nižjih cen prelijejo v koristi za uporabnike.

7.1.8 EU tudi ne more državam članicam predpisati izbire njihovega partnerja – v tem primeru regulatornega organa za železniški sektor –, ki bi podal mnenje o njihovih naložbenih načrtih, niti obveze, naj omenjeni organ preveri ustreznost predvidenega proračunskega okvira za doseganje ciljev glede učinkovitosti infrastrukture, niti priprave utemeljitve, če država članica ne bi sledila priporočilom tega organa.

7.1.9 Z javno-zasebnimi partnerstvi bi lahko spodbudili vsaj del dolgoročnih naložb, če bi imeli na voljo zakonodajo, ki bi vzpostavila evropski okvir, naklonjen tem partnerstvom, če bi našli ravnotežje med različnimi interesi javnih in zasebnih vlagateljev ter če bi zaradi zagotavljanja javne službe in varnosti železniška infrastruktura ostala v javni lasti.

7.1.10 EESO meni, da bi bilo za potrebe iskanja lastnih finančnih virov koristno razmisliti o naložbenih spodbudah v smislu predloga št. 15 (*spodbujanje oblikovanja obveznih zasebnih posojil za financiranje evropskih projektov*) in predloga št. 16 (*preučevanje ukrepov, ki bi lahko zasebne naložbe, zlasti dolgoročne, spodbudili k dejavnejšemu prispevanju k uresničevanju ciljev strategije Evropa 2020*) iz sporočila K aktu za enotni trg.

Drug vir za financiranje železniške infrastrukture bi lahko bil kompenzacijski sklad po zgledu sklada, ki je predviden v poštni direktivi. K njegovemu financiranju bi morali prispevati vsi uporabniki železniškega omrežja na podlagi meril, ki bi jih bilo treba določiti.

7.2 Upoštevanje zunanjih stroškov/učinkov

7.2.1 Za spodbujanje železniškega prometa v vseh primerih, ko je mogoče izkoristiti njegove konkurenčne prednosti, so potrebne usklajene pobude EU, držav članic in podnacionalnih oblasti.

7.2.2 S tega vidika Komisija upravičeno poudarja, da je treba ustvariti take konkurenčne pogoje kot za druge načine prevoza, zlasti z ukrepi za usklajeno in uravnoteženo ponotranjenje zunanjih stroškov prevoza pri vseh načinih prevoza v tem smislu, da zaračunana plačila odražajo raven zunanjih stroškov, naloženih celotni družbi. Vendar predlogi Komisije velikokrat ne sledijo priporočilom EESO ⁽³⁾ na tem področju.

7.2.3 Izzive notranjega trga in konkurence je treba obravnavati predvsem v okviru konkurence med različnimi načini prevoza, ne le v okviru železniškega sektorja.

Dokler pri zaračunavanju uporabnin za uporabo prometne infrastrukture ne bodo upoštevani zunanji, okoljski in socialni stroški, se bo izkrivljanje konkurence v škodo železniškega prometa nadaljevalo.

7.2.4 EESO obžaluje, da čeprav je bilo upoštevanje okoljskih stroškov predvideno v beli knjigi *Evropska prometna politika do leta 2010: čas odločitev* iz leta 2001, na odločitve še vedno čakamo.

7.2.5 Predlog obravnavane direktive predvideva uvedbo diferenciacije uporabnin za dostop do omrežja glede na značilnosti emisij hrupa, ki ga povzročajo vozna sredstva, kar naj bi prevoznike v železniškem prometu spodbudilo k naložbam v bolj trajnostne železniške tehnologije.

Po navedbah Komisije (kar pa v predlogu direktive ni izrecno omenjeno) bi se ta diferenciacija uporabnin izvajala v obliki znižanja uporabnin za dostop, do katerega bi bili upravičeni prevozniki, ki bi znižali emisije hrupa voznih sredstev. Čeprav je ta ukrep hvalevreden, EESO meni, da ga ne bi smeli izvajati, če ne bi bil obvezen (in ne zgolj neobvezen) tudi za druge načine prevoza.

7.2.6 EESO sicer v celoti podpira to prvo fazo, ki gre v pravo smer, vendar se boji, da bo k zmanjšanju izkrivljanja konkurence prispevala le v omejenem obsegu, dokler ne bo za države članice na podlagi predloga direktive o evrovinjeti obvezno, da zaračunavajo ne le infrastrukturne pristojbine, temveč tudi vse zunanje stroške.

7.3 Upravljanje prevoznikov v železniškem prometu v skladu s poslovnimi načeli

7.3.1 Predlog direktive določa, da se pravice države članice, ki ima prevoznika v železniškem prometu neposredno ali posredno v lasti ali pod nadzorom, omejijo na splošno politiko in ne smejo posegati v konkretne poslovne odločitve vodstva.

7.3.2 EESO meni, da direktiva ne bi smela posegati v nadzorna pooblastila upravnih odborov, saj države članice kot delničarke prevoznikov v železniškem prometu ne bi smele imeti več ali manj nadzornih pravic kot zasebni vlagatelji.

7.4 Pogoji dostopa do storitev

7.4.1 Podjetja v prevladujočem položaju morajo biti organizirana tako, da so zagotovljeni pravna in organizacijska neodvisnost ter neodvisnost pri odločanju ter s tem nediskriminatorni dostop do obratov, potrebnih za izvajanje železniških storitev, tj. potniških postaj, ranžirnih postaj, naprav za sestavo vlakov, odstavnih tirov, tovornih terminalov, naprav za vzdrževanje, naprav za podporo, naprav za vleko itd., ki jih tudi sama uporabljajo.

7.4.2 EESO meni, da je ta zahteva po pravni in organizacijski neodvisnosti ter neodvisnosti pri odločanju nesorazmerna glede na cilj nediskriminacije ter ogroža obstoječe nenadomestljive strukture in dejavnosti.

7.4.3 EESO meni, da bi zadoščala zahteva po spoštovanju obstoječih predpisov, ki od upravljavcev obratov, potrebnih za izvajanje železniških storitev, zahtevajo, da zagotovijo nediskriminatorno in pregleden dostop. Ta določba zadošča še toliko bolj, ker se v primeru neupoštevanja ustrezne zakonodaje od regulatornega organa zahteva ukrepanje.

7.4.4 EESO želi opozoriti, da je cilj javnega financiranja objektov, potrebnih za izvajanje železniških storitev, zadostiti potrebam skupnosti. Zato bi bilo treba takrat, ko se ti objekti financirajo iz javnih virov, dostop do storitev zagotoviti le, če bi bil v interesu skupnosti.

7.5 Nadzor trga

7.5.1 V skladu s členom 14 predloga prenovljene direktive je treba o čezmejnih sporazumih med državami članicami obvestiti Komisijo, vendar ni določeno, kateri sporazumi so mišljeni. EESO prosi za navedbo, da v tem primeru ne more iti za javna naročila za storitve.

7.5.2 Poleg tega predlog direktive Komisiji za nedoločen čas daje pooblastila za sprejemanje delegiranih aktov, s katerimi lahko spreminja določbe priloge k obravnavani direktivi.

⁽³⁾ UL C 317, 23.12.2009, str. 80.

7.5.3 Ker nekatere priloge vsebujejo nekatere ključne elemente, Pogodba pa uporabo delegiranih aktov dovoljuje le za dopolnjevanje ali spreminjanje nebistvenih elementov zakonodajnih aktov, EESO meni, da bo treba v tem primeru uporabiti redni zakonodajni postopek, ki ga določa zakonodaja EU.

7.5.4 Priloga VII k predlogu direktive med osnovnimi načeli pogodb med pristojnimi organi in upravljavci infrastrukture navaja, da te pogodbe med drugim določajo pravila za ravnanje v primerih velikih motenj v obratovanju, vključno z minimalno ravnjo zagotavljanja storitev v času morebitnih stavk.

7.5.5 V izogib tveganim razlagam ali sumom, da gre za poseganje v delovno zakonodajo držav članic (in s tem kršenje načela subsidiarnosti), EESO predlaga navedbo, da gre v tem primeru za minimalno raven zagotavljanja storitev v tistih državah članicah, kjer je takšno storitev predvideva nacionalna zakonodaja.

8. Vsebina sporočila o železniški strategiji Komisije za obdobje 2011–2015

8.1 Sporočilo predstavlja železniško strategijo Komisije in dodatne pobude, ki bi jih lahko sprejela v naslednjih petih letih, in sicer:

- mobiliziranje finančnih sredstev za razvoj železniške infrastrukture;
- razvoj večjega števila specializiranih omrežij;
- odstranjevanje upravnih in tehničnih ovir;
- vzpostavljanje enakih pogojev za konkurenco z drugimi načini prevoza;
- spodbujanje splošne vzpostavitve Evropskega sistema za vodenje železniškega prometa (ERTMS) v povezavi z Evropskim sistemom vodenja vlakov (ECTS).

9. Ugotovitve v zvezi s sporočilom o železniški strategiji za obdobje 2011–2015

9.1 EESO meni, da je treba dati splošni vzpostavitvi Evropskega sistema za vodenje železniškega prometa (ERTMS) v povezavi z Evropskim sistemom vodenja vlakov (ECTS) absolutno prednost. Ker bodo za to potrebne velike naložbe, bo nujno financiranje iz evropskih sredstev.

9.2 V sporočilu je navedena naslednja ugotovitev: „Ker se zelo velik del storitev notranjega potniškega prometa izvaja na podlagi javnih naročil za storitve, bo Komisija proučila tudi pogoje za oddajanje javnih naročil za storitve železniškega prometa v državah članicah. Trenutno že poteka presoja obstoječih praks na podlagi Uredbe (ES) št. 1370/2007, ki je začela veljati decembra 2009.“

9.3 EESO je presenečen, da si Komisija prizadeva za presojo uredbe, ki velja šele od 3. decembra 2009 in ki jo je zaradi številnih prehodnih določb mogoče le deloma izvajati. Ta naglica Komisije je zaskrbljujoča, če pomislimo, da je nekatere določbe Uredbe (ES) št. 1370/2007 sprejela šele po dolgih in težavnih razpravah z Evropskim parlamentom in Svetom.

9.4 EESO zato poziva, da se spoštujejo določbe člena 8(2) Uredbe (ES) št. 1370/2007 in da Komisija v šestih mesecih po 3. decembru 2014 pripravi poročilo o izvajanju te uredbe. Morebitne popravljalne ukrepe bi lahko vključili šele na podlagi tega poročila.

9.5 EESO želi opozoriti, da konkurenca sama po sebi ni cilj, ampak sredstvo za doseganje ciljev EU. Pogodbe poudarjajo potrebo po povezovanju pravil konkurence in ciljev splošnega pomena. Zato je treba začeti podrobno analizo, vendar ne železniškega trga, ampak trgov, ki jih ta zajema. Ti trgi imajo druge značilnosti in so zanje lahko potrebna pravila, ki so odvisna od njihovih lokalnih, regionalnih, medregionalnih in vseevropskih posebnosti, posebnosti na področju potniškega in tovornega prometa itd. (glej Protokol št. 26). Zaradi posebnosti železniškega prometa utegnejo biti potrebne tudi pobude, ki ne bodo spadale na področje konkurence, ampak na področje sodelovanja med prevozniki v železniškem prometu.

V Bruslju, 16. marca 2011

Predsednik
Evropskega ekonomsko-socialnega odbora
Staffan NILSSON

PRILOGA

k Mnenju Evropskega ekonomsko-socialnega odbora

Naslednji amandmaji, ki so bili med razpravo zavrjeni, so prejel vsaj četrtno glasov:

Točka 7.1.9

Spremeni se tako:

„Z javno-zasebnimi partnerstvi bi lahko spodbudili vsaj del dolgoročnih naložb, če bi imeli na voljo zakonodajo, ki bi vzpostavila evropski okvir, naklonjen tem partnerstvom, če bi našli ravnotežje med različnimi interesi javnih in zasebnih vlagateljev ter če bi zaradi zagotavljanja javne službe in varnosti lahko omogočili javni nadzor nad železniško infrastrukturo, ostala v javni lasti.“

Obrazložitev

Med javnim in zasebnim sektorjem bi morale priti do pogajanj glede infrastrukturnih sredstev, kot so tirne naprave ipd. Pomembno je, da se železniške naprave nadzirajo, saj so del evropske in nacionalne infrastrukture.

Rezultat glasovanja

Za: 67

Proti: 88

Vzdržani: 22

Točka 7.2.3

Amandma k točki 7.2.3 se navezuje na amandma k točki 1.6, zato se je o obeh amandmajih glasovalo skupaj.

Spremeni se tako:

„Izzive notranjega trga in konkurence je treba obravnavati predvsem v okviru konkurence med različnimi načini prevoza, ne le v okviru železniškega sektorja. Na splošno velja, da je železniški promet varen, okolju prijazen in energetsko učinkovit način prevoza. Dokler pri zaračunavanju uporabnih za uporabo prometne infrastrukture ne bodo v celoti upoštevani zunanji, okoljski in socialni stroški vseh načinov prevoza, se bo izkrivljanje konkurence v škodo železniškega prometa v določeni meri nadaljevalo.“

Obrazložitev:

Prvi stavek je v popolnem nasprotju s prometno politikou EU in ga je treba črtati. Konkurenca v železniškem sektorju je sestavni del železniškega paketa. Ker zunanji stroški pri nobenem načinu prevoza, vključno z železnicami, še niso bili v celoti ponotranjeni, je treba temu primerno preoblikovati drugi odstavek.

Točka 1.6

Spremeni se tako:

„EESO obžaluje, da pogoji za pošteno konkurenco za vse med železniškim in drugim načinom prevoza še zdaleč niso vzpostavljeni ter da so ukrepi, katerih cilj je ponotranjiti zunanje stroške in učinke prevoza z upoštevanjem zunanjih stroškov, ki bremenijo celotno družbo, v zaračunanih plačilih, v veliki meri nezadostni.“

Obrazložitev:

Zunanji stroški obstajajo tudi v železniškem sektorju, zlasti stroški obremenitve s hrupom, ki niso ponotranjeni, stroški davčnih razlik itd., ki se razlikujejo med načini prevoza.

Rezultat glasovanja

Za: 55

Proti: 103

Vzdržani: 23

Točka 7.2.5

Spremeni se tako:

„Predlog obravnavane direktive predvideva uvedbo diferenciacije uporabnin za dostop do omrežja glede na značilnosti emisij hrupa, ki ga povzročajo vozna sredstva, kar naj bi prevoznike v železniškem prometu spodbudilo k naložbam v bolj trajnostne železniške tehnologije.

Po navedbah Komisije (kar pa v predlogu direktive ni izrecno omenjeno) bi se ta diferenciacija uporabnin izvajala v obliki znižanja uporabnin za dostop, do katerega bi bili upravičeni prevozniki, ki bi znižali emisije hrupa voznih sredstev. Odbor meni, da čeprav je ta ukrep hvalevreden, EESO menivaendar ugotavlja, da ga je treba izvajati tako, da ne bi zmanjšal konkurenčnosti prevoznikov v železniškem prometu ne bi smeli izvajati, če ne bi bil obvezen (in ne zgolj neobvezen) tudi za druge načine prevoza.“

Obrazložitev

Glede na navedeno v zgornjih točkah ponotranjenju stroškov obremenitve s hrupom ne bi smeli nasprotovati, če se zaradi tega ne bi zmanjšala konkurenčnost v primerjavi z drugimi načini prevoza.

Rezultat glasovanja

Za: 57
Proti: 110
Vzdržani: 16

Točka 7.4.2

Amandma k točki 7.4.2 se navezuje na amandma k točki 1.7, zato se je o obeh amandmajih glasovalo skupaj.

Točki 7.4.2 in 7.4.3 se združita in spremenita tako:

„EESO meni, da ni samoumevno, kje točno bi lahko potegnili ločnico med javno infrastrukturo in sredstvi zasebnih prevoznikov, in da je o tem treba še razpravljati. Kljub temu izkušnje jasno kažejo, da je lahko dostop do npr. tovornih terminalov ter potniških in ranžirnih postaj odločilnega pomena za ustanavljanje novih prevoznikov in s tem za razvoj trga.“

EESO meni, da bi ~~zadostala~~ zahteva po spoštovanju obstoječih predpisov, ki od upravljavcev obratov, potrebnih za izvajanje železniških storitev, zahtevajo, da zagotovijo nediskriminatorno in pregleden dostop, načeloma morala zadostati. Ta določba zadostna še toliko bolj, ker se v primeru neupoštevanja ustrezne zakonodaje od regulatornega organa zahteva ukrepanje. EESO glede na pridobljene izkušnje in ob upoštevanju pomena prostega dostopa do osrednjih infrastrukturnih vozlišč meni, da je ta zahteva po pravni in organizacijski neodvisnosti ter neodvisnosti pri odločanju v nekaterih primerih upravičena, vendar je pomembno, da nenasorazmerna glede na cilj nediskriminacije ter ogroža obstoječe nenadomestljive strukture in dejavnosti.“

Obrazložitev

Glej tudi obrazložitev za točko 1.7. Če želimo ustvariti evropski železniški trg, mora biti dostop do pomembnih intermodalnih terminalov, ranžirnih postaj itd. popolnoma nevtralen z vidika konkurence. To je poleg pravičnega dodeljevanja železniških infrastrukturnih zmogljivosti ena izmed glavnih zahtev vse večjega števila neodvisnih prevoznikov v železniškem prometu.

Točka 1.7

Spremeni se tako:

„V zvezi s pogoji dostopa do objektov, potrebnih za izvajanje železniških storitev, ~~EESO ne more podpreti~~ zahteve po pravni in organizacijski neodvisnosti ter neodvisnosti pri odločanju, ki sta nujni za zagotavljanje enakih pogojev za vse prevoznike v železniškem prometu ki bi ogrozila obstoječe nenadomestljive strukture.“

Obrazložitev:

Viri na terminalu, ranžirne postaje itd. so seveda sestavni del skupne infrastrukture na prostem trgu. Izkušnje kažejo, da v primeru virov na terminalu brez jasne neodvisnosti novim prevoznikom v železniškem prometu ni mogoče zajamčiti enake obravnave v primerjavi z nekdanjimi nacionalnimi monopolnimi prevozniki. Tveganja zlorabe prevladujočega položaja namreč ni mogoče izključiti. Glej tudi oceno železniških paketov, ki jo podaja Komisija (točka 3.3).

Rezultat glasovanja

Za: 54
Proti: 111
Vzdržani: 21

Točka 7.4.4

Točka se črta:

~~„EESO želi opozoriti, da je cilj javnega financiranja objektov, potrebnih za izvajanje železniških storitev, zadostiti potrebam skupnosti. Zato bi bilo treba takrat, ko se ti objekti financirajo iz javnih virov, dostop do storitev zagotoviti le, če bi bil v interesu skupnosti.“~~

Obrazložitev

Če se ti objekti financirajo z javnimi sredstvi, bi jih morali obravnavati kot infrastrukturo in tako vsem prevoznikom v železniškem prometu, ki uporabljajo to infrastrukturo, omogočiti dostop do njih.

Rezultat glasovanja

Za:	51
Proti:	119
Vzdržani:	20

Naslednji deli besedila iz mnenja strokovne skupine so bili zavrženi v korist amandmajev, ki jih je plenarna skupščina sprejela, a so prejeli vsaj četrtino glasov:

Točka 6

Naslov:

„Težave in ovire pri iskanju ravnovesja med različnimi načini prevoza“

Črtanje besedila „pri iskanju ravnovesja med različnimi načini prevoza“.

Rezultat glasovanja

Za:	97
Proti:	42
Vzdržani:	18

Točka 6.2, prvi stavek:

„Zaradi posebnosti železniške infrastrukture, da je naravni monopol, je treba ...“

Črtanje prvih dveh besed, pete in šeste besede ter zadnjih dveh besed.

Točka 6.2, zadnji stavek:

„To pa nikakor ne pomeni, da ni treba poskrbeti za pravi javni nadzor in oceno učinkovitosti železniških storitev, za kar sta potrebna demokratična vključenost in sodelovanje vseh akterjev.“

Črtanje stavka.

Rezultat glasovanja

Za:	118
Proti:	36
Vzdržani:	18

Mnenje Evropskega ekonomsko-socialnega odbora o predlogu uredbe Evropskega parlamenta in Sveta o celovitosti in preglednosti energetskega trga

(COM(2010) 726 konč.)

(2011/C 132/21)

Glavni poročevalec: **g. IOZIA**

Svet je 22. decembra 2010 sklenil, da v skladu s členom 194(2) Pogodbe o delovanju Evropske unije Evropski ekonomsko-socialni odbor zaprosi za mnenje o naslednjem dokumentu:

Predlog uredbe Evropskega parlamenta in Sveta o celovitosti in preglednosti energetskega trga

COM(2010) 726 konč.

Predsedstvo Evropskega ekonomsko-socialnega odbora je 18. januarja 2011 zadolžilo strokovno skupino za promet, energijo, infrastrukturo in informacijsko družbo za pripravo dela na tem področju.

Zaradi nujnosti postopka je Evropski ekonomsko-socialni odbor na 470. plenarnem zasedanju 15. in 16. marca 2011 (seja z dne 16. marca) v skladu s členom 59 poslovnika za glavnega poročevalca imenoval g. IOZIO ter mnenje sprejel s 150 glasovi za, brez glasov proti in 5 vzdržanimi glasovi.

1. Sklepi in priporočila

Evropski ekonomsko-socialni odbor (EESO):

1.1 izraža naklonjenost in podporo predlogu Uredbe, ki ga je predložila Komisija z namenom spodbujati ukrepe proti manipulacijam na veleprodajnih trgih z energijo in povečati njihovo preglednost. Predlog temelji na skupni študiji, za katero je Komisija zaprosila Odbor evropskih regulativnih organov s področja vrednostnih papirjev (CESR) in Skupino evropskih regulatorjev za električno energijo in plin (EREG), in ki je razkrila določene vrzeli v zakonodaji na področju veleprodajnega trga s plinom in energijo.

1.2 se strinja, da se kot pravni instrument izbere uredba, katere pravna podlaga je člen 194 PDEU, tako zaradi potrebe po zakonodaji, ki bi bila v celoti poenotena, kot zaradi pomena določb novega člena Lizbonske pogodbe, posvečenega energetiki na splošno ter posebej razvoju notranjega trga, kot to določa 2. odstavek.

1.3 pozdravlja odločitev, da se uporabijo delegirani akti, ki pojasnjujejo nekatere pomembne določbe uredbe, kot je opredelitev zbiranja podatkov in rokov zanj, kar je v skladu s členom 290 PDEU, ki predvideva ta novi upravni instrument za poenostavitev dela evropskih institucij. Ti delegirani akti morajo biti objavljeni nedvoumno v skladu z določbami Pogodbe in na podlagi ustreznega javnega obvestila. EESO predlaga določitev roka za sprejetje delegiranih aktov v skladu z istim členom, kar bi omogočilo hitro in enotno izvajanje uredbe. Brez delegiranih aktov se bo v prihodnosti težko boriti proti tržnim manipulacijam. Priporoča vključevanje zainteresiranih strani iz civilne družbe v pripravo delegiranih aktov in predlaga, da se v uvodne določbe vključi nekaj primerov.

1.4 meni, da učinkovitost čezmejnih trgov prispeva k varnosti oskrbi, optimalnemu kriznemu upravljanju in zmanjšanju tveganja dodatnih stroškov, ki jih vedno nosi končni uporabnik. Postopno izboljšanje notranjega trga z energijo omogoča znatne prihranke, od katerih bodo imeli koristi tako podjetja kot zasebni uporabniki.

1.5 meni, da so pooblastila, ki naj bi jih imeli nacionalni regulativni organi, izčrpana in ustrezna ter zahteva, da se v doglednem času opredeli postopek preverjanja, ali so države članice nacionalnim organom dejansko zagotovile pooblastila za učinkovit nadzor in preiskave, ki morajo temeljiti na skupnih in usklajenih elementih. Zakonodajna razhajanja so bila in so še vedno eden od vzrokov za zamude, ki so se nabrale pri učinkovitem vzpostavljanju enotnega trga energije.

1.6 izraža zadovoljstvo, ker uredba predlaga krepitev usklajevanja med nacionalnimi organi za upravljanje trgov z energijo in organi, ki upravljajo finančne trge, med Evropsko agencijo za sodelovanje energetske regulatorjev in Evropsko agencijo za nadzor finančnih trgov. Gre za postopen proces povezovanja in sodelovanja, za katerega si EESO že dolgo prizadeva.

1.7 je prepričan, da je treba povečati zaupanje udeležencev v trg; ti potrebujejo zagotovilo, da poslušajo na trgu, na katerem obstajajo učinkovite odvrtačalne in sorazmerne kazni za tržne zlorabe. Komisiji pa priporoča, da nadzoruje izvajanje uredbe v državah članicah, ki se morajo medsebojno usklajevati, da bi se izognili temu, da bi se tudi na trgu z energijo zgodilo to, kar se je zaradi regulatorne arbitraže zgodilo na finančnih trgih: posli potekajo tam, kjer so predpisi prožnejši ali kjer je kaznovalni sistem blažji.

1.8 se sprašuje, ali naj bodo stroški izvajanja uredbe v celoti kriti iz javnih sredstev, ali pa naj k temu prispevajo tudi upravljavci trga, kot v npr. v nekaterih državah, kjer delovanje organov za nadzor finančnih trgov deloma financirajo nadzorovani subjekti.

1.9 meni, da je nujno okrepiti sodelovanje in usklajevanje med upravljavci prenosnega omrežja. Ustanovitev Evropske mreže upravljavcev prenosnih omrežij bo dala ključen zagon uvedbi kodeksov omrežij, ki bodo omogočili dejanski in pregleden dostop do prenosnih omrežij. Kodeksi omrežij bodo morali biti v skladu z nezavezujočimi okvirnimi smernicami, ki jih bo morala pripraviti Agencija.

1.10 ugotavlja, da na energetskih veleprodajnih trgih še vedno obstajajo različni pogoji in diskriminacija. Tudi zaradi strukturnih pomanjkljivosti omrežja, zlasti pa zaradi pomanjkanja čezmejne povezanosti, povezanost trgov nikakor ni zadostna. Veliko je tudi ovir za nediskriminatoren dostop do omrežja in prodaje električne energije. Učinkovitost nadzora, ki ga izvajajo regulatorji, še vedno ni poenotena in nekateri trgi so še vedno zaprti, tako da drugi upravljavci omrežij nimajo možnosti za vstop nanje.

1.11 zato podpira odločitev Komisije, da odpravi ovire za vzpostavitev učinkovitega in povezanega notranjega trga, katerega končne koristi bodo deležni proizvajalci, upravljavci in potrošniki.

1.12 meni, da je nujno nadaljevati izgradnjo „Evrope na področju energije“, ki bo ščitila splošni interes Unije in interes potrošnikov z zagotavljanjem varnosti oskrbe z energijo, ohranjanjem socialne, ekonomske in okoljske trajnosti z ustreznimi politikami, ki bodo porazdeljevale ugodnosti in nadzorovale ustreznost stroškov, ter ščitenjem povezanosti trga kot nujne podlage za razvoj socialnega tržnega gospodarstva.

1.13 zavedajoč se postopnega „pofinančevanja“ trgov z energijo po vzoru finančnih trgov meni, da je bistvenega pomena tesno sodelovanje med različnimi evropskimi agencijami in organi, zadolženimi za zaščito trgov, in pozdravlja dejstvo, da se uredba o manipulaciji na trgih z električno energijo in plinom ter njihovi preglednosti navdihuje pri splošnih predpisih o tržnih zlorabah, ki se že uporabljajo v finančnem sektorju in ki bodo v kratkem posodobljeni. Zato se mu zdi koristno, da bi obravnavano uredbo uskladili s postopkom revizije direktive o zlorabi trga.

1.14 želi, da bi bila načela, ki so bila podlaga za predlog nove direktive o zlorabi trga, vključena v končno besedilo uredbe. Poziva k upoštevanju zlasti: povečanja povezanosti

trga, krepiteve dejanskega izvajanja zakonodaje za boj proti zlorabam trga, zmanjšanja manevrskega prostora držav članic pri učinkovitosti izvajanja kazni, njihovi ustreznosti in sposobnosti odvratanja z uvajanjem usklajenih standardov ter zmanjševanja nepotrebnih upravnih obremenitev, zlasti v primeru MSP, potrebe po večji preglednosti in učinkovitosti nadzornih organov.

1.15 poudarja pomen odnosov s tretjimi državami in je zadovoljen, da Agencija vzpostavlja stike in da bo lahko sklepala sporazume z mednarodnimi organizacijami in z upravami tretjih držav.

2. Uvod

2.1 Na notranjem trgu z električno energijo in plinom je zaznati precejšnje spremembe: ena največjih je nedvomno ta, da je mnogim subjektom omogočil dostop do energetskih borz, prispeval k razširjanju čezmejnega kupovanja in prodajanja znotraj Unije ter z razširjanjem baze povpraševanja tudi k optimiziranju uporabe električne energije.

2.2 Še vedno pa je veliko ovir za vzpostavitev učinkovitega, in dobro delujočega notranjega trga, na katerem bodo cene razumne. Potrošniki niso imeli posebnih koristi iz razvoja notranjega trga, ki mu primanjkuje pravi zagon zaradi trdoživosti nekaterih monopolistov, ki jih podpirajo nacionalne vlade. Zgovoren primer je celotna razprava o ločitvi (*unbundling*) lastništva proizvodnje od lastništva prenosa in distribucije, ki je v nekaterih pomembnih državah EU še danes nerešena. Vsekakor pa po 3. marcu 2013 položaj ne bo mogel ostati nespremenjen.

2.3 Pet zakonodajnih ukrepov na področju energije in plina, znanih kot „tretji energetski sveženj“, ki naj bi bili do 3. marca 2011 preneseni v vse nacionalne zakonodaje, bi morale prispevati k ustvarjanju boljših pogojev za dokončno vzpostavitev notranjega trga.

2.4 Zaradi zmanjševanja porabe električne energije in plina je zaznati precejšnje zamude pri programu razvoja medsebojne povezanosti držav članic kakor tudi povezanosti Unije s partnerji iz tretjih držav. To je ena od glavnih ovir za dokončno vzpostavitev notranjega trga, ki bi jo Agencija morala nenehno nadzorovati.

2.5 Zaostanki na področju sprejemanja predpisov so privedli do razmer, v katerih so možne manipulacije na veleprodajnem trgu z električno energijo in plinom, ki mu manjka preglednosti, to pa dolgoročno zmanjšuje njegovo verodostojnost in zaupanje upravljavcev vanj ter povzroča objektivno škodo.

2.6 Učinkovitost čezmejnih trgov prispeva k varnosti oskrbe, optimalnemu kriznemu upravljanju in zmanjšanju tveganja dodatnih stroškov, ki jih vedno nosi končni uporabnik. Postopna izboljšava notranjega energetskega trga – z zmanjševanjem razpršenosti proizvodnje, lažanjem usklajevanja povpraševanja in ponudbe na likvidnem in učinkovitem trgu ter zagotavljanjem oskrbe za natančno določene potrebe – omogoča znatne prihranke, ki koristijo tako podjetjem kot zasebnim uporabnikom.

2.7 V tem okviru je Komisija, po podrobni analizi, pripravila predlog uredbe za celovitost in preglednost trgov in proti njihovi morebitni manipulaciji.

3. Predlog Komisije

3.1 Za Evropsko unijo bo gotovo koristno, če bo lahko računala na veleprodajni trg z eklektično energijo in plinom, ki bo likviden, urejen in učinkovit, predvsem pa varen pred manipulacijami, ki bi lahko znatno vplivale na končnega uporabnika. Za doseg cilja, da bi do leta 2015 imeli učinkovit evropski veleprodajni trg z energijo, je treba sprejeti ukrepe za spodbujanje njegovega urejenega in nemotenega razvoja.

3.2 Leta 2007 je Komisija pooblastila Odbor evropskih regulativnih organov s področja vrednostnih papirjev (CESR) in Skupino evropskih regulatorjev za električno energijo in plin (ERGEG), naj preučita vrzeli v ureditvenem okviru za trge ter pripravita predloge za povečanje preglednosti in celovitosti pri transakcijah in pogodbah za dobavo plina in električne energije ter instrumentih, ki iz teh izhajajo.

3.3 Ta študija je bila izjemno koristna in je služila kot podlaga za predlog Komisije.

3.4 Komisija predlaga sprejetje uredbe, ki bi izrecno prepovedovala kakršnokoli obliko zlorabe na veleprodajnih trgih z električno energijo in plinom, zlasti trgovanje na podlagi notranjih informacij (*insider trading*) in zlorabe trga, v skladu z direktivo o zlorabah trga. Uredba pa se ne nanaša na izvedene finančne instrumente, ki jih ureja omenjena direktiva. Predlog temelji na členu 194(1(a)) PDEU, ki Uniji nalaga odgovornost za zagotavljanje delovanja notranjega energetskega trga.

3.5 Prepoved trgovanja na podlagi notranjih informacij spremlja obveznost upravljavcev na trgu, da javnosti sporočajo pomembne informacije, ki jih imajo na voljo glede svoje dejavnosti, kot so: zmogljivosti objektov za proizvodnjo, skladiščenje, porabo ali prenos električne energije ali zemeljskega plina.

3.6 Komisija je uporabila določbe nove Pogodbe in v skladu s členom 290 PDEU predvidela sprejetje delegiranih aktov, nove

vrste zakonodajnega instrumenta, ki ji omogoča spremeniti tehnične podrobnosti določene direktive ali uredbe z uporabo poenostavljenega postopka.

3.7 Podrobnosti v zvezi z opredelitvijo manipulacije ali poskusa manipulacije trga bodo določene z delegiranimi akti Komisije. Upoštevani bodo delovanje trgov, morebiten učinek proizvodnje na veleprodajne energetske trge, potrošnja, uporabo prenosa ali uporabo dejanskih ali predvidenih zmogljivosti skladiščanja, kodeksi omrežij in okvirne smernice, sprejeti na podlagi Uredbe (ES) 714/2009 in Uredbe (ES) 715/2009.

3.8 Omenjena uredba predvideva, da bo imela Agencija za sodelovanje energetskih regulatorjev nalogo spremljanja dejavnosti pogajanja in zbiranja podatkov, potrebnih za analizo tržnega razvoja.

3.9 Agencija zbira podatke tudi s pomočjo evidence o transakcijah na veleprodajnih energetskih trgih, vključno z nalogi za trgovanje. Te podatke si deli z nacionalnimi regulativnimi organi, finančnimi organi, organi za varstvo konkurence in drugimi pristojnimi organi.

3.10 Repozitoriji sklenjenih poslov bodo Agenciji dali na voljo svoje podatke, pristojni finančni organi pa ji bodo pošiljali poročila o transakcijah z energetskimi proizvodi.

3.11 Uredba predvideva tesno sodelovanje med nacionalnimi organi, med temi in Evropskim organom za vrednostne papirje in trge (ESMA), med Agencijo in ESMA, če ta sumi, da se pojavljajo ali so se pojavljala ravnanja, ki prispevajo k tržnim zlorabam.

3.12 Za kaznovalno politiko so pristojne države članice, ki morajo sprejeti učinkovite, sorazmerne in odvračalne ukrepe (pojmi so opredeljeni v členu 2 uredbe).

4. Ugotovitve EESO

4.1 EESO pozitivno ocenjuje predlog Komisije, ki omogoča odpravo nepreglednosti na trgu in katerega cilj je posredno podpreti razvoj notranjega veleprodajnega trga z električno energijo in plinom.

4.2 Pravna podlaga za to uredbo je popolnoma ustrežna. Člen 194 Komisiji dejansko daje pooblastila za sprejemanje aktov, katerih namen je razvijanje in utrjevanje notranjega energetskega trga. Uredba je nedvomno najustreznejši pravni instrument za zagotovitev poenotenja predpisov, ki se lahko začnejo izvajati takoj in je v skladu s ciljem uskladitve, ki je nujna za dobro delovanje notranjega trga.

4.3 Veleprodajni energetski trgi v Evropski uniji še vedno ne nudijo povsem enakih pogojev in diskriminacija je še vedno prisotna. Tudi zaradi strukturnega primanjkljaja omrežja in še posebej zaradi pomanjkanja čezmejnne povezljivosti povezanost trgov absolutno ni zadostna. Veliko je tudi ovir za nediskriminatoreni dostop do omrežja in do prodaje električne energije. Učinkovitost nadzora, ki ga izvajajo regulatorji, še vedno ni poenotena in nekateri trgi so še vedno zaprti, tako da drugi upravljavci omrežij nimajo možnosti za vstop nanje. EESO Komisiji priporoča, da nadzoruje izvajanje evropskih predpisov v državah članicah, tako da podpira projekte medsebojnega povezovanja in odpravlja ovire, tudi s kazenskimi ukrepi proti oviram, ki se zoperstavljajo doseganju učinkovitega in preglednega notranjega trga, katerega stroški bodo upravičeni.

4.4 Po ocenah nacionalnih regulativnih organov in Komisije so spremembe na trgu pogojene s pomanjkljivostmi obstoječih predpisov glede preglednosti dostopa do infrastrukture, ki ne omogočajo učinkovitega, dobro delujočega, odprtega in uspešnega notranjega trga.

4.5 Predlagani ukrepi spodbujajo delovanje trga. Gre za boj proti manipulacijam in zlorabam trga, tako da se upravljavcem dajo na razpolago vsi občutljivi podatki o učinkovitosti in materialnem stanju sistema kot npr. o proizvodnji, in ponudbi električne energije ter povpraševanju po njej, vključno s projekcijami, zmogljivostjo in povezljivostjo omrežja, predvidenimi zastoji v omrežju, ter podatki o tokovih in vzdrževanju, o uravnoteževanju in rezervni zmogljivosti.

4.6 Sočasna razpoložljivost vseh koristnih informacij bo vsem upravljavcem na trgu omogočila, da pod enakimi pogoji ocenijo splošno stanje na področju povpraševanja in ponudbe ter bolje razumejo dinamiko veleprodajnih cen na trgih z električno energijo in plinom.

4.7 Agencija bi morala imeti službo za zbiranje podatkov, pa tudi inšpekcijsko službo s strokovno usposobljenim osebjem. Uredba predvideva dodelitev dodatnega števila zaposlenih, ki se bodo osredotočali na zahteve, ki izhajajo iz novih nalog Agencije.

4.7.1 EESO predlaga, da Agencija vsako leto razpošlje sporočilo o začelih pobudah, o rezultatih, ki jih bo prinesla uredba, ter razvoju veleprodajnega trga z energijo.

4.8 EESO se sprašuje, ali naj bodo stroški izvajanja uredbe v celoti kriti iz javnih sredstev, ali pa naj k temu prispevajo tudi upravljavci trga, kot v npr. v nekaterih državah, kjer delovanje organov za nadzor finančnih trgov deloma financirajo nadzorovani subjekti. Interes upravljavcev je očiten in služba za

zbiranje in razširjanje podatkov o trgu je instrument preglednosti, ki jo javni organ zagotavlja vsem državljanom in od katere imajo upravljavci takojšnjo korist. Poleg tega so za trden in razvit trg predvideni stroški razumni.

4.9 Pristojni organi bi morali tudi redno nadzorovati, ali upravljavci prenosnih sistemov ravna v skladu s pravili. EESO meni, da je nujno okrepiti sodelovanje in usklajevanje med upravljavci prenosnega omrežja. Ustanovitev Evropske mreže upravljavcev prenosnih omrežij, katere osnutek bo predstavljen pomladi 2011, bo dala ključen zagon možnosti za uvedbo kodeksov omrežij, ki bodo omogočili dejanski in pregleden dostop do prenosnih omrežij, kot je predvideno v Uredbi (ES) št. 714/2009. Omrežni kodeksi bodo morali biti v skladu z nezavezujočimi okvirnimi smernicami, ki jih bo morala pripraviti Agencija.

4.10 Evropska mreža upravljavcev prenosnih omrežij bo morala pri svojem delovanju v celoti upoštevati pravila o konkurenci in izvesti postopek uskladitve in postopnega povezovanja čezmejnih kodeksov omrežij brez nadomestitve nacionalnih kodeksov omrežij. Regionalna razsežnost sodelovanja lahko pripomore k napredku pri povezovanju enotnega energetskega trga. EESO podpira možnost, da bi se Evropska mreža upravljavcev prenosnih omrežij v okviru splošnega sodelovanja organizirala regionalno.

4.11 Regionalno sodelovanje danes že poteka na obetavnih temeljih. Regionalni pobudi za plin in elektriko že dajeta odlične rezultate. EESO pozdravlja zavezanost regulatorjev in upravljavcev za reševanje zapletenih problemov, povezanih s povezljivostjo in vzpostavljanjem preglednega in učinkovitega trga.

4.12 S sklenitvijo sporazuma v tem smislu, na primer med organom in upravljavci prenosnih sistemov Italije in Slovenije, so bili ustvarjeni pogoji za urejanje problemov zastojev in uravnoteževanja, predvideni so bili sistemi zgodnjega opozarjanja za območja, ki bi bila lahko zajeta, kakor tudi uravnotežene in pregledne rešitve. Pri tem se uporablja metoda tržne primerjave (*market coupling*) s pomočjo osrednjega upravljavca, ki oceni predvidevanja glede povpraševanja in ponudbe s ciljem izboljšati učinkovitost promptnega trga.

5. Posebne ugotovitve

5.1 EESO se strinja z uporabo delegiranih aktov za specifikacijo opredelitev in zbiranja podatkov, pri njihovi pripravi pa je treba strogo upoštevati določbe PDEU. EESO meni, da so opredelitve pojmov v členu 2 preveč splošne, glede na to, da gre za uredbo. Postopek sprejemanja delegiranih aktov, ki določajo specifikacije opredelitve notranjih informacij in tržnih manipulacij, opredeljen v členu 5 Uredbe, bi moral predvideti rok za sprejetje delegiranih aktov, kot to določa člen 290 PDEU, ter ustrezen sistem za objavljanje teh aktov.

5.2 EESO opozarja na tveganje, da bo izvajanje Uredbe zaradi pomanjkanja enotnih pravil glede razlage povzročilo motnje na trgu, če se nacionalnim organom ne bo pomagalo priti do skupnih ocen in sestaviti obsežen in skupen seznam oblik zlorab. EESO predlaga da se Komisiji za sprejetje delegiranih aktov določi rok, s čimer bo trg dobil zagotovila. Komisija lahko delegirane akte po potrebi vedno posodobi.

5.3 Na podobne težave naletimo tudi v členu 7. EESO meni, da je treba določiti rok, do katerega bo Komisija morala sprejeti delegiranje akte o zbiranju podatkov, rokih, obliki in vsebini podatkov, ki jih je treba posredovati. Prej ko bodo organi odločanja Unije to uredbo sprejeli, bolj bo učinkovita.

5.4 Po mnenju EESO so pooblastila, ki jih bodo imeli nacionalni regulativni organi, izčrpna in ustrezna. Obenem pa bi si želel več gotovosti glede izvajanja uredbe in se sprašuje, ali ne bi bilo treba v razumno kratkem roku predvideti določbo, v skladu s katero bi morale države članice izpolniti obveznost, da nacionalnim organom „zagotovijo“ pristojnosti za preiskave. Zako-

nodajna razhajanja so bila in so še vedno eden od vzrokov za zamude, ki so se nabrale pri učinkovitem vzpostavljanju enotnega trga energije.

5.5 EESO si želi, da bi bile kazni po večini enotne v vseh državah članicah, da ne bi prihajalo do regulativnih arbitraž, tj. da se za sklepanje pogodb ne bi izbirale države, v katerih je tveganje kazni najmanjše. Zakonodajca (direktiva) o zlorabi trga že določa skupne standarde za kaznovalno politiko in Komisija to navaja v 23. uvodni določbi obravnavane uredbe. Veleprodajni energetski trg je trg, na katerem se posluje z velikimi količinami energije, namenjene zadovoljevanju potreb po uvozu in izvozu, zato ni pomembno, kje je geografski sedež pogajanj o poslih s plinom in električno energijo.

5.6 EESO poudarja pomen odnosov s tretjimi državami in je zadovoljen, da Agencija vzpostavlja stike in da bo lahko sklepala sporazume z mednarodnimi organizacijami in z upravami tretjih držav. EESO priporoča, da se člen 14 preoblikuje tako, da se Agenciji dodeli splošno pooblastilo za zastopanje, ki je izrecno povezano s cilji obravnavane uredbe.

V Bruslju, 16. marca 2011

Predsednik
Evropskega ekonomsko-socialnega odbora
Staffan NILSSON

Mnenje Evropskega ekonomsko-socialnega odbora o predlogu direktive Evropskega parlamenta in Sveta o uskladitvi zaščitnih ukrepov za varovanje interesov družbenikov in tretjih oseb, ki jih države članice zahtevajo od gospodarskih družb v pomenu drugega odstavka člena 54 Pogodbe o delovanju Evropske unije, glede ustanavljanja delniških družb ter ohranjanja in spreminjanja njihovega kapitala, zato da se oblikujejo zaščitni ukrepi z enakim učinkom v vsej Skupnosti (Prenovitev)

(COM(2011) 29 konč. – 2011/0011 (COD))

(2011/C 132/22)

Svet in Evropski parlament sta 15. februarja 2011 oziroma 14. februarja 2011 sklenila, da v skladu s členom 114 Pogodbe o delovanju Evropske unije (PDEU) Evropski ekonomsko-socialni odbor zaprosita za mnenje o naslednjem dokumentu:

Predlog direktive Evropskega parlamenta in Sveta o uskladitvi zaščitnih ukrepov za varovanje interesov družbenikov in tretjih oseb, ki jih države članice zahtevajo od gospodarskih družb v pomenu drugega odstavka člena 54 Pogodbe o delovanju Evropske unije, glede ustanavljanja delniških družb ter ohranjanja in spreminjanja njihovega kapitala, zato da se oblikujejo zaščitni ukrepi z enakim učinkom v vsej Skupnosti – (Prenovitev)

COM(2011) 29 konč. – 2011/0011 (COD).

Odbor se v celoti strinja z vsebino predloga in nima nobenih pripomb, zato je na 470. plenarnem zasedanju 15. in 16. marca 2011 (seja z dne 15. marca) s 180 glasovi za, 2 glasovoma proti in 21 vzdržanimi glasovi o tem predlogu sprejel pozitivno mnenje.

V Bruslju, 15. marca 2011

Predsednik
Evropskega ekonomsko-socialnega odbora
Staffan NILSSON

<u>Obvestilo št.</u>	Vsebina (nadaljevanje)	Stran
2011/C 132/13	Mnenje Evropskega ekonomsko-socialnega odbora o sporočilu Komisije Evropskemu parlamentu in Svetu – Vmesni pregled Uredbe LIFE+ (COM(2010) 516 konč.)	75
2011/C 132/14	Mnenje Evropskega ekonomsko-socialnega odbora o reviziji strategije Skupnosti za živo srebro (COM(2010) 723 konč.)	78
2011/C 132/15	Mnenje Evropskega ekonomsko-socialnega odbora o predlogu uredbe (EU) št. .../... Evropskega parlamenta in Sveta o posebnih ukrepih za kmetijstvo v korist manjših egejskih otokov (COM(2010) 767 konč. – 2010/0370 (COD))	82
2011/C 132/16	Mnenje Evropskega ekonomsko-socialnega odbora o predlogu uredbe Evropskega parlamenta in Sveta o spremembi Uredbe Sveta (ES) št. 378/2007 glede pravil za izvajanje prostovoljne modulacije neposrednih plačil v okviru skupne kmetijske politike (COM(2010) 772 konč. – 2010/0372 (COD))	87
2011/C 132/17	Mnenje Evropskega ekonomsko-socialnega odbora o predlogu uredbe (EU) .../... Evropskega parlamenta in Sveta o vzpostavitvi skupne ureditve kmetijskih trgov in o posebnih določbah za nekatere kmetijske proizvode („Uredba o enotni SUT“) (COM(2010) 799 konč. – 2010/0385 konč.)	89
2011/C 132/18	Mnenje Evropskega ekonomsko-socialnega odbora o predlogu direktive Sveta o spremembi Direktive 2000/75/ES glede cepljenja proti boleznim modrikastega jezika (COM(2010) 666 konč. – 2010/0326 (COD))	92
2011/C 132/19	Mnenje Evropskega ekonomsko-socialnega odbora o sporočilu Komisije Evropskemu parlamentu, Svetu, Evropskemu ekonomsko-socialnemu odboru in Odboru regij – Evropski prostor varnosti v cestnem prometu: usmeritve politike na področju varnosti v cestnem prometu v obdobju 2011–2020 (COM(2010) 389 konč.)	94
2011/C 132/20	Mnenje Evropskega ekonomsko-socialnega odbora o predlogu direktive Evropskega parlamenta in Sveta o vzpostavitvi enotnega evropskega železniškega območja (COM(2010) 475 konč. – 2010/0253 (COD)) in sporočilu Komisije v zvezi z razvojem enotnega evropskega železniškega prostora (COM(2010) 474 konč.)	99
2011/C 132/21	Mnenje Evropskega ekonomsko-socialnega odbora o predlogu uredbe Evropskega parlamenta in Sveta o celovitosti in preglednosti energetskega trga (COM(2010) 726 konč.)	108
2011/C 132/22	Mnenje Evropskega ekonomsko-socialnega odbora o predlogu direktive Evropskega parlamenta in Sveta o uskladitvi zaščitnih ukrepov za varovanje interesov družbenikov in tretjih oseb, ki jih države članice zahtevajo od gospodarskih družb v pomenu drugega odstavka člena 54 Pogodbe o delovanju Evropske unije, glede ustanavljanja delniških družb ter ohranjanja in spreminjanja njihovega kapitala, zato da se oblikujejo zaščitni ukrepi z enakim učinkom v vsej Skupnosti (Prenovitev) (COM(2011) 29 konč. – 2011/0011 (COD))	113

Cena naročnine 2011 (brez DDV, skupaj s stroški pošiljanja z navadno pošto)

Uradni list EU, seriji L + C, samo papirna različica	22 uradnih jezikov EU	1 100 EUR na leto
Uradni list EU, seriji L + C, papirna različica + letni DVD	22 uradnih jezikov EU	1 200 EUR na leto
Uradni list EU, serija L, samo papirna različica	22 uradnih jezikov EU	770 EUR na leto
Uradni list EU, seriji L + C, mesečni zbirni DVD	22 uradnih jezikov EU	400 EUR na leto
Dopolnilo k Uradnemu listu (serija S – razpisi za javna naročila), DVD, ena izdaja na teden	Večjezično: 23 uradnih jezikov EU	300 EUR na leto
Uradni list EU, serija C – natečaj	Jezik(-i) v skladu z natečajem(-i)	50 EUR na leto

Naročilo na *Uradni list Evropske unije*, ki izhaja v uradnih jezikih Evropske unije, je na voljo v 22 jezikovnih različicah. Uradni list je sestavljen iz serije L (Zakonodaja) in serije C (Informacije in objave).

Na vsako jezikovno različico se je treba naročiti posebej.

V skladu z Uredbo Sveta (ES) št. 920/2005, objavljeno v Uradnem listu L 156 z dne 18. junija 2005, institucije Evropske unije začasno niso obvezane sestavljati in objavljati vseh pravnih aktov v irščini, zato se Uradni list v irskem jeziku prodaja posebej.

Naročilo na Dopolnilo k Uradnemu listu (serija S – razpisi za javna naročila) zajema vseh 23 uradnih jezikovnih različic na enem večjezičnem DVD-ju.

Na zahtevo nudi naročilo na *Uradni list Evropske unije* pravico do prejemanja različnih prilog k Uradnemu listu. Naročniki so o objavi prilog obveščeni v „Obvestilu bralcu“, vstavljenem v *Uradni list Evropske unije*.

Prodaja in naročila

Naročilo na razne plačljive periodične publikacije, kot je naročilo na *Uradni list Evropske unije*, je možno pri naših komercialnih distributerjih. Seznam komercialnih distributerjev je na spletnem naslovu:

http://publications.europa.eu/others/agents/index_sl.htm

EUR-Lex (<http://eur-lex.europa.eu>) nudi neposreden in brezplačen dostop do prava Evropske unije. To spletišče omogoča pregled *Uradnega lista Evropske unije*, zajema pa tudi pogodbe, zakonodajo, sodno prakso in pripravljalne akte za zakonodajo.

Za boljše poznavanje Evropske unije preglejte spletišče <http://europa.eu>

